

R I Z N I C A M U D R O S T I

R I Z N I C A M U D R O S T I
M U S L I M A N S K I H V E L I K A N A

Ibrahim Al-Na'mah

Naslov originala:
Ibrahim Al-Na'mah
Bāqāt al-wurūd al-nadīrah min hikāyāt al-muslimīn al-'atīrah

Ibrahim Al-Na'mah

*Riznica mudrosti
muslimanskih velikana*

Travnik, 2008.

“Njih je Allah uputio, zato slijedi njihov pravi put!”

(Kur'an)

Riječi prevodilaca

Neka je neizmjerena hvala Allahu, dž.š., Gospodaru svih svjetova, i neka je mir i spas na posljednjeg Allahovog Poslanika i miljenika, Muhammeda, s.a.v.s., na njegovu časnu porodicu, sve ashabe, šehide, i na one koji su živjeli i koji žive kao iskreni vjernici, slijedeći put Vjerovjesnika, s.a.v.s., i islamskih velikana.

Knjiga koja je pred vama, cijenjeni čitaoci, bogata je riznica mudrosti, dobra, pozitivnih ljudskih vrijednosti koje su produkt iskrene i duboke vjere u Allaha, dž.š. Ona, po našem mišljenju, predstavlja jedan segment iz oblasti historije islama i muslimana, koji je odista vrijedan osvrta. Glavne ličnosti u ovom djelu su islamski vladari, alimi, kadije, mudžahidi, mudraci, zahidi i drugi čiji su životi obasjali protekla stoljeća svjetlom pozitivne energije i dali smjernice budućim pokoljenjima kako se treba živjeti na ovom svijetu a, u isto vrijeme, svojim djelovanjem i promišljanjem utrti put ka ahiretu.

Nadamo se da će "Riznica mudrosti muslimanskih velikana" biti vrlo korisno štivo za našu djecu i omladinu, djelo koje će se čitati i u školama i u kućama, jer ono zbog svoje vrijednosti to i zaslužuje.

Želimo se zahvaliti i svima onima koji su na bilo koji način bili uključeni u realizaciju ovog projekta. Na prvom mjestu to je naša mama, hadži Zejneba-hanuma, koja je insistirala da zajednički uradimo prijevod nekog djela s arapskog jezika na bosanski. Posebna hvala ide izdavaču Elči Ibrahim-pašinoj medresi, s direktorom mr. Muharemom Dautovićem na čelu, koji je dao saglasnost da i ovaj projekat bude jedan u nizu Medresinih izdanja.

Zatim se želimo zahvaliti lektorima profesorici bosanskog jezika i književnosti Esmi Kujundžić i predsjednici BZK Preporod – Travnik Amri Lolić, koje su svojim sugestijama pomogle da poruke ovoga djela budu jasnije i slikovitije. Zahvale idu i na adrese recenzenata, profesora Huseina Čepala i Dževdeta Šošića, koji su pregledali djelo i dali svoju ocjenu. Ne želimo propustiti spomenuti ni dizajnera i tehničkog urednika, kojem se također zahvaljujemo. Neka sve njih

Uzvišeni Allah nagradi obilnom nagradom i neka i njih i nas uvede u Džennet!

Prilikom rada na prevođenju naišli smo na određene poteškoće oko pisanja nekih manje poznatih, stranih vlastitih imena. Neka od njih bili smo prinuđeni napisati na osnovu pretpostavke njihove transkripcije. Kur'anske ajete smo uglavnom navodili ukazujući na suru (poglavlje) i broj. Također, i hadisi Vjerovjesnika, s.a.v.s., spomenuti su uz naznaku u kojoj hadiskoj zbirci se nalaze.

Molimo Allaha, dž.š., da oprosti nama, našim roditeljima i svim muslimanima na Dan polaganja računa, te da ovo djelo upiše u Knjigu dobrih djela svima koji su na njemu radili. Amin!

Mr. Hamid Indžić, prof. šerijatskog prava (Fikha)
Salih Indžić, prof. Poslanikove tradicije (Hadisa)
Abdulkadir Indžić, prof. arapskog jezika i književnosti

Uvod

Nema niti jednog naroda koji je čovječanstvu izrodio toliko velikana koji su mu učinili neprocjenljive i veličanstvene usluge kao što je to islamski ummet. To je ummet požrtvovanih boraca za istinu i pravdu, moralnih kvaliteta i istančanih osjećaja za sve što je dobro i lijepo. Oni su bili i ostali najljepši primjeri za svakoga onoga ko želi biti plemenit, krepostan i human te okriti se ostalim osobinama koje su krasile muslimanske velikane.

Njihova moralnost nije ostala u granicama jedne pokrajine ili jednog kontinenta, nego se raširila diljem islamske zemlje koja je obuhvatila tri kontinenta. Ostalim narodima su bili praktični primjer kako biti human i poštivati ljudska prava te sačuvati dostojanstvo svakog čovjeka. Pokazali su čovječanstvu kako živjeti sretno i spokojno, u društvu koje ispunjavaju osjećaji bratstva i ljubavi, u društvu koje počiva na istinskim slobodama. Prkosno su stali pred sve sile svijeta, pozivajući ih da donesu makar sličan sistem življenja koji će parirati islamskom sistemu, ali pred tim izazovom svi su ostali nemoćni zbog univerzalnih vrijednosti i savršenih zakona koji su od Gospodara svih svjetova, Allaha Silnog i Mudrog. Upravo je islam taj koji je oplemenio njihova srca i duše, izoštrio njihov razum, ojačao njihovu volju i odlučnost, promijenio njihove poglede na svijet i život, te ih poučio da je sve ono što doprinesu čovječanstvu svojim radom, ibadet kojim se musliman približava zadovoljstvu svoga Gospodara.

Narodi koji njeguju demokratski sistem vlasti tvrde da su oni prvi uspostavili zakone i principe koji garantuju poštivanje ljudskih prava, međutim, činjenica i sušta istina je da je islam prvi pozvao tome, a islamski vladari – halife su bili ti koji su praktično primijenili načela o poštivanju ljudskih prava. U našoj povijesti ima obilje primjera o jednakosti ljudi u građanskim pravima i dužnostima, o njihovoj jednakosti pred zakonom, zatim o ostvarivanju jednakog prava na edukaciju, zaposlenje, te ostvarivanju vjerskih i političkih sloboda, kao i slobode mišljenja i izražavanja.

Islam je posebnu pažnju posvetio zaštiti života, imetka i časti ljudi.

Činjenica je da zapadne demokratske zemlje još kaskaju za islamom kada se radi o našoj blistavoj povijesti i dobu primjene islama u svim porama društvenog, političkog i kulturnog života.

Navedimo ovdje primjer Omera ibnul-Hattaba, Allah s njim bio zadovoljan, kojem je pristigla pošiljka ogrtača iz Jemena te je ljudima podijelio svakome po jedan ogrtač, zatim se popeo na minber, a na sebi je imao dva ogrtača, jer je bio visok i korpulentan i nije mu bio dovoljan samo jedan ogrtač, pa je rekao: "Slušajte, Allah vam se smilovao!" Selman El-Farisi, r.a., ovaj poznati ashab, na te riječi mu uzvрати: "Tako mi Allaha, nećemo slušati, tako mi Allaha, nećemo slušati!" Omer mu reče: "Zašto, o Ebu Abdullahu?" Selman odgovori: "O Omere, sebi si dao prednost nad nama u dunjalučkoj stvari pa si nam podijelio po jedan ogrtač, a ti si izašao da nam govor držiš zaodjeven u dva ogrtača."

Kako je reagovao Omer na te riječi u momentima kada mu se Selman suprotstavio u prepunoj džamiji Allahovog Poslanika, s.a.v.s.? Omer upita: "Gdje je Abdullah ibn Omer?" "Evo me, vladaru pravovjernih", reče Abdullah. "Ko je vlasnik ovog jednog ogrtača koji je na meni?", upita ga Omer. "Ja", odgovori Abdullah.

Zatim se obrati Selmanu slijedećim riječima: "Požurio si sa svojim pritužbama na mene. Ja sam oprao svoju odjeću pa sam od Abdullaha pozajmio njegovu." Nakon tih riječi Selman progovori: "E sada ćemo slušati i pokoravati se!"

Zaista u ovom događaju zapažamo veličinu tih ljudi koja nas ostavlja bez teksta, pamet staje, a zbunjenost i zapanjenost su evidentni.

Omer, r.a., čija je popularnost i veličina bila ogromna, a vojske pod njegovom komandom porazile tadašnje dvije svjetske vojne sile, Bizantiju i Perziju, ne smatra da kao halifa zaslužuje da ima par odjeće koja će pokriti njegovo visoko i korpulentno tijelo! U isto vrijeme, muslimani smatraju da halifi, makar se radilo i o Omeru, nije dozvoljeno da ima dva ogrtača dok ostali muslimani imaju samo jedan! Neka Allah bude zadovoljan s tobom, Ebu Hafse!¹ Zar je previše da ti sebi uzmeš odjeće kao što je imaju prosječni ljudi?!

Neka se Allah smiluje i muslimanima koji nisu smatrali da halifa ne smije imati više od najobičnijeg građanina toga društva!

Posmatrajući situaciju u zapadnim zemljama, možemo konstatovati da je zapadni svijet pretekao nas muslimane u mnogim oblastima i da su se muslimani bojažljivo zaustavili pred tim svijetom. Pitamo se zbog čega je to tako?

Istina je da je jedan od razloga to što Zapad uzdiže i veliča svoje vođe, piše njihove biografije i životopise, svoju djecu od malih nogu uče da gaje osjećanja ljubavi i topline prema njima, pa izrastu u omladinu koja vjeruje da nema velikana

¹ Ovo je nadimak Omera ibnul-Hattaba, r.a., koji je dobio po svom prvorodnom djetetu, kćerki Hafsi, koja je bila i jedna od supruga Allahovog Poslanika, s.a.v.s.

ravnih njihovim velikanima i vođama, jer su toliko puta slušali riječi hvale na njihov račun, svejedno bile one istinite ili ne.

Zatim se okrenemo desno pa lijevo, i zapahne nas ustajali vjetar surove stvarnosti u kojoj živi islamski svijet, s velikim procentom omladine što gotovo ništa ne zna o svojim velikanima i vođama. To je "zasluga" kolonizatora koji su nametnuli svoje planove i programe u škole i univerzitete nakon što su okupirali veliki dio islamskog svijeta, precizno planirajući svaki svoj potez u pravcu udaljavanja muslimana od islama i njegovih vrijednosti. Takvi nastavni planovi i programi su odgojili omladinu koja će omalovažavati i s podsmijehom gledati na stare knjige u kojima je sadržana naša blistava kultura i civilizacija, dok, u isto vrijeme, okreću i poučavaju našu omladinu kako će respektovati knjige koje su pisane pod pokroviteljstvom okupacijskih kolonizatorskih krugova. Tako je naša omladina mnogo toga pročitala o Napoleonu Bonaparti i ostalim ličnostima koje su značajne za kršćansku kulturu, a zapostavila povijest islama i njene ličnosti koje su po svojim kvalitetima daleko ispred Napoleona i njemu sličnih.

Kolonizatori i veliki broj nedobronamjernih orijentalista su smišljeno pristupili iznošenju neautentične verzije povijesnih događaja koji se odnose na islam i muslimane, blateći njihove velikane i izvrćući činjenice, pa su i na taj način nastojali u srca sljedbenika islama ubaciti osjećaje manje vrijednosti, kao i srama prema svemu onome što ih veže s prošlošću. Svakako da su oni dobro znali da kontinuitet u proučavanju svijetlih stranica naše povijesti i saznanja o slavi i ogromnim uspjesima naših prethodnika, koji su primjeri požrtvovanosti u radu na svim poljima, a sve to s ciljem podizanja bajraka islama, vodi povratku na kolosijek kojim su išli naši preci, prve generacije muslimana. Oni su dobro znali da je to način na koji bi se mogla otkloniti prašina s lica, uspavani se probuditi iz svog sna i krenuti ponovo putem kojim su hodili ashabi, tabi'ini i svi oni velikani koji su doprinijeli prosperitetu muslimana.

Islam i muslimani danas prolaze kroz veoma opasnu fazu svoga postojanja kada njihovi neprijatelji potpuno otvoreno nastupaju protiv njih, smišljajući razne spletke i kujući opasne, veoma precizne i dobro programirane planove i poteze u borbi protiv muslimana. Ni jedan pravi vjernik ne može biti ravnodušan kada vidi ogroman broj muslimana, oko milijardu i četiri stotine hiljada, koji su, i pored tog velikog broja, poput bujice koja nema svoga toka, i koji nemaju jedinstvenog i preciznoga plana kako da se suprotstave tim neprijateljima.

Nadam se da će omladina, ali i stariji, pažljivo čitati ove fragmente iz naše izuzetno bogate povijesti i da će ovi blistavi primjeri naših velikana polahko ali sigurno voditi povratku na kolosijek koji nas je u povijesti doveo na sami tron s kojeg smo vodili čovječanstvo ka dobru. Isto tako se nadam da će kod omladine čitanje ovih kazivanja izroditi osjećaje ponosa islamom i ponosa prema svojoj blistavoj prošlosti te im pomoći, praveći komparaciju, da daju realnu ocjenu zapadne kulture koja uništava čovjeka u moralnom i duhovnom smislu, tako da

ni njihov materijalni napredak u svim svojim oblicima ne može nadomjestiti tu duhovnu prazninu u srcima ljudi.²

Molim Allaha, dž.š., da nam se smiluje, oprosti naše grijehе i uvede nas u Džennet. Amin!

² Prerađeni i skraćeni uvod djela "Bakatul-vurudin-nedireh min hikajatil-musliminel-'atireh", autora Ibrahima en-Na'meta. Ove hikaje (kazivanja) su izbor iz navedenog djela.

Prvo poglavlje

O dobrim vladarima

O dobrim vladarima

Bio si pošten, pa je i narod takav

Kada je S'ad ibn Ebi Vekkas, Allah s njim bio zadovoljan, zauzeo teritorije koje su do tada bile pod upravom perzijskog carstva i došao u posjed silnog bogatstva Kisre (perzijskog cara), koje se sastojalo od raznih dragocjenosti u blagu, raskošnoj odjeći i carskom nakitu koji su njihovi carevi gomilali i sakupljali diljem svijeta tokom stoljeća svoje vladavine, kompletnog ga je poslao halifi Omeru ibnul-Hattabu, r.a.

Kada je Omer ugledao to ogromno bogatstvo, rekao je: "Zaista su ljudi (aludirajući na S'ada ibn Ebi Vekkasa, r.a., i njegove drugove) pošteno izvršili dostavu (ovog amaneta, tj. blaga) povjerljivima (aludirajući na sebe i ostale ashabe)", a Alija ibn Ebi Talib, r.a., na to reče: "Bio si pošten, pa je i narod takav, a da si pokleknuo (tom iskušenju) i narod bi pokleknuo!"

Biser i žeravica

Kćerka pravednog halife Omera ibn Abdul-'Aziza, r.a., je poslala svome ocu biser i poručila mu: "Voljela bih da mi pošalješ biser sličan ovom kako bih od njega napravila naušnice." Kao odgovor na tu njenu želju, halifa Omer ibn Abdul-'Aziz joj je poslao dvije žeravice i poručio: "Ako možeš od ovih dviju žeravica napraviti naušnice, poslat ću ti biser koji si tražila!"

Ja sam poput skrbnika siročeta (jetima)

Vladar pravovjernih Omer ibnul-Hattab, r.a., je jednom prilikom rekao: "Moj hilafet i vladavina je poput trojice jahača koji su krenuli na put, pa su svu svoju opskrbu za to putovanje pohranili kod jednog od njih te mu kazali: 'Udijeli nam (tj. daj nam nešto od naše opskrbe koju smo ti povjerili na čuvanje)!', pa da li on ima pravo da im uskrati išta od toga?!"

Također je jednom prilikom rekao: “Ja sam poput skrbnika siročeta; ako mu Allah omogući i da opskrbu i nafaku, sustegne se od jetimskog imetka, a ako ga pogodi neimaština, uzme samo onoliko koliko je neophodno.”

Nisam želio sam da im dam priliku za nepoštenje i prevaru

Ibn ebi Zekerijja je posjetio Omera ibn Abdul-'Aziza, r.a., i rekao mu: “O vladaru pravovjernih, želim da ti nešto kažem.” Halifa mu na to odgovori: “Da, kaži šta imaš.” Ovaj nastavi: “Saznao sam da ti svog radnika plaćaš 300 (zlatnih) dinara (što je predstavljalo manje bogatstvo).” “Da, to je istina”, odgovori Omer. “A zašto to činiš?”, upita Ibn ebi Zekerijja. Omer odgovori: “Nisam želio da im dam priliku za prevaru (nepoštenje).”

Ovaj pravedni halifa je poslao pismo svojim namjesnicima, u kojem im naređuje da sredstva prikupljena od zekata dijelom utroše za izmirivanje duga prezaduženih muslimana, pa su mu uzvratili pismom u kojem je stajalo: “Neki od tih (prezaduženih) ljudi posjeduju kuću, namještaj i imaju slugu, pa kako da prema njima postupimo?” Omer ponovo napisao drugo pismo u kojem pojašni: “Čovjek mora imati kuću u kojoj će stanovati, slugu koji će mu pomagati u poslu, konja na kojem će se boriti protiv neprijatelja i namještaj u svojoj kući. Pa ako takav bude dužan, izmirite dug za njega, jer i on spada u kategoriju dužnika (garimun)!”

Vlast koja se vraća

Jedan od vladara neke pokrajine je ušao kod svoje majke plačući, jadan i ožalošćen nakon što je izgubio vlast koju su preuzeli njegovi neprijatelji, pa mu ona reče: “O sinko moj, zaista vlast zbog koje plaču i žale oni koji su je izgubili više se ne vraća (na taj način), nego se vlast vraća borbom onih koji je se žele domoći!”

Allah mi je podario najteži teret

Nakon što je Omer ibn Abdul-'Aziz, r.a., preuzeo hilafet, popeo se na minber, zahvalio Allahu, dž.š., a zatim se ljudima obratio slijedećim riječima: “Zaista, nakon vašeg Poslanika (Muhammeda, s.a.v.s.), nema drugog poslanika, niti nakon Knjige koja je njemu objavljena ima druge knjige (objave). Ono što je Allah učinio dozvoljenim (halal), to je dozvoljeno sve do Sudnjega dana. Ja zaista nisam novator, ja samo slijedim (sunnet). Niko nema pravo da mu neko bude pokoran u onome što je grijeh i neposluh (Allahu i Njegovom Poslaniku). Ja nisam

najbolji među vama, nego sam samo jedan od vas, ali nosim najteži teret (obaveza i odgovornosti) na svojim plećima.”

Odgovor ćeš vidjeti, a ne samo čuti

Bizantijski kralj je halifi Mu'tesimu poslao pismo puno prijetnji, pa ovaj ponosni halifa naredi (pisarima) da se napiše odgovor na to pismo. Kada su halifi pročitali odgovor, nije bio njime zadovoljan pa naredi da se napiše slijedeće: “U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog. Pročitao sam tvoje pismo i čuo tvoje riječi, a odgovor koji slijedi – vidjet ćeš, a ne samo (iz mojih usta) čuti, a kafiri će saznati kakav će njihov konačni ishod biti!”

Najsretniji namjesnik i lider kod Allaha, dž.š.

Omer ibnul-Hattab, r.a., je poslao svom namjesniku Ebu Musau el-Eš'ariju, r.a., pismo u kojem mu kaže: “Najsretniji namjesnik kod Allaha, dž.š., je onaj čiji su podanici s njim sretni i zadovoljni. Čuvaj se nepromišljenih postupaka, jer ako budeš takav, i tvoji pomoćnici i saradnici će se povesti za tobom pa će tvoj primjer biti poput domaće životinje (krave, ovce) koja je ugledala nabujalu travu i pojurila na ispašu, želeći da se njome nahrani i tako dobije na težini, a ne zna da joj to ubrzava čas smrti (klanje).”

Halifa Alija ibn Ebi Talib, r.a., i njegov odnos prema ehlul-kitabijama (kršćanima i jevrejima)

U doba halife Alije ibn Ebi Taliba, r.a., jedan musliman je optužen da je ubio jednog ehlul-kitabiju, te je sudskim procesom dokazano da je on ubica. Alija, r.a., je naredio da se izvrši odmazda (kisas), tj. da se ubica pogubi. Potom je halifi došao brat ubijenoga i rekao: “Ja odustajem od primjene odmazde (koju sam zahtijevao i na koju imam pravo).” Alija, r.a., mu uzvрати riječima: “Da li ti je neko prijetio ili te uplašio?” Ovaj čovjek odgovori: “Ne, nego prihvatam da uzmem otkupninu (krvarinu, diju), jer znam da mi se moj brat neće vratiti smrću ovog čovjeka.”

Halifa Alija, r.a., je pustio ubicu na slobodu (nakon što su on i njegova porodica isplatili otkupninu) i rekao: “Ko bude pod našom upravom (tj. od građana nemuslimana), njegova krv je vrijedna kao i naša krv (tj. njegov život je zaštićen

zakonom kao i život nekog od muslimana), a on ima pravo i na otkupninu koja je ista kao i naša otkupnina (tj. kao u slučaju ubistva jednog od muslimana)."

Oporuka halife Ebu Bekra, r.a.

Kada se halifi Ebu Bekru, r.a., približio smrtni čas, pozvao je svoju kćerku Aišu, majku pravovjernih, r.a., i kazao joj: "O Aiša, bio sam vladar muslimanima i nisam ništa od njih uzeo (novca, blaga) da bih to zadržao za sebe. Jeli smo skromna jela koja i oni jedu i oblačili grubu odjeću koju i oni oblače. Kod mene nije ostalo ništa od imovine svih muslimana, osim ove iznurene deve i ovog slugu, pa ih vrati; ja se ne želim susresti s Allahom a da kod mene bude ičega što je vlasništvo svih muslimana."

Ja se nadam nagradi Allaha, dž.š., kada spavam i kada sam budan

Sin Omera ibn Abdul-'Aziza, r.a., je probudio svoga oca i rekao mu: "Kako možeš mirno spavati dok još ima žalbi koje su ti proslijeđene, a još nisi odgovorio na njih i proveo Allahovu presudu po tim pitanjima?!" Otac mu odgovori: "O sinko moj, i moje tijelo ima svoje granice, pa ako mu ne dam vremena za odmor, napustit će me. Kada bih ja preforsirao svoje tijelo, za vrlo kratko vrijeme bih posrnuo i propao. Ja se nadam nagradi Allaha, dž.š., dok spavam, kao što to činim i kada sam budan. Zaista je Allah, dž.š., mogao objaviti cijeli Kur'an odjednom da je htio, ali je objavljivao po par ajeta kako bi iman (vjerovanje) uhvatio svoj korijen u srcima ljudi."

Allah, dž.š., ne briše loše (djelo) lošim (djelom)

Omer ibnul-Hattab, r.a., je savjetovao svog vojskovođu i namjesnika S'ada ibn Ebi Vekkasa, r.a., uoči slanja u borbu koja se odvijala na teritoriji Iraka: "O S'ade, nemoj da te učini uobraženim i da te obmane tvoja rodbinska veza kada ti se kaže: tečić Allahova Poslanika, s.a.v.s., i njegov ashab, jer Uzvišeni Allah ne briše loše (djelo) lošim (djelom), nego briše loše (djelo) dobrim (djelom).

Između Allaha i ljudi nema nekih drugih veza, osim kada se radi o vezi koja je izražena kroz pokornost Njemu. Bogat i siromašan, ugledan i neugledan su kod Njega isti, On je njihov Gospodar, a oni su Njegovi robovi. Oni se međusobno razlikuju po nafaci i zdravlju, a samo pokornošću dostižu ono što im je pripremio Njihov Gospodar.

Kada prosuđuješ, povedi se za onim što si vidio Vjerovjesnika, s.a.v.s., da čini od vremena njegovog poslanstva pa sve do smrti. Toga se čvrsto drži, jer je to naređenje. Ovo je moj savjet, a teško tebi ako ga se ne budeš pridržavao, jer će ti propasti tvoja djela i bit ćeš izgubljen!"

Halifa je pao na sedždu

Spominje se da je jedan jevrej imao neku potrebu pa je htio ući na dvor kod halife Haruna er-Rešida. Stajao je pored kapije i nastojao ući, ali mu to nije pošlo za rukom. Čekao je pred kapijom sve dok halifa nije izašao te je potrčao za njim, stao pred njega i rekao: "Boj se Allaha, o vladaru!" Halifa Harun er-Rešid sjaha sa svoje deve i pade na sedždu. Nakon što podiže glavu sa zemlje, naredi da se tom čovjeku da ono što traži pa je tako i učinjeno.

Kada se vratio, halifa je bio upitan: "O vladaru pravovjernih, zašto si sjahao sa svoje deve zbog riječi jednog jevreja?" On odgovori: "Ne, to sam učinio zato što sam se sjetio riječi Allaha, dž.š.: *'A kada mu se kaže: Boj se Allaha, on onda iz inada griješi. Njemu je dosta Džehennem, a on je, doista, grozno boravište.'*" (El-Bekare, 206)

Da sam u njoj klanjao, muslimani bi je oduzeli

Omer ibnul-Hattab, r.a., je posjetio crkvu Kijameh u Jerusalemu, pa kada se primaklo vrijeme klanjanja namaza, izašao je iz te crkve kako bi namaz obavio izvan nje. Patrijarh Sofronije mu je ponudio da klanja namaz unutar crkve, pa mu halifa odgovori slijedećim riječima: "Kad bih u njoj klanjao, muslimani bi je oduzeli nakon mene, pravdajući svoj postupak riječima: 'Ovdje je Omer klanjao.'"

Ne žuri, pa Allah je alkoholna pića pokudio dva puta (prije nego ih je definitivno zabranio)

Imam Šatibi je u svom djelu "El-Muvafekat" naveo da je jednom prilikom sin Omera ibn Abdul-'Aziza rekao svom ocu: "Šta ti je, zbog čega po hitnom postupku ne provodiš odluke? Tako mi Allaha, ne marim ni za sebe, a ni za tebe kada se radi o provođenju istine i pravde!" Omer ibn Abdul-'Aziz mu na te njegove riječi odgovori: "Ne žuri, sine moj, pa Allah je alkoholna pića (hamr) pokudio dva puta, a zabranio ih trećim ajetom. Ja se zaista plašim da istinu (presude i odluke)

odjednom provedem pa da je ljudi odbace i ne mognu je prihvatiti, a to bi izrodilo veliku smutnju.”

Neću okusiti masla, dok ga siromasi ne okuse

U doba vladavine halife Omera ibnul-Hattaba, r.a., muslimane je zadesila glad pa je halifa sebi zabranio konzumiranje masla, mlijeka i maslina. Na njegovom tijelu su se nazirali znaci gladi te su mu na to skrenuli pažnju, a on reče: “Tako mi Allaha, neću okusiti masla, sve dok ga siromašni muslimani ne budu imali.” Jedan od ashaba, r.a., je kazao: “Da ova glad nije prošla, Omer bi umro od brige za stanjem muslimana.”

Ti si jedan od njih

Omer ibnul-Hattab, r.a., je uputio Ebu Musau el-Eš'ariju pismo u kojem mu poručuje: “Pobroj bolesnike među muslimanima i prisustvuj dženazama umrlih muslimana. Otvori im svoja vrata i direktno rješavaj njihove probleme, jer si ti jedan od njih, samo što je tebe Allah odabrao za nošenje većeg i težeg tereta.”

Omer je ljude učinio bogatim

Imam Bejheki u djelu “Delail” prenosi od ‘Amra ibn Usejda da je rekao: “Omer ibn Abdul-’Aziz je vladao islamskom državom (samo) trideset mjeseci. U doba njegove vladavine su nam dolazili ljudi s ogromnim imetkom (od zekata) i govorili: ‘Dajte ovo u one svrhe za koje smatrate da su najkorisnije siromašnima.’ Nakon izvjesnog vremena bi se oni koji su poslani da traže siromašne (da bi im dali zekat) vraćali neobavljenog posla i pokušavali su se prisjetiti od koga su primili taj imetak kako bi ga vratili, ali ih ne bi našli. Omer je ljude učinio bogatim (tako da nije bilo siromašnih koji bi uzeli zekat).”

Lakše od podnošenja lanaca

Halifa Omer ibn Abdul-’Aziz je jednog dana zatražio od svoje supruge da mu pozajmi dirhem (srebrenjak) da za njega kupi grožđa, ali ni ona nije imala novca. Začudo ga upita: “Ti si vladar pravovjernih (halifa), a u svojoj kasi nemaš

novca da kupiš grožđa?” Omer joj odgovori: “Ovo je lakše od podnošenja lanaca sutra u džehennemskoj vatri (odnosno lakše mi je trpjeti neimaštinu, nego posegnuti za haramom zbog kojeg slijedi teška patnja na ahiretu).”

Sultan Bejbers kažnjava hatiba

Sultan Bejbers je po dolasku u Šam prisustvovao džuma-namazu kada je hatib govorio izuzetno lijepe riječi hvale i slave na račun sultana. Kada su završili s klanjanjem džuma-namaza, Bejbers je u vidljivoj ljutnji izgrdio hatiba, kritikujući njegov govor pun hvale i veličanja. Između ostalog mu je rekao: “Šta je ovom hatibu pa stalno tokom hutbe ponavlja: ‘Sultan, sultan...?!’ To nije jedan od uvjeta za ispravnost hutbe.”

Zatim je naredio da se kazni udarcima biča, iako su prisutni nastojali posredovati, moleći sultana da se kazna poništi. Kazna je i pored toga provedena, premda je hatib bio poznat po svom znanju, bogobožnosti i poštenju.

Neka se Allah smiluje sinu Hattabovom

Omer ibnul-Hattab, Allah s njim bio zadovoljan, odredio je da se prvim muhadžirima iz centralne kase (bejtul-mal) izdvoji po četiri hiljade dirhema godišnje plaće, a svome sinu je odredio tri hiljade i pet stotina dirhema, pa mu je rečeno: “I on je jedan od prvih muhadžira, pa zašto si mu umanjio plaću?!” Omer odgovori: “On je hidžru učinio sa svojim ocem i nije poput onoga koji je hidžru učinio sam.”

Siromašne je obogatio

Jahja ibn Se'id, Allah mu se smilovao, rekao je: “Omer ibn Abdul-'Aziz me je poslao na čelu ljudi koji su bili zaduženi da sakupljaju zekat u Africi, pa smo to i izvršili. Zatim smo tražili siromahe da im podijelimo zekat, ali ih nismo našli. Omer ibn Abdul-'Aziz je ljude učinio bogatim. Na kraju sam odlučio da od prikupljenog zekata oslobodim robove, pa sam to i učinio.”

Plaćem zbog onih u čije ime sam preuzeo emanet

Omer ibn Abdul-'Aziz se popeo na minber nakon što je izabran za halifu, pa je rekao: "O ljudi, tako mi Allaha, nisam potajno priželjkivao položaj halife niti sam to javno ičim pokazivao. Kome od vas to nije po volji, ja ga oslobađam prava na pokornost i poslušnost halifi. Zato izaberite za halifu onoga koga hoćete."

Narod se uskomeša, a onda rekoše: "Ne pristajemo da ikome drugom osim tebe damo bej'at", a zatim pohrliše da mu ponovo izraze svoju čvrstu odluku da upravo on bude halifa. Njegovo srce se smirilo, vidjevši da ima punu podršku u narodu. Izdvojio se u jedan kraj džamije gdje je uobičavao klanjati te je zaplakao puštajući suze, dok su se muslimani radovali, bili sretni i zadovoljni.

Ljudi mu pridoše i upitaše ga: "Šta te je rasplakalo, sine Abdul-'Azizov?" Odgovorio im je: "Doista sam ja ponio breme odgovornosti za ovaj ummet, pa plaćem zbog onih u čije ime sam preuzeo taj emanet. Plaćem zbog gladnog siromaha, zalutalog putnika, potištenog mazluma i onoga koji ima mnogo čeljadi koju nije u stanju izdržavati. Shvatio sam da sam odgovoran za sve njih i sve druge od ummeta Muhammeda, s.a.v.s., pa sam se sažalio sam na sebe i zaplakao zbog težine tereta ovog emaneta."

Zašto me ne obavijesti ko si?!

Omer ibnul-Hattab, Allah s njim bio zadovoljan, svakodnevno je izlazio izvan Medine očekujući vijesti o Bici na Kadisijji (protiv moćne perzijske vojske). Jednog dana je primijetio konjanika koji je galopirao u pravcu Medine, pa ga je Omer sustigao i upitao: "Odakle dolaziš, Allahov robe?" Konjanik mu odgovori: "Iz pravca Kadisijje, arapski brate."

Omer mu se ponovo obrati: "Pričaj mi šta se desilo s islamskom vojskom!" Konjanik reče: "Izvojevali su veliku pobjedu, hvala Allahu." Omer će na to: "Kazuj još", pa konjanik nastavi priču, žurno se krećući ka Medini, a Omer je jahao uz njega i tako sve dok ne stigoše u grad Allahova Poslanika, s.a.v.s.

Vidjevši Omera, ljudi požuriše da mu izraze dobrodošlicu i poštovanje koje se ukazuje samo halifi pa konjanik, vidljivo zbunjen i zatečen ovim prizorom, reče: "Zašto me ne obavijesti ko si (pa da ti i ja izrazim svoje duboko poštovanje i poklonim ti pažnju koja dolikuje jednom halifi)?" Omer mu na te njegove riječi uzvрати: "Ne uzbuđuj se zbog toga, o brate moj."

Neka Allah oprostí vladaru pravovjernih

Ebu 'Ubejde ibnul-Džerrah, Allah s njim bio zadovoljan, bio je sa svojom vojskom u mjestu 'Amvas gdje je zavládala epidemija kuge koja je harala tim područjem. Omer, r.a., se zabrinuo za vojsku, a posebno za "Povjerenika ovog ummeta" (nadimak Ebu 'Ubejde koji mu je dao Allahov Poslanik, s.a.v.s.), pa mu je napisao pismo u kojem mu pokušava iznaći izlaz iz sigurne smrti: "Iznenada se ukazala potreba da mi dođeš (u Medinu), jer želim da s tobom razgovaram lice u lice. Kada ovo pismo stigne do tebe, požuri da se što prije susretnemo."

Ebu 'Ubejde je pročitao pismo i shvatio Omerovu namjeru te je osjetio da on želi da ga spasi od kuge, pa mu je odgovorio: "Neka se Allah smiluje vladaru pravovjernih, ja razumijem da me ti trebaš, a ja sam trenutno sa svojom vojskom i ne želim da ih napuštam sve dok Allah ne ostvari svoje određenje u vezi sa mnom i s njima. Zato me oslobodi svog naređenja, o vladaru pravovjernih, i dopusti mi da ostanem sa svojom vojskom."

Nakon što je Omer pročitao ovo pismo, zaplakao je pa ga ljudi koji su bili u njegovoj blizini upitaše: "Da li je to umro Ebu 'Ubejde?", a Omer im odgovori, gušeći se u suzama: "Nije, ali kao da jeste." Ebu 'Ubejde, Allah mu se smilovao, umro je od posljedica kuge samo nekoliko dana nakon toga.

Zašto je Omer dao prednost Usami u odnosu na svoga sina?

Kada je Omer ibnul-Hattab, r.a., raspodjeljivao plaće muslimanima, dao je Usami ibn Zejdu, r.a., prednost i veću plaću u odnosu na svoga sina Abdullaha, pa su ljudi nagovarali Abdullaha da o tome priupita svoga oca, što on učini: "Zar daješ prednost onome koji nije bolji od mene? Njemu si odredio plaću dvije hiljade, a meni hiljadu i petsto, a ni u čemu me nije pretekao?" Omer mu odgovori: "To sam učinio iz tog razloga što je Zejd ibn Harise, r.a., bio draži Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., od Omera (misli na Usaminog oca i sebe) i što je Usame ibn Zejd bio draži Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., od Abdullaha ibn Omera."

Moje zlodjelo je produkt postupaka moga gazde

Jedan sluga je naučio od svoga gazde kako da krađe pa je i njega pokrao. Sluga je uhvaćen na djelu i doveden u sudnicu gdje se branio slijedećim riječima: "Tražim oprosta od svoga gazde jer me je on naučio da kradem i zbog njega sam počinio ovo zlodjelo." Sudija ga upita: "A kako?" Sluga odgovori: "Bio sam povjerljiv i odan, ali kad sam ga vidio da mi uskraćuje moja prava, zloupotrebljava

proliveni znoj s mog čela i odbija mi od moje plaće, ukrao sam njegov novac. A što se njega tiče, on mi je ukrao moj ahlak i povjerenje pa je njegov grijeh veći, a kazna za njega još preča i obaveznija.”

Ti si jedini odgovoran za sve ljude

Abdullah ibn Abdul-'Aziz, unuk vladara pravovjernih Omera ibn Abdul-'Aziza, r.a., jedne godine je bio na hadždžu te je činio s'aj između Saffa i Merve, a iste godine je bio i halifa Harun er-Rešid na hadždžu. Halifa mu pride, a kada se uspeo na Saffu, njegov amidžić Selil ben Umejje mu došapnu: “O vladaru pravovjernih, pogledaj sa svoje strane u pravcu K'abe! (A u to doba nije bilo zidova niti stupova koji bi zaklonili K'abu od pogleda onih koji su na Saffi.)

Harun er-Rešid se okrenu u tom pravcu, pa mu odgovori: “Pogledao sam.” Tada se uključi i Abdullah pa prozbori: “Koliko ljudi vidiš?” Harun odgovori: “A ko ih može pobrojati osim Allaha?! (Aludira na njihov veliki broj.)” Abdullah na to reče: “Znaj, o vladaru pravovjernih, da će svaki od ovih na Sudnjem danu biti pitan samo za sebe i svoje postupke, a ti ćeš biti pitan i odgovarat ćeš za sve ljude, pa zato gledaj kako ćeš postupati.”

Halifa Harun er-Rešid zaplaka tako jako da nije zabilježeno da je ikada više tako žestoko zaplakao u svom životu.

Vladar gladije, a čitav dunjaluk mu u rukama

Jednog dana je Omer ibnul-Hattab, r.a., ušao u svoju kuću i zatražio od svoje supruge da iznese pred njega hranu, pa mu je donijela nešto halve. Upitao ju je: “Odakle ti ovo?” Odgovorila je: “Svakog dana sam odvajala malu količinu brašna, masla i meda, sve dok nisam uštedjela toliko da bih mogla danas halvu spremati.” Omer će na to: “Da li se to osjetilo pa da nam nije bilo dovoljno hrane?” “Ne”, odgovori ona. “Dakle, to je onda višak, a nama to nije dozvoljeno jesti. Ustani i odnesi to u centralni magacin (gdje se skladištila i dijelila hrana i ostale potrepštine, a vlasništvo je svih muslimana)!”

Hafiz Ibrahim je spomenuo ovaj događaj pa ga je prokomentarisao u stihovima:

“Halifa je gladovao

U skromnosti primjer je bio,

a sav dunjaluk u šake mu pao.

Allah Hvaljeni zbog tog ga nagradio...”

Dao si mi prednost u odnosu na njega

Jevrej je podigao optužnicu protiv Alije ibn Ebi Taliba, r.a., u doba hilafeta Omera ibnul-Hattaba, r.a. Kada su njih dvojica došli pred Omera, Omer je jevreja oslovio imenom, a Aliju nadimkom (Ebul-Hasen – otac Hasanov, a kod Arapa oslovljavanje nadimkom ukazuje na uzajamnu bliskost i blagonaklonost), kako ga je inače uvijek oslovljavao u međusobnom komuniciranju.

Na Alijinom licu su se jasno ukazali znaci ljutnje, pa mu Omer reče: “Da ti možda nije pravo što je tvoj parničar jevrej te ti smeta da zajedno s njim i jednakih prava budeš pred ovim sudom?” Alija odgovori: “Ne, nego sam se naljutio što mene i njega nisi stavio u istu ravan i izjednačio, nego si meni ukazao privilegiju u odnosu na njega. Njega si zovnuo imenom, a mene nadimkom.”

Obraduj svoga prijatelja viješću da je dobio prinovu

Pravedni halifa Omer ibnul-Hattab, r.a., je izašao jedne noći u obilazak grada kako bi se upoznao s problemima i potrebama građana pa je ugledao jednu kuću i uputio se ka njoj. Začuo je jauke neke žene koji su dolazili upravo iz te kuće. Zapazio je čovjeka koji je sjedio ispred pa ga upita za razlog tog jaukanja. Čovjek mu odgovori da se ta žena porađa. Omer upita: “Da li ima ikoga pored nje?” “Nema”, odgovori ovaj. Omer se odmah zaputi nazad u pravcu svoje kuće i obrati se svojoj ženi Ummi Kulsum, kćerki Alije ibn Ebi Taliba, r.a.: “Allah ti je dao mogućnost da zaradiš sevab i dobiješ nagradu.” “A o čemu se radi?”, upita ona. “Jedna žena se porađa, a nema nikoga pored sebe”, odgovori Omer. “Evo odmah idem”, reče mu. Omer joj reče: “Ponesi sa sobom ono što će joj trebati i donesi mi lonac, masla i žitarica!”

Nakon što je to donijela, zaputila se ka toj kući sa svojim mužem koji je nosio lonac. Omer onom čovjeku pred kućom naredi da zapali vatru, a ženi da uđe u kuću i pomogne trudnici. Plemeniti halifa Omer je postavio lonac na vatru, puhao je u nju kako bi je rasplamsao a dim je izlazio ispod njegove brade, i napravio jelo od namirnica koje je donio sa sobom. Žena se porodila pa Ummu Kulsum povika: “O vladaru pravovjernih, obraduj svoga prijatelja viješću da je dobio dječaka!” Kada je čovjek začuo njezine riječi “o vladaru pravovjernih” (tj. halifa), obuze ga doza straha i stida u isto vrijeme, pa se obrati halifi riječima: “Zastidjeli ste nas svojim humanim postupcima, o vladaru pravovjernih, zar se tako ophodiš prema samom sebi?” (Čudi se da halifa, vladar velike islamske države, zamara sebe i svoju porodicu pomažući neznancu poput njega.)

Omer mu odgovori: “Brate, onaj ko se obaveže da će voditi brigu o nekim segmentima života muslimana (predsjednik, ministar, upravnik, menadžer, direktor, službenik i sl.), dužan je da bude upoznat s njihovim krupnim i sitnim problemima

te da im pomaže da ih riješe, jer je on odgovoran pred Allahom, dž.š. A ako okrene glavu od njih, zanemari ih i smatra da ga se to ne tiče, izgubio je dunjaluk i ahiret.”

Ne kažnjavajte muslimane nanoseći im fizičke povrede, kako ih ne biste tako ponizili

Omer ibnul-Hattab, r.a., se obratio jednom skupu, rekavši slijedeće: “Tako mi Allaha, ja vam ne šaljem svoje namjesnike da bi vas maltretirali niti da vam oduzmu vaše imetke, nego ih šaljem da vas poduče vašoj vjeri i praksi vašeg Poslanika. Ako bi neki od njih to učinio (fizički maltretirao, nezakonito prisvojio tuđi imetak), neka mi se to dojadi, a ja ću, tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, kazniti onoga koji to učini.”

‘Amr ibnul-’As, r.a., skoči na noge i reče: “O vladaru pravovjernih, ako neki namjesnik naredi da se neki muslimani kazne udarcima (zbog svojih prijestupa i kršenja zakona), pa to i učini, zar ćeš ga ti kazniti zbog toga?” Omer mu na te riječi odgovori: “Da, tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, kaznit ću ga. Ne kažnjavajte muslimane udarajući ih, kako ih ne biste tako ponizili; ne sprečavajte ih da ostvare svoja zakonska prava, kako ih ne biste ugonili u nevjerstvo, i ne ostavljajte ih u džungli (moru neriješenih problema), da ih ne biste izgubili.”

U vama nema dobra ako to ne govorite

Neki čovjek je kazao halifi Omeru ibnul-Hattabu, r.a.: “Boj se Allaha!” Jedan od prisutnih na tom skupu ljutito prozbori: “Zar se tako obraćaš vladaru pravovjernih govoreći mu: ‘Boj se Allaha?!’” Halifa Omer odgovori ovome koji je kritikovao na slijedeći način: “Pusti ga neka to (riječi: boj se Allaha) kazuje! Nema u vama dobra ako to ne govorite niti ima dobra u nama ako to od vas ne primimo (kao savjet i opomenu).”

Njihov namjesnik je siromah

Se’id ibn ‘Amir, r.a., je bio jedan od najpobožnijih i najskromnijih ashaba. Halifa Omer ibnul-Hattab, r.a., ga je pozvao i ponudio mu da ga postavi za namjesnika pokrajine Hims, što je Se’id ibn ‘Amir, r.a., odbio. Omer mu reče: “Zar ćete hilafet i emanet obaveza koje on sa sobom nosi okačiti na moj vrat, a mene napustiti?! Ne, tako mi Allaha.”

Se'id nije imao drugog izbora, već se zaputi sa svojom suprugom ka Himsu, gdje je od prvih dana svog službovanja u svojstvu namjesnika te pokrajine činio razne hajrate i sva sredstva koja su mu bila na raspolaganju trošio za opće dobro svih stanovnika. Njegova supruga ga upita zbog čega to čini, a on joj odgovori da su tako postupali ashabi Allahova Poslanika, s.a.v.s., pa i on želi da nastavi njihovim stopama i da tako sve do svoje smrti ostane dosljedan u slijedenju sunneta Allahova Poslanika, s.a.v.s.

Kada je Omer, r.a., stigao u Hims, naredio je da mu se donese spisak imena siromašnih u toj pokrajini, a kada su mu donijeli taj spisak, ugleda ime Se'ida ibn 'Amira pa upita: "Ako je ovaj Se'id ibn 'Amir?" "Naš emir (namjesnik)", odgovoriše. Halifa ponovo upita: "Zar je vaš namjesnik siromah?" "Da", odgovoriše. "Šta je s njegovom plaćom i ostalim primanjima?", upita Omer. "O vladaru pravovjernih, on ništa ne zadrži za sebe (sve podijeli)", odgovoriše.

Halifa Omer je zaplakao i naredio da mu se pošalje hiljadu dinara. Kada je Se'id za to saznao, zadržao je, a njime je zavladao strah. Supruga ga zapita: "Da li je halifu pogodilo kakvo zlo?", a njezin muž je samo ponavljao: inna lillahi ve inna ilejhi radži'un (svi smo mi Allahovi i svi se Njemu vraćamo, a te riječi su dio ajeta koje izgovara onaj koga pogodi kakva nesreća). Na kraju ipak prozbori: "To je ovosvjetsko iskušenje" (novac, bogatstvo), a zatim je poslao mudžahidima sav novac koji je dobio od halife.

Vojnik koji je ustao u odbranu svoga ponosa i časti

Halifa Omer, r.a., je primio jednog vojnika koji je stigao iz Bahreina, a vojnik je ljutito bacio Omeru u lice šaku kose, rekavši: "Ovako s nama postupaju tvoji namjesnici." Kosa se rasprši po Omerovom licu i prsima, a Omer ga počeo smirivati i smjesti ga pored sebe da sjedne. Nakon što je osjetio da se vojnik smirio, obrati mu se, upita ga o razlogu takvog ponašanja. To pitanje je ponovo rasplamsalo vojničku ljutnju te je srdito rekao: "Tvoj namjesnik Bahreina (Ebu Musa el-Eš'ari) je naredio da mi se bez ikakvog povoda ili greške koju sam počinio obrije glava pred svim ostalim vojnicima." Omer, r.a., mu na te riječi odgovori: "Ako bude tako kao što tvrdiš, naredit ću da se njemu učini isto ono što je on tebi učinio."

Zatim se halifa Omer okrenuo prema onima koji su bili u njegovom društvu i rekao: "Više volim da sva vojska bude poput ovog vojnika koji je ustao u odbranu svoje časti i ponosa, nego svi gradovi koje smo u bitkama osvojili."

Uspostavio si pravdu, pa sad sigurno spavaš

Hurmuz (jedan od poznatih perzijskih vojskovođa) je zarobljen i doveden halifi Omeru ibnul-Hattabu, r.a., koji se tada nije nalazio u svojoj kući. Hurmuzov čuvar je tražio halifu Omera te ga je našao kako spava glave položene na svoj savijeni ogrtač. Kada ga je Hurmuz ugledao (kako spokojno spava bez ikakve straže ili garde), rekao je: "Ovo je lahka i ugodna vlast, uspostavio si pravdu, pa sad sigurno spavaš. Služio sam četverici perzijskih careva koji su imali krune na glavama, pa niko na mene nije ostavio poseban utisak ili izazvao osjećaj divljenja kao ovaj vlasnik ogrtača."

Da je neko drugi osim tebe to izustio

Omer ibnul-Hattab, r.a., se zaputio ka Šamu u društvu s Ebu 'Ubejdom 'Amirom ibnul-Džerrahom, r.a., pa su stigli do prijelaza preko rijeke, a Omer je jahao na svojoj devi. Skinuo je svoju obuću, prebacio je preko vrata i ugazio u vodu te, gazeći plicak rijeke, poveo svoju devu. Ebu 'Ubejde mu reče: "O vladaru pravovjernih, zar da ti to činiš (izuvaš svoju obuću i gaziš preko rijeke vodeći svoju devu). Nije mi drago to što će te stanovnici Šama detaljno odmjeriti i od glave do pete pregledati." Omer na te riječi uzviknu: "Ah, da je neko drugi osim tebe to izustio, o Ebu 'Ubejde, učinio bih da okusi žestoku kaznu koja će predstavljati opomenu Muhammedovom ummetu! Mi smo uistinu bili ponižen narod pa nas je Allah islamom uzdigao i osnažio, pa kada tražimo snagu (u nečemu ili nekome drugom) pored onoga čime nas je Allah uzdigao i osnažio, On nas učini poniženim."

Poziv u pomoć iz Mesdžidul-aksa'a

Nakon Bitke na Hittinu, Salahuddin el-Ejjubi je želio da se malo odmori od silnog umora i napora kojima je bio izložen, ali mu je tada stiglo pismo od jednog damaskog zarobljenika koji se nalazio u Jerusalemu (Kudsu). Pismo je predstavljalo poziv u pomoć upućen velikom mudžahidu Salahuddinu el-Ejjubiji, a ono glasi:

*"O vladaru koji si oborio krstaška obilježja,
iz Jerusalema ti stiže žalba na nasilje i nepravdu.
Sve džamije su čiste i blistave,
ali moja čast je uprljana."*

Nakon što je pročitao ovo pismo, odmah se zaputio ka Jerusalemu, opkolio ga i napokon povratio muslimanima, ispisujući tako najblistavije stranice naše islamske povijesti.

Taj komad platna stavite u moje kefine

Omer ibnul-Hattab, r.a., je jednom prilikom obilazio svoje podanike, zamotan u svoju odjeću kako ga ne bi ljudi prepoznali, jer je želio da sazna istinsko stanje i situaciju ljudi koji su njemu potčinjeni. Ugledao je jednu staricu kojoj je prišao i nazvao joj selam, a zatim je upitao: "Šta misliš o Omeru?" Starica na to pitanje odgovori: "Neka ga Allah zbog mene ne nagradi." Omer upita: "A zašto?" Ona reče: "Zato što mi on, tako mi Allaha, nije dao ni jednog dinara niti dirhema još otkako je postao vladar." Omer uzvrat na to riječima: "A šta Omer zna kako je tebi kad ti ovdje živiš (tj. daleko tako da nema informaciju o njoj)?" Starica opet odgovori: "Subhanallah (slavljen neka je Allah)! Allaha mi, nisam mislila da će iko preuzeti na sebe obavezu brige o ljudima, a da nije upoznat s onim što se nalazi između istoka i zapada (odnosno o svim stanovnicima islamske države, od krajnjeg istoka do krajnjeg zapada)." Te njezine riječi rasplakase Omera, pa reče: "Teško tebi, Omere! Svi, pa čak i starice su boljeg razumijevanja od tebe! (Sam sebe kori i izgovara riječi koje ukazuju na njegovu skromnost.)" Nakon toga joj reče: "Allahova robinjo, pošto ćeš mi prodati tu svoju žalbu u kojoj se žališ na Omera da ti je nanesena nepravda?" Starica reče: "Ne šali se sa mnom, Allah ti se smilovao!" On joj na to odgovori: "Ja se ne šalim", pa je ostao s njom sve dok za dvadeset i pet zlatnika nije otkupio njenu žalbu na nepravdu.

U tim momentima su naišli Alija ibn Ebi Talib i Abdullah ibn Mes'ud, r.a., pa su mu se obratili na slijedeći način: "Esselamu alejke, o vladaru pravovjernih!", a čuvši te riječi, starica rukom pokri svoju glavu i reče: "Teško meni, kritikovala sam u lice vladara pravovjernih!" Omer joj reče: "Ne boj se, Allah ti se smilovao!" Zatim je zatražio komad platna na koji će nešto napisati, ali ga nisu mogli naći pa je pocijepao dio svoje odjeće i na njemu napisao slijedeće riječi: "U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog. Ovo je potvrda da je Omer od te i te žene otkupio njezinu žalbu za učinjenu nepravdu prema njoj, za dvadeset i pet zlatnika, otkad je preuzeo upravljanje hilafetom pa sve do tog i tog dana. Ako na mahšeru pred Allahom bude tvrdila da Omer nije ispunio svoju obavezu prema njoj, nek se zna da je Omer čist i nevin pred tim eventualnim optužbama." Svjedoci su bili Alija ibn Ebi Talib i Abdullah ibn Mes'ud. Taj komad platna Omer je poslao svom sinu i naredio mu: "Kada umrem, taj komad platna stavite u moje kefine kako bih s njim sreo svoga Gospodara."

Treba biti poslušan u onome što je dobro

Imam Buhari, Allah mu se smilovao, bilježi od Alije, r.a., da je rekao: "Vjerovjesnik, s.a.v.s., je poslao odred vojske i odredio im emira (vojskovođu), jednog od ensarija. Vojnicima je naredio da budu poslušni svom emiru. Jednom prilikom se emir naljutio na svoje vojnike i upitao ih: "Zar vam Vjerovjesnik, s.a.v.s., nije naredio da mi budete poslušni?" "Da", odgovoriše. On im reče: "Naređujem vam da sakupite drva, zapalite vatru i uđete u nju." Oni sakupiše drva, zapališe vatru, a kada su htjeli ući u vatru, pogledaše jedni druge i neki od njih rekoše: "Mi slijedimo Poslanika, s.a.v.s., kako bismo pobjegli od vatre, pa zar ćemo sada u nju ući?!"

Dok su oni tako stajali ispred vatre, ona se postepeno ugasi, a emirova srdžba plasnu. Taj događaj su spomenuli pred Poslanikom, s.a.v.s., koji reče: "Da su tada ušli u vatru, ne bi iz nje izašli. Zaista poslušnost biva u onome što je dobro."

Čekam da mi se odjeća osuši

Jedan od bliskih rođaka halife Omera ibn Abdul-'Aziza, r.a., posjetio ga je u njegovoj kući, pa je ostao zaprepašten onim što je tada vidio. Ugledao je halifu kako sklopčan sjedi u sunčanom uglu svoje sobe, pokriven svojim izarom³ pa je, misleći da se radi o bolesti, upitao halifu: "O čemu se radi, o vladaru pravovjernih?" Omer mu odgovori: "Čekam da mi se odjeća osuši." Posjetilac nastavi s postavljanjem pitanja, dok mu je lice pokazivalo očiglednu zbunjenost i zaprepaštenost prizorom koji gleda: "A šta imaš od odjeće?" Halifa odgovori: "Košulju te gornji i donji dio odjeće (rida i izar)."

Čovjek opet zapita: "Zar nemaš rezervnu odjeću?" Omer mu odgovori: "Imao sam je, ali se pocijepala (od silne upotrebe)." "A zar nećeš uzeti sebi još jedan komplet odjeće?", upita. To pitanje uznemiri Omera pa on plačnih očiju ponavljaše riječi Allaha, dž.š.: "*Taj drugi svijet (ahiret) dat ćemo onima koji ne žele da se na Zemlji ohole i da nered čine, a one koji se Allaha boje čeka sretan kraj.*"⁴

Tako smo vladali

Jednog dana je Omer ibnul-Hattab, r.a., kazao s minbera: "O muslimani! Šta biste kazali kad bih se ovako priklonio dunjaluku", pa svoju glavu nagnu ustranu. Neki čovjek ustade na noge, isuka svoju sablju i reče: "Tada bi naše sablje govorile

³ To je dio odjeće u vidu čaršafa kojim se omota donji dio tijela.

⁴ El-Kasas, 83.

u naše ime”, i išaretom pokaza da bi mu posjekao (odrubio) glavu. Omer ga upita: “Da li to na mene aludiraš?” Čovjek odgovori: “Da, na tebe sam mislio.” Omer ga je tri puta prekorio, a i on Omera, pa mu na kraju Omer reče: “Allah ti se smilovao, hvala Allahu koji je dao da među mojim podanicima bude onih koji će me, u slučaju da pogriješim, ispraviti.”

Kako li je samo mehka, kako li je samo oštra i gruba!

Halifa Omer ibn Abdul-'Aziz, r.a., je naredio nekom čovjeku da mu kupi odjeću za osam dirhema, pa mu je kupio i donio. Omer je uze u ruke i oduševljeno uzviknu: “Kako li je samo mehka!” Na to se onaj čovjek nasmija, a Omer ga upita: “Zar se normalan čovjek bez razloga smije?! To samo ahmaci čine. Obavijesti me o razlogu svog smijeha!” Dotični reče: “Smijem se tvom postupku, jer si mi prije tvoga dolaska za halifu naredio da ti kupim svileni ogrtač za osam stotina dirhema, pa kada si tu odjeću dotakao svojom rukom, uzviknuo si: ‘Kako li je samo oštra i gruba!’ A ti danas za odjeću koju si platio samo osam dirhema kažeš da je mehka. To me je začudilo i nasmijalo.”⁵

O dunjaluče, zavaraj nekog drugog, jer mene nećeš moći

Darar es-Sadai je došao kod Mu'avije ibn Ebi Sufjana, pa mu Mu'avija reče: “Opiši mi Aliju ibn Ebi Taliba!” Darar zamoli: “Oslobodi me tog zahtjeva!” Mu'avija na to ponovi: “Kažem ti da ga opišeš!”, a Darar na to uzvрати: “Ako nema načina da to izbjegnem, onda velim da je bio dalekovid, veoma snažan, rastavljao je riječima istinu od neistine, sudio pravično, znanje je izbijalo iz njega, a mudrost progovarala njegovim jezikom. Klonio se dunjaluka i njegovih ljepota i ukrasa, a bdio noćima ibadet čineći. Bio je sjetan i mnogo vremena je provodio u razmišljanju. Svidala mu se kraća odjeća, jednostavna hrana, a među nama je bio poput jednog od nas (nije se volio isticati). Odgovarao bi na naša pitanja kada bismo ih postavljali, i obavještavao bi nas o onome za što smo od njega tražili informaciju. Mi smo se, tako mi Allaha, i pored toga što smo bili veoma bliski s njim, iz strahopoštovanja rijetko usuđivali njemu obratiti. Cijenio je ulemu i bio blizak sa siromašnima. Silniku nije dopuštao da ustraje u svom nedjelu niti je slabi gubio nadu u njegovu pravednost. Svjedočim da sam ga vidio u nekoliko navrata da

⁵ Poznato je da je Omer ibn Abdul-'Aziz prije dolaska za halifu bio namjesnik i da je živio lagodnim životom koji mu je njegovo porijeklo i položaj omogućavao. Ipak, nakon što je postao halifa, odriče se takvog života i napušta ovosvjetska uživanja iz želje za ahiretom i nagradom Uzvišenog Allaha, dž.š.

se u kasnim noćnim satima, kada zvijezde okite nebeski svod, prevrće nervozno u svojoj postelji i kroz suze žalosnice progovara: 'O dunjaluče, zavaraj nekog drugog, jer mene nećeš moći! Zar si se meni suprotstavio i mene se zaželio! Daleko je to, daleko je!!! Napuštam te i odlazim, i ne očekuj da se vratim. Tvoj vijek je kratak, a tvoja opasnost bijedna i jadna. Teško meni od manjka opreme za put (misli na dobra djela i ahiret), a put je dalek i neizvjestan!'"

Mu'avija je zaplakao i rekao: "Neka se Allah smiluje Ebul-Hasenu (Aliji), tako mi Allaha, bio je upravo takav kakvog si ga opisao. A s čime možeš uporediti svoju tugu za njim, o Darare?" Darar odgovori: "Moja tuga za njim je poput tuge one žene čije dijete bude zaklano u njezinom krilu."

A ko to može?

Se'id ibn 'Amir el-Džumehi, r.a., se obratio Omeru ibnul-Hattabu, r.a., rekavši mu: "Ja ti želim uputiti neke savjete, Omere." "Da, savjetuj me", Omer mu odgovori.

"Savjetujem ti da se bojiš Allaha u svom ophođenju prema ljudima, ali i da se ne bojiš ljudi kada izvršavaš Allahove naredbe. Neka se tvoje riječi ne razlikuju od tvojih djela, jer su najbolje riječi one koje djela potvrde. Ne donosi različite presude u identičnim slučajima kako ne bi pogriješio i istinu zaobišao. Postupaj na osnovu dokaza, jer ćeš tako uspjeti, Allah će ti pomoći i tvoje podanike tvojim sebebom boljim učiniti. Okreni svoje lice i (pravedno) sudi onima koje ti je Allah povjerio da njima vladaš, bili to muslimani odavde, bili to oni koji ti izdaleka dolaze. Voli njima ono što voliš sebi i svojoj porodici, a preziri njima ono što prezireš sebi i svojoj porodici. Povedi ljude ka istini i na tom putu se ne boj, u ime Allaha, ničije kritike."

Omer ga upita: "A ko to može?" Se'id odgovori: "Takav poput tebe kojeg je Allah zadužio da se brine o ummetu Muhammeda, s.a.v.s."

Harun er-Rešid i Ahmer

Harun er-Rešid je savjetovao učitelja svog sina Emina slijedećim riječima: "O Ahmeru! Vladar pravovjernih ti je povjerio dio sebe, plod svog srca, pa ti je dopustio da ga ti preuzmeš u svoje ruke, a njemu je naredio da ti bude poslušan, te ga poduči onome što ti vladar pravovjernih kazuje: poduči ga Kur'anu i hadisu, citiraj mu poeziju, nauči ga sunnetu, neka savlada lijep način izražavanja i govora. Zabrani mu smijeh, osim u njegovo vrijeme. Nauči ga da poštiva učenjake iz Benu Hašima kada se s njima susretne i da uvažava skupove kojima prisustvuju vojskovođe i

namjesnici. Neka ne prođe malo vremena a da mu ne preneseš neku korisnu stvar za njega. Nemoj ga ražalostiti toliko da izgubi motivaciju niti mu praštaj toliko da se opusti i navikne na besposličarenje. Nastoj ga ispravljati i korigovati tako što ćeš mu biti blizak i blago se prema njemu ophoditi, pa ako tako ne uspiješ, onda ga odgajaj sa strogošću i žestinom.”

Kako bi tek reagovao da me ugledaš tri dana nakon spuštanja u moj mezar

Muhammed ibn K'ab el-Kurezi veli: “Otišao sam Omeru ibn Abdul-'Azizu da ga posjetim, a tada je bolovao od bolesti koja je bila i sebeb njegove smrti, pa sam ga odmjeravao pogledom i zadržavao ga na njemu. On mi reče: ‘O Ibn K'abe! Šta ti je pa me toliko zagledaš?’ Ja mu odgovorih: ‘Ne mogu a da ne primijetim koliko si smršao, a i boja kože ti se promijenila.’ Omer na to uzvрати: ‘Kako bi tek reagovao da me ugledaš tri dana nakon spuštanja u moj mezar, kada mi zjenice spadnu na obraze, a na usta i nos poteče sukrvica, a u tijelo se ugnijezde crvi. Tako mi Allaha, najviše si me osporavao. Ponovo mi citiraj hadis koji si mi prenosio od Abdullaha ibn ‘Abbasa, r.a.!’

Rekao sam: ‘Čuo sam Abdullaha ibn ‘Abbasa, r.a., da kaže: ‘Zaista sve ima svoju vrijednost i počast, a najvredniji skupovi su oni na kojima se okrene prema kibli. Ko želi da bude najugledniji i najmoćniji čovjek, neka se boji Allaha. Ko želi da bude najjači čovjek, neka se oslanja (tevekkul) na Allaha. A ko želi da bude najbogatiji čovjek, neka mu ono što je u Allahovim rukama (nagrada na ahiretu) bude sigurnije i bliže od onoga što je u njegovim rukama (njegov dunjalučki imetak)...’”⁶

Takvi kao ti su istinski vladari

Muhammed Togluk, jedan od muslimanskih vladara koji je vladao na području Indije u periodu od 725. do 752. h.g., bio je prepoznatljiv po svojoj žestini i strogosti. Ibn Betuta spominje da se jednom prilikom odazvao na poziv kadije i da je na tu parnicu krenuo pješice i bez ikakvih vidljivih obilježja vladara na svojoj odjeći. Kada je došao pred kadiju, saslušao je tužbu jednog visokorangiranog Hindusa koji ga je optužio za bespravno ubistvo njegovog brata. Kadija je presudio u korist Hindusa i njegova je presuda bila izvršena.

Još je interesantniji slučaj mladića iz reda vladajuće dinastije koji ga je

⁶ Bilježi Taberani, a Albani kaže da je da'if. Pogledaj: “Da'ifu el-Džami'is-sagir ve zijadetuhu“, str. 279, broj hadisa 1934.

optužio za bezrazložno i neopravdano nanošenje fizičke boli i udaraca, te svoju optužbu predočio kadiji koji je presudio da vladar učini ono što će mladića učiniti zadovoljnim ili će se, u protivnom, izvršiti kisas (odmazda). Ibn Betuta kazuje: "Bio sam svjedok kada se neposredno nakon izricanja presude vratio na svoje mjesto i zatražio da mu se donese štap koji je predao mladiću, rekavši mu: 'Udaraj me kao što sam ja tebe udarao.' Mladić je uzeo štap i njime zadao vladaru dvadeset i jedan udarac od čije jačine mu je odletjela kapa s glave."

El-Asfi spominje u svojoj "Historiji" da je trgovac konjima tužio sultana Zufera el-Kadžranija kadiji koji ga je pozvao da prisustvuje parnici u sudu. Sultan je došao idući pješice i kada je zauzeo svoje mjesto, kadija ga je posavjetovao da se ne uzdiže iznad svoga parničara. Nakon provedenog postupka, kadija je donio presudu da je sultan dužan isplatiti trgovcu puni iznos prodanih konja. Kadija reče trgovcu: "Da li imaš još neku pritužbu na njega?" Trgovac odgovori: "Ne." Potom kadija ustade sa svog mjesta i poselami se sa sultanom, a sultan ga uze za ruku, smjesti ga na svoje mjesto i sjede do njega, zahvali mu na pravednom suđenju i izjednačavanju obiju strana pred slovom zakona, a zatim mu reče: "Da nisi tako postupio i da si mi dao povlašten položaj i povlašteno mjesto u odnosu na mog suparnika, oduzeo bih ti pravo na dijeljenje pravde i učinio bih da budeš običan čovjek (bez ikakve značajne funkcije). Neka te Allah nagradi u naše ime i u ime istine koju zastupaš. Takvi poput tebe su istinske kadije." Lice kadije se ozarilo i on uputi riječi hvale sultanu, a zatim mu reče: "Takvi kao ti su istinski vladari."

To je dovoljno za Omerovu porodicu

Vladar pravovjernih Omer ibnul-Hattab, r.a., je na svoja pleća preuzeo sav teret obaveza koje je sa sobom nosio hilafet (upravljanje islamskom državom) i bio je povjerljiv, odgovoran i snažan. Takav je bio i ostao sve do svoje smrti. U momentima dok je ležao na smrtnoj postelji, rečeno mu je: "O vladaru pravovjernih, imenuj svoga nasljednika koji će biti halifa nakon tebe!" Odgovorio je: "Koga da preporučim za halifu? Da je Ebu 'Ubejde živ, njega bih predložio da bude halifa, a svom Gospodaru bih odgovorio ako bi me upitao za taj postupak: 'Čuo sam Tvoga Poslanika, s.a.v.s, da za njega kaže: 'Zaista je on povjerenik (pouzdanik) ovog ummeta!'"

Da je živ Salim, sluga Ebu Huzejfetov, njega bih predložio za halifu, a svom Gospodaru bih rekao ako bi me za taj potez upitao: 'Čuo sam Tvoga Poslanika, s.a.v.s, da za njega kaže: 'Zaista Salim mnogo voli Uzvišenog Allaha.'"

Čovjek mu reče: "Ja ću te uputiti na onoga kojeg možeš predložiti za halifu. Eto tvoga sina, Abdullaha." Na to Omer uzvratila riječima: "Allah te ubio! Tako mi Allaha, ja nisam želio ovaj položaj za sebe i nama nije cilj neka korist niti želimo

išta od vas. Ono što i sam ne volim – ne želim nikome ni od svoje porodice. Ako je to bio hajr i dobro za nas, pa već smo ga koristili, a ako je to zlo, pa otklonjeno je od nas. Dovoljno je Omerovoj porodici da jedan čovjek među njima (aludira na sebe) bude odgovoran i pitan za ummet Muhammeda, s.a.v.s. Tako mi Allaha, ja sam se maksimalno zalagao i trudio, a zabranio sam svojoj porodici da me u tome (hilafetu) naslijedi, pa ako se spasim (na Sudnjem danu) i prođem bez nagrade i kazne, zaista ću biti neizmjereno sretan i zadovoljan.” (Ukazuje na veliku odgovornost i težinu zadatka onoga koji bude iskušan da bude halifa.)

Obmanula nas je njegova crna ‘amama’⁷

Jednog dana je Omer ibn Abdul-’Aziz, Allah mu se smilovao, izašao iz kuće jašući na svojoj mazgi, a u međuvremenu je stigao neki čovjek koji je sjahao s deve i upitao za Omera. Rečeno mu je da je izašao i da će se uskoro vratiti. Nakon izvjesnog vremena Omer se vratio, a s njim je bio još neko s kim je razgovarao. Pridošlici je rečeno: “Eno Omera, vladara pravovjernih!”

Ovaj priđe halifi i požali mu se na namjesnika ‘Adijja ibn Ert’a koji mu je nanio nepravdu u vezi sa zemljom što je bila u njegovom posjedu. Omer reče: “E, tako mi Allaha, obmanula nas je njegova crna ‘amama! Ja sam mu naredio da ispoštuje moj vasijjet, ali je on to prekršio. Naredio sam mu da onome ko dođe s jasnim dokazom da mu nešto pripada, omogući dolazak do njegovog prava, a on te opteretio time što te poslao meni!”

Omer je tada izdao naređenje da mu se zemlja vrati, a zatim ga upitao: “Koliko si potrošio tokom putovanja dok nisi stigao do mene?” Došljak odgovori: “O vladaru pravovjernih, pitaš me za moje troškove puta, a vratio si mi moju zemlju koja vrijedi više od stotinu hiljada?!” Omer na te njegove riječi uzvрати: “Ja sam ti samo vratio tvoj hakk pa mi sada reci koliko si imao troškova tokom putovanja.” Ovaj odgovori da ne zna tačno, a Omer mu reče da procijeni. Na kraju ovaj čovjek reče da je utrošio oko šezdeset dirhema (srebrenjaka).

Omer je naredio da mu se ovaj iznos namiri iz bejtul-mala (centralne državne blagajne), a kada se ovaj spremao za povratak kući, Omer ga dozva i reče: “Uzmi i ovih pet dirhema iz mog imetka pa kupi mesa da ti se nađe na putu dok ne stigneš svojoj kući, inša Allah.”

⁷ platno kojim se umotava glava i koje pruža zaštitu od sunca i prašine, a karakteristična je nošnja za stanovnike pustinskih krajeva

Uzvratio je na moje riječi pa me tako vratio u život, Allah ga poživio

Jednog oblačnog petka popeo se Mu'avija ibn Ebi Sufjan, r.a., na minber da održi hutbu pa je tom prilikom rekao: "Zaista je ovaj imetak naš imetak, a i ovaj plijen je naš plijen. Davat ćemo ga onome kome mi želimo, a uskratit ćemo onome kome mi hoćemo." Svi ljudi su šutjeli i niko se tome nije usprotivio niti je iko negodovao. Slijedeće džume je ponovio iste riječi, a to je učinio i trećeg petka. Tada je ustao jedan čovjek koji je bio u džamiji i rekao: "Nije tako, zaista je ovaj imetak naš imetak, a i ovaj plijen je naš plijen, pa onome ko nam ga oduzme ili onome koji nas spriječi da dođemo do njega, sudit ćemo po Allahovim zakonima, a ako bude potrebno, i uz upotrebu naših sablji."

Mu'avija, r.a., je sišao s minbera, a nakon džume je poslao po tog čovjeka i naredio da ga uvedu kod njega. Ljudi su tada kazali: "Čovjek je propao, gotov je." Ali kada su neki ušli u medžlis, zatekli su čovjeka kako sjedi s halifom na sećiji, pa Mu'avija prozbori obrativši se ljudima: "Ovaj čovjek me vratio u život, Allah ga poživio! Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da kaže: 'Nakon mene će se pojaviti vladari koji će govoriti, a niko im neće smjeti kontrirati niti im osporavati. Oni će srljati u vatru, kao što majmuni srljaju.'

Prve džume sam govorio pa mi se niko nije usprotivio niti moje riječi osporio, te sam se zabrinuo da ja nisam jedan od tih i takvih vladara. Zatim sam govorio naredne džume, ali se desilo isto kao i prethodne pa sam pomislio da sam ja jedan od takvih. Treće džume sam također ponovio iste riječi, pa je ovaj čovjek ustao i osporio moje riječi te me vratio u život, Allah ga poživio!"

Bolje je da budete siromašni, nego da uđete u džehennemsku vatru

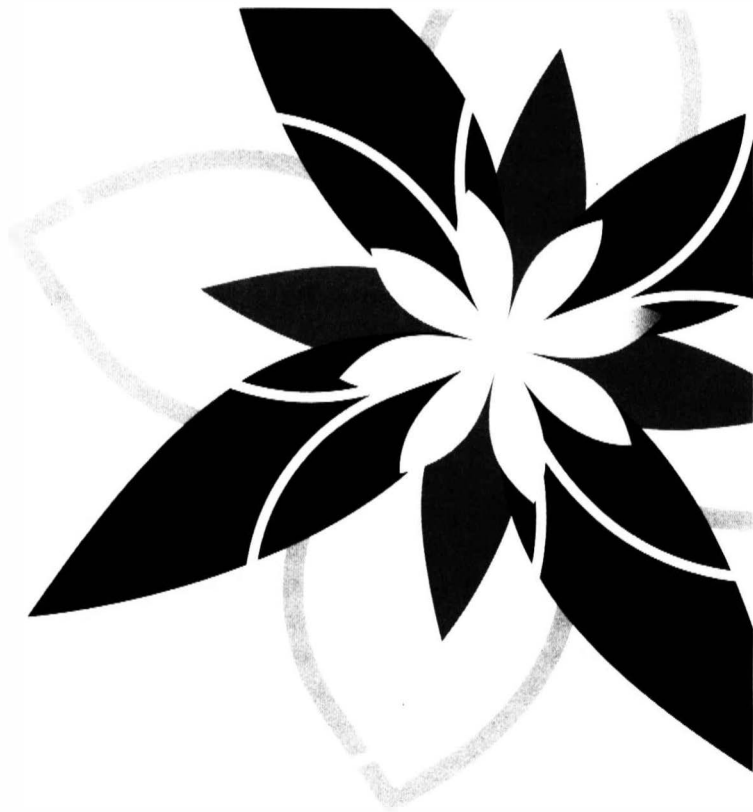
Mesleme ibn Abdul-Melik je posjetio Omera ibn Abdul-'Aziza, r.a., dok je bolovao od bolesti od koje je kasnije i preselio na ahiret, pa mu je rekao: "O vladaru pravovjernih, svojoj djeci nisi dopustio da išta imaju od ovog imetka (bejtul-mala) i ostavio si ih siromašne i muhtadže, a njima je neophodno da imaju dovoljno za svoje osnovne potrebe. Oporuči da im ja ili neko od onih koje ti odabereš dostave najnužnija sredstva!"

Omer reče: "Uspravite me da sjednem!", pa su ga uspravili, a nakon toga prozbori: "Hvala Allahu. O Mesleme, Allaha ti, da li me to plašiš? Zar misliš da ako sam svojoj djeci zabranio da uzmu išta od ovog imetka (iz bejtul-mala) i ako su oni siromašni, da sam im oduzeo neki njihov hakk (pravo na koje imaju)?! Ne, nisam to učinio niti sam im dao nešto što je tuđi hakk. A što se tiče moje oporuke, ona je

– da vjeruju u Allaha Koji je objavio Kur'an i Koji se brine o dobrim robovima. Među mojim potomcima mogu biti samo dvojica: jedan koji se boji Allaha pa mu On olakša svaku situaciju i opskrbi ga odakle se i ne nada, i drugi koji je razvratnik i grješnik pa ja neću biti prvi koji će mu pomoći da ustraje u činjenju grijeha. Pozovite mi moju djecu!”

Pozvali su njegovih dvanaest sinova, pa ih je jedno vrijeme nijemo posmatrao sve dok mu suze ne potekoše niz obraze. “Moja djeco koju sam ostavio bez imetka! Ja vas ostavljam i prepuštam Allahu, moleći Ga da vam podari hajr. Djeco moja! Premišljao sam se da li je bolje da na ovom svijetu budete muhtadži ili da vaš otac uđe u vatru, i na kraju sam donio zaključak da je bolje da do vijeka budete siromašni, nego da vi i vaš otac budete makar jedan dan u džehennemskoj vatri. Ustanite, sinovi moji, Allah vas čuvao i štitio i dao vam opskrbu.”

Mesleme veli: “Nakon njegove smrti nijedan od njegovih sinova nije bio muhtadž niti je bio siromašan.”

Drugo poglavlje

O muslimanskim učenjacima

O muslimanskim učenjacima

Samo tebi ću dati noćni termin

Esed ibnul-Furat je krenuo iz Kajrevana ka istoku 172. godine, pa je stigao u Medinu i u njoj slušao djelo "Muvetta'" imama Malika ibn Enesa, zatim se uputio u Irak, gdje je slušao predavanja Ebu Hanifinih učenika. Redovno je prisustvovao skupu u kojem je Muhammed ibnul-Hasen eš-Šejbani držao predavanja, pa mu jednom prilikom priđe i reče: "Ja sam stranac i imam malo novca, a kratko je vrijeme koje provodim slušajući tvoja predavanja, dok je veliki broj tvojih učenika, pa šta mi je činiti kako bih se više okoristio tvojim znanjem?"

Muhammed ibnul-Hasen mu odgovori: "Po danu prisustvuj predavanjima zajedno s Iračanima, a samo tebi ću odrediti noćni termin, konačit ćeš kod mene i ja ću ti tada predavati." Esed veli: "Noćivao sam kod njega, a on bi me u toku noći budio i držao predavanja. Ispred sebe bi donio bokal vode kojom bi me prskao kada bih od pospanosti i umora zadrijemao, pa bih se razbudio i nastavljao slušati. Tako smo proveli mnogo dana i noći zajedno sve dok nisam dostigao u nauci ono što sam želio."

Bolje vam je da ne napadate ovaj narod

Francuski izaslanik u Alžiru, u vrijeme džihada, borbe i otpora kolonizatoru, zaprijetio je poznatom alimu Abdul-Hamidu el-Džezairiju da će zatvoriti džamiju ako ne prestane s držanjem dersova (predavanja) u njoj, pa mu je ovaj alim odgovorio: "Nećeš to moći." Izaslanik upita: "A kako to?" Šejh Abdul-Hamid reče: "Kada budem na nekoj svadbi, podučavat ću prisutne svatove; ako budem na žalosti, savjetovat ću i držati vaz prisutnima; ako sjednem u voz, podučavat ću putnike; ako me strpate u zatvor, djelovat ću među zatvorenicima; a ako me ubijete, zapalit ćete plamen osjećanja mržnje i osvete kod naroda, zato vam je bolje da ne napadate na ovaj narod i da njega, njegovu vjeru i jezik ostavite na miru."

Ne znam

Imam Malik ibn Enes, r.a., veli: "Čuo sam Ibn Hurmuza da kaže: 'Svaki alim bi trebao da svoje učenike i one koji prisustvuju njegovim predavanjima i dersovima navikne i u nasljedstvo im ostavi riječi: *ne znam*, kako bi one bile jedna od osnova kojoj hrle. Pa kada budu upitani o nečemu na što ne znaju odgovor, neka kažu: *ne znam*.'"

Kako biti neovisan od ljudi

Hatim el-Belhi je bio poznat po svojoj skromnosti, bogobožnosti i zuhdu⁸. Kada je došao u Bagdad, želio je da se susretne s imamom Ahmedom ibn Hanbelom. Ovaj imam ga je primio i izrazio mu dobrodošlicu i, nakon izvjesnog vremena provedenog s njim, imam Ahmed ga upita: "Obavijesti me, Hatime, kako biti neovisan od ljudi?"

Hatim reče: "O Ebu Abdullah! To se može postići ako budeš uporan i predan u trima stvarima: da im daješ od svoga imetka, a da od njih ništa ne tražiš niti uzimaš; da im omogućiš da dođu do ostvarenja svojih prava, a da od njih ne tražiš svoje pravo; da podnosiš njihovo zlo prema tebi učinjeno, a da na to ne uzvraćaš." Ahmed ibn Hanbel je nekoliko trenutaka razmišljao o njegovim riječima, a onda je rekao: "O Hatime, to je zaista teško." Hatim tada reče: "Kada bi se mogao tome prepustiti i pokoriti", i to je ponovio tri puta.

Predočio javnosti svoju grešku

Šejh El-'Izz ibn Abdus-Selam je dao fetvu o nekom pitanju, zatim je uvidio da je pogriješio, pa je u Kairu to svima dao na znanje govoreći: "Kome je Ibn Abdus-Selam dao takvu i takvu fetvu, neka ne postupa po njoj, jer je on uistinu pogriješio."

Strpljivost učenjaka

Jahja ibn Me'in je rekao: "Imam Ahmed ibn Hanbel i ja smo se uputili ka Jemenu s namjerom da posjetimo Abdur-Rezzaka. Prvo smo se zaustavili u Mekki obavljajući obrede hadždža, pa sam u toku tavafa primijetio Abdur-Rezzaka

⁸ zuhd – pobožnost, distanciranje od uživanja na ovom svijetu

i nazvao mu selam te mu kazao: 'Ovo je tvoj brat u islamu Ahmed ibn Hanbel.' Na to Abdur-Rezzak reče: 'Allah ga poživio i u vjeri učvrstio. O njemu sam čuo samo lijepe stvari.' Ahmedu sam rekao: 'Allah nam je skratio put, dao nam da uštedimo sredstva koja smo planirali potrošiti na putu i poštediti nas napora putovanja u trajanju od mjesec dana.' A na te riječi Ahmed uzvрати: 'Ja sam još u Bagdadu nijjet učinio da od Abdur-Rezzaka slušam (hadiske) predaje u San'i (Jemenu) i, tako mi Allaha, neću promijeniti svoj nijjet.'"

Jahja veli: "Kad smo doputovali u San'u, Ahmedu je nestalo sredstava koje je ponio za puta pa nam je Abdur-Rezzak ponudio mnogo dirhema, ali ih Ahmed nije prihvatio. Abdur-Rezzak mu reče: 'Uzmi ih kao pozajmicu', ali je i to odbio. Mi smo mu također ponudili da uzme nešto od naših sredstava, ali ni to nije prihvatio. Kasnije smo ga vidjeli kako izrađuje svitnjake (učkure) i od zarađenog novca kupuje hranu kojom se iftari."

Boj se Allaha!

'Ata' ibn Ebi Rebah, r.a., je došao halifi Abdul-Meliku ibn Mervanu pa ga je zatekao kako sjedi na svom prijestolju, a oko njega su bili uglednici iz svih krajeva islamske države. Kada ga je halifa ugledao, ustao je na noge (iz počasti prema ovom alimu) i doveo ga do svog mjesta i smjestio ga pored sebe te mu rekao: "Da li ti je nešto potrebno, o Ebu Muhammede?" 'Ata' mu odgovori: "O vladaru pravovjernih! Boj se Allaha u pogledu Allahovog harema (K'abe) i harema Njegovog Poslanika (Poslanikove džamije), vodi računa o njihovoj izgradnji i renoviranju. Boj se Allaha u pogledu potomaka muhadžira i ensarija, jer su ti oni omogućili da se danas nalaziš na tom mjestu i položaju. Boj se Allaha u pogledu muslimanskih vojnika koji bdiu na granicama i vodi računa o potrebama ostalih muslimana, jer si ti odgovoran i samo ti ćeš biti pitan za njih (kada budeš polagao račun na Sudnjem danu). Boj se Allaha u pogledu onih koji ti dolaze pa ih ne odbijaj, ne budi ravnodušan i nemaran prema njima i ne zatvaraj pred njima svoja vrata."

Abdul-Melik mu odgovori: "Da, tako ću činiti, inša Allah." Nakon toga je 'Ata' ustao i krenuo, a Abdul-Melik ga uhvati za ruku i upita: "O Ebu Muhammede! Sve što si kazao bilo je u vezi s potrebama drugih ljudi i ja sam kazao da ću to ispuniti, ali šta je tebi potrebno?" 'Ata' odgovori: "Meni nije potrebno ništa od stvorenja", zatim je izašao. Abdul-Melik prozbori: "Ovo je istinski ponos i čast!"

Imam Evza'i i njegovi učenici

Velid ibn Muslim kazuje: “Kada smo napuštali kuću imama Evza'ija, pratio nas je pa se udaljio s nama, prešavši veću razdaljinu. Rekli smo mu: “Poštovani šejhu! Predstavlja li ti poteškoću da u tim (poznim) godinama pješačiš s nama?” On nam odgovori: “Šutite i nastavite hodati! Da mi je poznato da postoji narod ili skupina s kojom se Allah ponosi a da su bolji od vas, s njima bih išao i njih ispraćao. Ali nema boljih od vas.”

Budi omiljen kod ljudi

Ebu Dehman je stajao pred vratima Se'ida ibn Muslima čekajući dopuštenje za ulazak, ali je malo potrajalo prije nego mu je dozvolio da uđe. Kada je Ebu Dehman stao pred Se'ida, obratio mu se slijedećim riječima: “Znaj da je ova stvar koja je sada u tvojim rukama (vlast) već bila u rukama nekoga drugoga prije tebe. Budi omiljen kod Allahovih robova i nasmiješi im se. Ukloni ispred njih sve prepreke kako bi ti nesmetano dolazili i obraćali ti se. Budi blag i susretljiv i gaji ljubav prema Allahovim robovima, jer je ljubav prema njima povezana s ljubavlju prema Allahu, dž.š., a mržnja prema njima prouzrokuje Allahovu srdžbu. To je zato što su oni Allahovi svjedoci koji će posvjedočiti protiv onoga koji skrene s Allahovog puta.”

Bolja je pokornost koju prati ljubav

Abasijski halifa Mehdi je htio napasti stanovnike Šama zbog nekog nedjela koje su počinili, pa mu Ibn Hurejm reče: “O vladaru pravovjernih! Prijeđi preko njihove greške i oprosti im, jer je bolje da te Arapi slušaju iz pokornosti koja je proizvod njihove ljubavi i simpatija prema tebi, nego da ti se pokoravaju iz straha od tvoje kazne.”

Svi vi želite nekakvu korist

‘Amr ibn ‘Ubejd je bio iz reda čuvenih pobožnjaka i zahida. Jednog dana je ušao na dvor halife Ebu Dž’afera el-Mensura, a u halifinom društvu je bio i njegov sin El-Mehdi. Ebu Dž’afer se obrati ‘Amru, predstavljajući mu El-Mehdija: “Ovo je moj sin i prestolonasljednik koji će nakon mene predvoditi muslimane. Moja želja je da Allahu uputiš dovu za njega.”

‘Amr na to reče: “O vladaru pravovjernih! Vidim da si zadovoljan da on preuzme mnoge i veoma važne poslove, ali mu ti nisi posvetio dovoljno pažnje i nisi ga pripremio za to, naprotiv, zauzet si drugim stvarima.” Ebu Dž’afir se ražalostio čuvši te riječi, a ‘Amr ibn ‘Ubejd nastavi govoriti: “O vladaru pravovjernih! Zaista ti je Uzvišeni Allah dao kompletan dunjaluk pa se makar jednim njegovim dijelom iskupi i tako zasluži nagradu i oprost. Da je ovo što ti danas imaš u svojim rukama zadržao za sebe onaj koji je vladao prije tebe, to sigurno do tebe ne bi ni stiglo.”

Ebu Dž’afir zamoli: “Pomozi me s tvojim sljedbenicima (učenicima)”, a ‘Amr je imao na stotine svojih čestitih sljedbenika (učenika) te mu reče: “Podigni visoko bajrak istine, pa će te pomoći njezini sljedbenici.” Zatim je izašao, a Ebu Dž’afir je krenuo za njim noseći pun ćup srebrnih dirhema, ali ‘Amr ni je pristao da ih uzme od njega. Nakon toga događaja, Ebu Dž’afir spjeva slijedeći stih:

*“Svi se poput lovca šunjate kako biste došli do lovine i plijena,
samo ‘Amr ibn ‘Ubejd to ne čini niti smjera.”*

Ebu Jusuf nam opisuje svog učitelja Ebu Hanifu

Halifa Harun er-Rešid je zatražio od Ebu Jusufa da mu opiše ahlak (lijepe osobine i karakter) imama Ebu Hanife, pa je rekao: “Tako mi Allaha, bio je žestok kada se radilo o Allahovim zabranama, klonio se dunjalučara, mnogo je šutio, dugo razmišljao. Nije bio brbljiv, a ako bi bio upitan o nekoj mes’eli⁹ na koju je znao odgovor, odgovorio bi. Meni je poznat kao onaj koji je čuvao sebe i svoju vjeru, bio je prezauzet svojim stanjem i nisu ga interesovale mahane kod drugih ljudi. Druge ljude je samo po hajru spominjao.”

Halifa Harun er-Rešid nakon Ebu Jusufovih riječi zaključio: “Ovo su osobine dobrih Allahovih robova.”

Došao sam da se okoristim tvojim znanjem, a ne da gledam u slona

Prenosi se da je jednog dana stigao slon u Medinu dok je Malik ibn Enes, r.a., držao predavanje i podučavao svoje učenike u Poslanikovoj, s.a.v.s, džamiji. Jedan od njih povika: “Stigao je slon!” Malikovi učenici skočiše na noge kako bi vidjeli slona, a njega ostaviše. Od svih učenika jedino je ostao sjediti Jahja ibn Jahja el-Lejsi el-Andalusi. Malik ga upita: “Zašto nisi i ti otišao da vidiš to čudno

⁹ šerijatskopravno pitanje

stvorenje koje nemaš priliku vidjeti u svojoj zemlji?” Jahja mu odgovori: “Došao sam da se okoristim tvojim znanjem, a nisam došao da gledam u slona.”

Knjiga koji sam napisao u ime Allaha

Ebu Galib, poznat po nadimku Ibnut-Tijani (umro 436. h.g.), napisao je jednu značajnu knjigu u gradu Mersijji u Andalusu (današnjoj Španiji). Kada je namjesnik Ebul-Džejš Mudžahid el-'Amiri saznao za to, poslao je Ibnut-Tijaniju hiljadu zlatnih endeluzijskih dinara i još mnogo odjevnih predmeta, poručivši mu da samo doda u knjizi rečenicu: “Ovu knjigu je Temim ibn Galib posvetio Ebul-Džejšu Mudžahidu”, ali je ovaj alim odbio primiti zlatnike i odjeću, a namjesniku je poručio: “Ovo je knjiga koju sam napisao u ime Allaha i da bi bila od koristi učenicima koji su na putu stjecanja znanja. Zar da to sada mijenjam i knjigu pišem u ime vladara?! Tako mi Allaha, to se nikada neće desiti!” Nakon tih ponosnih i odvažnih riječi, ugled Ibnut-Tijanija je još više porastao kako u očima Mudžahida, tako i kod ostalog svijeta.

Znanje se ne stječe uz tjelesni rahatluk

Ibn ebi Hatim veli: “Proveli smo sedam mjeseci u Egiptu, a da nismo okusili čorbe. Danju smo obilazili alime, a noću smo prepisivali dnevne zabilješke i preslušavali jedni druge. Jednog dana smo moj prijatelj i ja otišli kod alima pa su nam rekli da je bolestan i da nas taj dan ne može primiti. U čaršiji sam primijetio ribu pa smo je kupili. Na putu ka mjestu gdje smo konačili, zateče nas vrijeme kada smo trebali prisustvovati skupu na kojem su bili prisutni neki poznati alimi te smo se zaputili ka tom mjestu.

Zadržali smo se tri dana, tako da se riba gotovo pokvarila od stajanja. Taj treći dan smo je pojeli napola pečenu, skoro prijesnu, ne mogavši sačekati da se jelo pripremi. Znanje se ne stječe uz tjelesni rahatluk.”

Kletva mazluma je poput strijele koja ne promašuje

Kada se halifa M'utesim teško razbolio, u posjetu mu je došao Ahmed ibn Ebi Davud el-Kadi. Nakon što je sjeo pored njega, primijetio je da mu je smrt zakucala na vrata i da su mu to posljednji časovi boravka na ovom svijetu. Halifa mu se požalio na bolove, pa mu Ahmed na to reče: “O vladaru pravovjernih! U zatvorima se nalaze hiljade nevinih ljudi, a oni i njihove porodice tebe zbog toga

proklinju. A kletva mazluma (onoga kome je nasilje i nepravda učinjena) je poput strijele koja ne promašuje. Nego, ti naredi da se ti ljudi oslobode pa će njihovi jezici umjesto kletvi učiti dove za tebe.”

M’utesim je naredio da se zatvorenici oslobode, a Ahmed nastavi da ga savjetuje: “O vladaru pravovjernih! Oni se vraćaju praznih ruku svojim porodicama, jadni i bijedni, pa naredi da im se njihovi imeci vrate u posjed i podijeli im godišnje plaće koje si im bio dužan dati.” Halifa ispuni i tu njegovu molbu.

Najgori pojedinac u ovoj skupini

Ibnul-Mubarek je kazao: “Došao sam kod Sufjana es-Sevrija, r.a., dok se on nalazio u predakšamsko doba na Arefatu, zatekao sam ga kako sjedi na koljenima, a oči mu ispunjene suzama, pa sam ga upitao: ‘Ko je najgori pojedinac u ovoj skupini?’ Odgovorio mi je: ‘To je onaj koji misli da mu Allah neće oprostiti (tj. koji se toga dana ne nada Allahovom oprost).’”

Usprotivio se sultanovom postupku

Godine 1148. sultan je zabranio da se iz centralne kase isplati uobičajeni iznos novca koji se trošio u općedruštvene svrhe. Kada je odluka pročitana u prisustvu uleme, šejh Sulejman el-Mensuri se toj odluci usprotivio i kazao: “Zaista mu to ne trebamo dopustiti i moramo zahtijevati da se postupi suprotno njegovom naređenju, jer je ono protivno Šerijatu, a svima je kristalno jasno da se vladaru ne pokorava u onome što je suprotno odredbama Šerijata.” Vladar i njegovi ministri nisu našli mogućnost da se suprotstave ovom odvažnom stavu i fetvi te su promijenili odluku koju su prethodno donijeli.

“A na nebu je vaša opskrba i ono što vam se obećava”¹⁰

Hafiz Ibnul-Dževzi je u svojoj knjizi “Menakibul-imam Ahmed ibn Hanbel” jedno poglavlje rezervisao za spomen grupe alima koji su se ustegnuli od odgovora na pitanje da li je Kur’an stvoren. Od tih alima je spomenuo i ‘Affana ibn Muslima, učitelja imama Buharije. U tim teškim danima iskušenja, predložena mu je izjava o stvorenosti Kur’ana, pa se ustegnuo od odgovora. Rečeno mu je da će izgubiti pravo na mjesečnu plaću koja je iznosila dvije hiljade dirhema, a on je odgovorio, citirajući kur’anski ajet: “*A na nebu je vaša opskrba i ono što vam se obećava.*”

¹⁰ Ez-Zarijat, 22.

Kada se vratio kući, dočekale su ga njegove žene i ostali ukućani, njih četrdeset, s kritikama.

Nakon izvjesnog vremena neko je zakucio na vrata. Pred kućom je stajao nepoznati čovjek koji je donio kesu u kojoj je bilo hiljadu dirhema. Neznamac reče: "O Ebu Osmane! Allah te učvrstio kao što je vjeru učinio stabilnom i jakim! Ovotliki iznos ćeš dobiti svakog mjeseca."

Koliko se bojiš Allaha, toliko će drugi tebe respektovati

Muhammed ibn Sulejman, namjesnik Basre, posjetio je Hammada ibn Selemu, čuvenog alima tog iračkog grada, sjeo je pred njega na koljena i upitao ga: "O Ebu Seleme! Šta mi se to dešava? Kad god u tebe pogledam, tresem se od nekog straha pred tobom." Hammad odgovori: "Kada alim želi da svojim znanjem zadobije Allahovu naklonost i zadovoljstvo, onda ga svi respektuju i strahuju pred njim, a ako želi da putem znanja dođe do riznica i bogatstva, on tada od svega strahuje."

Neko od alima je rekao: "Koliko se bojiš Allaha, toliko će te drugi respektovati, koliko voliš Allaha, toliko će te ljudi voljeti, koliko si zauzet brigom o Allahovoj vjeri i njegovim propisima, toliko će ljudi biti zauzeti završavanjem tvojih poslova."

San o pet stvari

Halifa El-Mensur je usnio meleka smrti pa ga je upitao: "Koliko mi je ostalo od života?" Melek mu je pokazao pet prstiju. Halifa se probudio sav u strahu i veoma zabrinut upita za tumačenje svog sna. Neki protumačiše da se radi o pet godina, drugi o pet mjeseci, a treći o pet dana. Na kraju upita jednog alima da mu protumači ovaj san, pa mu on reče: "U tom snu se nagovještava pet stvari koje samo Allah zna: kada će nastupiti smak svijeta, spuštanje kiše, znanje šta je u maternicama, šta čovjeka sutra čeka i gdje će ga smrt sustići."¹¹

Čime ćeš se opravdati pred Allahom

Veliki alim šejh 'Izzuddin ibn Abdus-Selam zaputio se ka tvrđavi na dan Bajrama pa je vidio vojnike koji su postrojani stajali pred sultanom Ejjubom

¹¹ dio 34. ajeta iz sure Lukman

Nedžmuddinom koji se pojavio pred narodom u svojoj svečanoj odori. Šejh 'Izzuddin povika: "O Ejžube! Čime ćeš se pravdati pred Allahom kada ti bude kazao: 'Zar ti nisam omogućio da vladaš Egiptom, a ti u njemu prodaješ alkohol?!'" Sultan na to reče: "Zar se to uistinu događa?" Šejh odgovori: "Da. Eno u tom hanu se prodaje alkohol i čine druga zabranjena djela dok se ti u izobilju i blagodatima šećeš ovim vilajetom."

Sultan uzvрати: "To nisam ja dozvolio, ta pojava datira još iz vremena kada je moj otac vladao." Šejh 'Izzuddin upita: "Zar si ti od onih koji govore: *'Mi smo zatekli svoje očeve da to čine?'*" (Navodi dio kur'anskog ajeta u kojem se kritikuje pravdanje nevjernika koji su naslijedili idolopoklonstvo od svojih predaka pa i oni nastavili njihovim stopama.) Nakon toga je sultan naredio da se taj han odmah zatvori.

Kada se šejh 'Izzuddin vratio u svoju školu u kojoj je predavao, jedan njegov učenik ga upita: "Zašto si to učinio kad si mogao da mu to i nasamo kažeš?" Šejh mu odgovori: "Sinko moj, vidio sam ga nadmenog i punog sebe pa sam ga htio malo poniženim učiniti kako se ne bi uzoholio i tako sam sebi našao učinio." Učenik ponovo upita: "Uvaženi šejhu, a zar se nisi uplašio kakva će biti njegova reakcija na to?" 'Izzuddin mu odgovori: "U tom momentu sam mislio samo na Allaha pa mi je On dao snagu i dostojanstvenost te je sultan preda mnom bio poput običnog mačka."

Prikupili su mu novca da sebi kupi odjeću

Omer ibn Hafs el-Eškar veli: "Nekoliko dana je prošlo otkako nismo vidjeli imama Buhariju, a od njega smo bilježili hadise koje nam je citirao u Basri. Potražili smo ga i najzad pronašli u jednoj kući bez adekvatne odjeće na sebi. Sav novac je potrošio te mu od njega nije ostalo ništa kako bi kupio odjeću. Mi smo se sastali i sakupili dirhema, a zatim smo mu kupili odjeću da bi mogao nastaviti s radom na zapisivanju hadisa Allahovog Poslanika, s.a.v.s."

Ubijen je jer je odbio da jede

Vehb ibn Munebbeh kazuje: "Jedan vladar je terorisao ljude tjerajući ih da jedu svinjsko meso, pa je naredio da najbolji i najpobožniji alim tog vremena dođe i svojim primjerom demonstrira jedenje svinjetine. Kuhar je umjesto svinjskoga donio pred njega jareće meso i o tome ga obavijestio, ali je ovaj alim, i pored toga, to odbio.

Kada je vladar naredio da se izvrši smaknuće, jedan od čuvara mu reče:

‘Šta te je spriječilo da jedeš ovo meso ako si znao da je to jaretina?’ Ovaj alim mu odgovori: ‘Bojao sam se da svojim primjerom ne dovedem ljude u zabludu i kušnju, pa da kada budu natjerani da jedu svinjetinu, kažu: ‘Taj i taj alim je jeo’, pa će se za mnom ostali ljudi povesti i mene u tome slijediti, jer oni ne znaju da je to jaretina.’ Nakon ovoga je ubijen, Allah mu se smilovao.”

“Zašto na svakoj uzvišici palače zidate, druge ismijavajući?”¹²

Kada je halifa Nasir gradio grad Ez-Zehra u Španiji, a više godina je potrošio u estetsko uređivanje ovoga grada i njegovih impozantnih i nadasve prelijepih dvoraca, desilo se da je jednom bio toliko zaokupljen time da je propustio klanjati džuma-namaz u glavnoj džamiji u Kordobi. Nakon završetka izgradnje i svečanog otvorenja Ez-Zehre, prisustvovao je džuma-namazu u kojem je hutbu izlagao kordopski kadija Munzir ibn Se'id. Svoju hutbu je započeo slijedećim kur'anskim ajetima: *“Zašto na svakoj uzvišici palače zidate, druge ismijavajući, i podižete utvrde kao da ćete vječno živjeti, a kad kažnjavate, kažnjavate kao silnici? Bojte se Allaha i meni budite poslušni! Bojte se Onoga Koji vam daruje ono što znate, daruje vam stoku i sinove, i bašče i izvore. Ja se, doista, za vas bojim na Velikom danu patnje.”*¹³

Nakon toga je nastavio da kritikuje izgradnju dvoraca i pretjerivanje u utrošku sredstava u njih. Halifa je shvatio da je on taj na koga se odnose žestoke riječi kritike, pa je zaplakao i pokajao se. Ipak, to nije mogao zaboraviti Munziru pa se jednom prilikom požalio na njega svom sinu Hakemu, rekavši mu: “Tako mi Allaha, Munzir me je žestoko kritikovao i pretjerao u svom ukoru upućenom na moje ime”, zatim se zakleo da za njim više nikada neće klanjati džuma-namaz, nego za Ahmedom ibn Matrefom.

Sin mu reče: “Šta te to sprečava da mu zabraniš da drži hutbu, ako ga ne simpatiješ?” Otac ga ukori zbog takvih riječi i reče mu: “Teško tebi, zar se neko poput Munzira ibn Se'ida, koji je izuzetan i bogobojazan alim, uklanja i obezvređuje da bi se udovoljilo prohtjevima jedne duše koja se kloni ispravnoga puta?! To se neće desiti, jer se ja stidim Uzvišenog Allaha i ne želim da stanem na put takvom čovjeku koji se ističe po svojoj čestitosti i iskrenosti. Ipak, zakleo sam se da neću za njim klanjati džuma-namaz, jer me je javno ukorio i tako učinio da se nelagodno osjećam. Zaista sam poželio da učinim keffaret nakon što prekršim svoju zakletvu i na taj način se iskupim, a on može dok je živ klanjati kao imam i hatib ljudima, inša' Allah, a mi nikada nećemo tražiti nekoga da ga zamijeni.”

¹² Eš-Šu'ara', 128.

¹³ Eš-Šu'ara', 128-135.

Zaista je stvar ozbiljna pa se i ti uozbilji!

‘Ata’ ibn Ebi Rebah je svratio kod halife Velida ibn Abdul-Melika dok je kod njega sjedio Omer ibn Abdul-’Aziz, pa mu je nazvao selam, rekavši: “Esselamu alejkum, Velide”, ne spomenuvši: “vladaru pravovjernih”. Zbog toga se halifa vidno naljutio i naredio mu da sjedne. ‘Ata’ se obratio halifi i, između ostalog, rekao mu je: “Do nas je predajom došlo da u Džehennemu ima jedna dolina čiji naziv je Hebheb, a nju je Allah pripremio za svakog nepravednog vladara.”

Te riječi žestoko pogodiše i uzdrmaše Velida, a Omer ibn-Abdul-’Aziz na to uzvрати riječima: “Uznemirio si vladara pravovjernih!” ‘Ata’ čvrsto stisnu Omerovu podlakticu i žestoko ga podbode laktom te mu reče: “Omere, zaista je stvar ozbiljna pa se i ti uozbilji!” ‘Ata’ zatim ustade i napusti halifin dvor.

Šta mi moji neprijatelji mogu

Šejhul-islam Ibn Tejmije je bačen u tamnicu zatvora koji je bio poznat pod nazivom “Sidžnul-kal’ah” a nalazio se u Damasku. U njemu je proveo godinu i nekoliko mjeseci. Bilo mu je ponuđeno da izađe na slobodu pod uvjetom da se odrekne nekih svojih mišljenja i uvjerenja, ali je on to odbio rekavši: “Šta mi moji neprijatelji mogu? Moj Džennet i moja bašča su u mojim grudima, pa gdje god ja išao, moja bašča je sa mnom i ona me ne napušta. Zaista je moj zatvor za mene osamljivanje, progon iz moje zemlje je putovanje (turizam), a moje ubistvo je šehadet.”

Vi ste u jednoj dolini, a ja u drugoj

Šejh ‘Izzuddin ibn Abdus-Selam je bio jedan od najčuvanijih alima svog vremena, a obavljao je funkciju vrhovnog kadije u doba vladara Saliha, namjesnika Damaska. Jednog dana je saznao da je ovaj vladar sklopio primirje s križarima kako bi uz njihovu pomoć pokorio svoga brata (po vjeri) sultana Nedžmuddina Ejjuba, vladara Egipta. Kao protuuslugu, križarima je dao Sajdu i još neke muslimanske vojne utvrde.

Jednog dana su križari ušli u Damask s ciljem da kupe naoružanje od muslimana, pa je to teško palo na srce šejhu Ibn Abdus-Selamu te je izdao fetvu u kojoj se zabranjuje prodaja oružja križarima, jer se oni njime služe u borbama protiv muslimana. Tih dana je držao hutbu u velikoj Emevijskoj džamiji, pa je jedna od dova koju je proučio bila i ova: “Allahu podari ovom ummetu oštroumnog vladara, osnaži onoga koji je Tebi odan, a ponizi Svog neprijatelja, i podari im onoga koji će raditi u Tvojjoj pokornosti i koji će zabranjivati ono u čemu je nepokornost Tebi!”

Prisutni vjernici su na ovu dovu izgovarali: Amin. Namjesnik Damaska se zbog toga naljutio pa je šejha 'Izzuddina razriješio kadijske dužnosti. Šejh se nakon toga uputio ka Egiptu čineći hidžru.

Taj rastanak s ovim uvaženim alimom je teško pao stanovništvu Damaska i to je kulminiralo time da se sam vladar zabrinuo da neće povesti revoluciju i svrgnuti ga s vlasti zbog toga, pa je poslao glasnika preko kojeg je šejhu poručio: "Zaista ti je vladar oprostio i vraća te na staru funkciju kadije, pod uvjetom da mu se nakloniš i poljubiš ga u ruku." Šejh na to uzvрати riječima: "Kakvog li bijednika! Tako mi Allaha, ja ne bih dozvolio da on meni poljubi ruku, a kamoli da ja njegovu ljubim?! O narode, vi ste u jednoj dolini, a ja sam u drugoj. Hvala Allahu koji me je spasio onoga čime je vas iskušao!"

Zatraži nešto od mene!

Halifa Hišam ibn Abdul-Melik je obavljao hadždž u doba svog hilafeta, pa je ušao u K'abu i u njoj zatekao Salima ibn Abdullaha, sina Abdullaha ibn Omera, r.a. Hišam mu reče: "Zatraži nešto od mene!" Salim na to uzvрати: "Zaista se ja stidim Allaha da u Njegovoj kući tražim nešto od nekoga drugog." Kada je Salim izašao iz K'abe, Hišam izađe za njim i reče mu: "Eto, sada si izašao iz Allahove kuće pa sad možeš nešto zatražiti od mene." Salim reče: "Da li da tražim nešto od ovosvjetskih ili onosvjetskih potreba?" Hišam odgovori: "Od ovosvjetskih potreba." Salim na to uzvрати: "Ja nisam molio za dunjaluk Onoga Koji ga posjeduje pa kako da molim od onoga koji ga ne posjeduje?!"

Zašto mi ne dođeš?

Sultan je upitao 'Alija ibnul-Husejna en-Nejsaburija: "Zašto mi ne dođeš?" Ovaj mu odgovori: "Želio sam da budeš jedan od najboljih vladara koji posjećuju ulemu, a da ja ne budem među najgorom ulemom koja posjećuje vladare."

Nauka i samo nauka

Abdullah ibnul-Mubarek je upitan: "Da te je Allah nadahn timer znanjem da ćeš večeras umrijeti, šta bi radio u toku dana?" Abdullah odgovori: "Tražio bih znanje."

Odgovj ashaba

Pripovijeda se da je Osman ibn 'Affan, r.a., zijaretio Abdullaha ibn Mes'uda, r.a., u bolesti u kojoj je i preselio na ahiret. Upitao ga je: "Na što se žališ?" Abdullah odgovori: "Na svoje grijehe." Osman ga ponovo upita: "A šta želiš?" "Oprost svoga Gospodara", odgovori Abdullah. "Zar ti nećemo zvati liječnika?", opet upita Osman. "Ne", odgovori. "Zar ti nećemo poslati novca koji će biti za tvoje kćerke nakon tvoje smrti?" "Ne, one nemaju potrebe za njim. Ja sam ih prepustio njihovom Stvoritelju, a On najbolje zna njihova stanja i potrebe."

Ponos učenjaka

Ibn Hilkan u svojoj knjizi "Vefejatul-e'ajan" navodi priču o Davudu ibn Aliju El-Asfahaniju ez-Zahiriju (umro 270. h.g.), koji je bio najistaknutiji predstavnik zahirijske pravne škole i najjementniji alim tog vremena u Bagdadu. Ebu Abdullah el-Mehalimi veli: "Klanjao sam ramazanski bajram-namaz u velikoj gradskoj džamiji, pa sam odlučio posjetiti Davuda i uputiti mu čestitke povodom nastupanja Bajrama. Zatekao sam ga kako objeduje, a pred njim tanjir jeftine salate i sok od hurmi te sam se veoma začudio vidjevši u kakvom stanju živi ovaj veliki alim. Shvatio sam tada da sve što na dunjaluku postoji, u suštini nema neku veliku vrijednost.

Napustio sam njegovu kuću i uputio sam se njegovom komšiji El-Džurdžaniju koji je bio poznat po svom dobročinstvu i humanosti. Dočekao me je na vratima svoje kuće golglav i bosih nogu te me upita: 'Šta to muči kadiju?' Rekoh mu: 'Veoma važna stvar.' Ponovo me upita: 'A o čemu se radi?' Odgovorih: 'U tvom komšiluku živi Davud ibn Alija, a tebi je dobro poznato da je on izuzetan alim, pa zar si ga smetnuo s uma i zaboravio na njega i pored toga što si ti nadaleko čuven po svom dobročinstvu i činjenju hajrata?!' Potom sam mu ispričao ono što sam vidio.

El-Džurdžani me je saslušao, a nakon toga mi reče: 'Davud je nagle naravi. Sinoć sam mu poslao po jednom mladiću hiljadu dirhema kako bi se time pripomogao, ali ih je on odbio primiti i još je rekao mladiću da me upita odakle mi to da je on potreban tuđoj pomoći pa mu šaljem ovaj novac?'"

El-Mehalimi veli: "Začudio sam se tome pa sam mu rekao: 'Daj meni taj novac da ga ja lično njemu odnesem.' Predao mi je kesu s novcem i rekao onom mladiću da mu donese još jednu kesu novca. Tako sam se zaputio ka Davudovoj kući noseći dvije hiljade dirhema. Ušao sam u kuću, sjedio izvjesno vrijeme, a zatim sam pred njega stavio one kese s novcem. Alim se vidno uznemirio i rekao mi: 'Mislio sam da si mi došao radi emaneta nauke! Vрати se s onim s čim si došao, jer meni to nije potrebno!'"

El-Mehalimi kazuje: “U trenucima napuštanja njegove kuće, dunjaluk je gubio svoju vrijednost i postajao sve manji u mojim očima. Obavijestio sam El-Džurdžanija o onome što se desilo i želio sam mu ih vratiti. On mi reče: ‘Ja sam ovaj novac dao u ime Uzvišenog Allaha i ne želim ga natrag sebi. Ti, kadija, preuzmi na sebe obavezu da ga podijeliš onima kojima je on neophodan.’”

Ja nisam tvoju ruku poljubio, pa zar bih njegovu?!

Do Hadjevića je doprla informacija da je šejh Muhammed Abduhu poljubio ruku lordu Kromeru prilikom njegovog ispraćaja na stanici. Nakon izvjesnog vremena je šejh Abduhu bio pozvan na večeru kod Hadjevića s ostalim zvanicama, pa nakon što je servirana večera, Hadjević ga upita o onome što je čuo, a šejh se žestoko naljuti, napusti sofru a za njim i ostale zvanice, te se ljutito obrati Hadjeviju: “O naš gospodine! Ti dobro znaš da nikada nisam tvoju ruku poljubio, a da sam odlučio da nečiju ruku ljubim, bila bi to Hadjevijina (tvoja) ruka. Pa zar misliš da bih ja i pomislio da poljubim ruku tom lordu?!”

Hadjević je uputio riječi izvinjenja i žaljenja i tom prilikom rekao: “Allah ih ubio, zaista su slagali.” Tek nakon riječi izvinjenja, šejhova ljutnja se stišala.

Ne znam

Š’abiju je rečeno: “Zar se ne stidiš da na mnoga pitanja koja su ti upućena odgovaraš s: *Ne znam?*” On odgovori: “Ni Allahova odabrana stvorenja, meleki, nisu se stidjeli svojih riječi kada su upitani o onome što ne znaju: ‘*Hvaljen neka si Ti, mi znamo samo ono čemu si nas Ti podučio. Ti si Sveznajući i Mudri.*’”¹⁴

Ko je ispružio noge, ne pruža ruke

Šejh Se’id el-Halebi, učenjak svog vremena u Šamu, jednom je prilikom podučavao svoje učenike, a noge je opružio. Tada je kod njega ušao Ibrahim-paša, vladar Egipta, koji je bio strah i trepet za stanovnike Šama. Šejh se nije ni pomjerio niti je skupio noge a ni promijenio svoj položaj. To je duboko povrijedilo pašu, ali je svoja osjećanja prikrrio. Nakon što je napustio Šam, poslao je šejhu jedan ćup i u njemu hiljadu zlatnih lira. Šejh Se’id je odbio primiti ovaj vrijedni poklon te poručio po glasniku koji je donio novac: “Reci paši: ‘Onaj koji pruža noge, ne pruža

¹⁴ El-Bekare, 32.

ruke!’”

O alimu i halifi

Kadija Ebu Hamid ibn Muhammed el-Esferajini je bio u lošim odnosima s halifom, pa mu je kadija poslao pismo u kojem je stajalo: “Znaj da me ti ne možeš ukloniti s dužnosti koju mi je Uzvišeni Allah dodijelio, a ja sam u stanju da pošaljem pismo stanovnicima Horasana koje će sadržati samo par rečenica, a na osnovu kojeg ćeš biti smijenjen s položaja halife!”

Uvrijedio si vladara pravovjernih

Bejheki bilježi u djelu “El-mehasin vel-mesavi” slijedeći događaj: ‘Amr ibn ‘Ubejd je posjetio halifu Ebu Dž’afira el-Mensura pa mu reče: “O vladaru pravovjernih! Zaista će te Uzvišeni Allah proživjeti pa ćeš stajati pred Njim i pitat će te o dobru i zlu koje si učinio, makar to bilo i nešto neznatno i sitno. Ljudi će biti tvoji protivnici na Sudnjem danu. Allah je zadovoljan samo onim djelima kojima si i ti sam zadovoljan. Kao što ti želiš da Allah bude prema tebi pravedan, isto tako traži od tebe da budeš pravedan prema ljudima koji su ti potčinjeni. O vladaru pravovjernih! Iza tvojih vrata je zapaljena vatra koja se rasplamsava nepravdom.” Čuvši ove iskrene riječi i savjete alima, halifa Mensur zaplaka.

Halifin savjetnik Sulejman ibn Medžalid, koji je stajao pored halife, reče: “O ‘Amre, uvrijedio si vladara pravovjernih!” Na to ‘Amr uzvrat: “O vladaru pravovjernih, ko je ovaj?” Halifa odgovori: “Tvoj brat Sulejman ibn Medžalid.” ‘Amr nakon toga prozbori: “Teško tebi, Sulejmane! Vladar pravovjernih će sutra umrijeti i sve ovo što oko njega vidiš – nestat će. Ti ćeš jednog dana biti leš i ništa ti neće koristiti osim tvojih dobrih djela koja si uradio. Blizina ovog zida je halifi korisnija od tvoje blizine ako nastaviš da halifi uskraćuješ nasihate (savjete) i da braniš drugome da ga savjetuje. O vladaru pravovjernih, ovi su te iskoristili pa im koristiš poput ljestvi za dolazak do ostvarenja njihovih želja i prohtjeva.”

Halifa Mensur upita: “Šta da činim? Pozovi mi svoje prijatelje da njih postavim na rukovodeće položaje.” ‘Amr mu odgovori: “Ti ćeš ih sam pozvati i privući ih radeći dobra djela. Naredi da ovaj strahoviti pritisak na narod prestane. Svakodnevno pozivaj k sebi namjesnike i traži od njih pojašnjenje kad god se kod tebe pojavi neka sumnja u ispravnost njihovih postupaka, a ispravi grešku ako si nekoga bezrazložno smijenio i na njegovo mjesto nekoga drugog postavio. Tako mi Allaha, ako budeš tako postupao i od njih tražio da budu pravedni, tebi će dolaziti i oni koje si zatražio od mene da ti ih pošaljem.”

Zašto ti nisi ustao na noge kad su ostali ljudi ustali?

Halifa Harun er-Rešid je prošao pored halke (kružoka) u kojoj je držao predavanja čuveni alim Muhammed ibnul-Hasen eš-Šejbani, učenik imama Ebu Hanife, pa su svi prisutni ustali halifi na noge, osim Muhammeda ibnul-Hasena. Nakon toga mu je halifin glasnik prenio da ga halifa poziva kod sebe. Kada se ovaj alim vratio, prijatelji ga upitaše šta se desilo, pa im on reče: "Er-Rešid me upitao: 'Zašto ti nisi ustao na noge kad su ostali ljudi ustali?' Odgovorio sam mu: 'Nisam volio da tim postupkom napustim položaj uleme i spustim se na nivo običnog svijeta!'"

Znanje je najveći ukras učenjaka

Sin halife Mehdiya je prisustvovao predavanju koje je čuveni kadija Šurejk držao svojim učenicima. Halifin sin se nasloni leđima na zid i onako zavaljen postavi pitanje kadiji koji se nije obazirao na to, pa ovaj to ponovi i drugi put, a kadija opet zanemari njegovo pitanje (zbog njegove oholosti i nepristojnog sjedenja u toku izučavanja hadiske nauke). To naljuti halifinog sina pa reče: "Zar omalovažavaš halifinog sina?!" Šurejk odgovori: "Ne, ali su znanje i dostojanstvo najveći ukrasi učenjaka, ukrasi koje učenjaci ne smiju ni po koju cijenu izgubiti."

Lord nije jedan od nas

Lord Kromer je posjetio šejha Muhammeda el-Enbabija, dekana univerziteta Al-Azhar u Kairu, i pozdravio ga. Šejh mu je otpozdravio i rukovao se s njim, ali je to učinio sjedeći, što je pogodilo lorda koji sjede do njega i reče mu: "O uvaženi šejhu! Zar ti ne ustaješ Hajdjeviju?" Šejh odgovori potvrdno. Lord ponovo upita: "A zašto nisi meni ustao?" "Zato što je Hajdjevi naš namjesnik i vladar, a lord nije jedan od nas", odgovori šejh. Taj odgovor je doveo do rasta šejhovog ugleda u očima lorda Kromera koji je, uz to, znao cijeniti šejhovu iskrenost i otvorenost. Kaže se da je o tom događaju pisao svojoj vladi u jednom od izvještaja.

Upornost u traženju nauke i stjecanju znanja

Prenosi se od Ebu Jusufa, vrhovnog kadije, da je izjavio: "Umrlo mi je dijete pa sam odredio onoga koji će se pobrinuti oko ukopa, a toga dana nisam izostao iz kružoka Ebu Hanife, bojeći se da mi nešto od njegovog znanja ne promakne."

Ebu Bekr ibnul-Ahšad je na samom početku Džahizovoga djela "El-Hajejan" pročitao naslove ostalih Džahizovih djela pa je, tako, saznao i za djelo pod nazivom "El-Ferku bejnen-nebijj vel-mutenebbi". Pokušao je pronaći ovo djelo, ali nije uspio. Jedne godine je obavljao hadždž pa je na Arefatu povikao: "Neka se Allah smiluje onome koji me uputi na mjesto gdje mogu pronaći knjigu "El-Ferku bejnen-nebijj vel-mutenebbi" Ebu Osmana 'Amra ibn Bahra el-Džahiza."

Šerijatski pravnik Alija ibn 'Isa je zijaretio Ebur-Rejhana el-Birunija koji je bio na samrti. U takvom stanju Ebur-Rejhan upita Aliju: "Jednom si mi objašnjavao način raspodjele nasljedstva nenama, pa me podsjeti!" Alija mu je iz sažaljenja i zbog okolnosti u kojima se nalazi rekao: "Zar o tome razmišljaš u ovakvom halu (stanju)?!" On mu odgovori: "Zar nije bolje da napustim ovaj svijet poznavajući taj propis, nego da odem s njega kao džahil (neznalica)?!"

Oružje alima i vladara

'Izzuddin ibn Abdus-selam, Allah mu se smilovao, rekao je: "Allah nam je naredio borbu za Njegov din (vjeru), s tim da je oružje alima njegovo znanje i jezik, a oružje vladara su njegove sablje i strijele. Pa kao što vladarima nije dozvoljeno da napuštaju borbu protiv mušrika i bezbožnika, isto tako nije dozvoljeno ulemi da napuste verbalnu borbu protiv novatora i zabludjelih."

Ako ozdravim, tražit će od mene da opet budem na položaju

Ibnul-Esir Medžduddin Ebus-Se'adat je bio čuveni muhaddis i alim kojeg su poštivali vladari i u njihovo ime se prihvatio vrlo značajnih državnih funkcija i položaja. Kasnije ga je ophrvala teška bolest koja ga je prikovala za postelju i prisilila da napusti sve poslove koje je do tada obavljao. Izolovao se od ljudi, ali su ipak mnogi uglednici dolazili da ga posjete. Ljekari su ga liječili i, kada se već vidjelo da je potpuno ozdravljenje na pomolu, platio im je, a zatim naredio da ga napuste i prekinu daljnje liječenje. Njegovi prijatelji su ga kritikovali zbog toga i molili su ga da ljekari ostanu do konačnog i potpunog izlječenja.

Ibnul-Esir im reče: "Ako ozdravim, tražit će od mene da opet budem na položaju, a ja im to neću moći odbiti. Međutim, ako ostanem u ovakvom stanju,

neće to učiniti, jer ovakav nisam u mogućnosti obavljati ono što od mene traže. Ovako ću imati više vremena za sebe i čitanje naučnih djela, a neću ulaziti s njima u one poslove s kojima Allah nije zadovoljan, a ti poslovi njih čine zadovoljnim. Opskrba mi je svakako zagarantovana.”

Upravo u ovom dijelu svog života napisao je čuvena djela: “Džami’ul-usul min ehadisir-Resul”, “En-Nihajetu fi garibil-hadis” i dr.

Ako želiš spas od Allahove kazne sutra na ahiretu

Halifa Harun er-Rešid je jedne godine obavljao hadždž u društvu sa svojim vezirom Fadlom ibnur-Rebi’om. Nakon što je proveo prvi dan na Mini, nešto ga je stezalo u grudima pa je poslao po Fadla kojem, nakon njegovoga dolaska, reče: “Nešto me pritišće u grudima, a to ne može otkloniti niko drugi osim alima pa mi potraži nekoga da ga za to priupitam.” Fadl ga je odveo jednom broju alima, a Harun je za svakog od njih govorio svom veziru: “Ništa mi nije pomogao tvoj prijatelj pa mi potraži nekoga drugog.” Vezir ga odvede Fudajlu ibn ‘Ijadu, kojeg zatekoše kako klanja i recituje ajet iz Allahove Knjige i ponavlja ga. Pokucali su na vrata pa im Fudajl otvori, zatim ugasi lampu i zaputi se u ćošak šatora. Harunova ruka dotače Fudajlovu ruku, koji tada reče: “Kako li nježne ruke, kad bi još bila spašena sutra od Allahove kazne!”

Harun er-Rešid reče: “Kazuj nam ono radi čega smo došli, Allah ti se smilovao!”

Fudajl im se obrati slijedećim riječima: “A zašto si došao? Ponio si svoj teret i terete svih onih koji su s tobom, a oni su svoj teret natovarili na tebe. Pa kad bi ih upitao da jedan dio tereta grijeha ponesu umjesto tebe, ne bi to učinili. Onaj koji je tebi najviše odan i privržen, prvi će te napustiti i pobjeći od tebe.” Fudajl ušuti na trenutak, a onda nastavi svoj govor u mrkloj, tamnoj noći u kojoj su otkucaji srca odzvanjali poput otkucaja sahat, toliko jako da su ih uši gotovo mogle čuti. Reče: “Zaista je vladar pravovjernih Omer ibn Abdul-’Aziz, Allah mu se smilovao, nakon preuzimanja hilafeta pozvao Salima ibn Abdullaha ibn Omera ibnul-Hattaba, Muhammeda ibn K’aba el-Kurezija i Redža-a ibn Hajvu i kazao im: ‘Ja sam stavljen na kušnju ovim iskušenjem, pa mi pomozite vašim savjetima.’ On je obavezu upravljanja državom ubrojao u kušnje, a ti i tvoji pomoćnici ste je prihvatili kao blagodat.

Salim mu reče: ‘Ako želiš spas od Allahove kazne, onda neka ti muslimani u godinama budu poput oca, oni srednjih godina poput brata, a najmlađi od njih poput tvoje djece, pa iskaži dobročinstvo prema svom ocu, smiluj se svom bratu i pokloni nježnost i brigu svom djetetu!’

Redža ibn Hajve tada reče: ‘Ako želiš spas od Allahove kazne, onda želi

muslimanima ono što želiš samom sebi i preziri da se njima dogodi ono što prezireš da se dogodi tebi, a zatim možeš rahat umrijeti.”

Nakon toga Fudajl se obrati Harunu er-Rešidu: “I ja ti isto to kažem i bojim se za tebe na Dan kada će noge gubiti tlo pod sobom, pa da li ti, Allah ti se smilovao, uz sebe imaš slične ovim ljudima koji će ti davati ovakve savjete?” Halifa Harun je briznuo u plač pa vezir reče Fudajlu: “Budi blaži prema vladaru pravovjernih!” Na te riječi Fudajl uzvrat: “O sine Rebi’ov, ti i tvoji prijatelji ste ga ubili, a kažeš da ja budem blaži prema njemu!”

Harun reče Fudajlu: “Kaži mi još koji savjet!” Fudajl nastavi: “O vladaru pravovjernih, zaista je ‘Abbas, Vjerovjesnikov, s.a.v.s., amidža, došao svom bratiću i kazao mu: ‘O Allahov Poslaniče, postavi me za namjesnika!’ Allahov Poslanik, s.a.v.s., na to odgovori: ‘O ‘Abbase, bolje je da sačuvaš ljudski život, nego da se prihvatiš namjesništva koje nećeš moći kontrolisati. Zaista će vlast (uprava, namjesništvo) biti predmet kajanja i nesreće na Sudnjem danu, pa ako možeš da izbjegneš obavezu namjesnika, učini to!’”

Harun zaplaka i reče mu: “Nastavi, Allah ti se smilovao!”

“Tebe će Allah pitati za ovaj narod na Sudnjem danu, pa ako možeš da svoje lice zaštititiš od vatre, učini to! Čuvaj se da ne osvaneš i omrkneš a da u tvom srcu bude i pomisli da varaš svoje potčinjene! Zaista je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: ‘Ko osvane kao prevarant svojih potčinjenih, neće osjetiti miris Dženneta.’”

Harun ponovo zaplaka, potom reče Fudajlu: “Imaš li kakvoga duga?” Fudajl odgovori: “Da, dug prema mome Gospodaru, dug zbog kojeg ću polagati račun, pa teško meni ako budem o tome s Njim diskutovao, teško meni ako me o tome bude pitao i teško meni ako me ne nadahne da donesem opravdanje i jak argument.” Harun pojasni: “Ali ja sam mislio na tvoj dug prema ljudima.”

Fudajl uzvrat: “Moj Gospodar mi nije to naredio, već mi je naredio da povjerujem u Njegovo obećanje i budem pokoran Njegovim naredbama.” Harun reče: “Evo ti ovih hiljadu dinara, uzmi ih i potroši na svoju porodicu i pomozi se njima u robovanju svom Gospodaru!” A Fudajl zapanjeno reče: “Subhanallah, ja te upućujem na ispravan put, a ti me ovim nagrađuješ! Allah ti dao selamet i podario uspjeh!” Fudajl je odbio uzeti zlatne dinare. Vezir Fadl ibnur-Rebi’a kazuje: “Zatim je ušutio i nije više razgovarao s nama pa smo izašli iz njegovog šatora, a Harun er-Rešid mi reče: ‘Kada me ubuduće budeš upućivao na neku osobu, uputi me na nekog sličnog ovome!’”

Znanje iziskuje rad i djelovanje

Imam Gazali je poslao pismo jednom svom učeniku, u kojem se odazvao njegovoj molbi da mu uputi savjet.

“O sinko moj, davanje savjeta je lahko, ali je teško prihvatiti savjet, jer je onome koji nije navikao na njega gorkog okusa. Zaista, onaj koji stekne znanje, a ne radi po njemu, imat će dokaz protiv sebe kao što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: ‘Čovjek koji će imati najžešću kaznu na Sudnjem danu je alim koji se sam nije okoristio svojim znanjem.’

O sinko moj, ne budi onaj koji je švorc u pogledu dobrih djela niti kao onaj čiji je fond ibadeta prazan. Budi uvjeren da znanje samo po sebi ne daje rezultate, kao što je primjer čovjeka koji u pustinji ima uza se deset indijskih sablji a u susret mu krene ogroman i zastrašujući lav, pa da li mu te sablje mogu išta pomoći ako ih ne upotrijebi? Tako je i sa znanjem i djelovanjem, nema koristi u jednome bez drugoga.

O sinko moj, kad bi stjecao znanje stotinu godina i sabrao hiljadu djela, nećeš s time biti spreman da ti se ukaže Allahova milost, osim s praktičnom primjenom naučenog. Allah, dž.š., kaže: *‘Čovjeku pripada samo ono što sam uradi.’*¹⁵

O sinko moj, ako ne budeš radio, nećeš dobiti ni nagradu, jer je znanje koje ne prate djela – ludost, a djelo se ne može ispravno izvršiti bez adekvatnog znanja, stoga je oboje neophodno. Zaista, samo znanje neće te danas udaljiti od grijeha, a niti će te sutra spasiti od vatre. Pa ako se danas ne potrudiš radeći dobra djela, kazat ćeš na Sudnjem danu: ‘Vrati nas da radimo dobro!’, pa će ti se reći: ‘O ti, već si bio tamo, pa si došao ovamo.’”

Neki od dobrih prethodnika je rekao: “Znanje čezne za djelom, pa ako mu se ono odazove, ostane s njim, u suprotnom, odseli i nestane. Ničim se znanje ne može ojačati i učvrstiti kao djelima, odnosno praktičnom primjenom, što je najveći faktor njegove postojanosti i stabilnosti.”

Jedan alim veli: “Mudra poslovice kaže: ‘Ko me bude tražio (znanje) pa me ne nađe, neka radi najbolje što zna i neka ostavi najgore što zna. Pa ako tako postupi, ja sam uz njega, makar i ne bio svjestan toga.’”

Ibnul-Kajjim el-Dževzi, Allah mu se smilovao, rekao je: “Dobri prethodnici nisu nazivali fikhom osim ono znanje koje prate djela, kao što je odgovorio S’ad ibn Ibrahim kada je upitan ko je najbolji fekih Medine, rekavši: ‘Onaj koji je najbogobojasniji (ili onaj koji se najviše grijeha kloni).’”

Ferkad iz Jemena je upitao Hasana el-Basrija o nečemu pa mu je on odgovorio na to pitanje, a ovaj mu reče: “Zaista ostali šerijatski pravnici imaju drugačije mišljenje.” Hasan na to reče: “Teško tebi, Furejkade,¹⁶ a da li si ti ikada

¹⁵ En-Nedžm, 39.

¹⁶ Deminutiv imena Ferkad koje ima značenje divljeg teleta ili zvijezde a kojim se želi iskazati nezrelost i nedoraslost tog čovjeka

vidio svojim očima nekog od šerijatskih pravnika!? Zaista je istinski fekih skroman na dunjaluku, pun čežnje za ahiretom, dobar poznavalac svoje vjere, redovan praktičar u robovanju svome Gospodaru, ne omalovažava onoga iznad sebe niti ismijava onoga ispod sebe i ne traži ovosvjetsku nagradu za znanje kojem ga je podučio Uzvišeni Allah.”

Mu’az ibn Džebel, r.a., je rekao: “Učite ono što želite da naučite, ali vas Allah neće nagraditi za znanje sve dok po njemu ne budete postupali.”

Ovo je onaj kojeg je nauka uzdigla na najviše stepene

‘Ikrima ibn Abdullah je iz reda tabi’ina koji je bio jedan od poznatih fekiha Mekke. Njemu je Abdullah ibn ‘Abbas, r.a., rekao: “Idi i ljudima daji fetve!” (Odgovaraj im na njihova pitanja u vezi s vjerom.)

Se’id ibn Džubejr je upitan: “Znaš li nekoga koji je učeniji od tebe?” Odgovorio je: “‘Ikrima.”

‘Ikrima je bio onaj kojeg je nauka uzdigla na najviše stepene, a poznato je da je bio rob Abdullaha ibn ‘Abbasa, r.a.

Volim da se prema hadisu Allahova Poslanika, s.a.v.s., odnosim s puno poštovanja i respekta

Imam Malik ibn Enes, Allah mu se smilovao, prilikom citiranja hadisa Allahovog Poslanika, s.a.v.s., prvo je uzimao abdest, češljao svoju bradu, zauzimao lijep položaj pri sjedenju, tako da je svojim izgledom izazivao strahopoštovanje kod slušalaca, a zatim bi otpočinjao. Kada je upitan o tim pripremnim radnjama, odgovorio je: “Volim da se prema hadisu Allahova Poslanika, s.a.v.s., odnosim s puno poštovanja i respekta, i zato ne citiram hadise osim kada sam pod abdestom i uz odgovarajuću pripremu.” Nije volio da hadise navodi na ulici, stojeći, ili kada je bio u žurbi. Govorio je: “Volim kada sam potpuno koncentrisan da sasvim razumijem značenje onoga što prenosim od Allahova Poslanika, s.a.v.s.”

Nikada nije jahao u Medini iako je u starosti oslabio, govorio je: “Neću jahati u gradu u kojem je ukopano tijelo Allahovog Poslanika, s.a.v.s.”

Opreznost u davanju fetvi

Abdur-Rahman ibn Ebi Lejla je rekao: "Poznavao sam stotinu i dvadeset ensarija Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pa kad bi neko od njih bio upitan o nečemu, volio je da njegov brat umjesto njega odgovori na postavljeno pitanje, a ako se radilo o citiranju hadisa, volio je da njegov brat to uradi umjesto njega."

Sahnun ibn Se'id jerekao: "Najhrabriji u davanju fetvi je onaj s najskromnijim znanjem. Neko ko poznaje jedno poglavlje nauke misli da je sve znanje u tome."

Ibn Kajjim el-Dževzi veli: "Dobri prethodnici iz reda ashaba i tabi'ina su prezirali ishitrenost u davanju fetvi i svaki od njih je volio da neko drugi umjesto njega to uradi, pa kada se uvjeri da on mora dati fetvu, uloži maksimalni trud u spoznaju propisa iz Allahove Knjige i sunneta, ili riječi i postupaka prve četverice halifa, a zatim donese fetvu."

Kadija Ebu Jusuf je na samrtni rekao: "Odrekao sam se svake fetve koju sam dao, osim fetve koja je u skladu s Allahovom Knjigom i sunnetom Allahovog Poslanika, s.a.v.s."

Ti nisi u vremenu u kojem je živio Omer

Omer ibn Abdul-'Aziz je napisao pismo Salimu ibn Abdullahu ibn Omeru ibnul-Hattabu, u kojem stoji: "Od Omera ibn Abdul-'Aziza Salimu ibn Abdullahu. Ja sam stavljen na kušnju time što mi je povjereno vođstvo ovog ummeta, a ja to nisam želio niti sam se po tom pitanju konsultovao. Allah to najbolje zna. Pa kada do tebe stigne ovo pismo, napiši mi praksu Omera ibnul-Hattaba u odnosima naspram sljedbenika kible (muslimanima) i onih koji imaju ugovor (nemuslimanima). Ja ću slijediti njegovu praksu, Allah neka mi u tome pomogne, i selam."

Salim mu je odgovorio na to pismo slijedećim riječima: "Od Salima ibn Abdullaha Omeru ibn Abdul-'Azizu, vladaru pravovjernih. Pisao si mi da si stavljen na kušnju time što ti je povjereno vođstvo ovog ummeta, a ti to nisi želio niti si se po tom pitanju konsultovao. Allah to najbolje zna. Tražiš od mene da ti napišem praksu Omera ibnul-Hattaba u odnosima naspram sljedbenika kible i onih koji imaju ugovor. Kažeš da ćeš slijediti njegovu praksu, Allah ti u tome pomogao."

Znaj da ti nisi u vremenu u kojem je živio Omer niti vladaš ljudima kojima je vladao Omer. Što se tiče stanovnika Iraka, postavi se prema njima tako da imaju dojam da ti ne možeš bez njih, ali i da ne zavisiš od njih. Neka te ne sprečava da smijeniš namjesnika to što ćeš kazati da ne možeš naći adekvatnu zamjenu za njega, jer ako budeš smjenjivao Allaha radi i postavljao Allaha radi, Allah će ti osigurati istinske pomagače s kojima će te sastaviti. Allahova pomoć ljudima je proporcionalna njihovim nijjetima, pa čiji nijjet bude potpuno ispravan, Allahova pomoć je sigurna, a čiji nijjet bude manjkav, i Allahova pomoć bude djelomična, a

Allah je najbolji pomagač, i selam.”

Vi ste liječnici, a mi smo farmaceuti

Imam Ebu Hanife je bio kod muhaddisa El-E’ameša koji mu je postavljao pitanja, a Ebu Hanife mu je na njih odgovarao. El-E’ameš ga potom upita: “Odakle sve ovo znaš?” Ebu Hanife odgovori: “Na osnovu hadisa koje sam od tebe prenio”, a onda mu je citirao nekoliko hadisa. Nakon toga El-E’ameš reče: “Dovoljno je, ono što sam ti prenosio stotinu dana – ponovit ćeš mi za jedan sahat! O skupino fekiha, vi ste liječnici, a mi smo farmaceuti!”

Greška alima vodi svijet u propast

Jedan dječak je želio da se okupa u rijeci, pa mu Ebu Hanife, Allah s njim bio zadovoljan, reče: “Čuvaj se da ne padneš, dječče!” Dječak odgovori: “Čuvaj se ti, o imamu, jer u grešci alima je propast svijeta.”

Ako prihvatiš pet svojstava

Prenosi se da je neki čovjek došao kod Ibrahima ibn Edhema i rekao mu: “O Ebu Ishak! Ja sam se prema sebi ogriješio pa mi izloži šta bi me spriječilo i zaustavilo da ne činim grijeh!”

Ibrahim mu odgovori: “Ako prihvatiš i usvojiš pet svojstava koje ti kazujem, moći ćeš se suprotstaviti grijesima i neće ti više moći nauditi.” Kazuj o Ebu Ishak!”, reče ovaj čovjek.

“Prvo je”, započe Ibrahim, “kada budeš htio učiniti grijeh prema Allahu, prestani jesti Njegovu opskrbu.” Ovaj upita: “Pa odakle ću se hraniti kada je sve na Zemlji Njegova opskrba?” Ibrahim odgovori: “Pa zar ti dolikuje da se hraniš Njegovom opskrbom, a da budeš neposlušan prema Njemu?” “Ne, ne dolikuje. Kaži koje je drugo svojstvo!”

“Kada budeš htio da učiniš grijeh, nemoj se nastaniti na nekom od Njegovih mjesta”, reče Ibrahim. “E ovo je još teže od prvog, Ibrahime. Ako su Istok i Zapad i sve što je između njih Njegovi, pa gdje da onda živim?” “O ti, zar ti dolikuje da se hraniš Njegovom opskrbom i živiš na Njegovoj zemlji, a da Mu se suprotstavljaš čineći grijeh?” “Ne, ne dolikuje. Kaži koje je treće svojstvo!”

“Ako budeš htio da učiniš grijeh, potraži mjesto na kojem te On ne vidi, pa ga tamo učini!” Čovjek začuđeno reče: “O Ibrahime, šta mi to govoriš?! Pa Njemu

nijedna tajna nije skrivena.” “O ti, zar ti dolikuje da se hraniš Njegovom opskrbom i živiš na Njegovoj zemlji, pa Mu se i pored toga suprotstavljaš čineći grijeh, a On te vidi i zna dobro šta radiš?!” “Ne, ne dolikuje. Kaži koje je četvrto svojstvo!”

“Kada ti dođe melek smrti da uzme tvoju dušu, reci mu da te ostavi u životu još malo dok se ne pokaješ!” “Ne, neće pristati na to.” “O ti, pa ako nisi u stanju da od sebe odbiješ smrt kako bi se pokajao i znaš kada melek dođe da nema odgađanja, pa kako se nadaš uspjehu?!”

“Kaži koje je peto svojstvo!” “Kada dođu meleki Zebanije na Sudnjem danu da te odvedu i bace u vatru, ne idi s njima!” “Ali oni na to neće pristati.” Ibrahim mu tada reče: “Pa kako se onda nadaš spasu?”

Čovjek reče: “Dovoljno mi je, dovoljno mi je! Molim Allaha da mi oprostí grijeh i Njemu tevbu činim.”

Svjedočim da se raširila nepravda pred tvojim vratima

Imam Gazali u svom “Ihja’u” navodi da je imam Šafi’i, Allah im se obojici smilovao, rekao: “Pričao mi je Muhammed ibn ‘Ali: ‘Bio sam prisutan u rezidenciji vladara pravovjernih Ebu Dž’afera el-Mensura, a tu je bio i Ibn ebi Zuejb, dok je gradonačelnik Medine u to vrijeme bio El-Hasen ibn Zijad. Došli su Gifarijjuni halifi da mu se požale na El-Hasena ibn Zejda.

El-Hasen prvi progovori: “O vladaru pravovjernih, upitaj Ibn ebi Zuejba o njima!” Halifa ga i upita pa mu on reče: “Svjedočim da oni pretjerano nered čine i druge uznemiravaju.” Ebu Dža’fer će na to: “Čuli ste?”

Gifarijjuni rekoše: “O vladaru pravovjernih, upitaj ga o El-Hasenu ibn Zijadu!” Ibn ebi Zuejb reče: “Svjedočim da on ne sudi pravično i da slijedi svoje prohtjeve.”

Gifarijjuni rekoše: “Čuo si šta Ibn ebi Zuejb veli za njega, a on (El-Hasen ibn Zijad) je čestit i dobar čovjek.” El-Hasen ibn Zejd reče: “O vladaru pravovjernih, upitaj ga za sebe!”

Halifa El-Mensur ga upita: “Šta imaš reći o meni? Zaklinjem te Allahom da mi kažeš!” Ibn ebi Zuejb reče: “Zaklinješ me Allahom kao da ne poznaješ sebe!” El-Mensur će opet: “Tako mi Allaha, reći ćeš mi!”

Nakon toga Ibn ebi Zuejb reče: “Svjedočim da si nezakonito prisvojio ovaj imetak i dao ga onome kome on ne pripada, i svjedočim da se raširila nepravda pred tvojim vratima.”

Ebu Dž’afer ustade sa svog mjesta i priđe Ibn ebi Zuejbu, kojeg uhvati za glavu i reče mu: “Tako mi Allaha, da ja sad ne sjedim ovdje (u Medini), savladao bih Perzijance, Rimljane i Turke.”

Ibn ebi Zuejb reče: “O vladaru pravovjernih, i Ebu Bekr i Omer, r.a., su

vladali pa su pravično dijelili i bili istinoljubivi, i tako su osvojili Perziju i Rimsko carstvo.”

Ebu Dž’ofer ga pusti i reče: “Allaha mi, da ja ne znam da ti govoriš istinu, ubio bih te!”

Ibn ebi Zuejb reče: “Vladaru pravovjernih, tako mi Allaha, ja sam ti bolji savjetnik od tvog sina Mehdiya!”

Svoje knjige je napisao u zatvoru

Čuveni hanefijski alim Šemsuddin es-Serahsi saznao je da je turski vladar Hakan odlučio da se oženi svojom robinjom koju je oslobodio, ali njen ‘iddet (bračni priček) još nije istekao pa Es-Serahsi nije mogao prešutjeti tako nešto iako je Hakan bio poznat kao zulumčar, tiranin i ubica. Nakon što mu je ovaj alim odvažno kazao da to nije dopušteno, Hakan se žestoko rasrdio i zaprijetio. Međutim, Es-Serahsi nije bio od onih koje prijetnje mogu zaplašiti pa je završio u zatvoru. U zatvoru je napisao svoje čuveno djelo sastavljeno od trideset svezaka “El-Mebsut”, koje je upotpunio ne obrativši se ni na kakav izvor. Sve je diktirao po sjećanju i to se odvijalo u zatvoru u kojem su njegovi učenici zapisivali sve ono što bi im on govorio.

Pored ovog, u zatvoru je napisao i čuveno djelo iz oblasti usuli-fikha “El-Usul”, kao i “Zijadetuz-zijadat”. Ova djela, kao i uvjeti u kojima su napisana ukazuju na ogromno znanje i veličinu ovog alima kojem je pomogla jaka memorija što mu je Allah, dž.š., podario. Gotovo nevjerovatno zvuči kada čujemo da je jednom rekao, kada su mu spomenuli da je imam Šafi’i znao napamet 300 svezaka, da je to poput iznosa zekata na ono što on zna napamet, pa je nabrojao 12 hiljada svezaka.

O vladaru pravovjernih, boj se Allaha!

Ibnus-Semak je jednog dana posjetio halifu Haruna er-Rešida, koji mu reče: “Posavjetuj me!”

Ibnus-Semak reče: “O vladaru pravovjernih, boj se samo Allaha i znaj da ćeš sutra stajati pred Njim i da ćeš biti upućen na jedno od dva mjesta: u Džennet ili u vatra.”

Halifa je zaplakao toliko da su mu suze navlažile bradu, a prisutni El-Fadl ibnur-Rebi’a se obrati Ibnus-Semaku riječima: “Subhanallah! Pa zar neko sumnja da će vladar pravovjernih biti upućen u Džennet, inša’ Allah!”

Ne obraćajući pažnju na njegove riječi, Ibnus-Semak nastavi savjetovati

halifu: "O vladaru pravovjernih, ovo neće ići s tobom niti će biti uz tebe toga Dana, pa se boj Allaha i preispitaj se!"

Harun er-Rešid ponovo zaplaka toliko da su ga prisutni počeli sažalijevati, a El-Fadl je umuknuo i nijedne riječi nije izustio.

Koferi odjeće i sanduci knjiga

Džemaluddin el-Afgani je jednom putovao u Tursku, a ljudi su se veoma začudili kada su ga ugledali bez prtljaga pa ga jedan od njih upita gdje mu je kofer s odjećom i ostalim stvarima, a Džemaluddin odgovori: "Ja nosim sa sobom samo dvije vrste prtljaga: kofere odjeće i sanduke knjiga. Što se tiče sanduka knjiga, oni su ovdje", pa pokaza na svoja prsa, "a što se tiče kofera odjeće, oni su ovdje", pa pokaza na odjeću koju je imao na sebi.

Podučavanje u zatvoru

Ahmed ibn Tulun se razišao sa svojim kadijom Bekarom ibn Kutejbom oko nekog političkog pitanja u vezi s ingerencijama prestolonasljednika pa je, tim povodom, odlučio da ga strpa u zatvor. Iznajmio je jednu kuću i stavio ga u kućni pritvor. Kuća je imala terasu na kojoj je kadija sjedio i primao one koji su dolazili da slušaju njegove vazove i predavanja.

Navikao si se na društvo zulumčara

Imam Gazali u svom čuvenom djelu "Ihja' 'ulumid-din" je napisao da je imam Ez-Zuhri, koji je postao blizak sa sultanom, primio od jednog brata po vjeri pismo sljedećeg sadržaja: "Allah mene i tebe sačuvao od smutnji! Sad si u takvom halu (stanju) da je obaveza onog koji te poznaje da upućuje Allahu dovu za tebe ne bi li ti se On smilovao. Postao si veliki alim kojeg su obasule Allahove blagodati jer ti je Allah, dž.š., dao da ispravno razumiješ Njegovu Knjigu i sunnet Njegovog Poslanika, s.a.v.s.

Allah je učenjake zadužio jednom obavezom i od njih preuzeo obećanje da će je izvršiti: 'Objašnjavat ćete (vjeru i njezine propise) ljudima i nećete to (znanje) sakrivati.'

Znaj da su najbanalnija greška i najbezazleniji prekršaj koji si počinio to što si se navikao na društvo zulumčara i olakšao im put zla i nepravde te im omogućio

da ljudima uskrate njihova prava i da nastave ići putem zablude.

Kada su te primili u svoju blizinu, iskoristili su tvoj autoritet za činjenje zuluma (nepravde) pa si im poput mosta preko kojeg prelaze dolazeći do svojih belaja, ili si im poput ljestvi kojima se penju do svojih zabluda. Tebe koriste da ubace sumnju o ulemi i ti si im mamac za manipulisanje srcima džuhele (neznalica). Pa neznatno je ono što su ti dali u zamjenu za ono što su ti upropastili i mnogo su ti uzeli u zamjenu za upropaštavanje tvoga dina (vjere). Ne bi trebao biti siguran za sebe da se nisi svrstao u one za koje Allah veli: *'Nakon njih su došle generacije koje su zapostavile namaz i slijedile strasti, oni će iskusiti kaznu.'*¹⁷

Budi u vezi s Onim Kojem ništa nije nepoznato i Koji će te čuvati, pa se čvrsto prihvati svoje vjere jer je u nju ušla bolest, i pripremi svoju opskrbu jer se prikućio odlazak na dalek put. 'A Allahu nije ništa skriveno na nebesima ni na Zemlji.'

Sulejman ibn Abdul-Melik i Ebu Hazim

Halifa Sulejman ibn Abdul-Melik je obavljao hadždž pa je stigao u Medinu s ciljem zijareta, i tom prilikom je pozvao Ebu Hazima el-E'aredža kojem naredi: "Govori, Ebu Hazime!"

Ebu Hazim na to odgovori: "A o čemu da govorim, o vladaru pravovjernih?"

"Gdje je izlaz iz ove situacije?", upita ga halifa.

"Postoji vrlo jednostavno rješenje, ako ga ti provedeš u djelo", reče Ebu Hazim.

"A koje je?", upita halifa Sulejman.

"Prihvati se samo onih stvari koje ti dolaze s halalom i dijeli ih samo onima koji ih zaslužuju!"

Sulejman ponovo upita: "A ko to može?"

"Onaj kome Allah stavi u obavezu ono što je tebi stavio u obavezu", odgovori Ebu Hazim.

Sulejman nastavi: "Posavjetuj me, o Ebu Hazime!"

"Znaj da ova stvar (hilafet, vlast) nije došla do tebe, osim nakon smrti tvog prethodnika i da će izaći iz tvojih ruku kao što ti je i došla u ruke."

"A zašto nam ne dolaziš?"

"A šta bi time postigao? Ako ti se približim, stavit ćeš me time na kušnju, a ti nisi vlasnik onoga što bih ja htio niti ja posjedujem ono što bi tebe zabrinulo."

Sulejman, čuvši te iskrene riječi, reče: "Traži od nas šta želiš!"

Ebu Hazim reče: "Već sam zatražio od Onoga Koji je moćniji od tebe, pa što mi od toga da, ja to prihvatim, a što mi uskrati, ja opet budem zadovoljan."

¹⁷ Merjem, 59.

Povrat tuđeg prava

Maliku ibn Dinaru je rečeno: "Prouči dovu i zamoli Allaha da omogući izlaz iz zatvora tom i tom zatvoreniku!"

On reče: "Vaš zatvorenik je poput ovce koja je nabasala na pogaču jednog siromaha i pojela je. Vlasnik ovce govori: 'Allahu, spasi je', a vlasnik pogače: 'Allahu, uništi je!' Dova njezinog vlasnika nema nikakvog efekta naspram dove siromaha kome je nepravda učinjena. Zato kažite vašem zatvoreniku da vrati tuđi hakk pa mu onda neće biti potrebna moja dova."

Zar misliš da smo te napustili?

Imam Ebu Hanife, Allah s njim bio zadovoljan, imao je jednog komšiju koji je pio alkohol svake noći i tada bi pjevao slijedeće:

*"Napustiše me, a kakvog li mladića napustiše,
koji je za crne dane i vojnik spreman za ratište."*

Imam je uobičavao klanjati noćni namaz i tada bi čuo njegove riječi i pjesmu. Nekoliko noći Ebu Hanife nije čuo njegov glas pa je upitao za njega te mu rekoše da ga je prije dva dana odvela policija i da je u zatvoru.

Nakon što je imam Ebu Hanife klanjao sabah-namaz uzjahao je na svoga konja i uputio se šefu policije tražeći dozvolu da uđe kod njega. Dobio je dozvolu pa je ušao u njegovu rezidenciju, a šef policije ga smjesti na svoje mjesto i upita: "Šta to imam želi od mene?"

Ebu Hanife reče: "Imam jednog komšiju kojeg je odvela policija pa naredi da ga puste iz zatvora."

"Da, naredit ću da ga oslobode, kao i sve ostale koji su zatvoreni te noći." Zatim naredi da se svi puste iz zatvora.

Ebu Hanife je uzjahao na svoga konja, a njegov komšija ga je pratio, pa kad su stigli pred kuću, Ebu Hanife ga upita: "Zar misliš da smo te ostavili na cjedilu?"

"Ne, naprotiv, nego si me sačuvao i brinuo se za mene, Allah te nagradio! Kunem se Allahom da od danas više neću okusiti alkohol!"

Nakon toga je učinio tevbu i zaista više nikada nije okusio alkohol.

Traženje znanja

Hasan el-Basri je upitan o čovjeku koji je napunio osamdeset godina svog života, da li njemu priliči da se u tim godinama obrazuje. Hasan odgovori: "Ako mu priliči da živi, onda mu priliči i da se obrazuje."

Upitali su jednog alima: "Kada priliči čovjeku da se obrazuje?"

On odgovori: "Sve dok je živ."

Ahmed ibn Hanbel je rekao: "Tražit ću znanje sve do kabura (dok mi ne dođe smrtni čas)."

Abdullah ibn Bišr et-Talikani je izjavio: "Priželjkujem da mi smrt dođe u momentu dok budem držao pero u ruci."

I Ibnul-Mubarek je na pitanje do kad će tražiti znanje odgovorio: "Sve do smrti."

Ovi su se zasitili ibadeta

Jednom prilikom je u džamiju ušao Hasan el-Basri a u njegovom društvu je bio Firkad, pa su sjeli pored jednog kružoka u kojem se govorilo o vjeri i pobožnosti (zuhdu), a njih dvojica su to pomno slušali. Hasan se okrenu Firkadu i reče mu: "O Firkade, tako mi Allaha, ovim ljudima je dosadio ibadet, a teški su im postali rad i aktivnost (činjenje dobrih djela), i smanjio se intenzitet njihove bogobojažnosti pa su shvatili da im je priča lakša od djela i zato samo pričaju."

Osloni se na dobre ljude (bogobojažne vjernike)!

Kada je Omer ibn Abdul-'Aziz izabran za halifu islamske države, poznati tabi'in Tavus mu je poslao pismo u kojem je pisalo: "Ako želiš da pravilno postupiš i da sva tvoja djela budu ispravna, onda se osloni na dobre ljude (bogobojažne vjernike)!"

Omer je na to rekao: "Dovoljan mi je ovaj savjet."

Kako si ti, Hišame?

Emevijski halifa Abdul-Melik je jednom prilikom pozvao Tavusa el-Jemanija da dođe u njegovu rezidenciju. Kada je Tavus ušao, nije ga pozdravio riječima "vladaru pravovjernih", nego je rekao: "Esselamu alejkum, Hišame!", i sjeo pored njega te ga upitao: "A kako si ti, Hišame?"

Halifa Hišam se žestoko naljuti i reče mu: "O Tavuse, zbog čega si se ovako ponio?" Tavus odgovori: "A šta sam to učinio?"

Hišamova ljutnja se još povećala pa on vidno srdit reče: "Izuo si svoju obuću pored mog ćilima, nisi mi se obratio riječima 'vladaru pravovjernih' i nisi spomenuo moju titulu. Sjeo si pored mene ne čekajući moje dopuštenje i rekao si: 'Kako si ti, Hišame?'"

Tavus na to odgovori slijedećim riječima: "Ako sam izuo svoju obuću pred tvojim ćilimom, pa ja to isto radim pet puta na dan kada stajem pred Gospodara svjetova. Nisam te oslovio s 'vladaru pravovjernih', zato što svi ljudi nisu zadovoljni tvojom vladavinom. Sjeo sam pored tebe, jer sam čuo vladara pravovjernih Aliju ibn Ebi Taliba, r.a., da kaže: 'Ako želiš gledati u čovjeka koji je stanovnik džehennemske vatre, gledaj u onoga koji sjedi, a oko njega su ljudi u stojećem položaju.'

Hišam reče: "Uputi mi još koji savjet!"

Tavus nastavi: "Čuo sam vladara pravovjernih Aliju ibn Ebi Taliba, r.a., da kaže: 'U Džehennemu ima zmija koje su poput kula i škorpija koje su veličine mazgi, koje će ujedati svakog vladara koji nije pravedan u odnosu prema svojim podanicima'", a zatim ustade i ode.

U raljama dušmana hrabro je iznio istinu o islamu

Englezi su predali Ebul-Kelama Azada vlastima kako bi mu se sudilo jer je bio optužen za poticanje na revoluciju 1922. godine. Azad se junački ponio i sudijama u lice glasno i jasno kazao: "Ja sam, uistinu, musliman i zato što sam musliman moja obaveza je da osudim kolonijalizam i iznesem sva njegova zla. Islam je neposredno nakon dolaska objave oglasio da se istina ne promiče silom niti je sila istina, nego se istina smatra istinom, a niko od ljudi nema pravo da porobi Allahove robove, da ih ponizi i potčini. Zaista je pritisak na muslimana da prešuti istinu i da zulum ne nazove njegovim pravim imenom, poput insistiranja da se on odrekne svoje čovječnosti i da bude lišen života. Ja vam govorim istinu. Mene ne boli kada vidim sud koji po svaku cijenu želi da me osudi i kazni, jer se ovo suđenje i održava samo s ciljem da me strpaju u zatvor, što je neminovnost od koje ne mogu pobjeći. Ono što mi trga moju džigericu i što me uistinu boli je stanje u kojem se nalazite, pa umjesto da se od muslimana očekuje i traži da bude otvoren i iskren, od njega se zahtijeva da šuti i da nepravedno svjedoči, da tiraninu ne kaže u lice: ti si tiranin, jer je to kažnjivo na osnovu zakona o koloniziranim zemljama."

Bili ste pohlepni za onim što oni imaju, pa su se oni ustegnuli od onoga što vi imate

Hasan el-Basri je prolazio pored kapije namjesnika Ibn Hebire i pred kapijom zatekao skupinu karija (učača i hafiza Kur'ana). Upitao ih je: "Zbog čega ste ovdje? Da li želite ući kod ovih nevaljalaca? Tako mi Allaha, njihova sijela nisu sijela na kojima prisustvuju dobri ljudi. Raziđite se, Allah vam razdvojio duše od tijela! Obrukali ste one ponosne karije, Allah vas obrukao! A da ste se ustegnuli od onoga što oni imaju (bogatstvo), oni bi zaželjeli da imaju ono što vi imate (znanje), ali ste bili pohlepni za onim što oni imaju, pa su se oni ustegnuli od onoga što vi imate."

Veličina pripada Allahu

U osmom stoljeću po Hidžri teritorijama Indije je vladao vladar po imenu Muhammed Togluk koji je bio poznat po svojoj žestini i nemilosrdnosti. Jednom prilikom je naredio da se postavi vojni kamp u blizini mjesta u kojem je živio alim Kutbuddin Munevver. Svi alimi su došli u vladarev šator kako bi ga poselamili i izrazili mu dobrodošlicu, ali Kutbuddin to nije učinio. Vladar se žestoko rasrdio i naredio da mu ga dovedu u Delhi, indijsku prijestolnicu. Kada je ušao u dvor, zapazio je dvorsku svitu, plemiće, ministre i ugledne ljude kako stoje u dva reda okrenuti jedni naspram drugih i u stavu (gardu) koji je ulijevao strahopoštovanje. Uz Kutbuddina je bio i njegov sin Nuruddin, koji je tada bio vrlo mlad i nije imao priliku sve do tada posjetiti kraljevske dvore, tako da je taj čudni prizor izazvao strah kod dječaka. Otac mu se obrati povišenim tonom: "O sine moj, veličina pripada Allahu!"

Nuruddin pripovijeda: "Nakon tih njegovih riječi osjetio sam nevjerovatnu snagu i nestalo je prvobitnog straha koji je odjednom iščezao iz mog srca tako da su mi tada svi ti ljudi bili poput ovaca ili koza."

Vladar je upitao šejha, obrativši mu se riječima punim ukora i ljutnje: "Mi smo prolazili pored vašeg mjesta, ali nas ti nisi počastio svojom posjetom? Zašto si se tako ponio?"

Šejh Kutbuddin mu odgovori: "Ja se zaista ne mogu sastajati s vladarima jer živim u izolaciji i molim Allaha, dž.š., za vladara i sve muslimane. Zato te molim da uvažiš ovo moje opravdanje."

Nakon što je šejh Kutbuddin napustio dvor, vladar reče svojim ministrima: "Rukovao sam se s mnogim šejhovima i alimima čije su se ruke tresle od straha i poniznosti, a ruka ovog šejha nije bila ni drhtava niti slaba, naprotiv, stisnuo je moju ruku energično, snažno i ponosno."

Vladar mu je poslao stotinu hiljada zlatnika pa šejh reče: "Subhanallah! Dovoljno mi je malo riže i masla pa šta ću s ovolikim blagom?" Rečeno mu je da će se vladar naljutiti ako ne prihvati njegov poklon pa šejh primi hiljadu zlatnika, a ostalih devedeset devet hiljada podijeli svojim prijateljima i siromašnima.

Odgoj djeteta

Imam Gazalija je iznio program odgoja djeteta; program je osmišljen u vidu slijedećih obaveza roditelja prema djetetu:

- Da ga odgaja i preodgaja, te podučava lijepim i pozitivnim osobinama, a također i čuva od lošeg društva.
- Ne treba mu omiliti ukrase i lagodnosti kako se ne bi navikao na uživanja što bi mu kasnije otežalo popravak.
- Neka roditelj zna da prvo što se pojavi kod djeteta jeste pohlepa za jelom, zato je neophodno da se u tome pravilno odgoji, da jelo prinosi desnom rukom, da jelo započinje učenjem bismille i da uzima hranu koja se nalazi ispred njega. Roditelj djetetu treba omrznuti pretjerano konzumiranje hrane i to na indirektan način tako što će pred njim kuditi proždrljivo dijete, a hvaliti odgojeno dijete koje je umjereno u jelu.
- Treba ga naviknuti na skromnu i pristojnu odjeću.
- Da u odgoju koristi metodu nagrade i kazne, i pohvale pred ljudima. Kazna ne treba biti za svaku grešku, nego je bolje prijeći preko nekih pogrešaka i zanemariti ih, pogotovo kada dijete zbog toga pokazuje znakove stida i to nastoji sakriti. Kažnjavanje ne treba biti javno kako to ne bi kod djeteta izazvalo drskost i odvažnost. Neka kažnjavanje bude blago, ali srazmjerno, kako dijete ne bi bilo ravnodušno kada mu se uputi kritika i kada čuje ukor.
- Da mu ne dozvoli spavanje po danu i sve ono što tajno čini, jer dijete krije samo ono što je ružno i negativno.
- Da mu zabrani hvalisanje među svojim prijateljima s onim što on ili njegov roditelj ima, nego ga treba naviknuti na skromnost i lijep način govora.
- Da ga navikne na dijeljenje, a ne na uzimanje, makar bio i siromah.
- Da mu ne dozvoljava ono što ne spada u bonton i lijepo ponašanje, kao pljuvanje i zijevanje.
- Da mu ne dozvoli da se zaklinje, govorio on istinu ili neistinu.
- Da ga navikava na umjerenost u govoru i da govori kada postoji potreba za govorom.
- Da ga navikava na strpljenje.
- Da mu dozvoli igru nakon učenja kako bi se relaksirao i odmorio, povratio umnu snagu i koncentraciju i kako mu učenje ne bi dosadilo i kako ga ne bi

opteretilo.

- Da mu zaprijeti da ne smije krasti, konzumirati haram i sve ono što se ubraja u zla djela.
- Kada se približi godinama punoljetstva, ne smije biti popustljiv kada se radi o šerijatskim propisima.

Ako je hadis vjerodostojan, onda je on moj mezheb

Rebi'a ibn Sulejman veli: "Čuo sam da je neki čovjek u razgovoru sa Šafijom pitao: 'Prenosi se od Vjerovjesnika, s.a.v.s., da je rekao to i to, pa šta ti kažeš o tome (tj. da li je tvoje mišljenje identično hadisu)?' Šafija je zadrhtao, koža mu je pocrvenjela (od ljutnje) pa tada reče: 'Koja zemlja će me nositi, a koje nebo natkriti ako prenesem hadis od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a da ne kažem: 'Da, hadis stavljam ispred svega drugog (osim Kur'ana)!'" Šafija je često ponavljao: "Šta god ja kazao, ili koje god pravilo uspostavio, a to bilo suprotstavljeno onome što je došlo od Vjerovjesnika, s.a.v.s., onda su njegove riječi i moje riječi (tj. ja odustajem od svog stava u korist hadisa Poslanika, s.a.v.s.)."

Požrtvovanje učenjaka na putu stjecanja znanja

Muhammed ibnul-Hasen eš-Šejbani, učenik imama Ebu Hanife, rekao je: "Moj otac je ostavio nasljedstvo u iznosu od trideset hiljada dirhema, pa sam utrošio petnaest hiljada u izučavanje gramatike arapskog jezika i poezije, a drugih petnaest hiljada u izučavanje hadisa i fikha."

Halef el-Bezzar je rekao: "Jedno poglavlje gramatike mi je zadavalo poteškoće, pa sam utrošio osamdeset hiljada dirhema dok ga nisam u potpunosti savladao."

Šerijatski pravnik Hišam ibn Abdul-Melik er-Razi, koji je umro 221. godine po Hidžri, ističe: "Utrošio sam sedamsto hiljada dirhema u svoje obrazovanje."

Ibn Džerir et-Taberi

Čuveni alim Ibn Džerir et-Taberi, poznat po svojoj učenosti u oblasti tefsira, hadisa, fikha, usulul-fikha, kiraeta, historije i arapskog jezika, rođen je 224. godine po Hidžri u mjestu Amul u pokrajini Taberistan. Kur'an je naučio

napamet sa sedam godina, a sa dvanaest putovao je svijetom u potrazi za znanjem. U Bagdad je stigao 241. godine po Hidžri, neposredno nakon smrti imama Ahmeda ibn Hanbela, tako da nije imao priliku da se s njim susretne. Njegov tefsir je od izuzetnog značaja i nosi naslov "Džami'ul-bejan 'an vudžuhi te'vili ajil-Kur'an". O njegovom tefsiru Ebu Hamid el-Esfarajini kaže: "Kad bi neko putovao do Kine da bi došao u posjed ovoga tefsira, to ne bi bilo mnogo."

Jednog dana se Ibn Džerir obratio svojim učenicima rekavši im: "Da li ste spremni za tefsir Kur'ana?" "A kolikog obima će on biti?", upitaše. "Trideset hiljada listova", odgovori. "Za tako obimno djelo će proći životni vijekovi ljudi prije nego se ono završi", rekoše. Zatim ga je napisao u skraćenoj formi, na oko tri hiljade listova, a diktirao ga je u periodu od sedam godina. Taj njegov tefsir je štampan i nadaleko je poznat.

Nakon toga im je rekao: "Da li ste spremni za historiju svijeta od Adema, a.s., pa sve do naših dana?" "A kolikog će obima biti?", upitaše. On im reče onoliko koliko je prvobitno kazao za tefsir, a oni su mu odgovorili kao i za tefsir, te on reče: "Svi smo mi Allahovi!" (Uzrečica koja se koristi kada se neko razočara.) Nestade ambicija i motivacije! Zatim je historiju skratio na približan broj listova kao i tefsir. I ovo djelo je štampano i nadaleko čuveno.

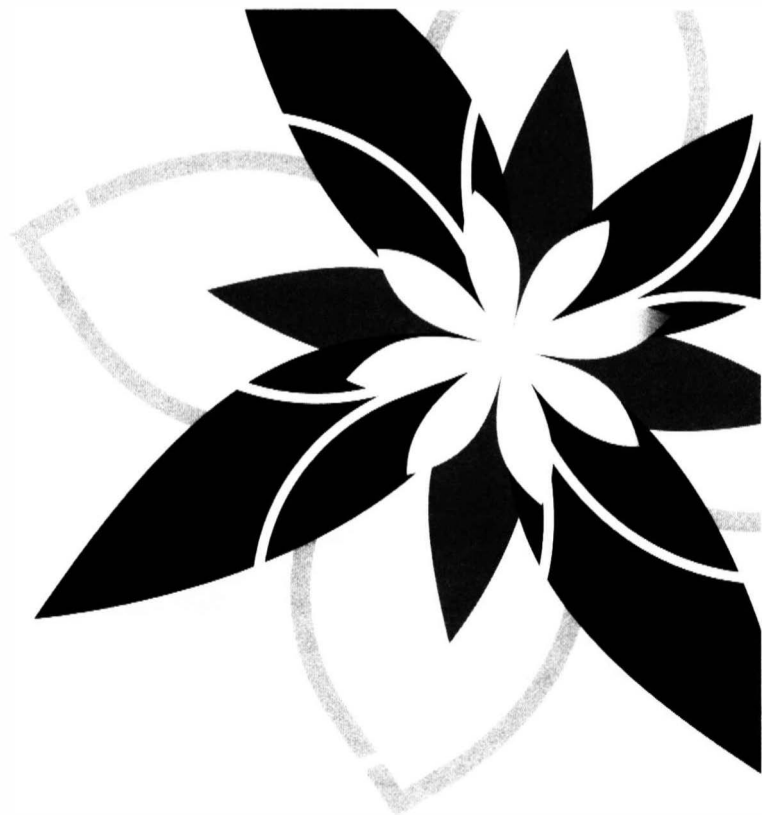
Njegov učenik Abdullah el-Fergani u svojoj knjizi "Es-Sileh" navodi: "Grupa njegovih učenika je izračunala broj dana od njegovog punoljetstva do smrti, a umro je u 86. godini života, pa su podijelili broj stranica njegovih djela s brojem dana koje je proživio i dobili su cifru od četrnaest listova po danu. Tokom njegovih putovanja po svijetu u potrazi za znanjem, preuzimajući ga od najvećih učenjaka tog vremena, više puta je gladovao, pa je jednom prilikom prodao dio svoje odjeće kako bi kupio hranu, a to se desilo u Egiptu oko 256. godine.

Kada bi mu neko darovao neki poklon koji bi bio u mogućnosti uzvratiti, primio bi ga i nagradio bi darodavca, a ako ne bi bio u mogućnosti uzvratiti, vratio bi poklon i izvinio bi se darodavcu.

Ni trenutak svog života nije uzaludno gubio, nego bi ga na najbolji način koristio. Me'afi ibn Zekerijja prenosi od povjerljive osobe da je taj bio prisutan u kući Ibn Džerira oko jedan sahat prije njegove smrti. Tada mu je od Dž'afara ibn Muhammeda prenesena dova te je zatražio tintu i papir da je zabilježi, pa mu bi rečeno: "Zar i u takvom stanju?"

Et-Taberi odgovori: "Čovjek treba učiti sve do smrtnog časa." Na ahiret je preselio 310. godine po Hidžri, Allah mu se smilovao. Pjesnik o njemu spjeva:

*"Neća budu radosne one oči koje su te vidjele,
a neća su sretne i one oči koje su vidjele onoga koji je tebe vidio."*

Treće poglavlje

O pravednim vladarima

O pravednim vladarima

Moral kadija

Vladar pravovjernih Omer ibnul-Hattab, r.a., je pisao Ebu Musa el-Eš' ariju pismo u kojem stoji:

“Neka se tvoja suosjećajnost s ljudima vidi u tvome licu i tvojoj pravednosti, tako da uglednik koji čini nepravdu ne osjeti tvoju blagonaklonost prema njemu i ne naslađuje se tvojom nepravednošću niti da slabić izgubi nadu u tvoju pravednost. Neka te već izrečena presuda koju si ponovno razmotrio, a budeš upućen da prepoznaš istinu, ne odvрати od toga da se istini i vratiš. Jer, istina je iskonska i prioritarna, a vratiti se istini je bolje od ustrajavanja na laži i nepravdi.”

Namjesnik čije svjedočenje nije prihvatljivo

Namjesnik Fadl ibn Rebi'a je jednom prilikom svjedočio pred kadijom Ebu Jusufom, te mu ovaj nije prihvatio svjedočenje. Zbog toga ga je halifa ukorio, i upitao za razlog. Ebu Jusuf mu odgovori: “Čuo sam ga jednom kako halifi kaže: ‘Ja sam tvoj rob.’ Pa, ako je rekao istinu, svjedočenje roba se ne prihvata. A ako je slagao, svjedočenje lašca se također ne prihvata. I, ako se u tvome društvu ne libi da slaže, onda se u mome društvu kao takav ne prihvata za svjedoka.” Ovo obrazloženje je halifa u potpunosti prihvatio.

Prava trebaju biti ispoštovana

Pred Muhammedom ibn Bišrom, jednim od kadija Andalusa, podnesena je tužba protiv namjesnika po imenu Ibn Futajs. Kadija je saslušao tužitelja, a zatim i svjedoke, nakon što je utvrdio da su povjerljivi i da ispunjavaju uvjete za svjedočenje. Nakon saslušanja, kadija je donio presudu protiv tuženog namjesnika. Namjesnik je zatražio da mu se predoče imena svjedoka, ističući da je to njegovo pravo. No, kadija Muhammed je to odbio.

Namjesnika je to žestoko razljutilo, te je žalbu uputio Hakemu ibn Hišamu, ukazujući na nepravdu koja mu je učinjena. Hakem je poslao dopis kadiji Muhammedu u kojem ga kori zbog njegovog postupka, a ovaj mu odgovori: "Ibn Futajs nije od onih osoba koje treba upoznati s imenima svjedoka protiv njega. To je stoga što se on, ako već ne bude imao načina da dokaže njihovu nepouzdanost i neprihvatljivost kao svjedoka, neće ustručavati od toga da ih uzmemirava – lično i preko imetka koji posjeduju. A da to ostvari ima mnogo načina i mogućnosti. To bi ih moglo navesti i natjerati da odustanu od svjedočenja, a oni su povjerljivi, pravedni i pouzdani. Sve to bi dovelo do toga da ljudi ostanu bez svojih prava i imetaka." Nakon ovog obrazloženja, zadobio je potpunu halifinu podršku.

Dopis o postupku pri suđenju

Omer ibnul-Hattab, r.a., je Mu'aviji, r.a., napisao dopis u kojem je rekao: "Kada ti dođu osobe koje se spore, prvo potraži pravedan i nepobitan dokaz ili zakletvu kojom se ustanovljava krivica tuženoga. Približi se slabom i nemoćnom kako bi mu se srce osnažilo i jezik raspleo pa jasno i razgovijetno zborio. Kada ga pitaš, jasno govori lahkim jezikom, kako bi te razumio. Jer, ako o tome ne budeš vodio računa, ostat će obespravljen i kao takav će se vratiti svojoj porodici. Njegovo pravo mu je oduzeo onaj ko se ni je blago ophodio prema njemu. U svakom momentu budi suosjećajan prema ljudima. Pokušaj na svaki način izmiriti ljude, sve dok ne uvidiš da je parničenje i presuda jedino što je preostalo."

Polahko, vladaru pravovjernih!

Abasijski halifa Ebu Dž'afir el-Mensur je upitao Mus'ira ibn Kudama za saglasnost da ga postavi za kadiju, na što mu je ovaj rekao: "Polahko, vladaru pravovjernih! Nekada me moja porodica zamoli da im nabavim nešto što vrijedi obični dirhem, a onda, kada to kupim, kažu da nisu zadovoljni mojom kupovinom. Pa, ako oni nisu zadovoljni mojim odabirom nečega što tako malo vrijedi, kako će vladar pravovjernih meni povjeriti segment sudstva?" Halifa je uvažio njegovo opravdanje.

Ovako su se istinski vjernici i pobožnjaci ustručavali da ponesu veliku odgovornost i emanet te tražili opravdanje kako bi bili oslobođeni tog velikog tereta.

Sultan čije svjedočenje nije prihvaćeno

Sultan Bajazid je jednom prilikom kao svjedok došao u sudnicu pred Šemsuddina Muhammeda Hamzu el-Fennarija, koji je u to vrijeme bio carigradski kadija. No, na njegovo zaprepaštenje, kadija je odbio mogućnost da on bude svjedok. Kada je sultan upitao za razlog, odnosno po kom osnovu kadija odbija njegovo svjedočenje, dobio je oštar odgovor: "Ostavljaš namaz u džematu."

Moral vjerovjesnika

U toku Bitke na Hajberu, Aliji ibn Ebi Talibu, r.a., je ispio štit koji je uzeo jedan jevrej. Kada ga je, nakon izvjesnog vremena, Alija, r.a., primijetio kod tog jevreja, podigao je tužbu kod kadije. U to vrijeme je Alija, r.a., bio halifa. No, Alija, r.a., nije imao nikakvoga dokaza da je štit njegov, osim svjedočenja njegovog sina Hasana.

Kadija mu reče: "Ja znam da si ti iskren, ali nemaš dokaza za svoju tvrdnju. A svjedočenje tvoga sina tebi u korist nije valjano. Uz to, jevrej je taj koji u svome posjedu drži štit." Na osnovu činjenica koje je imao, kadija je presudio da štit pripada jevreju, te se Alija, r.a., povinovao, prihvatio presudu i izišao. Tada je jevrej izjavio: "Ja svjedočim da je ovakav moral – moral Vjerovjesnika, da je ovo ispravna vjera, svjedočim da je ovo Alijin štit i svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov Poslanik."

Obilježja muslimanskoga društva

Omer ibnul-Hattab, r.a., je u vrijeme hilafeta Ebu Bekra izvjestan period, koji nije kratak, proveo na položaju kadije Medine. U tom periodu niko nije ni protiv koga podizao tužbe. Onda je Omer, r.a., od Ebu Bekra zatražio da ga razriješi dužnosti kadije, a ovaj ga upita je li razlog za to poteškoće koje sa sobom nosi rad na polju sudstva. Omer, r.a., mu odgovori: "Ne, o nasljedniče Resulullaha, nego nema potrebe da boravim i radim među vjerničkim narodom. Jer, svako od njih je spoznao na što ima pravo, pa ne traži više od toga, i šta mu je obaveza, pa je izvršava u potpunosti. Svako od njih svome bratu želi ono što želi i samome sebi. Kada za nekoga neko vrijeme ne čuju – potraže ga, kada se razboli – običu ga, kada zapadne u neimaštinu – pomognu ga, kada je u kakvoj potrebi – olakšaju mu, kada ga zadesi nešto loše – suosjećaju s njim. Njihova vjera je iskren savjet, a njihov moral je naređivanje dobra i odvrćanje od zla. Pa zašto da tuže jedan drugoga?!"

Molba za razrješenje s dužnosti kadije

Kadija 'Akibe ibn Jezid je jednog popodneva (u vrijeme popodnevnog odmora) ušao kod halife Mehdiya i zatražio da ga razriješi s dužnosti kadije. Halifa je pomislio da su mu se neki namjesnici usprotivili i pokušali da mu preotmu položaj, te mu je rekao: "Ako ti neko želi preuzeti položaj, žestoko ćemo mu se usprotiviti."

No, kadija je objasnio halifi da se ne radi o tome: "O vladaru pravovjernih, kod mene su prije mjesec dana došla dvojica parničara koji su se sporili oko jednog zamršenog pitanja. Svaki od njih je izvodio dokaze i svjedoke. Uvidio sam da mi treba vremena da te dokaze proučim i provjerim. Vratio sam ih u nadi da će se možda dogovoriti ili da će mi njihov slučaj kasnije postati jasniji.

Jedan od njih je čuo da ja volim svježe hurme, pa je u ovom periodu, periodu prve berbe, nabrao hurmi kakvih mi ni za halifu u ovom periodu ne možemo naći. Nikada nisam vidio bolje hurme u životu. Podmitio je moje stražare s nekoliko dirhema da mi unesu tanjir s hurmama. Nije mu bilo bitno hoću li ih ja vratiti. Kada su mi donijeli tanjir, odbio sam da ga primim, otpustio sam stražare i naredio da se tanjir s hurmama vrati pošiljaocu.

Kada je došao dan koji je bio određen za nastavak suđenja, ponovo su došla oba parničara, ali ni u mojim očima ni u mom srcu nisu bili ravnopravni.

Kada je ovo uticalo na mene (moju objektivnost), a nisam ni primio poklon, kako bi tek bilo da sam ga prihvatio?

Jednostavno, nisam siguran da neću pasti u nečije lukavstvo pa da to ugrozi moju vjeru. A ljudi su se pokvarili. Vladaru pravovjernih, razriješi me s dužnosti, Allah te riješio briga i nevolja, i oslobodi me odgovornosti, Allah te oslobodio patnje." Nakon tih riječi, halifa ga je razriješio dužnosti.

Presuda protiv halife

Omer ibnul-Hattab, r.a., je jednom prilikom kupio konja. Nakon što ga je preuzeo od prodavača, uzjahao ga je kako bi ispitao njegovu snagu. Tada je konja zadesila određena manjkavost (malaksalost), pa je Omer, r.a., rekao prodavaču da uzme svoga konja nazad. Čovjek na to nije pristao te su se počeli prepirati. Halifa (Omer, r.a.) tada reče: "Odredi nam sudiju koji će presuditi!" Čovjek predloži Šurejha, a Omer, r.a., se složi, pa su otišli pred kadiju.

Nakon što je razmotrio slučaj, Šurejh presudi u korist prodavača, a Omeru, r.a., reče: "Preuzeo si konja zdravog i ispravnog. Ostavi ga sebi – takvog kakav je, ili ga vrati u onakvom stanju kakvog si ga i preuzeo." Omer, r.a., prihvati presudu i obradova se, jer je vidio u Šurejhu izuzetno pravednog kadiju. Tada je rekao:

“Ovakve su prave kadije!” Nakon toga je Šurejha imenovao za kadiju Kufe, gdje je ovaj na tom položaju ostao šezdeset godina!

Nisam dostojan da me postaviš za kadiju

Halifa Omer ibn Abdul-'Aziz je napisao dopis svome namjesniku u Iraku, 'Adijju ibn Ertau, u kojem je stajalo: “Pozovi kod sebe Ijasa ibn Mu'aviju i Kasima ibn Rebi'u el-Harešija, pa imenuj za kadiju Basre onoga od njih dvojice kojeg budeš smatrao podobnijim, dostojnijim i odgovornijim. Kada su stigli pred namjesnika, Ijas mu reče: “Upitaj pravnike (fekihe) Egipta – Hasana el-Basrija i Muhammeda ibn Sirina o nama dvojici.” Ijas je znao da će oni prednost dati Kasimu, jer ih je on posjećivao, a Ijas nije, pa su Kasima bolje poznavali.

Uvidjevši da će pravnici namjesniku, ako ih upita, savjetovati da njega postavi za kadiju, Kasim mu reče: “Ne pitaj ni za mene ni za njega. Tako mi Allaha, osim koga nema boga, Ijas ibn Mu'avija zaista bolje poznaje propise i upućeniji je o pitanju sudskih procesa. Ako lažem, nije ti dozvoljeno da me imenuješ za kadiju, a ako govorim istinu, onda treba da prihvatiš moj govor.”

Tada Ijas reče namjesniku: “Doveo si čovjeka kojeg si stavio na sam rub Džehennema. On se spasio lažnom zakletvom, nakon koje će se istinski pokajati. Na taj način se spasio od onoga čega se boji (položaj kadije).”

Onda 'Adijj reče Ijasu: “Koliko sam razumio, ti si dostojniji da budeš imenovan”, te ga je postavio za kadiju.

Plemeniti postupci

Interesantan slučaj desio se Musau ibn Ishaku, koji je u trećem stoljeću po Hidžri bio kadija Rejja i Ahvaza. Među parnicama koje su se pred njim vodile bila je i jedna u kojoj je neka žena tužila supruga da joj osporava pet stotina dinara mehra koji joj je obećao. Suprug je tvrdio da nema materijalnih obaveza takve vrste prema supruzi. Kadija Musa je pozvao svjedoke supruga. Kada je prvi svjedok došao pred sudiju, parničare i ostale prisutne u sudu, sudija mu je rekao da pogleda u ženu kako bi mogao potvrditi da se radi o osobi na čijem vjenčanju je bio svjedok, te kako bi svjedočenje bilo valjano.

Kada je svjedok rekao ženi da ustane, javio se suprug: “Šta želiš od nje?” Odgovoreno mu je da žena mora otkriti lice kako bi je svjedok vidio i potvrdio da se radi o osobi koja je strana u sporu.

S obzirom na to da mužu nije bilo drago obavezivanje žene da otkrije lice pred svjedocima i prisutnim svijetom, uzviknuo je: “Pred kadijom svjedočim da moja supruga polaže pravo na iznos mehra koji je spomenula. Neka ne otkriva

lice!”

Kada je to supruga čula, uvidjela je da je suprug želi zaštititi od pogleda ljudi, zadivila se njegovom brigom o njoj te povikala sudiji: “Svjedočim da sam mu poklonila spomenuti iznos mehra te sam mu oprostila i halalila i na ovom i na onom svijetu!”

Tada je kadija rekao prisutnima oko sebe: “Upišite ovaj slučaj među plemenite postupke.”

Presuda protiv halife (2)

Jednom prilikom je halifa El-M’utesim poslao kadiji po imenu Šurejk dopis u kojem je stajalo: “Meni je taj i taj dužan nekog novca, a čuo sam da si nekim ljudima kojima je također bio dužan presudom dodijelio njegov imetak, pa uvrsti i mene među njih.”

Kadija je rekao momku koji mu je donio halifin dopis: “Prenesi vladaru pravovjernih, neka ga Allah poživi, poruku – neka se prisjeti onoga što mi je rekao (savjetovao) prilikom moga imenovanja. Tada mi je rekao da je skinuo teret sa svoga vrata i okačio ga na moj vrat. Meni nije dozvoljeno da presudim na osnovu puke tužbe, sve dok mi se ne podnese jasan dokaz.”

Kada je momak halifi prenio poruku, halifa mu reče: “Vrati se kadiji Šurejku i reci mu da će dvojica časni ljudi posvjedočiti istinitost moje tvrdnje.” Kadija, nakon što mu je prenesena poruka, reče: “Doći će preda me i posvjedočiti! A ja ću se raspitati za njih, pa ako utvrdim da su časni i poštteni, prihvatit ću njihovo svjedočenje. U suprotnom, presudit ću na osnovu onih činjenica koje imam.”

Iz straha da ne budu okarakterisani kao nepouzdan, svjedoci su odustali od svjedočenja, a kadija je donio presudu da halifa nema pravo na dio imetka tuženoga.

Kadija poziva halifu na saslušanje

Kada je Muhammed ibn ‘Imran et-Talhi tek preuzeo položaj kadije u Medini, u Medinu je stigao halifa Ebu Dž’afer el-Mensur. Tada je stigla i jedna grupa goniča deva koji su kod kadije tražili pomoć protiv vladara pravovjernih (halife El-Mensura) o nekom pitanju. Kadija je naredio svome pisaru da s njima napiše pismo halifi. Pisar je molio kadiju da ga oslobodi tog posla, jer je halifa znao njegov rukopis.

No, kadija je insistirao pa je, nakon pisanja i ovjere, rekao: “Tako mi Allaha, ti ćeš ga lično odnijeti.” Pisar je odnio pismo do Rebi’e, halifinog portira, i počeo

se izvinjavati, a on mu reče: “Ti nemaš ništa s tim.” Onda je Rebi’a unio dopis kod halife te, ubrzo nakon toga, izašao i rekao okupljenim ljudima, među kojima je bilo i dosta uglednika Medine: “Vladar pravovjernih vas selami i poručuje vam da je pozvan na saslušanje u sudnicu. Kada izađe, neka niko od vas ne ustaje pred njim i neka mu niko prvi ne naziva selam!”

Halifa je izašao, ispred njega su išli El-Musejjib i Er-Rebi’a, a pisar je išao iza njega. Halifa je bio umotan u gornji i donji ogrtač. Nazvao je selam okupljenim ljudima i niko pred njim nije ustao. Nastavio je ići sve dok nije došao do kabura Poslanika, s.a.v.s. Nazvao mu je selam, a zatim se okrenuo. Kada ga je kadija Muhammed ibn ‘Imran vidio, skinuo je gornji dio odjeće s ramena i prekrio se njime po glavi. Zovnuo je goniče deva i halifu El-Mensura. Goniči su iznijeli optužbu. Nakon iznošenja dokaza, kadija je presudio u korist čobana, a zatim se okrenuo i otišao.

Pošto je halifa došao kući, rekao je portiru Rebi’i: “Otiđi do kadije, pa čim krene iz suda, zovni ga.” Kada je kadija došao i poselamio se s halifom, halifa mu reče: “Neka te Allah nagradi za tvoju vjeru, ljubav prema Poslaniku, s.a.v.s., i ustrajnost na istini. Ja činim Allahu dovu za tebe.” Tada je naredio da mu se kao nagrada da deset hiljada dinara, što je činilo većinu njegovog imetka. Ispravan postupak nesumnjivo dovodi do Allahovog blagoslova!

Zatvor za policijskog službenika i uglednike Kufe

Jednog dana je neka žena došla kadiji Kufe Šurejku ibn Abdullahu, žaleći se na namjesnika Musau ibn Isa (amidžića El-Mehdija) da je nepravедno, silom uzeo njenu zemlju i pripojio je svojoj, nakon što je bezuspješno pokušavao da je privoli da mu je proda. Tada ga je kadija pozvao pred sudsko vijeće na saslušanje, a on je zatražio od policijskog upravitelja da ode do kadije i da ga ukori zbog toga. Upravitelj zatraži od namjesnika da ga oslobodi ovog neugodnog zaduženja, a ovaj mu zaprijeti i reče: “Teško tebi! Ispuni što sam ti naredio!” Kada je izašao, zatražio je od mladih službenika da u zatvorsku ćeliju unesu ćilim, postelju i ostalo što je potrebno, a onda je otišao do kadije Šurejka. Kada mu je predao dopis, kadija je naredio da se zatvori. Vijest o pritvaranju upravitelja policije stigla je do namjesnika (Musae), on posla portira do kadije s porukom: “Kakva je krivica onoga ko je samo prosljedio pismo?”

Šurejk reče: “Dovedite i njega i neka se pridruži svome partneru u zatvoru.” Nakon što je to čuo, namjesnik posla jednu grupu uglednika Kufe, koji su bili Šurejkovi prijatelji, kako bi razgovarali s njim o ovome. Šurejk naredi da se svi zatvore, rekavši: “Ovo je zbog toga što stojite iza nepravедnika.”

Uvečer je namjesnik Musa došao do zatvora, nasilu otvorio vrata i sve njih izveo napolje. Sutradan, kada je Šurejk došao na posao, čuvari su ga obavijestili o

događaju, a on je sakupio sve svoje papire i stvari, stavio ih u ormar u kojem su se arhivirale, te ga zapečatio i odnio u kuću. Onda je rekao mladom službeniku koji je bio uz njega: "Ove moje stvari ćeš poslati u Bagdad... Tako mi Allaha, ovo nismo mi tražili, ali su nas na to natjerali. Obećali su nam uzvratiti poštovanje koje mi prema njima iskažemo."

Kada je vijest o odlasku kadije došla do Musa ibn Isa, uzjahao je konja i sustigao ga, a onda ga Allahom preklinjao da se vrati. Kada ga je ukorio zbog zatvaranja njegovih prijatelja, Šurejk mu reče: "Da, zatvorio sam ih zbog toga što su te podržali u nečemu u čemu te nisu smjeli podržati. Vratit ću se jedino pod uvjetom da se svi vrate u zatvor. Ako se to ne desi, zatražit ću od vladara pravovjernih (halife) Mehdiya da me oslobodi dužnosti na koju me je postavio."

Tada je Musa naredio da sve njih vrate u zatvor, a on je došao pred sud. Kadija je donio presudu da se oni oslobode, a namjesniku je presudio da vrati ženi ono što je nepravедno od nje uzeo i da ponovno hitno izgradi ogradu onakvu kakva je i bila. Namjesnik se složio, a kadija je upitao ženu: "Imaš li još pritužbi na njega?" Odgovorila je: "Nemam, neka te Allah nagradi najboljom nagradom!"

Harun er-Rešid na sudu

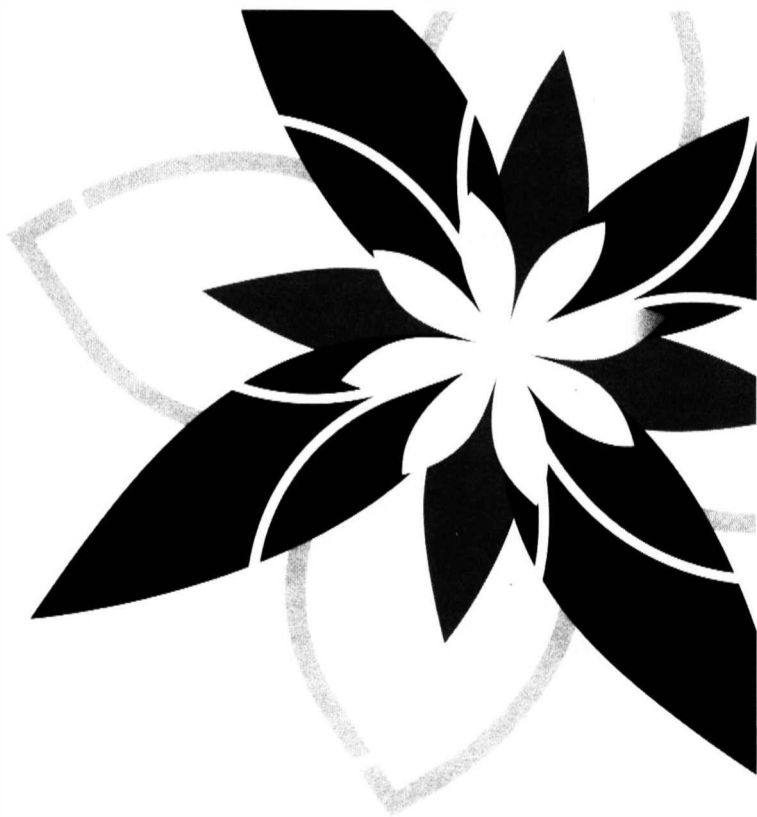
Jedan kršćanin je došao kadiji Ebu Jusufu, optužujući Haruna er-Rešida da mu je nepravедno uzeo zemlju. Ebu Jusuf mu reče: "U čijem je posjedu trenutno to imanje?" "U posjedu vladara pravovjernih (halife Haruna)", odgovori kršćanin. Želeći da nađe vezu između kršćanina i imanja, Ebu Jusuf nastavi s pitanjima: "Ko prodaje plodove s tog imanja?" "Vladar pravovjernih", odgovori kršćanin. "Ko koristi bilje s njega?" "Vladar pravovjernih", ponovno odgovori kršćanin. Ebu Jusuf veli: "Koliko god sam pokušavao da optuži nekoga drugog osim halife, on bi svaki put svoju optužbu usmjerio ka njemu."

Kada je došao dan presude, Ebu Jusuf je rješavao parnice, jednu po jednu, dok nije došao do slučaja kršćanina koji optužuje halifu. Kada je kadija pročitao optužnicu halifi, rekao je: "To je naše imanje, naslijedili smo ga od halife Mensura."

Ebu Jusuf reče kršćaninu: "Čuo si šta kaže. Imaš li dokaz za svoju tvrdnju?"

Kršćanin reče: "Ne, ali tražim da se zakune."

Ebu Jusuf upita halifu da li se može zakleti da govori istinu. Halifa odgovori da može, što je i učinio, nakon čega je kršćanin otišao. Potom je Ebu Jusuf rekao: "Nikada u životu me nije bilo više strah." Hasan el-Basri ga upita: "A zbog čega? Pa, ispravno si postupio." Ebu Jusuf odgovori: "Bojao sam se da ne smognem snage da ih zajedno dovedem u sudnicu, jednog naspram drugog."

Četvrto poglavlje

*O muslimanskim herojima
(mudžahidima)*

O muslimanskim herojima

Imaš li šta poručiti Poslaniku, s.a.v.s.?

Vereka ibn Muhelhil et-Tennuhi, koji je bio jedan od bajraktara Ebu 'Ubejde u Bici na Jermuku, pričao je: "Među prvima koji su uzeli učešće u borbi je bio dječak iz plemena Ezd. Bio je jako oštrouman. Rekao je jednom prilikom Ebu 'Ubejdi: 'O vladaru, ovim liječim svoje srce i borim se protiv svoga neprijatelja i neprijatelja islama. Žrtvujem sebe na Allahovom putu neću li biti počašćen šehadetom. Pa da li imam tvoj izun (dopuštenje) za to? Zauzvrat, ja ću se kod Božijeg Poslanika, s.a.v.s., zauzimati za tebe.'"

Pomozi Tvoje robove i učini me prvim šehidom

U Nehavandu je Nu'man ibn Mukrin el-Muzeni prije početka bitke rekao: "Allahu, ovim želim ojačati Tvoju vjeru. Pomozi Tvoje robove i učini da Nu'man danas padne kao prvi šehid. Gospodaru, učini da doživim pobjedu koja će predstavljati slavu islama. Recite: 'Amin', Allah vam se smilovao!"

Pobožnjak noću, danju konjanik

Rimski car Herakle je u Konstantinopolu upitao o muslimanima čovjeka iz svoga naroda kojeg su muslimani zarobili, pa je uspio pobjeći: "Kakav je to narod?" On mu odgovori: "Opisat ću ti ih kao da ih gledaš pred sobom: danju su konjanici, noću pobožnjaci. Koriste se samo onim što posjeduju i halalom steknu. Kad god ulaze, nazivaju selam (prizivaju mir na one kojima se obraćaju). Ustraju u borbi protiv svojih neprijatelja sve dok ga ne poraze." Herakle tada reče: "Ako si istinu rekao, naslijedit će (zauzet će i osvojiti) i ovo tlo pod mojim nogama."

Bori se i za sobom vuče svoju ruku

U Bici na Bedru se desilo da je Mu'az ibn 'Amr ibn el-Džemuh nasrnio na Ebu Džehla, a on je bio okružen svojim ljudima, tako da su oni doprli do njega. Mu'az je jednim udarcem ranio Ebu Džehla u nogu, pa je Ebu Džehlov sin 'Ikrima uzvratio i odsjekao ruku Mu'azu. Ona se odvojila od njegovog ramena, ali je ostala visiti, povezana kožom. Mu'az je nastavio s borbom cijeli dan, a ruka je na njemu visila. Na to nije obraćao pažnju, dok mu nije postala smetnja za daljnju borbu. Kada mu je zasmetala, stao je nogom na nju, odvojio je od tijela, i nastavio s borbom.

Ovo je veliki dan

Halid ibnul-Velid je jednom prilikom došao u Šam kako bi pomogao muslimanskoj vojsci koja se tada sukobljavala s Rimljanima oko područja Jermuka. Kada je došao, vidio je da svaka jedinica ima svoga emira i da se svaka pojedinačno bori: Ebu 'Ubejda na čelu jedne jedinice, Jezid ibn Ebi Sufjan na čelu druge, Šurahabil ibn Haseneh na čelu treće i 'Amr ibn el-'As na čelu četvrte. Halid im se obrati riječima: "U ovom Allahovom danu ne smije se pretjerano junačiti i nadmetati. Očistite svoj nijjet u borbi i od Allaha tražite da vam primi vaša djela. Od ovoga dana zavisi naša budućnost. Ne borite se neorganizovanošću i podjelama protiv naroda koji je dobro organizovan i opremljen. To, u ovim okolnostima, nije dozvoljeno! Da vaš neprijatelj zna situaciju u kakvoj ste, to bi zasigurno iskoristio protiv vas. U onome što vam nije striktno naređeno postupajte shodno onome što mislite da je stav vašeg pretpostavljenog."

Prisutni rekoše: "A koji je to njegov stav?" On odgovori: "Stanje u kojem se vi nalazite je gore muslimanima od svih njihovih nedaća i korisnije oružje muštricima od sve njihove opreme. Vidio sam da vas je dunjaluk podijelio. Dajte da se mijenjamo u pitanju zapovjedništva. Jedan će preuzeti zapovjedništvo danas, drugi sutra, treći prekosutra. Svi će tako doći na red. A dajte da ja danas budem vaš zapovjednik." Složili su se, i toga dana je Halid odnio konačnu pobjedu.

Dvori perzijskog cara – Kisre

Kada je pred muslimanima zablistala blještavobijela palača Kisre, perzijskog cara, sjetili su se obećanja Poslanika, s.a.v.s., koje bilježi imam Muslim od Džabira ibn M'amere, r.a., u kojem stoji da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Mala skupina muslimana će osvojiti velike bijele dvore – dvorac Kisre, ili Kisrove porodice."

Tada su im srca osnažila, želja za pobjedom se povećala i to im je dalo dodatnog motiva. Žarko su željeli da upravo oni budu ta skupina koju je sam Poslanik, s.a.v.s., spomenuo.

Dirar ibnul-Hattab je uzviknuo: "Allahu ekber! Ovo su bijeli dvori Kisre. Ovo je ono što nam je obećao Milostivi Gospodar i što je potvrdio Njegov Poslanik." Muslimani su uz tekbire osvojili grad, a Sa'd je u samom dvorcu obavio namaz, učeći ajete: "I koliko ostaviše bašča i izvora, i njiva zasijanih i dvorova divnih, i zadovoljstva koja su u radosti provodili! – tako to bi, i Mi smo to u nasljedstvo drugima ostavili." (Ed-Duhan, 25-28.)

Ashab kojeg su meleki okupali

Ibn Kesir veli: "Hanzale je poznati ashab kojeg su meleki okupali. On je, r.a., kao što je poznato, preselio kao šehid, a bio je džunup pa su ga meleki okupali. Bitka na Uhudu se desila ujutro, dan nakon što se Hanzale oženio. Kada je čuo poziv u borbu, ostavio je tek vjenčanu suprugu, uzeo oružje u ruke i požurio da sustigne Poslanika, s.a.v.s. Nije se stigao ni okupati."

Ibn Ishak navodi da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., nakon što je Hanzale herojski poginuo, rekao: "Vašeg prijatelja (Hanzalu) kupaju meleki, pa upitajte njegovu porodicu (ženu) o čemu se radi."

Kada su je upitali (El-Vakidi veli da se zvala Džemila bint Ebi Selul), odgovorila je da je, nakon što je čuo poziv za borbu, izašao džunup, ne stigavši se okupati. Kada su to prenijeli Poslaniku, s.a.v.s., rekao je: "Zbog toga su ga meleki okupali!"

Cilj džihada

'Ubade ibnus-Samit, r.a., je rekao Mukavkisu, vladaru Egipta: "Naša glavna preokupacija je borba na Allahovom putu i traženje Njegovog zadovoljstva. Nemamo potrebu za nekom ovodunjalučkom koristi niti gomilanjem imetka." Mukavkis mu na to reče: "Života mi moga, uspijevate u prenošenju poruke islama zahvaljujući tome što si spomenuo. I u tome se krije tajna vašeg uspjeha nad neprijateljima. Oni su, suprotno vama, opterećeni dunjalukom i željom za ovosvjetskim koristima."

Dok se ne vrate vjeri

Ibn Omer, r.a., veli: “Došlo je vrijeme kada svako misli da je on preči da mu pripadnu dinari i dirhemi od svoga brata muslimana. A ja sam čuo Vjerovjesnika, s.a.v.s., kako kaže: ‘Kada ljudi postanu krajnje škrti u pogledu dinara i dirhema, u kupoprodaji budu koristili ‘inu’¹⁸, kada im glavna preokupacija budu poljoprivredna dobra, i kada ostave borbu na Allahovom putu, Allah će dati da budu poniženi i to poniženje neće ukloniti dok se ne vrate svojoj istinskoj vjeri.’”

O čuda!

Kada je Sa'd ibn Ebi Vekkas, r.a., s vojskom došao do Medaina, nivo Tigrisa je bio izuzetno visok, a voda je bila potpuno crna. Na površini se, od količine vode, vidjela obilna pjena. Sa'd je stao na obalu i obratio se vojsci, rekavši: “Donio sam čvrstu odluku da ću prijeći ovu rijeku i nastaviti dalje ka neprijatelju.” Prisutni odgovoriše: “Allah je i tebe i nas pomogao čvrstom odlukom, pa uradi to.” Ušao je konjem u rijeku, a za njim i svi ostali tako da se niti jedan nije vratio. Tako stameno su išli preko nje, kao da gaze kopnom. Bili su tako mnogobrojni da se voda u rijeci nije ni vidjela od konjanika i pješadije. Kada su Perzijanci vidjeli kako se s lahkocom kreću po Tigrisu, u čudu uzviknuše: “O čuda!” Zatim su povikali: “Mi se ne borimo protiv ljudi, mi se borimo protiv džina!”

Divnih li supružnika

Muslimani su u svojim pohodima doprli do središnje Azije, pod vođstvom Hubejba ibn Muslima el-Fehrija koji se proslavio osvajanjima na sjeveru. Jednog dana on izađe u džihad, reče svojoj ženi: “Vidimo se”, i oprostio se od nje. Ona ga upita: “Gdje?” On joj odgovori: “U štabu komandanta neprijateljske vojske, ili u Džennetu, ako Allah da.” Bitka se rasplamsala i nakon završetka Allah, dž.š., je počastio muslimansku vojsku pobjedom. Čim je Hubejb stigao do štaba u kojem se nalazio komandant neprijateljske vojske, iznenadi se vidjevši svoju ženu kako stoji usred štaba. Prije nego je bilo šta uspio progovoriti, ona mu reče: “Zar kada si izlazio nisi rekao: ‘Vidimo se u štabu neprijateljske vojske ili u Džennetu?!’”

¹⁸ 'Ineh je vrsta kamate u kupoprodaji, a ogleda se u tome da neka osoba fiktivno (uz odgodu plaćanja) proda robu drugoj osobi uz određenu cijenu, a zatim kupi tu istu robu od te osobe po daleko nižoj cijeni, i isplati joj odmah.

Čuvat ću stoku i stvari

Se'id ibnul-Musejjib je učestvovao u jednoj bici u kojoj je izgubio jedno oko. Neko mu reče: "Ostade ti hendikepiran." On reče: "Allah je obavezao na borbu i slabe i snažne. Ako nisam u stanju učestvovati direktno u borbi, ja ću čuvati stoku i stvari."

Kapital muslimanske vojske

U petak, 659. godine po Hidžri, odnosno 1260. godine, neposredno prije okršaja islamske vojske i Tatara, začu se glas muslimanskog vojskovođe Kutuza: "O muslimani, niko se nije borio protiv vas a da nije ponižen. Upravo je došao trenutak da se lavovski suprotstavite mušricima kako biste preuzeli pobjedu iz njihovih ruku. Budite ustrajni, Allah vas pomogao!"

Došao je čas pobjede, pijesak Gaze je postao mongolskom grobnicom, a Bitka kod 'Ajn Džaluta se ponovno pokazala kobnom za svakoga ko se suprotstavi muslimanskoj vojsci.

Nakon ove velike pobjede, vojskovođa muslimanske vojske se obrati svojoj vojsci riječima: "Nemojte da vas zaslijepe sjaj ove vaše pobjede, nego zahvaljujete Allahu i budite ponizni pred Njegovom svemoći, jer On je, zaista, Svemoćni i Jaki. Vi ne znate, možda su dove vaše braće koje su oni uputili Gospodaru s minbera u času kada ste se sukobili s vašim neprijateljem, u ovom velikom danu, petku, u ovom časnom mjesecu, mjesecu ramazanu, bile žešće i presudnije za vašeg neprijatelja od sablji i kopalja kojima ste ih tukli i od strijela kojima ste ih gađali. Znajte da džihad nije okončan za vas, nego je tek počeo. Allah i Njegov Poslanik neće biti zadovoljni s vama sve dok ne ispunite obavezu prema islamu time što ćete u potpunosti izgoniti neprijatelje vjere."

Divne li žene

Mensur ibn Ammar je jednom prilikom podsticao na džihad, a među prisutnima se nalazila i žena koja mu doda papirić na kojem je napisala: "Vidim da podstičeš ljude na borbu. Ja sam odrezala pletenice svoje kose, i Allaha mi, ne posjedujem ništa osim toga. Pa, molim te u ime Allaha, učini od pletenica uzde kojim će se okoristiti konjanik na Allahovom putu, neće li mi se Allah preko toga smilovati. Nakon što je pismo pročitano, prisutne su njene riječi pogodile pa su zaplakali. Ovo im je dalo podstreka da se još aktivnije uključe u borbu na Allahovom putu.

Pobjeda Salahuddina nad krstašima

Evropa je za vrijeme krstaških ratova poslala svoju vojsku kako bi osvojila Palestinu. U njihovom pohodu suprotstavio im se Salahuddin el-Ejjubi koji je podsticao muslimane na borbu. Muslimanska vojska je do nogu potukla neprijatelja, a Bejtul-Makdis (Jerusalim) je oslobođen u oktobru 1187. godine. Krstaši su se povukli poniženi, nakon što su vladali Bejtul-Makdisom oko jednog stoljeća.

Allah je obavezao na borbu i slabe i snažne

Ebu Talha el-Ensari je učio suru Et-Tevba, pa kada je stigao do ajeta: *"Krećite u boj, bili slabi ili snažni, i borite se na Allahovu putu zalažući imetke svoje i živote svoje!"*¹⁹, rekao je: "Allah nam naređuje da idemo u boj bili slabi ili snažni, bili mladi ili stari, bez opravdanja za bilo koga." Onda se obratio svojoj djeci, rekavši: "Djeco moja, opremite me za džihad." Djeca mu rekoše: "Allah ti se smilovao, borio si se s Vjerovjesnikom, s.a.v.s., sve do njegove smrti, s Ebu Bekrom dok nije preselio, s Omerom također. Dopusti da se mi ovaj put borimo umjesto tebe." On im reče: "Ne, nego me opremite!" Oni ga opremiše svim što je potrebno za borbu. Borio se na otvorenom moru, tada je i poginuo. S obzirom na to da se bitka vodila daleko od obale, nisu pronašli kopno na kojem bi ga ukopali. Neka je Allah zadovoljan njime!

Podsticaj na borbu

Halid ibnul-Velid, r.a., je rekao: "Meni najdraže djelo, nakon šehadeta – 'La ilahe illallah', jeste da u izuzetno hladnoj noći budem jedan od članova vojne ekspedicije muhadžira. Spavam u rovu, nebo nada mnom djeluje iscrpljeno, a ja iščekujem jutro kako bih iznenadio nevjernike. Pa, držite se džihada!"

Pretekla sam te na putu do Dženneta

Vladar Muzaffer Sejfuđdin (Kutuz) je sa svojom vojskom čekao vrijeme džuma-namaza kako bi otpočeo Bitku kod 'Ajn Džaluta. Želio je da se sukobi s neprijateljskom vojskom u momentima kada su se hatibi na minberima posvećivali dovama Uzvišenom Allahu i podsticali vjernike na dovu Allahu da pomogne

¹⁹ Et-Tevbe, 41.

muslimansku vojsku. Kada je bitka dostizala svoj vrhunac, prema vladaru je skočilo pet Tatara uperivši svoje sablje prema njemu kako bi ga ubili. Tada mu je jedan konjanik prekrivenog lica prišao u pomoć i počeo ga braniti od napada. U toj borbi konjanik je dobio smrtonosni udarac sabljom, nakon čega je pao uzvikujući: “Čuvaj se, vladaru muslimana! Evo, pretekla sam te na putu do Dženneta.”

Kada je Kutuz shvatio da je konjanik ustvari njegova vlastita supruga, to ga je uzdrmalo te ju je prenio u šator, još uvijek nesvjestan svojih postupaka. Stavio ju je na svoju postelju te počeo ljubiti u čelo, a suze su mu navirale iz očiju. Uzvikivao je: “O ženo moja, o dušo moja!”

Žena je osjetila njegovo prisustvo, pogledala ga te mu slabim i isprekidanim glasom, ispuštajući svoju dušu, rekla: “Ne govori: ‘O dušo moja’, nego reci: ‘O vjero!’”

Veoma brzo, žena je ispustila dušu na njegovim rukama, a vladar ju je posljednji put poljubio u čelo. Nakon toga je obrisao suze i ustao, ostavljajući suprugu koja je tek preselila, i naredio da je drugi opreme.

Kada su muslimanski vojnici vidjeli da se vođa vratio na čelo vojske, svi uglas su donijeli tekbir. U mislima im je bio prizor preminule vladareve supruge, što im je dodatno povećalo prijezir prema neprijatelju i samoprijekor, pa su navalili i pokazali bezgraničnu hrabrost. I Tataři su pojačali napade, tako da se činilo da će bojni redovi muslimana biti razoreni i doživjeti lom. Međutim, vladar (Kutuz) je istupio malo naprijed, skinuo šljem s glave i bacio ga na zemlju, te uzviknuo najglasnije što je mogao: “O vjero, o islamu!” Onda je iskreno, sa svojim suborcima navalio na neprijatelje, a njegov poklik se prenosio na svim krajevima bojnog polja, jer ga je čula većina vojnika i ponavljala. Tataři su se povukli i to je bio početak velike pobjede.

“Vlasnik prolaza”

Meslema ibn Abdul-Melik je imao poteškoća s osvajanjem jedne utvrde. Dugo je gledao u nju, a onda je opazio jednu pukotinu (otvor kroz koji se moglo proći) pa je tražio dobrovoljca koji bi ušao kroz nju. Jedan vojnik se javio, ušao u tvrđavu i Allah je dao da ona bude osvojena.

Meslema je želio da sazna ko je osoba koja je napravila taj podvig, ko je osoba koja se dobrovoljno javila da uđe u tvrđavu. Naredio je da glasnik među svijetom razglasi da emir (vladar) poziva junaka koji je dobrovoljno ušao u tvrđavu da mu dođe kako bi ga nagradio.

Među vojnicima se izdvojio jedan koji je bio prikrivenoga lica kako ga drugi ne bi mogli prepoznati. Stao je ispred ulaza u štab i zatražio dozvolu za ulazak kod emira. Portir ga upita da li je on “vlasnik prolaza”, kako su ga bili nazvali.

Odgovorio je: "Ja ću vas obavijestiti ko je on." Kada se našao pred emirom, rekao mu je da "vlasnik prolaza" postavlja tri uvjeta da bi otkrio ko je on. Meslema mu reče: "Ima na to pravo! Koji su uvjeti?" Čovjek reče: "Prvo: Da ne pitate za njegovo ime i ime njegovog oca. Drugo: Da njegovo ime ne prosljeđujete halifi. I treće: Da ga ne nagrađujete." Nakon toga je čovjek otkrio lice i rekao da je on ta osoba, "vlasnik prolaza."

Meslema nije mogao zadržati suze kada je vidio iskrenost ovog čovjeka prema Allahu, dž.š. Nakon toga bi često, učeći dovu na namazu, govorio: "Gospodaru moj, daj da budem s 'vlasnikom prolaza'! Gospodaru moj, proživi me s 'vlasnikom prolaza'."

Stidim se da me Allah vidi nasmijanog

Halifa je jednom prilikom iz Egipta poslao Nuruddinu Mahmudu pismo u kojem ga poziva da mu pomogne da sačuva Egipat i čast muslimanki u njemu. Po kuririma mu je uz pismo poslao i pramenove ženske kose kako bi kod njega izazvao odlučnost na brzu reakciju. Nuruddin se odazvao pozivu, poslavši tri vojne ekspedicije, sve jednu za drugom. Svaki put je u ekspediciji bio mudžahid poznat po svojoj iskrenosti Salahuddin Ejjubija.

Nakon posljednjeg vojnog pohoda, vlast u Egiptu se učvrstila u rukama Nuruddina, a Salahuddin je postao njegov namjesnik. Krstaši su se iskricali na egipatsku obalu, a njihova vojska je opkolila grad Dimjat, sjeverno od Kaira. Opsada je trajala dugo vremena i stanje muslimana je bilo nepodnošljivo. Nuruddinu, koji je bio u Damasku, vijesti o opsadi su konstantno dolazile, pa mu se srce cijepalo od tuge, boli i straha za opkoljene muslimane.

Nastupio je ramazan, a Nuruddin je bio uobičajio da svakoga dana uz ramazan ode u Emevijsku džamiju na ikindiju-namaz, a zatim da posluša učenjake kako poslije namaza čitaju hadise Poslanika, s.a.v.s. Nakon namaza jedan od učenjaka je pročitao muselsel hadis²⁰ u kojem se navodi da su se svi prenosioci koji su učestvovali u njegovom prenošenju malo nasmiješili, jer se i Poslanik, s.a.v.s., kada ga je izrekao, nasmiješio. Svi koji su čuli hadis, kao i učenjak koji ga je pročitao, nasmiješili su se, osim vladara – Nuruddina. On je ostao neraspoložen, tužan. Učenjak ga upita zašto se nije nasmiješio kada je pročitao muselsel hadis nakon kojeg se svi prenosioci nasmiješe, jer se i Allahov Poslanik nasmiješio kada ga je izrekao. Nuruddin mu odgovori: "Stidim se Allaha da me vidi nasmiješenog dok su naša braća muslimani opkoljeni i u rukama krstaša."

Još jedan od običaja Nuruddina je bio da ode u Emevijsku džamiju prije

²⁰ Muselsel hadis je onaj hadis u kojem svi prenosioci ponavljaju iste riječi, geste, pokrete i sl., ili način na koji je njihov prethodnik prenio hadis, i tako sve do Poslanika, s.a.v.s.

ezana za sabah-namaz, te da u njoj uči Kur'an i da klanja nafilu sve dok ne nastupi zora. Nekoliko dana nakon razgovora s učenjakom koji je čitao hadise, Nuruddin se, po običaju, uputio ka džamiji, kad odjednom ugleda imama džamije kako stoji na putu ispred njega. Nuruddin ga upita za razlog. Imam mu odgovori: "Vidio sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u snu, pa mi je rekao: 'Obraduj Nuruddina viješću da je Allah dao olakšanje i izlaz muslimanima u Damjatu, te da je opsada prekinuta.' Rekao sam: 'Božiji Poslaniče, daj mi neki alamet (znak) koji ću spomenuti Nuruddinu pa će on znati da je ovo što mu prenosim istina.' On mi reče: 'Spomeni mu sedždu koju je učinio u Tel Haremu.'²¹"

Tada je Nuruddin sjahao s konja, zaplakavši učinio sedždu, lice spustio na zemlju i uputio dovu: "Gospodaru moj, osnaži i pomози svoju vjeru, a nemoj pomagati Nuruddinu Mahmudu; ko je Nuruddin da mu pomažeš?"

Borba za stepen šehida

Pred Bitku na Bedru Sa'd ibn Hajseme i njegov otac su bacali kocku kako bi odlučili ko će od njih dvojice ići u bitku. Sa'd je pobijedio, pa ga je njegov otac molio da mu dopusti da on ide umjesto njega. Sin mu reče: "O oče moj, da je to što tražiš bilo šta drugo osim Dženneta, udovoljio bih ti." Sa'd je otišao u bitku i pao kao šehid.

Slijedeće godine se spremala Bitka na Uhudu pa je Hajseme požurio do Poslanika, s.a.v.s., i rekao mu: "Sinoć sam vidio sina u snu, u najljepšem obliku, kako uživa u džennetskim blagodatima. Rekao mi je: 'Oče, zaista sam našao ono što mi je moj Gospodar obećao. Pa, dođi za nama, da nam se pridružiš u Džennetu.'"

Probudio sam se, Poslaniče, željan susreta sa svojim sinom i svojim Gospodarom. Pa, zamoli Uzvišenog Allaha da mi podari šehadet." Poslanik, s.a.v.s., je proučio dovu za njega. Hajseme je ušao u bitku i preselio kao šehid.

Brat po vjeri je pravi brat

Ebu 'Aziz je bio jedan od mušrika iz plemena Kurejš i učestvovao je u Bici na Bedru na strani mušrika. Njegov brat Mus'ab ibn 'Umejr je bio među muslimanskim borcima. Ebu 'Aziz je nosio bajrak mušričke vojske, a u isto vrijeme je Mus'ab nosio bajrak muslimanske vojske. Ebu 'Aziz je kao zarobljenik pao u ruke muslimana. Mus'ab je to vidio, pa je rekao muslimanu koji ga je zarobio. "Dobro ga čuvaj, njegova majka je dosta imućna." Ebu 'Aziz na to reče: "O brate moj, da li se na takav način održava veza sa svojim bratom?" Mus'ab mu reče:

²¹ Grad na sjeveru Haleba, u kojem su muslimani poraženi

“Bratstvo u ime Allaha je pravo bratstvo. Nema bratstva s nevjernicima.”

Za otkup Ebu ‘Aziza majka je platila četiri hiljade dirhema, i to je najveća otkupnina uzeta za zarobljenike Bedra.

Allah nas je osvijestio i poslao

Sa’d ibn Ebi Vekkas, r.a., je prije Bitke na Kadisijji poslao Rebi’u ibn Amira kao izaslanika Rustemu, vladaru i vođi perzijske vojske. Kada je Rebi’a ušao kod njega, vidio je da je mjesto u kojem je Rustem boravio bilo ukrašeno jastučićima, prekrivačima i skupocjenim prostirkama. Oko njega su bili postavljeni vrijedni biseri i dragulji, na glavi mu je bila kruna (tadž) i sjedio je na krevetu od zlata. Rebi’a je kod njega došao u grubo satkanoj odjeći, sa štitom, i na neuglednom, niskom konju. Krenuo je da uđe s oružjem i šljemom na glavi pa su ga stražari zaustavili, tražeći da odloži oružje. On im reče: “Nisam došao samoinicijativno, nego na vaš poziv. Ili ću ući ovako, ili se vraćam odakle sam došao!”

Rustem mu dozvoli da uđe, pa kada je ušao, reče mu: “Kaži šta imaš. Šta vam je to (muslimanima) došlo?” Rebi’a odgovori: “Allah nas je osvijestio i poslao da izvedemo ljude iz robovanja robovima u robovanje Jednom i Jedinom Allahu, iz tjeskobe ovoga svijeta – u prostranstva i raskoš i ovoga i budućeg svijeta, i iz nepravde i tlačenja koje zagovaraju razne vjere – u pravednost koju zagovara islam.”

Učinio sam sve što sam mogao da pomognem vjeru

Kada je do Salahuddina doprla vijest o tome da se krstaši spremaju i grupišu kako bi povratili Kuds pod svoju kontrolu nakon što su iz njega protjerani, a među vojnim zapovjednicima muslimanske vojske zavladała neodlučnost, oklijevanje i nesigurnost u pogledu odbrane Kuds od novih napada, Salahuddin je osjećao tjeskobu u grudima i bojazan da Kuds ne padne ponovo u ruke krstaša.

Ibn Šedid mu tada reče: “Palo mi je nešto na pamet i mislim da bi moglo biti itekako korisno, ako Bog da.” Salahuddin ga upita: “A šta to?” Kadija Ibn Šedid reče: “Odanost i privrženost Uzvišenom Allahu, iskreno pokajanje i pouzdanje u Njega u ovim teškim vremenima.” Salahuddin mu na to reče: “Šta konkretno da uradimo?” Kadija odgovori: “Danas je petak, kada kreneš na džumu, okupaj se, a zatim klanjaj kao i obično u Mesdžidul-Aksa’u, mjestu gdje je Poslanik, s.a.v.s., doživio Isra’. Udijeli sadaku nekome kome je potrebna a znaš da je plemenit i pouzdan, ali je sakrij od pogleda ljudi. Zatim klanjaj dva rekata između ezana i ikameta, i u sebi prouči dov: ‘Gospodaru moj, iskoristio sam sve ovozemaljske

mogućnosti da pomognem Tvoju vjeru i nije mi ostalo ništa drugo do privrženost Tebi, čvrsto držanje za Tvoje uže i oslanjanje na Tvoju milost. Ti si mi dovoljan i divan li si Ti zaštitnik.' Allah je Plemenit i neće te napustiti u ostvarenju tvojih ciljeva."

Ibn Šedid dal je pripovijeda: "Učinio je Salahuddin sve to, a ja sam klanjao pored njega dok je klanjao dva rekata između ezana i ikameta. Vidio sam da mu, dok je bio na sedždi, suze teku niz prosijedu bradu, a zatim i na sedžadu na kojoj je klanjao. Nisam, doduše, čuo šta uči. Pred kraj toga dana počele su nam stizati radosne vijesti o razmiricama u redovima krstaša. Zatim su vijesti postajale sve sigurnije da se zaista razilaze o pitanju ponovnog napada. Na kraju, odlučili su da odustanu od napada na Kuds."

Dva rekata nafile

Mušrici su donijeli presudu da se Hubejb ibn 'Adijj pogubi, pa je doveden kako bi se presuda izvršila. Zatražio je od svojih dželata da mu pruže priliku kako bi se obratio svom Gospodaru. Rekao im je: "Dozvolite mi samo da klanjam dva rek'ata." Kada je završio namaz, okrenuo im se i rekao: "Da znam da nećete pomisliti da sam se uplašio smrti, klanjao bih duže." On je bio prvi koji je uveo u praksu klanjanje dva rek'ata namaza prije smaknuća. Kada su ga pripremili za smaknuće, proučio je: "Gospodaru moj, Ti si snažniji od njih ma koliko ih bilo, porazi ih i nemoj ostaviti na životu nikoga od njih." Zatim je izrekao slijedeće stihove:

*"Pred neprijateljem nikada poniženost pokazati neću,
niti strah jer moj povratak je Allahu.
Jedino je bitno da s vjerom odem na drugi svijet
bez obzira u kojem dijelu svijeta preselio.
To je Allahova odredba, i ako On želi,
blagoslovit će ostatke moga tijela ."*

Herojstvo mudžahida u borbi protiv krstaša

Salahuddin el-Ejjubi je u mjesecu džumade-I-ula 573. godine po Hidžri izišao iz Egipta na obale Šama kako bi poveo bitku protiv Evropljana i oslobodio muslimanska područja koja su bila pod njihovom upravom. Muslimanska vojska, s njim na čelu, izuzetno je brzo napredovala – jedino su se zaustavljali da pokupe ratni plijen koji je ostavljan bez čuvara ili bilo kakve odbrane. Tako su stigli do

mjesta Er-Remleh i odlučno krenuli ka utvrđenjima neprijatelja. Takva želja za pobjedom nije krasila nijednu vojsku generacijama prije njih.

Kada su stigli pred utvrde, zatekli su korpuse evropske neprijateljske vojske kako vrebaju sa svih strana. No, odlučno su krenuli naprijed, sijući strah i trepet. Salahuddin je stao pred zidine s onima koji su se uspjeli probiti s njim, a među prvima pred njim je stajao njegov bratić – mladić kojem je brada tek nikla. On se žestoko sukobio s neprijateljem te je razbio jednu grupu koja se do tada zbijeno i postojano suprotstavljala. Zatim se vratio i zauzeo svoj položaj pored svoga amidže – vrhovnog zapovjednika. Na njega je povikao njegov otac, rekavši mu da se vrati i iskoristi priliku, kada ga je već Allah počastio i dao priliku da onesposobljava neprijatelja. Mladić je ponovno istupio naprijed i žestoko se borio, bacajući se na neprijateljske vojnike, sve dok nije u svojoj odlučnosti dočekao šehadet (pogibiju na Allahovom putu).

Jedan od heroja te bitke je bio i fekih 'Isa el-Hikari, koji je u bici preživljavao ništa manja iskušenja od onih na koja je nailazio rješavajući pravna pitanja. On je svojom mudrošću previdio namjere Evropljana da Salahuddina ostave bez pozadinske podrške, pa im se Salahuddin žestoko suprotstavio kako bi ih spriječio u njihovoj namjeri. Kada mu se približio njihov izuzetno hrabri vojskovođa, Salahuddin ga je tako snažno oborio na tlo da su se u istom momentu raspršili svi snovi i sve nade njegove vojske. Dvije vojske su se žestoko sukobile i bitka je trajala sve do noći. Salahuddin nije primjećivao da se, u žaru bitke, našao gotovo sam među velikim brojem neprijateljskih vojnika. Iskoristio je noćnu tminu poput tunela kojim je došao do nastanjenog mjesta što se nalazilo na putu prema Kairu. I on i svi preživjeli iz bitke, s kojima se susreo u putu, bili su izmrcvareni i na njima su se vidjeli tragovi teškog izbjavljenja iz neprijateljskog okruženja. Dodatnu poteškoću pričinjavao je nedostatak vode i hrane za konje pa ih je većina uginulo od gladi i žeđi.

Muslimanska vojska je u Er-Remli izgubila mnogo vojnika, a mnogo ih je i zarobljeno. Među zarobljenima je bio i fekih 'Isa el-Hikari, jer je zalutao i tako pao u ruke evropske vojske. U zarobljeništvu je ostao sve dok ga Salahuddin nije oslobodio otkupninom koja je iznosila šezdeset hiljada dinara i veći broj neprijateljskih (zarobljenih) vojnika.

Ovako nam historija prenosi kazivanje o porazu Salahuddina u mjestu Er-Remla. Ovo kazivanje, kao i sam tok bitke, za nas je izvor novih pogleda i pouka. U njima je zapisana historijska nesreća koja je pogodila muslimane u Er-Remli. Iz njih se vidi i izuzetna hrabrost Salahuddina kao borca koji svoju hrabrost pokazuje na borbenoj liniji, a ne na stepenicama minbera. Iz ovog kazivanja se vidi i odnos vojskovođa prema rodbini koja učestvuje u bici. Oni ukazuju čast svojim bližnjim kada ih podstiču na veću požrtvovanost i bacaju u vatru u toku borbenog okršaja.

Iz ovoga kazivanja možemo vidjeti i kakav je bio odnos prema nauci, prema fikhu, u štabu Salahuddina. Ona je bila na stepenu propisane borbe na

Allahovom putu, a kod vojskovođe Salahuddina je uživala toliko poštovanje da je za oslobođenje zarobljenog učenjaka kao otkup dao veliku svotu novca i oslobodio veliki broj zarobljenih neprijateljskih vojnika. Bilo je to vođstvo koje je ponizno stajalo pred naukom i koje je na sve moguće načine nastojalo da nauku zaštititi, sačuva i pomogne.

Iz kazivanja o ovoj bici vidimo i iskrenost heroja Salahuddina koji ne prelazi preko istine i koji poraz ne naziva i ne prikazuje pobjedom. Čim je, nakon dvije ili tri sedmice stigao u Kairo, dopisom je jasno i precizno izvijestio vladara Nuran-šaha o tome šta se desilo u Er-Remli.

I konačno, ponovno je na svjetlo izašla ličnost Salahuddina kao pokornog, istinskog i iskrenog Allahovog roba koji u činjenici da se spasio ne vidi svoju osobnu zaslugu i ne doživljava kao ličnu čast i iskazivanje, već kao naznaku da ga Uzvišeni Allah, dž.š., ostavlja i priprema za neki posao koji mu je On namijenio i koji On želi. U ovom kontekstu razumijevamo i Salahuddinove riječi, koje on piše vladaru na kraju svoga izvještaja: "Više puta smo komandovali u bitkama koje su okončane porazom i Uzvišeni Allah nas iz njih nije spasio, osim radi neke stvari za koju On želi da se ispuni i ostvari."

Šta misliš kada će se naš ummet vratiti na put ovih postojanih vjernika, bez hvalisanja i razmetanja, bez pretjerivanja i laži, bez oholosti i prepotentnosti?

Dva orla

Abdurrahman ibn 'Auf, r.a., nam prenosi jedan zanimljiv događaj u vezi s hrabrošću dvojice mladića – 'Aufa i Mu'aza, sinova El-Harisa el-Hazredžija el-Ensarija, pa veli da se tokom Bitke na Bedru osvrnuo na svoju desnu, a zatim i na lijevu stranu, pa je sa svake strane vidio po jednog od ove dvojice mladića koji su tek zakoračili u život. Jedan od njih mu je tiho, kako ga drugi ne bi čuo, rekao: "O amidža, pokaži mi Ebu Džehla." Abdurrahman ibn 'Auf upita: "A zašto? Šta ćeš s njim?" Odgovorio je: "Zavjetovao sam se svome Gospodaru da ću ga, ako ga vidim, ubiti po cijenu da i ja izgubim život." I drugi mladić je isto to upitao i rekao Abdurahmanu, tiho, da drugi ne čuje. "Kada sam im pokazao Ebu Džehla", veli Abdurrahman, "otišli su do njega i na njega navalili poput dvaju orlova, dok ga nisu oborili na zemlju." Ova dva mladića-heroja su pala kao šehidi upravo u Bici na Bedru.

Da'va i džihad

Neposredno pred poznatu Bitku na Jermuku, nakon što su se borci dviju vojski poredali u borbene redove jedni naspram drugih, istupio je bizantijski vojskovođa Džordž i pozvao Halida ibnul-Velida, r.a. Kada je Halid istupio, jedan drugom su garantovali sigurnost tokom ovog razgovora koji se desio među njima:

Džordž je rekao: "O Halide, reci mi istinu, nemoj mi lagati, jer slobodan i ponosan čovjek ne laže. I nemoj me obmanjivati i varati, jer plemenit čovjek ne vara dobronamjernog i ljubaznog. Da li je Allah spustio vašem Poslaniku mač s neba pa ti je on taj mač predao? Nisi ga isukao i podigao ni protiv jednog naroda, vojske, a da ih nisi pobijedio."

Halid odgovori: "Nije."

Džordž onda upita: "Pa zašto si prozvan 'Allahov mač'?"

Halid reče: "Allah nam je poslao svoga Poslanika Muhammeda, s.a.v.s., a ja sam bio od onih koji su ga u laž utjerivali i protiv njega sam se borio. Zatim me je Allah uputio pa sam počeo da slijedim Poslanika, s.a.v.s. Poslanik, s.a.v.s., mi je, onda, rekao: 'Ti si Allahov mač, koji je Allah izvukao (za borbu) protiv mušrika', pa je uputio dovu Allahu, dž.š., da budem potpomognut u borbi."

Džordž upita: "Obavijesti me o tome čemu pozivate ljude."

Halid odgovori: "Pozivamo ih da izaberu između prihvatanja islama, plaćanja džizije (glavarine) ili rata koji će se povesti protiv njih."

Džordž upita: "Kakav stepen među vama ima onaj koji se odazove vašem pozivu i pridruži vam se?"

Halid reče: "Svi smo mi na istom stepenu."

Džordž ponovno upita: "A ima li pravo na istu količinu nagrade na budućem svijetu i blagodati?"

Halid reče: "Da, i više od toga. Jer, mi smo slijedili našeg Vjerovjesnika, s.a.v.s., dok je bio živ pa nas je obavještavao o skrivenim (gajb) stvarima. Bili smo svjedoci nadnaravnih stvari a Allahovih znakova. A onaj ko je vidio ono što smo mi vidjeli i ko je čuo ono što smo mi čuli – uistinu, lahko prima islam. Vi niste vidjeli ono što smo mi vidjeli i niste slušali ono što smo mi slušali, pa ko od vas istinski i iskreno primi islam – bolji je od nas."

Tada je Džordž spustio štit, prišao Halidu, primio islam, a zatim rekao: "Poduči me islamu."

Halid je s njim otišao u svoj vojni štab, dao mu kofu vode da se okupa, a zatim ga podučio da klanja dva rekata namaza. Nakon izvjesnog vremena, Džordž je s Halidom izašao u vojni pohod te, boreći se protiv Bizantinaca, pao kao šehid.

Daj Bože da to bude Ebu Hejseme

Vjerovjesnik, s.a.v.s., je s ashabima krenuo u pohod na Tebuk. Ebu Hejseme Malik ibn Kajs je izostao s toga pohoda. Nakon što je Poslanik s ashabima otišao, Ebu Hejseme je osjetio kajanje i potištenost što nije pošao s njima.

Tog izuzetno toplog dana Ebu Hejseme je otišao do svoje porodice, a imao je dvije supruge, koje je zatekao u bašči. Obje su vodom rashladile po jedno mjesto pod hladom drveta te mu pripremile hladne vode i jelo.

Ebu Hejseme je stao na ulaz u svoj vrt, pogledao u svoje supruge i u ono što su pripremile, a zatim im rekao: "Poslanik, s.a.v.s., je na suncu, jakom vjetru i nesnošljivoj vrućini, a Ebu Hejseme u hladovini, s hladnom vodom i pripremljenom ukusnom hranom, u društvu svojih dragih, lijepih suprug, na svome sigurnom imanju. Ovo nije pošteno ni pravedno!" Zatim je rekao: "Tako mi Allaha, neću ući u hladovinu koju ste mi pripremile sve dok se ne pridružim Vjerovjesniku, s.a.v.s., pa me pripremite za put."

Kada su ga pripremile, uzjahao je devu i išao za Vjerovjesnikom, s.a.v.s., sve dok ga nije sustigao u samom Tebuku.

U putu je Ebu Hejseme susreo 'Umejra ibn Vehba el-Džehmija, koji se također htio pridružiti Vjerovjesniku, s.a.v.s., tako da su njih dvojica zajedno išli prema Tebuku. Pred samim Tebukom Ebu Hejseme je rekao 'Umejru: "Ja sam učinio jedan grijeh (misleći na izostanak za Poslanikom na ovom pohodu) pa ostani iza mene dok vidim kakva je situacija sa mnom i šta će Poslanik, s.a.v.s., reći za mene." 'Umejra je tako i postupio.

Kada se Ebu Hejseme približio, ljudi povikaše: "Božiji Poslaniče, jedan konjanik ide prema nama!" Poslanik, s.a.v.s., je pogledao prema njemu, a zatim rekao: "Daj, Bože, da to bude Ebu Hejseme."

Kada se još malo približio, ashabi povikaše: "Allaha nam, to je zaista Ebu Hejseme!" Kada je stigao i svezao devu, Ebu Hejseme je prišao Poslaniku, s.a.v.s., nazvao mu selam, a Poslanik, s.a.v.s., mu reče: "Šta bi s tobom (teško tebi), Ebu Hejseme?" On ga obavijesti o onome šta se desilo, a zatim zatraži da mu Vjerovjesnik, s.a.v.s., oprosti. Poslanik je prihvatio izvinjenje i proučio dovu u kojoj Allaha zamoli da Ebu Hejsemi da svako dobro.

Toga dana je Ebu Hajseme otpjevao slijedeće stihove:

*"Kada vidjeh da se ljudi licemjerno prema vjeri odnose,
Odletjeh do onih koji se plemenitošću ponose.
Svojom desnom rukom prisegoh, o Muhammede,
Pa grijeh ne počinih nit' me harami pokose.
Ostavih žene u hladu surmom i knom obojene,
Čiste i plemenite, u radosti okupane.*

*Kada god munafici iskrju sumnje ubace,
Vjeri svoju dušu prepustim i povedem se za njome."*

Svaka osoba vrijedi hiljadu drugih

Kada je 'Amr ibn el-'As, r.a., opkolio babilonsku utvrdu, zatražio je od Omera ibnul-Hattaba, r.a., da mu pošalje dodatnih četiri hiljade boraca kako bi mu pomogli da okonča osvajanje Egipta. Omer, r.a., mu je poslao četiri čovjeka, na čelu sa Zubejrom ibnul-'Avvamom, te mu napisao: "Šaljem ti četiri čovjeka, na čelu sa Zubejrom. Svaki od njih vrijedi hiljadu boraca."

Opsada je potrajala, pa je Zubejr rekao: "Ja se žrtvujem u ime Allaha i nadam se da će Allah time dati pobjedu vjernicima." Spremio je određenu opremu i alatke koje su mu bile potrebne, iskopao kanal na mjestu koje je predvidio za napad, mudro prešutio vrijeme koje je odabrao za napad, a zatim iznenađujuće brzo proveo svoj plan pod okriljem noći. Uzeo je ljestve i prislonio ih uza zid tvrđave tako da ga neprijatelj ne opazi. Zatim se popeo ljestvama, prešao u tvrđavu, izvukao sablju iz korica te uzviknuo: "Allahu ekber!"

Srca prisutnih u tvrđavi su se prestrašila te su pružili slab otpor koji im nije nimalo koristio. Na kraju su bili primorani da predaju utvrdu u ruke muslimanske vojske.

Ranjena heroina

Na dan Bitke na Uhudu Ummu 'Ammara Nusejba bint Ka'b el-Mazinijja se herojski borila. Ummu Sa'd bint Sa'd ibn er-Rebi' veli: "Ušla sam kod Ummu 'Ammare i rekla joj: 'O tetka, reci mi šta ti je.' Odgovorila mi je: 'Ujutro sam izašla i posmatrala bitku noseći posudu s vodom. Došla sam do Poslanika, s.a.v.s., koji je bio među svojim ashabima. Tok bitke je govorio da će muslimani odnijeti pobjedu.

Kada se tok bitke promijenio u korist mušrika, priključila sam se Poslaniku, s.a.v.s., i direktno sam se uključila u borbu. Sabljom sam branila napade na Vjerovjesnika, strijele ispaljivala iz luka dok ih sve nisam ispucala."

Ummu Sa'd reče: "Vidjela sam duboku ranu na njenom ramenu pa sam je upitala ko ju je ranio. Ona mi odgovori: 'Ibn Kamieh (ar.: jadan, bijedan, prezren – op.prev.), Allah ga ponizio i učinio bijednim! Kada su se ljudi malo odvojili od Vjerovjesnika, s.a.v.s., prišao je i rekao: 'Pokažite mi Muhammeda – ili će on umrijeti ili ja!' Mus'ab ibn 'Umejr i ja smo mu se suprotstavili, a ja sam ostala ustrajno uz Poslanika, s.a.v.s., pa me dokačio i ranio, a ja sam mu uzvratila s

nekoliko udaraca, ali je on na sebi imao oklop (palcir).”

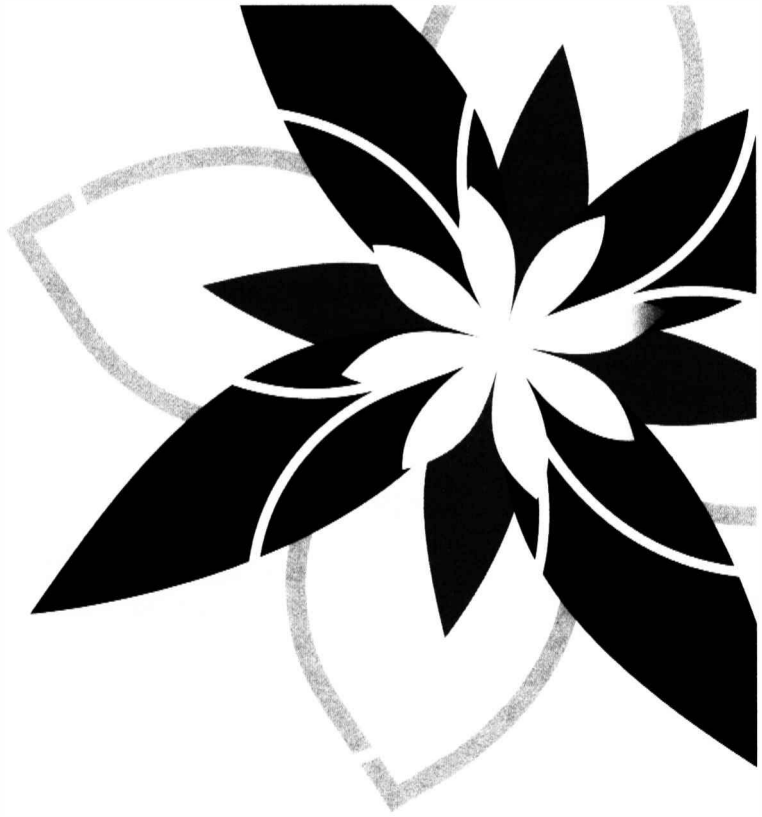
Ummu ‘Ammara se nastavila hrabro boriti sve dok njen sin ‘Ubejd ibn Zejd nije ranjen. Kada mu je krv počela obilno teći iz rane, Poslanik, s.a.v.s., mu je doviknuo: “Previj ranu.” Ummu ‘Ammara, koja je do tada bila zauzeta odbranom Vjerovjesnika, s.a.v.s., tek je tada primijetila svoga sina te je izvadila zavoje koje je bila pripremila još ranije za ranjenike. Nakon što mu je zavila ranu, rekla je: “Nastavi se boriti!”

Vjerovjesnik, s.a.v.s., tada reče: “Ko može podnijeti ono što podnosi i čini Ummu ‘Ammara?”

Nakon toga se pojavio čovjek koji je ranio njenog sina pa ga je Ummu ‘Ammara udarila sabljom po potkoljenici te je pao koljenima na zemlju, a ashabi su ga okružili sabljama.

Vjerovjesnik, s.a.v.s., je, nasmiješivši se, rekao: “Hvala Allahu koji ti je dao pobjedu, koji te obdario radošću da budeš svjedokom neprijateljskog poraza i da osvetu vidiš svojim očima.”

Ummu ‘Ammara je na dan Bitke na Uhudu ranjena na trinaest mjesta, radijallahu ‘anha.

Peto poglavlje

*O islamskom moralu i
ponašanju*

O islamskom moralu i ponašanju

Visokomoralni odgoj

Mu'avija, r.a., je jednom prilikom svome bratiću 'Amru rekao nešto u povjerenju nakon čega je 'Amr otišao do svoga oca i rekao mu: "Vladar pravovjernih mi je rekao nešto u povjerenju. Hoćeš li da te obavijestim o tome?" Odgovorio je: "Ne, jer ko sakrije i sačuva tajnu, izbor je uvijek njegov i to je bolje za njega, a ko je otkrije, on zavisi od izbora drugih i to je loše po njega. Prema tome, nemoj sebe dovoditi u situaciju da budeš u nečijoj vlasti (milosti i nemilosti) nakon što si bio vlasnik."

'Amr reče: "A zar to tako može biti između oca i sina?"

On odgovori: "Ne, ali ne želim da se tvoj jezik navikava na to da bude 'oglašivač tuđih tajni'."

'Amr dalje pripovijeda: "Vratio sam se nakon toga do amidže i obavijestio ga o svom razgovoru s ocem, a on mi reče: 'Moj brat te oslobodio iz ropstva u koje počinilac pada svojom greškom!'"

Smrt im je draža od života

Izaslanici Mukavkisa su slijedećim riječima opisali vojsku 'Amra ibnul-'Asa: "Vidjeli smo ljude kojima je smrt draža od života a skromnost im je draža od uzdizanja. Nemaju želje niti pohlepe za ovosvjetskim uživanjima, vrijeme provode sjedeći na zemlji, a vođa im je poput bilo kog od njih. Kod njih se uglednik ne razlikuje od bijednika niti prvak naroda od roba. Kada nastupi namasko vrijeme, niko iz zajedničke molitve ne izostaje. Očiste se vodom i na molitvi stoje skrušeno."

Samo Allahu se obraćaj

Bratić El-Ahnefa ibn Kajsa se požalio svome amidži zbog neke nedaće koja ga je zadesila, a on se okrenuo i otišao. Nakon toga mu je bratić još nekoliko puta dolazio žaleći se, a on se na to nije obazirao. Kada je El-Ahnef vidio da neće prestati, rekao mu je: "O bratiću moj, kada te zadesi neka nedaća, požali se Onome Ko je kadar da je otkloni, a ne stvorenjima poput sebe. Jer, sve ljude u odnosu prema sebi možeš svrstati u dvije kategorije: prijatelji, koje ćeš time ražalostiti, i neprijatelji, koje ćeš obradovati svojom nesrećom."

Kada spominjete nevjernike, ne spominjite imena

Poslanik, s.a.v.s., je jednom prilikom prošao pored nekog kabura dok je bio na putu prema Taifu. Upitao je Ebu Bekra, r.a., čiji je kabur, pa mu je odgovorio: "To je kabur onoga koji je bio krajnje okrutan, uobražen i nepokoran Allahu i Njegovom Poslaniku (bio je to Sežid ibn el-'As). Na te riječi se njegov sin 'Amr ibn Se'id naljuti i reče: "Božiji Poslaniče, ovo je kabur čovjeka koji je više hranio gladne i dijelio imetak od Ebu Kuhafe!" Ebu Bekr reče: "Božiji Poslaniče, zar da mi na ovakav način prebacuje?"

Vjerovjesnik, s.a.v.s., mu tada reče: "Prođi se Ebu Bekra!" Kada je čovjek otišao, Poslanik, s.a.v.s., je prišao Ebu Bekru i rekao mu: "Ebu Bekre, kada spominjete nevjernike, ne spominjite imena (spominjite ih općenito, ne pojedinačno, imenima). Jer, ako to budete radili, izazvat ćete srdžbu sinova zbog njihovih očeva." Nakon toga su ljudi prestali poimenice spominjati nevjernike.

Vrhunac lijepog ponašanja

Abdul-Melik ibn Mervan je jednom prilikom ušao kod Muavije, a kod njega je bio 'Amr ibn el-'As, r.a.

Nazvao je selam, nakratko sjeo (ne želeći da ometa razgovor Mu'avije i 'Amra), te ustao i udaljio se. Mu'avija je, vidjevši to, rekao: "Kako divno ponašanje kod ovoga mladića!"

'Amr na to doda: "Okitio se s četiri lijepa svojstva, a odbacio tri loša. Lijepo se odnosi prema tebi kada ga sretneš, kada govori – lijepo govori, kada mu se obraćaš – pomno i uljudno prati tvoj govor i s oponentima blago raspravlja. A ostavio je šalu s onima čiji mu je intelektualni nivo nepoznat, ostavio je govor o onome što ga se ne tiče i druženje s ljudima koji pogrdno kritikuju i prigovaraju."

Pouzdanje u Allaha

Imam Gazalija je rekao: “Ako neko misli da pouzdanje u Allaha (tevekkul) podrazumijeva ostavljanje privređivanja tjelesnim sposobnostima, ostavljanje rasuđivanja srcem i padanje po zemlji poput bačene i istrošene krpe ili poput mesa na mesarskom panju, neka zna da je to razmišljanje neznalica. Jer, to je haram, a Šerijat se pohvalno izražava o onima koji se u Allaha pouzdaju. Pa kako će se stepen koji je vjerom pohvaljen dostići preko zabrana koje vjera propisuje?! Naprotiv, trag čovjekovog pouzdanja u Allaha se vidi na njegovom stalnom angažmanu i na njegovom trudu da se postigne željeni cilj.”

Odnos prema ulemi

Š’abi veli da je Zejd ibn Sabit, r.a., uzjahao konja, a onda mu je prišao Abdullah ibn ‘Abbas, r.a., i uzeo za uzde (iskazujući na taj način poštovanje prema njemu). Zejd mu reče da to ne čini, a on mu odgovori: “Naređeno nam je da se ovako (s poštovanjem) odnosimo prema našoj ulemi (učenjacima).”

Zejd mu tada reče da mu pokaže svoju ruku, pa kada ju je Abdullah pružio, Zejd je poljubi i reče: “Naređeno nam je da se ovako odnosimo prema porodici našeg Vjerovjesnika, s.a.v.s.”

“Gospodaru moj, uputi pleme Sekif na pravi put!”

Božiji Poslanik, s.a.v.s., je držao u opsadi Taif više od dvadeset dana. Kada je ta opsada postala mučna i teret za muslimane koji su je i držali, Vjerovjesnik, s.a.v.s., je naredio ashabima da se povuku i odu, a onda mu jedan od njih reče: “Božiji Poslaniče, učini dovu i zamoli Allaha za pleme Sekif (stanovnike Taifa).” Vjerovjesnik, s.a.v.s., tada podiže ruke i prouči: “Gospodaru moj, uputi Sekif na pravi put i daj da nam dođu kao muslimani.”

Odnos selefa (prvih generacija muslimana) prema ashabima

Rane, upućene generacije muslimana nisu raspravljale o događajima koji su se desili među ashabima. Govorili bi da su kazivanja koja su do nas prenesena, o tim žalosnim događajima, nepouzdana – ima onih koja su laž, a ima i onih u kojima su dodate ili oduzete činjenice te na taj način daju pogrešan smisao. Ispravno je

kazati da svaka od skupina ima svoju ispriku i da će im biti oprošteno. Ili su, nakon pomnog promatranja činjenica i objektivnog sagledavanja stvari, ispravno postupili, ili pak pogriješili. Ali, oni su ranije iskazali toliko vjere i vrline te učinili toliko vrijednih postupaka da će im biti oprošten prijestup – ako su ga i počinili. Njima se, zahvaljujući stepenu koji su zasluženost stekli, opraštaju i grijesi koji se ne praštaju generacijama nakon njih.

Bi li ti bio zadovoljan da si na njegovom mjestu?

Junus ibn ‘Ubejd je bio trgovac ogrtačima, haljinama i odijelima čije su cijene bile različite – od onih koji koštaju 200 dirhema do onih koji koštaju 400 dirhema. Jednoga dana je otišao na namaz, a u radnji je ostavio svoga bratića da ga nakratko zamijeni. Dok je Junus bio na namazu, u radnju je ušao jedan beduin i tražio ogrtač za 400 dirhema, pa mu je Junusov bratić ponudio jedan od onih čija je cijena bila 200 dirhema. Beduinu se ogrtač svidio te ga je kupio za 400 dirhema. Junus je, vraćajući se s namaza, sreo beduina i, vidjevši mu u ruci ogrtač, upitao ga koliko je platio za njega. Beduin je odgovorio da je za ogrtač dao 400 dirhema. Na to mu Junus reče: “On vrijedi dvije stotine pa se vrati u radnju i vrati ogrtač nazad.” Beduin mu reče: “U mome mjestu ovakav ogrtač vrijedi 500 dirhema.” Junus reče: “Vrati se! Lijep odnos i savjet upućen bratu muslimanu je bolje od dunjaluka i svega što je na njemu.” Vratio ga je Junus u radnju te mu vratio 200 dirhema, a zatim svome bratiću uputio oštru kritiku, govoreći mu: “Zar te nije stid tako postupati? Zar se ne bojiš Allaha? Zar duplo zaraditi!?” Bratić mu odgovori: “Nisam mu prodao ništa čijom kupovinom on sam nije zadovoljan!” Junus reče: “Da si mu bogd’o ukazao na ono čime bi i ti bio zadovoljan da si na njegovome mjestu!”

S tobom, ne sa mnom!

Neki čovjek je jednom prilikom rekao Ebu Bekru: “Tako žestoko, moćno i ružno ću te izgrditi, oblatiti i uvrijediti, da ćeš s mojom psovkom u kabur!”

Ebu Bekr mu kratko odgovori: “Tvoja psovka će s tobom u kabur, ne sa mnom!”

Ne uznemiravaj bolesnika

‘Isa ibn el-Vezir veli da je jednom prilikom došao obići bolesnog Ebu Bekra ibn Mudžahida. Kod njega su u posjeti već dugo sjedili neki ljudi, pa mu se Ebu

Bekr obrati riječima: "Kakva je korist od ovolikog obilaska?" Na te njegove riječi prisutni su se razili, a i 'Isa je krenuo za njima. Međutim, Ebu Bekr ibn Mudžahid ga pozva da se vrati, a zatim mu izrecitova stihove Muhammeda ibnul-Džehma:

*"Ne dosađuj bolesnome kojeg si došao obići,
posjeti ga dan nakon preskočena dva.
Upitaj se s njim i uputi dovu Gospodaru za njega,
i sjedi kratko koliko traje tren oka.
Ko povremeno posjeti brata, ljubav prema njemu potraje,
i to je prava korist za vezu prijateljstva."*

Ogovaranje

Neki čovjek je pred jednim iskrenim Allahovim robom spominjao mahane drugog čovjeka, pa mu ovaj reče: "Uvjerio sam se da ti imaš jako mnogo nedostataka i mahana. Jer, puno spominješ tuđe mahane, a onaj ko traga za mahanama drugih, traži ih u onoj mjeri koliko ih kod sebe pronalazi."

Dova koja se prima

Neki iz prvih generacija islama vele: "Za svaku svoju potrebu koju želim ostvariti i poželim da učim dovu za sebe, ja proučim dovu da se ostvari mome odsutnome bratu. Jer, ako budem učio dovu za sebe, može biti uslišana, a i ne mora. A na svaku dovu koju budem učio za svoga odsutnoga brata, meleki govore: '(Neka Allah da) i tebi isto to što tražiš za svoga brata.' A, dova meleka se prima."

Postupak koji ne umanjuje ugled

El-Kisai je bio odgajatelj dvojice sinova Haruna er-Rešida, El-Emina i El-Me'muna. Kada je jednom prilikom, nakon boravka s njima, ustao i krenuo da izađe, njih dvojica su požurili ka njegovoj obući kako bi mu je donijeli. Prepirali su se na trenutak koji od njih dvojice će mu donijeti obuću, a onda se dogovorili da svako od njih ponese po jednu cipelu.

Kada je Harun er-Rešid saznao za taj događaj, pozvao je El-Kisaija i postavio mu pitanje: "Ko je najugledniji i najcjenjeniji čovjek?" Odgovorio je: "Ne znam za uglednijeg i cjenjenijeg čovjeka od vladara pravovjernih (Haruna)."

Halifa mu tada reče: “Ne, najugledniji je onaj oko čije obuće se nasljednici vladara prepiru – ko će mu je donijeti kada se spremi da izađe. Pa se onda, na obostrano zadovoljstvo, dogovore da svaki ponese po jednu cipelu.”

Na te riječi se El-Kisai počeo pravdati, misleći da je u nečemu pogriješio, pa mu Harun er-Rešid reče: “Da si im to zabranio i da si ih spriječio u njihovom postupku, osjetio bi moj prijekor, žestoko bih te ukorio i naredio da se iskupiš za prekršaj. Njihov postupak nije nimalo umanjio njihov ugled. Naprotiv, podigao ga je i pokazao njihovu plemenitu narav. Tim postupkom se pokazala i njihova oštroumnost i pronicljivost. Od triju stvari čovjeku, ma koliko cijenjen i ugledan bio, poštovanje i ugled još više rastu od skrušenosti i poniznosti prema vladaru, prema roditelju i prema učitelju (odgajatelju).”

Prenošenje tuđih riječi vodi do prolijevanja krvi

‘Ata’ ibn Saib veli da ga je na povratku iz Mekke sreo Eš-Ša’bi pa mu rekao: “O Ebu Zejde, prenesi nam nešto od vijesti koje si čuo.” ‘Ata’ reče: “Čuo sam Abdur-Rahmana ibn Abdullaha ibn Sabita da je rekao: ‘Ne dozvoljavamo da se u Mekki nastani ubica, onaj ko koristi kamatu i onaj ko prenosi tuđe riječi (sijući na taj način smutnju i razdor).’ Zaista me čudi da je na isti stepen stavio prenošenje tuđih riječi s ubistvom i uzimanjem kamate.” Ša’bi mu na to reče: “Što te to čudi? Da li dolazi do prolijevanja krvi i činjenja drugih velikih grijeha preko nečega drugog do preko zlonamjernog prenošenja tuđih riječi?”

Pravila lijepog ponašanja spomenuta u jednom kur’anskom ajetu

Sufjanu ibn ‘Uzejni je jednom prilikom rečeno: “Ti na osnovu Kur’ana izvlačiš sve moguće postulate. Pa, gdje u Kur’anu pronalazimo paradigmu čovjekovog ponašanja?”

On odgovori: “U riječima Uzvišenog: *‘Ti sa svakim – lijepo! i traži da se čine dobra djela, a neznalica se kloni!’* (El-E’araf, 199.) U ovom ajetu pronalazimo lijep odnos prema drugome i plemenito ponašanje u svakoj situaciji. Pod riječima: ‘Ti sa svakim – lijepo!’ podrazumijeva se da uspostavljaš rodbinske veze i s onim ko ih prekida, da opraštaš pogreške i prelaziš preko ružnih postupaka drugih te da si prema vjernicima blag i milostiv. Pod riječi ‘traži da se čine dobra djela’ potpada jačanje rodbinskih veza, bogobojaznost, čuvanje pogleda od harama i priprema za kuću vječnog boravka. A riječi Uzvišenog: ‘neznalica se kloni!’ podrazumijevaju podsticaj na razvijanje osobine blagosti, sklanjanje od nepravednika, nepolemisanje

s rasijanim osobama i maloumnicima te se iz ovih riječi indirektno vidi da među nezalicama i nenormalnim osobama stoji znak jednakosti.”

Svjedoči jasno, kao što vidiš Sunce

Jedan čovjek je izrazio želju da bude svjedok u parnici koju je pred Poslanikom, s.a.v.s., vodila jedna grupa ljudi protiv druge. Prije nego je bilo šta progovorio, Vjerovjesnik, s.a.v.s., ga je upozorio na odgovornost koju sobom svjedočenje nosi, a zatim mu rekao da pogleda u nebo. Zatim ga je upitao: “Vidiš li Sunce?” Odgovorio je da vidi. Poslanik, s.a.v.s., ga ponovo upita: “Jesu li ga prekrili oblaci ili nešto drugo?” Odgovorio je da nisu. Onda mu Resulullah, s.a.v.s., reče: “E pa, svjedoči tako jasno kao što vidiš Sunce na nebu.”

Oslobađam te Allaha radi

Rob Zejnul-'Abidina je donio ovcu kojoj je slomio nogu pa ga Zejnul-'Abidin upita: “Zašto si to uradio?” Rob mu odgovori: “Kako bih isprovocirao tvoju srdžbu!” Zejnul-'Abidin mu uzvрати: “Ja ću rasrditi onoga ko te tome podučio, a to je sam Iblis! Idi, oslobađam te radi Allahovog zadovoljstva!”

Pohlepa

Kada bi pohlepa (požuda, gramzivost) bila upitana: “Ko ti je otac?”, odgovorila bi: “Sumnja u (Božije) određenje.”

Kada bi bila upitana: “Čime se baviš?”, odgovorila bi: “Stjecanjem sramote i poniženosti.”

A kada bi bila upitana: “Čemu težiš, kojem cilju?”, odgovorila bi: “Uskraćivanju prava.”

Hoćeš da me šejtan iskuša

Jednom prilikom je neki čovjek rekao Omeru ibn Abdul-'Azizu, r.a., nešto što je prezirao da čuje pa mu Omer reče: “Nije tvoja krivica, ti si htio da me šejtan stavi na iskušenje i kod mene isprovocira i izazove bijes vladara. Ja od tebe danas doživljam ono što ćeš ti možda od mene doživjeti sutra. Idi, slobodan si.”

Lijek protiv oholosti

Halifa Omer ibnul-Hattab, r.a., je jednom prilikom ušao u džamiju pa su prisutni koji su razgovarali prekinuli razgovor, a oni koji su sjedili ustadoše... To ga je naljutilo i ozlovoljilo te se istog trena popeo na minber, pozvao ljude i kada su se okupili, nakon zahvale Allahu, rekao im je slijedeće: “Vratio sam se mislima u prošlost pa sam vidio sebe kako kao pastir čuvam stoku plemena Benu Mahzum. Nagrađivan sam s nekoliko pregršti hurmi. Kada bih zbog iscrpljenosti preskočio jedan dan, za mnom bi došao El-Hattab s pastirskim štapom u ruci, i povikao bi na mene: ‘Od čega ću prehraniti tvoje tetke?’”

Abdur-Rahman ibn ‘Auf mu reče: “Vladaru pravovjernih, govoriš samo o sebi...” Omer, r.a., reče: “Vi ste me (svojim postupkom) naveli na to... Željeli ste u meni posaditi klicu iz koje će izrasti drvo oholosti, a ja sam želio da ga u korijenu sasijechem!”

Dostavljač, ne davalac opskrbe

Kada je jedan borac na Allahovom putu na bojnome polju dočekao šehadet, a bio je siromašan, s mnogobrojnom porodicom, njegova žena je iznenađujuće mirno, saburli i s vidno izraženom vjerom u srcu primila vijest o pogibiji. Kada je upitana kako je moguće da tako mirno i staloženo primi tu vijest, a ostala je s nezbrinutom djecom i u neizvjesnosti, odgovorila je: “Ja ga znam kao osobu koja je donosila i dostavljala opskrbu (kao posrednik), ne kao osobu koja ju je davala (jer to je Allah, dž.š.). A, bez obzira na to što donosilac ode, ostaje Onaj Koji daje i opskrba (nafaka) koju daje.”

Došao sam da svoje ponašanje podignem na viši nivo

Lončar Šu’ajb je bio poznat kao izuzetan zanatlija i s izrazitom vještinom je izrađivao vrčeve. Harun er-Rešid je želio da vidi tu njegovu vještinu pa ga je pozvao jednom prilikom u dvorac, te donio sav potrebni alat. Kada je lončar započeo posao, u prostoriju je ušao halifa Harun er-Rešid te je Šu’ajb ustao. Halifa mu reče: “Sjedi i nastavi raditi, nisam te pozvao da mi ustaješ, nego da vidim tvoju vještinu, da gledam dok radiš.” Šu’ajb mu na to odgovori: “A ja, Allah ti dao svako dobro, nisam došao kako bih pokvario svoj odgoj, nego da svoje ponašanje još poboljšam i podignem na viši nivo.” Harun er-Rešid se iznenadi ovako mudrim odgovorom.

Postoji poniznost koju Allah ne voli

Neki mladić je u društvu rekao: “Sinoć sam iftario s (malo) pogače i maslinom i po, ili maslinom i trećinom, ili pak maslinom i četvrtinom masline, ili sa, Allah zna, kolikim dijelom druge masline...” Na to mu prisutni rekoše: “Mladiću, do nas je došlo predanje da ima i onih vidova skrušenosti i poniznosti koje Allah ne voli. Bojimo se da je to što ti činiš od te vrste!”

Mahanu koju vidiš spomeni nenametljivo i neprimijetno

Hatim veli: “Kad kod svoga brata muslimana vidiš neku mahanu, možeš postupiti na više načina. Ako mu ne skreneš pažnju – iznevjerio si ga. Ako je preneseš drugome – ogovorio si ga. Ako mu je izneseš – rastužit ćeš ga.”

Prisutni upitaše: “Kako, onda, postupiti?”

On odgovori: “Spomeni je u prenesenom smislu i spomeni je usput, u toku općenitog razgovora.”

Plemeniti ljudi

Prenosi se da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: “Kada Allah sakupi na jedno mjesto sva stvorenja, glasnik će pozvati vrle i plemenite ljude. Ustat će mali broj ljudi pa će velikom brzinom krenuti ka Džennetu. Meleki će ih sresti i upitati: ‘Vidimo da hitate ka Džennetu, ko ste vi?’ Odgovorit će: ‘Mi smo vrli i plemeniti.’ Meleki će upitati: ‘A u čemu se ogleda vaša vrlina i plemenitost?’ Odgovorit će: ‘Kada nam je učinjena nepravda – strpjeli smo se, kada nam je pričinjavana neprijatnost i kada su se ružno odnosili prema nama – podnosili smo i to strpljivo.’ Njima će biti rečeno: ‘Uđite u Džennet, divna li je (to) nagrada za one koji lijepo postupaju.’”

Pokuđene osobine

‘Amr ibn el-’As, r.a., je jednom prilikom uzjahao mazgu koja je bila već oronula. Kada je prošao pored kuća u kojima su stanovali ugledni namjesnici – ashabi Poslanika, s.a.v.s., jedan od njih mu reče: “Zar da ti, namjesniče, jašeš tu mazgu, a možeš da sebi priuštiš najboljeg konja, najplemenitije rase u cijelome

Egiptu?!”

‘Amr odgovori: “Moje prijevozno sredstvo mi neće dosaditi sve dok može nositi sedlo, moja žena mi neće dosaditi sve dok mi ugodnim čini moj život i dok se u njenom prisustvu lijepo osjećam, i moj prijatelj mi neće dosaditi sve dok zna čuvati moju tajnu. Jer, kolebljivost, prevrtljivost, mrzovolja i dosada su pokuđene osobine čovjeka.”

Samoodgoj

Ibn Mukfi’u je neko rekao: “Ko te naučio tako lijepom ponašanju? Ko te tako lijepo odgojio?” On odgovori: “Sam sebe.” Ovaj ga upita: “Kako to čovjek može sam sebe odgojiti, bez odgajatelja?” Ibn Mukfi’ reče: “A zašto ne? Kada bih vidio nešto lijepo, došao bih i to (pre)uzeo, a kada bih vidio nešto pokuđeno, odbacio bih to od sebe. Preko tih dviju stvari sam sebe odgojio.”

Neposlušnost prema roditeljima

Poslanik, s.a.v.s., je rekao: “Kaznu za svaki grijeh Uzvišeni Allah odgađa onoliko koliko On hoće, sve do Sudnjega dana, osim neposlušnost prema roditeljima. Kaznu za taj grijeh Allah, dž.š., ubrzava počinocu dok još egzistira na ovome svijetu, prije smrti.”

Doušnik i savjetnik

Jednom prilikom je Omer ibn Abdul-‘Aziz rekao svome savjetniku i zaštitniku Mezahimu: “Namjesnici i vladari postavljaju doušnike koji prate narod. A ja tebe postavljam za doušnika koji će pratiti šta ja radim. Pa, ako od mene čuješ riječ kojom se uzdižem i oholim, ili vidiš postupak koji smatraš neprimjerenim i ružnim, posavjetuj me i spriječi me da tako što uradim.”

Poniznost i pobožnost

Muhammed ibn Sirin je rekao: “Ne znam ni za jednu osobu da je, nakon što je nešto pojela, namjerno to povratila, osim za Ebu Bekra. Jednom prilikom mu je

donesena hrana pa, nakon što ju je pojeo, rečeno mu je da ju je donio Ibnun-Nu'man. On tada reče: 'Zar ste me nahranili hranom – vradžbinama Ibnun-Nu'mana?'²² Nakon toga je izazvao povraćanje."

Iskren savjet

Neki čovjek je došao kod 'Amra ibn 'Ubejda i prenio mu kako ga jedna osoba u svome razgovoru s drugima stalno spominje po zlu; stalno govori: "'Amr ibn 'Ubejd je u zabludi i izmišlja novotarije u vjeri.'" 'Amr mu reče: "Nisam obraćao pažnju na tu osobu i nisam se čuvao druženja s njim sve dok mi ti nisi prenio njegov govor o meni. Također, nisam štitio svoje pravo i svoju čast sve dok me nisi obavijestio o onome što mi je mrsko čuti – o govoru moga brata o meni. Obavijesti ga da će nas smrt sve stići, da ćemo svi biti proživljeni, da ćemo na jednome mjestu svi polagati račun i da će Allah presuditi među nama."

Sreća

Omer ibn Abdul-'Aziz veli: "Kod koga se nađu ove tri stvari, taj je postigao sreću:

- kada se naljuti, njegova ljutnja ga ne skrene s istine,
- kada je nečim zadovoljan, to zadovoljstvo ga ne odvede u nepravdu i pokvarenost, i
- kada je u mogućnosti da uzvrati, on oprosti i prijeđe preko nepravde koja mu je načinjena."

Nesebičnost kakvu svijet ne poznaje

Huzejfe el-Adevi je rekao: "Na dan Bitke na Jermuku krenuo sam u potragu za svojim amidžićem. Nosio sam nešto vode i mislio: 'Ako ga pronađem živog i iscrpljenog, dat ću mu vode da se okrijepi i umit ću ga.' Kada sam ga pronašao, htio sam ga napojiti, no u tom času smo začuli nečiji jauk. Amidžić mi je išaretom pokazao da odem do tog čovjeka koji je jecao. Otišao sam do njega i vidio da je to Hišam ibnul-'As. Kada sam mu ponudio vodu, čuo je trećeg kako je jauknuo pa mi je pokazao išaretom da odem do njega. Otišao sam do njega i vidio da je on već podlegao. Vratio sam se Hišamu, kad ono, i on već izdahnuo. Onda sam došao do

²² Ibnun-Nu'man se bavio vraćanjem i proricanjem budućnosti i na taj način zarađivao. (op.prev.)

amidžića i vidio da je i on već umro.”

Oholost na mjestu poniznosti

Prenosi se da je neki čovjek obilazio između Saffe i Merve na konju (prije nego što je to mjesto ušlo u sklop mesdžida – K’abe), a pred njim su išli njegov rob i dva mladića koji su ga posluživali. Oni su mu, idući ispred njega i udarajući ljude, krčili prolaz. To je prouzrokovalo srdžbu svijeta pa su iskolačenih očiju zurili u njega, a on je bio izuzetno visok i upadljivo krupnih očiju. Nakon nekoliko godina, jedan hadžija koji je s njim obavio hadždž vidio ga je kako od ljudi traži pomoć (prosi) na jednom bagdaskom mostu, pa ga upita: “Zar ti nisi onaj koji je te i te godine bio na hadždžu, onaj pred kim su išli robovi i krčili mu put, udarajući ljude da se sklone?” Odgovorio je: “Jesam.” Ovaj ponovo upita: “Pa šta te dovede do ovoga što vidim?” On odgovori: “Oholio sam se na mjestu na kojem se uglednici i velikani skrušeno ponašaju i izražavaju poniznost, pa me Allah ponizio na mjestu na kojem se poniženi uzdižu.”

Egoizam

Omer ibnul-Hattab, r.a., je jednom prilikom prolazio kroz Mekku i vidio kako posluga stoji dok uglednici jedu, pa se naljutio i s negodovanjem rekao: “Šta je ljudima pa samo na sebe misle, zapostavljajući svoju posluđu?!” Onda je odbio da im se pridruži sve dok nisu pozvali posluđu da zajedno s njima, za istom sofrom, objeduju.

Ne kažnjavaj u srdžbi

Omer ibn Abdul-'Aziz je poslao dopis jednom od svojih namještenika, u kojem je stajalo: “Ne provodi kaznu dok si u naletu srdžbe (afektu). Kada se naljutiš na nekoga, pritvori ga i pričekaj dok te ljutnja ne prođe. Tek onda ga izvedi i odredi kaznu prema težini njegovog prijestupa...”

Znaci lijepog ponašanja

Imam Sujutija veli: “Deset stvari su pokazatelji lijepog ponašanja: neizražavanje stalnog oportunitizma, držanje zlatne sredine, netraganje za tuđim greškama i propustima, uljepšavanje onoga što izgleda kao grijeh a to nije, traganje za onim što opravdava tuđe grijehe, pretpostavljajući da su počinjeni zbog neke

poteškoće, prioritet samoprijekora nad prijekorom drugih, opredijeljenost za spoznaju vlastitih a ne tuđih mahana, uljudnost i veseo pristup prema starijem i mlađem, te blago obraćanje riječima prema svakome.”

Zatim je rekao: “Prema sagovorniku imaš tri obaveze: “Kada ti priđe – da ga uljudno primiš, kada želi sjesti – da mu napraviš mjesto i kada govori – da ga s pažnjom saslušaš.”

Primjer poniznosti

Omer ibn Abdul-’Aziz je jednog dana u kući sjedio sa svojim prijateljima, kad se iznenada smanji svjetlost fenjera. On ustade i podesi jačinu svjetlosti. Jedan od prisutnih mu reče: “O vladaru pravovjernih, svaki od nas je u sebi želio da mu narediš da on popravi svjetlost.” Omer mu na to reče: “Ni je od lijepog ponašanja to da čovjek za nešto (neki posao) koristi svoga gosta. Ustao sam kao Omer i vratio se – kao Omer.”

Prijateljstvo

Ako je tvoj prijatelj iznad tebe po položaju, iskazuj mu poštovanje; ako ste u istom rangu, obraćaj mu se s iskrenošću; ako je u društvu na nižem položaju od tebe, pokazuj prema njemu milost i razumijevanje. Ako ti je prijatelj učenjak – budi mu na usluzi; ako je neznalica – usmjeravaj ga i mudro vodi; ako je imućan – neka skromnost bude znakom vašega druženja, a ako je siromašan – budi prema njemu velikodušan i darežljiv.

Ne ljuti se

Neki čovjek je prišao Selmanu el-Farisiju, r.a., govoreći: “Allahov robe, posavjetuj me!” On mu reče: “Ne srdi se.” Ovaj reče: “To ne mogu.” Selman mu na to reče: “Onda, kada se naljutiš, obuzdaj svoj jezik i svoje ruke!”

Spoznaja greške

Jedan derviš je krenuo na hadždž pa mu se od puta izlizala i pohabala obuća. Usljed žestine pustinjskog pijeska, noge su mu bile kao spržene. Nastavio je put, negodujući zbog nesreće koja ga je pogodila i zbog toga što nije imao novca da

sebi pribavi jahaću životinju. Kada je stigao u Mekku, na jednom od ulaza je vidio čovjeka bez nogu kako od ljudi traži da mu šta udijele. Nakon toga je zaplakao i zatražio oprost od Gospodara.

U kući Poslanika, s.a.v.s.

‘Urve, r.a., veli da mu je Aiša, r.a., rekla: “Allaha mi, bratiću moj, nekada bismo gledali mlađak, pa ponovo dočekali mlađak, pa ponovo i slijedeći – dočekali bismo tri mlađaka u dva mjeseca a da se u kućama Poslanika, s.a.v.s., ne bi naložila vatra.” ‘Urve je upita: “Tetko, kako ste onda preživljavali, šta ste jeli?” Aiša, r.a., odgovori: “Hurme i vodu. A Poslanik, s.a.v.s., je imao komšije – ensarije, koji su imali deve date na korištenje, pa bi ponekad poslali mlijeka Poslaniku, s.a.v.s., i on bi nas njime napojio.”

Zar daješ, a i tebi je potrebno?!

Omer ibn ‘Ubejdullah ibn Ma’mer je jednom prilikom prošao pored jednog Abesinca – crnca koji je nešto jeo ispred neke bašče u Medini, a pored njega je bio pas. Kada god bi pojeo zalogaj, i psu bi bacio jedan komad. Omer ibn ‘Ubejdullah ga upita: “Je li ovo tvoj pas?” On odgovori da nije. “Pa zašto ga onda hraniš?”, upita Omer. “Stidim se i nelagodno mi je kada vidim te njegove oči kako me gledaju dok ja jedem, a njemu ne dam”, odgovori Abesinac. Omer upita: “Jesi li slobodan ili rob?” Ovaj odgovori: “Rob osobe iz plemena Benu Asim.” Omer je zatim otišao do tog plemena i otkupio roba, a zatim kupio bašču. Onda je došao i upitao Abesinca: “Znaš li da te je Allah oslobodio?” On mu odgovori: “Hvala Allahu, samo Njemu pripada hvala. A nakon toga, hvala i onome koji me je oslobodio.” Omer reče: “Ova bašča je tvoja.” Abesinac će na to: “Svjedočim da je ona vakuf (trajno dobro) za siromahe Medine.” Omer mu reče: “Šta ti je?! Zar to radiš, a i tebi je potrebno?” Abesinac odgovori: “Stidim se Allaha da nakon što me je počastio nečim, uzvratim na način da time škrtarim.”

Ugledan i ponižen

Ibn Džerir et-Taberi nam od Abdullaha ibn Abdullaha ibn Ubejja prenosi primjer izuzetne i čudesne pokornosti Poslaniku, s.a.v.s., i iskazivanje prioriteta toj pokornosti nad sobom i svojom porodicom. U toj predaji stoji da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., pozvao Abdullaha ibn Abdullaha ibn Ubejja i rekao mu: “Zar nisi čuo šta

kaže tvoj otac?” On odgovori: “Poslaniče, draži si mi i od oca i od majke – šta je rekao moj otac?” Poslanik, s.a.v.s., mu reče: “Tvoj otac je rekao: ‘Ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači istjerati iz nje slabijeg.’”²³ Abdullah reče: “Allaha mi, Poslaniče, istinu je rekao. Ti si, uistinu, jači i ugledniji, a on je slab i ponižen. Allaha mi, Božiji Poslaniče, otkako sam stigao u Medinu, stanovnici Jesriba²⁴ znaju da u njoj nema dobroćudnijeg, čestitijeg, plemenitijeg i milostivijeg čovjeka od mene. Ako ću time steći Allahovo i Poslanikovo zadovoljstvo, donijet ću njegovu glavu (ja ću ga ubiti).” Poslanik, s.a.v.s., na to reče: “Ne!”

Kada su nevjernici stigli pred Medinu, Abdullah ibn Abdullah ibn Ubejj je na ulazu u grad sa sabljom u ruci dočeka svoga oca i rekao mu: “Jesi li ti rekao: ‘Ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači istjerati iz nje slabijeg?’ Sada ćeš, uistinu, spoznati da li je snaga kod tebe ili kod Vjerovjesnika, s.a.v.s. Allaha mi, nećeš mu ni prići, osim uz dozvolu od Allaha i Njegovog Poslanika!”

Njegov otac tada povika: “O pleme Hazredž, moj vlastiti sin mi ne da prići mojoj kući! O pleme Hazredž, moj vlastiti sin mi ne da prići vlastitoj kući!”

Abdullah reče: “Allaha mi, nećeš doći u blizinu Poslanika sve dok od njega ne dobiješ dopuštenje.” Nakon toga se svijet okupio oko njega i pokušavali su da ga uvjere da ocu dopusti da priđe svojoj kući, a on je i dalje ostao pri stavu da neće ući u Medinu, u blizinu Poslanika, s.a.v.s., dok ne dobije dozvolu od Allaha i Njegovog Poslanika. Onda su otišli do Poslanika i obavijestili ga o tome šta se dešava, a Poslanik, s.a.v.s., im reče: “Otiđite do njega i recite mu da oca pusti da ode do svoje kuće.” Kada su ga obavijestili o tome šta je Vjerovjesnik, s.a.v.s., kazao, rekao je: “Ako je Vjerovjesnik, s.a.v.s., tako naredio – uredu.”

Nečisti mušrik

Kada je Ebu Sufjan jednom prilikom došao u Medinu, navratio je do svoje kćerke Ummu Habibe, r.a. Kada je pošao sjesti na prostirku koju je koristio Poslanik, s.a.v.s., ona je prišla, sklonila je i umotala. Vidjevši to, Ebu Sufjan upita: “Kćeri, ne razumijem – ko ti je preči i važniji, koga čuvaš – mene ili prostirku?” Ona mu odgovori: “To je prostirka koju koristi Poslanik, s.a.v.s., a ti si nečisti mušrik (mnogobožac).”

²³Kur’anski ajet u kojem Allah navodi riječi nevjernika. Cijeli ajet glasi: “Oni govore: ‘Ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači istjerati iz nje slabijeg!’ A snaga je u Allaha i Poslanika Njegova i u vjernika, ali licemjeri neće da znaju.” (El-Munafikun, 8) (op.prev.)

²⁴Stari naziv za Medinu (op.prev.)

Mi imamo svoje prioritete

Prenosi se da je Poslanik, s.a.v.s., od nekog jevreja posudio nešto novca, pa je taj jevrej zatražio dug prije nego je istekao dogovoreni rok vraćanja. Prepriječio je put Poslaniku, s.a.v.s., u Medini i rekao mu: “Vi iz plemena Abdul-Muttalib ste zaista narod koji stalno odgađa i odugovlači s vraćanjem dugova.” Kada je to čuo Omer, r.a., žestoko se naljutio: “Ako mi Vjerovjesnik, s.a.v.s., dopusti, odrubit ću mu glavu.”

Poslanik, s.a.v.s., mu na to reče: “Omere, meni i mome prijatelju (Omeru) je prioritet (potrebnije) nešto drugo. Naredi njemu da ne optužuje nepravedno, a mene upozori na pravovremenu otplatu duga.”

Nakon toga se Poslanik, s.a.v.s., okrenuo jevreju i rekao mu: “Dogovoreno vrijeme za vraćanje duga ističe sutra.”

Ja sam sin žene iz plemena Kurejš

Jednom prilikom je kod Poslanika, s.a.v.s., ušao neki čovjek koji se ustručavao da mu se obrati, da s njim razgovara. Vidjevši to, Vjerovjesnik, s.a.v.s., mu reče: “Ne boj se i ne ustručavaj se. Opusti se, ja sam sin žene koja se hranila osušenim hljebom u Mekki.”

Jednom je, opet, Poslanik, s.a.v.s., prošao pored nekih ljudi koji su htjeli ustati iz poštovanja prema njemu, pa im je on to zabranio, rekavši: “Ne ustajte pred drugima kao što rade stranci.”

A kada je osjetio da će uskoro napustiti ovaj svijet, nakon što je Allah, dž.š., upotpunio svoju blagodat prema vjernicima i usavršio njihovu vjeru, Poslanik, s.a.v.s., se popeo na minber i rekao: “O ljudi, ako sam koga nepravedno udario bičem po leđima, evo mojih leđa – neka mi vrati. Ako sam ukaljao nečiju čast, evo me – neka mi vrati. Ako sam kome nepravedno uzeo imetak, evo mog imetka – neka uzme iz njega. I neka se ne boji moga prijezira i moje mržnje prema njemu, jer ja tako ne postupam (to nije u mojoj prirodi).”

Kada je na Poslanika, s.a.v.s., nasrnuo Gaus ibnul-Haris te isukao sablju i krenuo da ga ubije, a onda, stojeći sa sabljom iznad njega, rekao: “Ko će te zaštititi od mene, o Muhammede?”, plemeniti Poslanik, s.a.v.s., mu je odgovorio: “Allah...” U tom trenutku mu je sablja ispala iz ruke, a Poslanik, s.a.v.s., ju je uzeo i upitao ga: “A ko će tebe zaštititi od mene?” Gaus reče: “Budi milostiv prema meni i oprosti mi moj prijestup!” Poslanik, s.a.v.s., mu je oprostio, a Gaus se vratio među svoj narod i rekao: “Dolazim vam od najboljeg čovjeka!”

Zašto prepadate mladića?

Ahnef ibn Kajs je jednom prilikom upitan od koga je naučio i stekao blagost koju posjeduje, pa je odgovorio: "Stekao sam je od Kajsas ibn Asima el-Munkarija. Jednog dana sam došao kod njega te je meni i prisutnima, zaodjeven ogrtačem, prenosio neke hadise Poslanika, s.a.v.s. Odjednom su neki ljudi ušli, noseći u rukama njegovog preminulog sina i dovodeći njegovog amidžića svezanih ruku na leđima. Povikali su: 'Ovaj ti je ubio sina!'

Kajs nije prekinuo s pripovijedanjem hadisa niti je raskopčao ogrtač. Kada je završio s prenošenjem hadisa, okrenuo im se i rekao: 'Zar strašite tog mladića?!'

Zatim se okrenuo amidžiću i rekao: 'Sinko moj, umanjio si svoju brojnost, oslabio si svoj oslonac (svoju podršku i pomoć), oduzeo snagu svojim mišićima, izazvao (zlu)radost kod svojih neprijatelja i ražalostio svoj narod.'

Onda se okrenuo ljudima oko sebe i upitao: 'Gdje je moj drugi sin?' Kada je došao, Kajs mu reče: 'Sine, oslobodi svoga amidžića, ukopaj svoga brata i otiđi njegoj majci i daj joj stotinu deva. Ona je ostala sama, pa će se možda devama zabaviti, utješiti i neće puno misliti o izgubljenome sinu...'

Ko zaslužuje da bude na položaju?

Vladar pravovjernih Alija, r.a., je rekao: "Položaj zaslužuje onaj ko se ne ulizuje, ko ne podmićuje, ne vara i ne obmanjuje, koga užici i ambicije ne zasljepljuju."

A Mu'avija ibn Ebi Sufjan je jednom prilikom rekao Arabetu el-Evsiju: "Čime si se nametnuo kao vođa svome narodu?" On mu odgovori: "Nisam im ja vođa, nego čovjek koji u njihovo ime dijeli, koji razmišlja umjesto maloumnika, koji je strog umjesto onih koji su pretjerano blagi, i koji popušta i pokazuje naklonost prema onima koji su slabi i u oskudici. Ko postupa onako kako ja postupam – on je na položaju na kojem sam i ja. Ko je ispod mene u ovim postupcima – ja sam bolji od njega. A ko mene u njima nadmaši, taj je bolji od mene."

Allah naglašava obaveznost ispunjavanja obećanja i ugovora

Kada su muslimani u toku borbe protiv Perzijanaca opkolili grad Sus, iznenadilo ih je ponašanje stanovnika toga grada u opsadi. Naime, oni su odjednom otvorili vrata svojih kuća, izašli vani, kretali se po trgovima, trgovali, i sve to bez oružja, krajnje mirni i spokojni, kao da nisu u okolnostima rata.

Muslimanska vojska je poslala izaslanike koji su ih upitali za razlog tako

iznenađujućeg i neočekivanog ponašanja. Zar bez ikakvog straha izlaze na ulicu i rješavaju svoje potrebe?!

Stanovnici Susa odgovoriše: “Ugovorom ste nam ponudili sigurnost, pa smo ugovor prihvatili i prihvatili smo da vam dajemo glavarinu (džizju) ako nas poštediti i pružite nam sigurnost.”

Izaslanici u čuđenju rekoše: “Mi vam nikakav ugovor nismo ponudili!” Oni odgovoriše: “Mi ne lažemo!”

Nakon toga su pripadnici muslimanske vojske jedan drugog zapitkivali o mogućem ‘ponuđaču ugovora’ između njih. Jedan rob, musliman, poznat po imenu Mukennef, izjavio je da je on napisao i poslao ugovor u kojem neprijatelju garantuje sigurnost. Muslimani su htjeli da odbace obećanje koje je dao rob koji nema ovlasti ni nad samim sobom, a pogotovo ne da istupa u ime muslimanske vojske. No, stanovnici Susa rekoše: “Mi ne znamo ko je od vas slobodan, a ko rob. Ponuđen nam je ugovor i mi smo ga prihvatili. Mi stojimo iza toga i pridržavat ćemo se. Vi, ako hoćete, prekršite ga.”

Muslimanska vojska je bila prinuđena da obustavi borbu i napade dok ne pitaju halifu o daljnjim koracima. Omer, r.a., im je poslao pismo u kojem stoji: “Zaista Allah posebnu pažnju poklanja ispunjavanju ugovora i preuzetih obaveza. A, nećete se ubrojati u one koji ispunjavaju obaveze i ugovore ako ugovore ne poštuju. S obzirom na to da imate dozu sumnje o ovom pitanju, uzmite od njih džizju i ispoštujte ugovor.”

Muslimani su se pokorili Omerovoj, r.a., naredbi, ispoštovali su ugovor te dali stanovnicima Susa njihova prava, garantujući im sigurnost.

Dan gladovanja, pa dan sitosti

1- Enes ibn Malik, r.a., pripovijeda da je jednom prilikom Fatima, kćerka Božijeg Poslanika, s.a.v.s., svome ocu donijela komadić hljeba, pa je Vjerovjesnik upita: “Šta je ovo, Fatima?” Ona odgovori: “Imala sam jednu jušku koju sam ispekla pa nisam mogla da ti ne donesem makar ovaj komadić.” Na to Poslanik, s.a.v.s., reče: “Ovo je prvi komad hrane koji je ušao u usta tvoga oca unazad tri dana.”

2- Vjerovjesnik, s.a.v.s., je jednom prilikom držao hutbu u kojoj je rekao: “Tako mi Allaha, sinoć u Muhammedovoj porodici nije ostao ni jedan pregršt hrane.” Prenosilac hadisa veli: “Radi se o devet kuća u kojima živi neko od Poslanikove porodice! Allaha mi, Vjerovjesnik, s.a.v.s., ovo nije rekao žaleći se na oskudicu Allahove opskrbe, nego je želio da utješi svoj ummet.”

3- Aiša, r.a., veli: “Poslanik, s.a.v.s., je preselio na bolji svijet a u njegovoj kući nije ostalo ništa što bi poslužilo kao hrana živome biću, osim polovine zrna

pšenice na mojoj polici. Jednom mi je Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Pokazano mi je da će mi dolina Mekke biti ispunjena zlatom, pa sam rekao: 'Ne, Gospodaru moj. Jedan dan ću biti gladan, a drugi sit. Pa na dan kada budem gladan, skrušeno ću Te pozivati i upućivati Ti dove. A na dan kada budem sit, zahvaljivat ću Ti i veličati Te.'"

Cijela karavana udijeljena kao sadaka

U vrijeme Omera, r.a., svijet je zadesila sušna godina i teško finansijsko stanje. A jedna karavana iz Šama, koja se sastojala od hiljadu deva natovarenih raznom hranom i odjevnim predmetima, zaustavila se u Medini, kod Osmana, r.a. Trgovci su se utrkiivali ko će prije doći do karavane i tražili su od Osmana, r.a., da im proda robu. On ih upita: "Koliko mi zarade nudite?" Oni odgovoriše: "Pet posto." Osman reče: "Našao sam Onoga Ko će mi dati više." Trgovci mu rekoše: "Ne znamo nikoga od trgovaca među nama ko će ti dati veći procent." Tada im Osman reče: "Našao sam Ko će mi dati za svaki dirhem sedam stotina dirhema, pa i više. Našao sam Uzvišenog Allaha kako kaže: *'Oni koji imanja svoja troše na Allahovom putu liče na onoga koji posije zrno iz kojeg nikne sedam klasova i u svakom klasu po stotinu zrna. A Allah će onome kome hoće dati i više; Allah je neizmjereno dobar i sve zna.'* (El-Bekare, 261)

Možete li vi, o trgovci, ponuditi više od toga? O trgovci, uzimam vas za svjedoke da sam cijelu karavanu i sve ono što je na njoj – od pšenice, brašna, ulja, masla, odjeće i dr. – poklonio siromasima Medine. Ona je sadaka za siromašne muslimane!"

Sjedenje sa šejtanom

Ebu Hurejre, r.a., prenosi da je jednom prilikom neki čovjek pred Poslanikom, s.a.v.s., ružnim riječima vrijeđao Ebu Bekra, r.a. Poslanik, s.a.v.s., se na njegove uvrede čudio i smiješio. Kada je vrijeđanje uzelo maha, Ebu Bekr, r.a., uzvrat i čovjeku uputi nekoliko riječi identičnih onima kojima ga je on vrijeđao. Vjerovjesnik, s.a.v.s., se na to naljuti te ustade. Ebu Bekr, r.a., ga sustiže i obrati mu se: "Boži ji Poslaniče, kada je on mene vrijeđao, ti si mirno sjedio, a kada sam mu uzvratio, naljutio si se i ustao?!"

Poslanik, s.a.v.s., mu reče: "Uz tebe je bio melek koji je odgovarao tom čovjeku umjesto tebe. Ali, kada si ti uzvratio njegovim riječima, pojavio se i primakao šejtan. A ja sa šejtanom ne sjedim."

Zatim je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "Ebu Bekre, tri stvari su, zaista,

istina:

- koji god rob radi Allaha prijeđe preko nepravde koja mu je načinjena, Allah će mu preko toga dati snagu i Svoju pomoć,
- koja god osoba preko poklona želi održati rodbinske veze, Allah će joj uvećati opskrbu, i
- koja god osoba počne tražiti (prostiti) od ljudi kako bi uvećao imetak koji ima, Allah će mu time povećati oskudicu.”²⁵

Kada se mi lijepo ponašamo, to ih pokvari

Abdullah ibn Tahir veli: “Bio sam jednog dana kod halife Me'muna, pa je dozivao posluđu uobičajenim riječima: ‘Mladiću!’ No, niko se ni je odazivao. Onda je ponovo dozivao, ali jačim glasom. Tada je ušao sluga – mladić turskog porijekla, govoreći: ‘Zar posluga nema potrebu za jelom i pićem? Zar ne možemo (smirom) ni jesti? Kad god odemo od tebe, vičeš i dozivaš nas: ‘Mladiću, mladiću!’ Dokle tako?’

Me'mun je dugo ostao pognute glave, a ja sam bio uvjeren da će mi narediti da kaznim mladića odgovarajućom kaznom kako bi mu to bila opomena za neprimjereno ponašanje. Zatim je pogledao u mene i rekao: ‘O Abdullah, zaista, kada čovjek uljepša svoj odnos i ponašanje, to pokvari ponašanje njegove posluge. Ali mi ne možemo pokvariti svoje ponašanje i loše postupati kako bismo popravili ponašanje svoje posluge!’

Nakon toga je prešao preko mladićevog ružnog postupka.”

Jedan od stanovnika Dženneta

Enes ibn Malik, r.a., pripovijeda: “Sjedili smo kod Vjerovjesnika, s.a.v.s., pa nam je kazao: ‘Sada će se pred nama pojaviti jedan čovjek koji je od stanovnika Dženneta.’ Tada je ušao jedan ensarija s čije brade su padale kapljice vode od abdesta, a u lijevoj ruci je nosio svoje papuče. Sutradan je Vjerovjesnik, s.a.v.s., ponovio iste riječi, pa je pred nas izašao isti čovjek. I trećeg dana je Vjerovjesnik, s.a.v.s., ponovio svoje riječi od prethodna dva dana, pa se nakon toga pojavila pred nama ista osoba, u istom stanju kao i prvi put. Nakon što je Vjerovjesnik, s.a.v.s., ustao (i izašao), za tim čovjekom je izašao Abdullah ibn ‘Amr, r.a., i rekao mu: ‘Ja sam se posvađao sa svojim ocem, pa sam se zakleo da mu neću ući u kuću tri dana, pa da li mi dozvoljavaš da kod tebe boravim ta tri dana?’ On je odgovorio: ‘Da’.”

²⁵ Hadis bilježi imam Ahmed u “Musnedu”, tom II, str. 436.

Enes veli: "Abdullah je pričao da za te tri noći provedene kod njega nije vidio da noću ustaje radi obavljanja noćnog namaza, osim što je imao običaj da se, kada se probudi, prevrne na drugu stranu u postelji i spominje i veliča Allaha, dž.š., sve do sabah-namaza. Pripovijedajući dalje, Abdullah kaže: 'Nisam ga (tokom ta tri dana) čuo da je išta osim dobra govorio. Kad su protekla tri dana, skoro sam počeo da potcjenjujem njegova djela, pa sam mu rekao: 'Allahov robe, ja i moj otac se nismo posvađali niti sam se zakleo da mu neću ulaziti u kuću, nego sam čuo Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da za tebe veli, tri puta to govoreći, da će pred nas izaći čovjek koji je jedan od stanovnika Dženneta, pa si se sva tri puta pojavio ti. Htio sam da boravim kod tebe i da posmatram tvoja djela, da bih te u tome slijedio, ali nisam primijetio da ti radiš neko posebno veliko i vrijedno djelo. Pa kako si postigao to da ti pripadne ono što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., za tebe kazao?'

On reče: 'Tu nema ništa više, nego samo ono što si i sam vidio.' Abdullah priča: 'Kada sam krenuo da izađem, pozvao me i rekao: 'Tu nema ništa više, nego samo ono što si i sam vidio, osim što ja u svojoj duši i srcu ne gajim ni prema jednom muslimanu nimalo ljutnje ni srdžbe niti ikome zavidim na nekom dobru koje mu je Allah dao.' Abdullah tada reče: 'To je ono što te je dovelo na taj položaj (kod Allaha, dž.š., pa si zaslužio Džennet).'"²⁶

Obavit ću tavaf samo nakon Poslanika, s.a.v.s.

Kada se 'Urve ibn Mes'ud es-Sekafi vratio u pleme Kurejš nakon pregovora s Poslanikom, s.a.v.s., Resulullah je poslao Osmana ibn 'Affana, r.a., Kurejšijama kako bi pregovarao s njima o obavljanju umre.

Kurejšije su voljele Osmana, jer je uvijek prema njima bio plemenit i dobar. Pred Mekkom ga je sreo Iban b. Se'id ibn el-'As, pa se s njim uputio u Mekku da ga zaštititi i pomogne mu da prenese poruku Poslanikovu, s.a.v.s. Kada je Osman stigao do Ebu Sufjana i uglednika plemena Kurejš, prenio im je Vjerovjesnikovu, s.a.v.s., poruku. Nakon toga, oni mu rekoše: "Ako želiš tavafiti oko K'abe – tavafi."

Osman, r.a., im odgovori: "Neću to uraditi dok Poslanik, s.a.v.s., ne tavafi!" Nakon tih riječi, Kurejšije su ga zadržali i pritvorili.

Do Vjerovjesnika, s.a.v.s., je došla vijest da su Kurejšije ubile Osmana, pa je rekao: "Nećemo se smiriti dok ne povedemo borbu protiv njih." Tada je pozvao ashabe da daju prisegu. To je poznata 'prisega pod drvetom' (bej'atur-ridvan). Ebu Sinan el-Esed je bio prvi koji je dao prisegu Poslaniku, s.a.v.s.

On je rekao Poslaniku, s.a.v.s.: "Božiji Poslaniče, ispruži ruku da ti dam prisegu." Vjerovjesnik, s.a.v.s., upita: "Na što prisežeš?" On odgovori: "Na sve ono što ti

²⁶ Hadis bilježi imam Ahmed u "Musnedu", i zadovoljava uvjete Buharije i Muslima. Pogledaj: tom III, str. 161.

je na umu.” Tada je Poslanik, s.a.v.s., od ashaba uzeo prisegu da će svoje živote staviti na raspolaganje, udario jednom rukom o drugu i rekao: “Gospodaru moj, ovo je prisega za Osmana.” Tim povodom je objavljen slijedeći ajet: *“Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli. On je znao šta je u srcima njihovim, pa je spustio smirenost na njih, i nagradit će ih skorom pobjedom.”*²⁷

Ljubav u ime Allaha

Vjerovjesnik, s.a.v.s., je rekao: “Među Allahovim robovima ima ljudi koji nisu ni vjerovjesnici ni šehidi, kojima će na Sudnjem danu bez zlobe zavidjeti i vjerovjesnici i šehidi zbog položaja na koji ih je Allah uzdigao.”

Prisutni rekoše: “Božiji Poslaniče, obavijesti nas ko su oni.”

On reče: “To su oni koji su se u ime Allaha i radi Njegovog zadovoljstva voljeli, a nisu ni u kakvoj rodbinskoj vezi niti jedni od drugih imaju neke imovinske koristi. Tako mi Allaha, zaista su njihova lica svjetlo i ispod njih je, zaista, svjetlo. Neće strahovati kada svijet bude strahovao niti će tugovati kada svijet bude tugovao.” Onda je Poslanik, s.a.v.s., proučio slijedeći ajet: *“I neka se ničega ne boje i ni za čim neka ne tuguju Allahovi štićenici.”*²⁸

Ne želim da se susretnem s Allahom, a da sam prekršio obećanje

Mirdas el-Haridži je bio u zatvoru ‘Ubejdullaha ibn Zijada, pa mu je čuvar jednom rekao: “Ja želim da ti pomognem. Ako te svake sedmice jednom pustim kući, hoćeš li se svaki put vratiti?”

On odgovori da hoće. Tako je radio svake sedmice. No, jednog dana neko od El-Havaridža (iz njegovog plemena) ubio je policijskog službenika koji je radio za ‘Ubejdullaha ibn Zijada. Čuvši to, ‘Ubejdullah je naredio da se pobiju svi pripadnici tog plemena (El-Havaridža) koji su u zatvoru. Taj dan je Mirdas bio van zatvora. Kada je njegova porodica saznala šta se desilo, rekli su mu: “Boj se Allaha! Ako se vratiš, ubit će te.”

On im reče: “Ne želim da se susretnem s Allahom (na Sudnjem danu), a da sam prekršio dato obećanje. Također, ‘Ubejdullah je tiranin i nepravednik, nisam siguran, kad sazna za mene, da neće ubiti čuvara.”

Kada se vratio u zatvor, rekao je čuvaru: “Do mene su doprle vijesti o tome šta je tvoj nadređeni odlučio uraditi s pripadnicima moga plemena pa sam požurio

²⁷ El-Feth, 18.

²⁸ Junus, 62.

da se vratim kako ti ne bi imao neprijatnosti!”

Čuvar mu reče: “Idi kojim god putem želiš, Allah te sačuvao!”

Milost prema životinjama

Abdullah ibn Mes’ud, r.a., veli: “Jednom prilikom smo vidjeli pticu koja je ličila na vrapca, a s njom njeno ptiče koje je počelo mahati krilima i tako doletjelo do nas. Kada je došao Poslanik, s.a.v.s., rekao je: “Ko je uznemirio ovu pticu uzevši joj njeno ptiče? Vratite joj ga.”

A Ebu ed-Derda’ je na smrtnoj postelji ‘razgovarao’ sa svojom devom, govoreći joj: “O devo moja, nemoj se pred svojim Gospodarom žaliti na mene. Jer, zaista, nikad te nisam tovario preko tvojih mogućnosti.”

Učenjaci fikha su govorili da je obaveza onoga u čiju kuću uđe (zaluta) slijepa mačka da je hrani, jer ona nije u stanju naći izlaz. Također, učenjaci fikha su zabranili da se životinje tovore preko njihovih mogućnosti.

A Vjerovjesnik, s.a.v.s., je zabranio da se iz zabave i igre ubijaju životinje kada je rekao: “Ko iz zabave ubije vrapca, on (vrapac) će na Sudnjem danu dozivati Uzvišenog Allaha govoreći: ‘Gospodaru, taj i taj me je ubio iz igre i obijesti, a nije me ubio radi kakve koristi.’”

Po islamskom učenju, svijet životinja je poput svijeta ljudi. One imaju svoje specifičnosti, svoju prirodu, senzibilitet. One imaju pravo na milost i blagost u postupanju prema njima, kao i čovjek. Međutim, kada životinja učini kakav prekršaj, ona se ne kažnjava – kažnjava se njen vlasnik ako je bio neodgovoran.

Što se pak tiče neislamskih naroda, sve do devetnaestog stoljeća životinjama se sudilo i donosile su se presude o njihovom zatvaranju, progonu ili pogubljenju. U nekim zemljama su, recimo, mačke osuđivane na smrt, a kao razlozi presude navođeno je da praktikuju sihr.

Društvena solidarnost u islamu i na Zapadu

Doktor Muhammed Jusuf Musa u svome djelu “Islam i ljudska potreba za njim” veli: “Ovo je dobra prilika da spomenem da sam tokom svoga boravka u Francuskoj vidio da porodicu u kojoj sam proveo neko vrijeme poslužuje djevojka na kojoj se vidjelo da je plemenitog porijekla. Upitao sam gazdaricu: ‘Zašto ova djevojka radi kao sluzavka? Zar nema u porodici nekoga ko će je sačuvati od ovog neadekvatnog posla koji radi kako bi preživjela?’

Ona mi odgovori: ‘Ta djevojka je iz lijepe porodice iz obližnjeg mjestašca. Njen amidža ima toliko imetka i bogatstva da ne zna šta će od njega. Ali, njega ona

uopće ne interesuje niti želi znati u kakvoj je situaciji.'

Upitao sam: 'A zašto se ne pokrene parnica pred nadležnim sudom kako bi sud naložio amidži njeno izdržavanje?' Gazdarica se iznenadi mojim riječima, a onda me upozna s činjenicom da ona po zakonu na to nema pravo.

Onda sam je ja upoznao s islamskim propisom o ovom pitanju, a ona mi reče: 'Gdje su naši zakoni u odnosu na taj koji spominjete? Kada bi to predvidio naš zakon, ne bi vidio niti jednu djevojku ili ženu da je primorana da izađe iz svoje kuće kako bi zarađivala u nekoj od fabrika, ustanova, radionica, laboratorija ili nekih državnih agencija!'"

Ovo je blagodat za koju ćete biti pitani na Sudnjem danu

Et-Taberani i Ibn Hibban bilježe od Ibn 'Abbasa, r.a., da je rekao: "Ebu Bekr je jednom prilikom po popodnevnoj žegi izašao u džamiju, pa ga primijeti Omer, r.a., i reče mu: 'O Ebu Bekre, šta te natjera da u ovo doba dana (po ovoj žegi) izađeš?' On odgovori: 'Ništa drugo do glad koju osjećam.' Omer, r.a., mu reče: 'Ni mene ništa drugo nije navelo da izađem.'

U tom momentu naiđe Vjerovjesnik, s.a.v.s., i upita ih za razlog izlaska. Oni odgovoriše: 'Allaha nam, ništa drugo nas nije natjeralo da izađemo do činjenica da nemamo čime umiriti naš stomak od gladi.'

Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, ni mene ništa drugo nije izvelo napolje.' Nakon toga su krenuli zajedno prema kući Ebu Ejuba el-Ensarija. On je obično ostavljao hrane ili mlijeka specijalno za Poslanika, s.a.v.s. Toga dana Vjerovjesnik, s.a.v.s., nije došao u uobičajeno vrijeme pa je time Ebu Ejub nahranio svoju porodicu, a onda otišao raditi nešto oko palmi.

Kada su došli do vrata njegove kuće, izašla je Ebu Ejubova žena i iskazala dobrodošlicu Vjerovjesniku, s.a.v.s., i njegovim ashabima. Poslanik, s.a.v.s., je upita: 'Gdje je Ebu Ejub?' Ebu Ejub je čuo glas Poslanika, s.a.v.s., te požurivši od jedne palme, nazvao selam i onda rekao: 'Božiji Poslaniče, ovo nije vrijeme u koje si uobičajio dolaziti.' Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'Istina...'

Ebu Ejub zatim ode i odsječe jednu veliku granu na kojoj je bilo različitih hurmi²⁹ – od onih koje su tek sazrele do jako slatkih. Poslanik, s.a.v.s., mu reče: 'Nisi trebao. Mogao si nam ubrati samo koju hurmu...'

Ebu Ejub na to reče: 'Božiji Poslaniče, htio sam da vam ponudim hurme različitog stepena zrelosti. A uz to, sada ćemo nešto i zaklati.' Vjerovjesnik, s.a.v.s., reče: 'Ako si već naumio nešto zaklati, neka to ne bude životinja koja daje

²⁹ Plodovi palme se razlikuju iako su na istom drvetu. Tako, postoje suhe (zrele) hurme (temr), zrele, svježije i sočne datule (rutab) i nezrele hurme (busr), koje se također mogu koristiti. (prim. prev.)

mlijeko.'

Onda Ebu Ejjub uze jedno janje koje nije napunilo ni godinu starosti, pa ga zakla i pola ispeče, a pola skuha. Kada je hranu postavio pred Poslanika, s.a.v.s., i njegova dva prijatelja, Vjerovjesnik, s.a.v.s., uze komad mesa i stavi u pogačicu, a zatim reče: 'O Ebu Ejcube, odnesi ovo Fatimi, jer nekoliko dana nije imala hrane (nije jela).' I Ebu Ejjub joj odnese.

Kada su se najeli i napili, Poslanik, s.a.v.s., reče: 'Hljeb, meso, sve vrste hurmi...', a onda mu oči zasuziše. 'Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, zaista je ovo blagodat za koju ćete biti pitani na Sudnjem danu!' Ove riječi su ostavile jak trag na dvojicu njegovih prijatelja.

Onda je Poslanik, s.a.v.s., rekao: 'Zato, kada do vas dođe nešto poput ovoga, recite: 'Bismillah' (U ime Allaha), a kada se zasitite, recite: 'Hvala Allahu koji nas je zasitio i ukazao nam svoju neizmjernu blagodat. Jer te riječi odgovaraju ukazanoj blagodatima.'"

Allah je mene navikao na nešto, a ja sam druge navikao na nešto

Abdullah ibn Dž'afer nikada nije odbijao nikoga ko je došao da nešto od njega traži. Bio je toliko plemenit i dobar da su ga neki njegovi prijatelji korili zbog toga. No, on im tada reče: "Allah je mene navikao na nešto, a ja sam druge navikao na nešto. Navikao me je na blagodati kojima me obasipa, a ja sam druge navikao na to da im udjeljujem. Bojim se da ako ja prestanem sa svojim običajem, da će i Allah prestati sa svojim blagodatima prema meni."

Pripovijeda se da je imam Lejs ibn Sa'd imao toliko imetka da je dobit svakoga dana iznosila hiljadu dinara. No, uz to, on na tu dobit nije bio obavezan davati zekat, jer nije nikada ostavljao da novac pregodini, nego je stalno dijelio na Allahovom putu sve što bi mu od prihoda došlo. Niti jedan dan ne bi progovorio dok ne da sadaku za 360 siromaha.

Jednoga dana mu je došla neka žena i zatražila malo meda. Naredio je da joj se da puna poveća posuda. Neko mu reče da bi se žena zadovoljila i s manjom količinom, na što je on odgovorio: "Ona traži prema svojoj potrebi, a mi joj dajemo prema Allahovoj blagodatima prema nama."

Ljudi varaju pa varaj i ti

Omer ibnul-Hattab, r.a., je za vrijeme svoje vladavine zabranio da se mlijeko miješa s vodom. Jedne noći je izašao u Medinu da malo prošetati pa je opazio neku ženu kako govori svojoj kćerki da pomiješa mlijeko s vodom. Kćerka joj reče:

“Kako ću to uraditi kad je vladar pravovjernih to zabranio?”

Majka joj reče: “I drugi ljudi mi ješaju pa pomiješaj i ti. A vladar pravovjernih neće ni znati.”

Kćerka na to reče: “Ako ne zna Omer, zna Omerov Gospodar. Neću to činiti, jer je zabranjeno.” Te njene riječi su dirnule Omera, r.a. Kada je svanulo, zovnuo je svoga sina Asima i rekao mu: “Sine, otiđi na to i to mjesto i pitaj za tu i tu djevojku”, i opisao ju je. Kada je otišao, saznao je da je to djevojka iz plemena Benu Hilal.

Omer, r.a., mu je rekao: “Sine, ponudi joj brak. Jer, vidim da je odabrana i dostojna da se među njenim potomcima rodi hrabri Perzijanac koji će predvoditi Arape.” Asim je oženio tu djevojku, kasnije mu je rodila kćer koju je oženio Abdul-’Aziz ibn Mervan, iz čijeg braka se rodio poznati halifa Omer ibn Abdul-’Aziz.

Mi jedemo samo ono što i oni

Kada je sklopljeno primirje između Ebu ‘Ubejde ibnul-Džerraha, r.a., muslimanskog vojskovođe u Šamu, i jednog od zapovjednika Rimljana, Ebu ‘Ubejdi su Rimljani donijeli ukusnu hranu te rekli da je to hrana koju konzumira njihov vojskovođa lično.

Ebu ‘Ubejde upita: “Da li i vojsci dajete ovu hranu?” Oni odgovoriše: “Ne, nismo to u mogućnosti.”

Ebu ‘Ubejde im na to reče: “Nama ne treba ono (ona hrana) što će biti ekskluzivno za nas, što će koristiti samo nama. Kako bi loš čovjek bio Ebu ‘Ubejde kada bi bio uz vojnike koji su dali svoj život, ili uz one koji nisu, a sebi prisvojio i samo za sebe prigrabio ono što i njima pripada?! Ne, tako mi Allaha, mi jedemo ono što i oni jedu.”

Ako si njih naljutio, rasrdio si Allaha

U vrijeme bitke za oslobođenje Mekke, Ebu Sufjan je s još trojicom uglednika iz plemena Kurejš izašao da špijunira muslimansku vojsku. Međutim, uhvaćen je, a ‘Abbas, r.a., ga je uzeo u svoju zaštitu. Poslanik, s.a.v.s., ga je ostavio pod ‘Abbasovom zaštitom do jutra, kada ga je ‘Abbas trebao predati.

Kasnije je Ebu Bekr, r.a., nakon što je Ebu Sufjan primio islam, prolazio između redova muslimanske vojske, pa je čuo Selmana el-Farisija, Bilala el-Habešija i Suhejba er-Rumija (oslobođene robove) kako tiho razgovaraju. Neko od njih je rekao: “Allah nije omogućio našim sabljama da dokače vrat Allahovog neprijatelja (Ebu Sufjana).”

Ebu Bekr, r.a., se pobojavao da se Ebu Sufjan ne vrati u nevjerstvo pa im je rekao: "Šta vam je?! Zar tako da govorite o ugledniku Kurejšija i njihovom predvodniku i dostojanstveniku?" Nakon toga je otišao do Poslanika, s.a.v.s., i obavijestio ga o događaju, nadajući se da će ih možda Vjerovjesnik, s.a.v.s., pozvati i ukoriti. No, Poslanik, s.a.v.s., to nije učinio, nego se obratio Ebu Bekru, r.a., slijedećim riječima: "O Ebu Bekre, pretpostavljam da si ih naljutio. Allaha mi, ako si njih naljutio, naljutio si i Allaha."

U tom momentu kao da je grom pogodio u Ebu Bekra od težine tih riječi. Odmah se uputio ka njima i upitao ih: "Braćo moja, vjerovatno sam vas uvrijedio." Oni rekoše: "Mi te sada nećemo koriti, Allah će ti oprostiti."

Ovakvo, na najbolji mogući način, islam promoviše jednakost među ljudima.

Pametan se žali samo Allahu

Jedan čovjek iz prvih generacija islama je vidio nekog čovjeka koji se drugome žalio na nedaće i neimaštinu, pa mu reče: "Allaha mi, nisi uradio ništa drugo do požalio se na Onoga koji ima milosti prema tebi – onome koji te milosti prema tebi nema. Pametan i pronicljiv čovjek se žali jedino i samo Uzvišenom Allahu. A najpametniji i najpronicljiviji od njih je onaj ko se Allahu požali na samoga sebe. On se, ustvari, žali na to što je sam prouzrokovao da ljudi nadvladaju njime. Ovo je poput riječi Uzvišenog: *"Kakva god vas nevolja zadesi, to je zbog onoga što ste vi (za)radili."*³⁰

Neke odlike pravog učenjaka

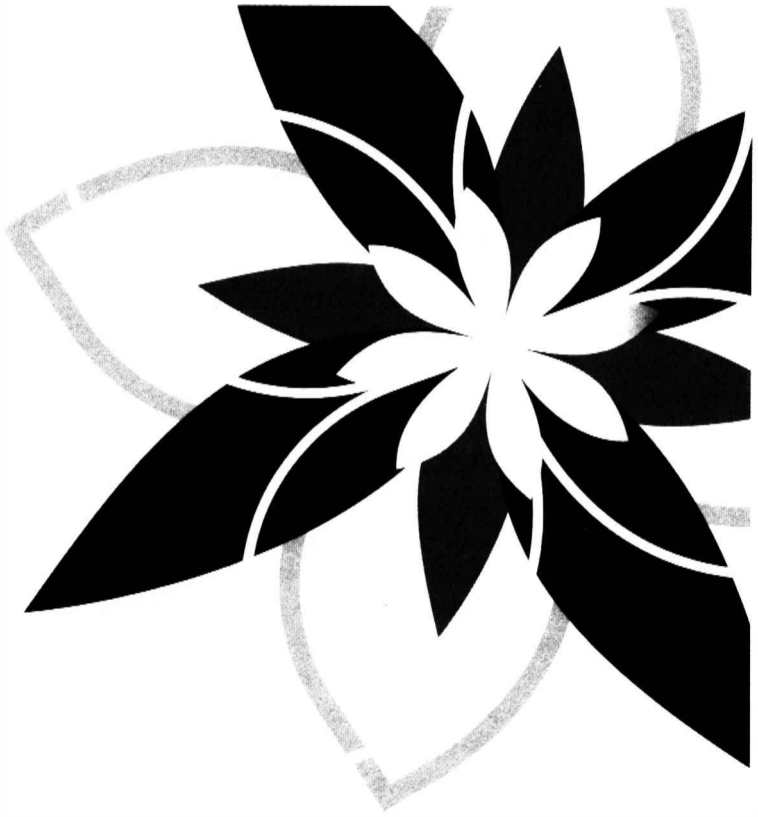
Ibn Abdul-Berr u svome djelu "Džami'u bejanil-'ilmi ve fadlihi" veli: "Jedna od odlika pravog učenjaka je da ne traži da mu se da funkcija za koju zna da nije kompetentan i sposoban, kao i da se ne hvali onime za što je sposoban i podoban; da ne ističe svoje kvalifikacije. Izuzetak je ako je primoran na tako nešto, kao što je bio primoran Jusuf, a.s., kada je rekao vladaru u Egiptu: 'Postavi me da vodim brigu o stovarištima u zemlji, ja sam zaista čuvaran i znan.' Naime, u njegovom okruženju nije postojao niko ko je bio dovoljno povjerljiv i kompetentan za taj položaj. Ko god da je imenovan osim njega, zapostavio bi pravičnost koju je u ime Allaha svaka osoba, posebno na tom položaju, obavezna provoditi. Zato je ovo bio način da se pravda uspostavi i obaveza je bila iskoristiti sva sredstva da se to ostvari.

³⁰ Eš-Šura, 30.

Također, učenjak se ne bi smio upuštati u diskusije i rasprave s neznalicama ili sa svadljivim, nasrtljivim i prgavim osobama, jer će oni tu diskusiju iskoristiti kao sredstvo preko kojeg će nešto naučiti, a da nemaju potrebe za bilo kakvom zahvalom učitelju.”

Počni od sebe

Alija ibn Ebi Talib je rekao: “Ko sam sebe postavi za imama (predvodnika), neka počne s podučavanjem sebe prije svih drugih. I neka podučavanje i odgajanje drugih temelji na svom ličnom ponašanju, na ličnom primjeru, prije nego prijeđe na odgoj jezikom. Onaj ko sebe podučava i odgaja je preči da se cijeni i poštuje od onoga ko druge podučava i odgaja.”

Šesto poglavlje

*O ljepotama islamske kulture
i civilizacije*

O ljepotama islamske kulture i civilizacije

Historijat islamske civilizacije

Primjeri islamskog morala i ponašanja koje su praktikovali naši očevi i djedovi u svim aspektima svoga života bili su primjeri od kojih svi nemuslimanski narodi mogu dosta toga da nauče i da se na njih ugledaju. Ta ljepota islamskog vladanja i etike bila je izražena ne samo u kulturnom i obrazovnom smislu nego je predstavljala sveobuhvatni koncept življenja.

Treba spomenuti da je veličini i jačanju naše kulture i civilizacije uveliko doprinijela činjenica da su muslimani u to doba ulagali velike napore i žrtvovali se kako bi udarili temelje islamskoj civilizaciji i na taj način pomogli u osnivanju i širenju naše kulture. Svaki musliman koji je na određeni način učestvovao i doprinio jačanju islamske kulture, isključivo je to radio u ime Allaha, dž.š., iskrenim nijjetom, i to je bio ključni faktor njenog razvitka. Znalo se desiti da jedan od učenjaka napiše knjigu, pa mu vladar zatraži da u njoj spomene da je napisao radi tog vladara, što on kategorično odbaci riječima: "Ovu knjigu sam napisao radi Allaha i posvetio onima koji traže znanje, a da je napišem radi nekog kralja ili vladara, tako mi Allaha, to se nikada neće desiti!"

Muslimani ulažu sav svoj trud, imetak i žrtvuju se u korist znanja, a primjer za to su riječi učenjaka Ebu Jusufa (Allah mu se smilovao) koji kaže: "Znanje ti neće pokloniti dio sebe sve dok se ti znanju ne budeš predao u potpunosti!" Također, tu je i primjer učenika i studenata koji su u to doba, radi izučavanja islamskih nauka i ostalih znanosti, provodili nekoliko godina u drugim zemljama, nekada ne jedući danima ni supe jer su bili okupirani traženjem znanja. Po cijeli dan bi prisustvovali predavanjima kod svojih šejhova, po noći bi kopirali i prepisivali bilješke, a zatim išli kod drugih šejhova i kod njih stjecali nova znanja. Jedan dan su krenuli na predavanje kod jednog od šejhova koji bijaše bolestan i, vraćajući se od njegove kuće, ugledaše na pijaci ribu koju kupiše namjeravajući je ispržiti i pojesti. Međutim, ubrzo dođe vrijeme drugog predavanja pa su bili primorani ostaviti ribu i otići, i tako je riba ostala tri dana dok se skoro nije pokvarila te su je na kraju pojeli sirovu, jer nisu imali vremena da je ispeku.

Upravo ovakvi primjeri pokazuju da je predanost znanju, koja je svojstvena

islamskom ummetu, dovela do toga da muslimani napišu najvrednije zbirke knjiga na svim naučnim poljima. Nažalost, tokom mongolskog pohoda na Bagdad, tokom krstaških ratova, krađa i paljenja islamskih biblioteka i gradova u periodu od 800 godina – uništene su mnoge od tih knjiga i neprocjenljivih zbirki. Tek nakon dužeg perioda islamskog napredovanja i dominacije u svim poljima nauke (u medicini, geometriji, matematici, hemiji, fizici, historiji, geografiji, astronomiji itd.), Evropljani se bude i počinju izučavati ove nauke u Andaluziji, po džamijama u Granadi, Sevilli i Kordobi. Treba istaći da je islamsko šerijatsko pravo (fikh) ostavilo veliki trag na Evropu u njenom zakonskom usponu. Jedan od prvih tragova tog uticaja je da je za vrijeme Napoleona Bonaparte prevedena jedna od najpoznatijih Halilovih knjiga iz malikijskog fikha, koja se smatra temeljem prvog memoranduma francuskog civilnog zakona.

Muslimani su imali velikog udjela u raznim vidovima dobra, davali svoju imovinu u vakuf, i od njihovih hajrata su se okoristili svi ljudi, pa čak i životinje, i to je predstavljalo predmet ponosa svih muslimana.

Također, muslimani su uspjeli da iskorijene najopasniju i najtežu bolest za svako društvo – siromaštvo. Uživali su blagodati lagodnog života, imali novac i tražili siromašne da ih pomognu, ali ih nisu mogli naći, jer takvi, jednostavno, nisu postojali. Islamski zakon je, uistinu, ukinuo siromaštvo, i ta pojava se više nikada nije ponovila.

Ove ljepote islamskog ponašanja i etike, zabilježene kroz historiju muslimana – potrebne su nam sada više nego ikad da ih spominjemo i proučavamo, ne samo kako bismo ih hvalili ili oplakivali nego kako bismo iz njih uzeli pouku i poruku. Pogotovo u ovom vremenu kada smo neodlučni, klonuli duhom, i kada smo zaboravili svoju vjeru i kulturne vrijednosti, a zabavili se tuđim neislamskim kulturama i njihovim načinom života. Ignorisanje naše islamske prošlosti je zaista ono čemu naši neprijatelji posvećuju svoju punu pažnju. Zato sam izdvojio raznovrsne primjere ljepote naše islamske kulture i civilizacije, a upravo ta raznolikost i prelazak s teme na temu može da odmori čitaoca i ostavi trag koji vodi do željenog cilja.

Teško tebi, Omere

U prvo doba islama je počelo bilježenje podataka, još za vrijeme Omera, r.a., ne radi prikupljanja poreza od građana nego radi lakše distribucije pomoći i davanja naknada onima kojima je država obavezna tu pomoć udijeliti, i to desetak stoljeća prije nego je Evropa uvela sistem socijalne pomoći...

Omer, r.a., je odlučio novčano pomoći djeci koja su dostigla vrijeme prestanka dojenja (2 godine). Jedne noći čuo je plač djeteta koje majka odbija od dojenja kako bi imala pravo na tu pomoć. Tada Omer, r.a., sebe ukori govoreći: "Teško

tebi, Omere, koliko muslimanske djece si ošteti", i naredi davanje pomoći djeci čim se rode!

Određivanje vodiča za svakog slijepca

Omer ibn Abdul-'Aziz je tokom svoje vladavine naredio svim većim gradovima Šama da evidentiraju svakog slijepca, nepokretnog i onoga koji pati od hronične bolesti te zbog bolesti nije u mogućnosti da obavlja namaz. Odredio je vodiča za svaku slijepu osobu, a za svaku dvojicu hroničnih bolesnika odredio je čovjeka koji će se brinuti o njima. Zatim je naredio da se sačini spisak svih jetima pa je za svakih pet jetima odredio osobu koja će ih paziti i ravnopravno se starati o njima. Također, naredio je davanje pomoći siromašnim neudatim ženama, i otvorio javnu kuhinju za sve siromahe, bijednike i putnike namjernike, obraćajući pažnju na kvalitet hrane.

Niko nema prioritet nad drugim u ovom imetku

Omer, r.a., veli: "Tako mi Allaha, niko nema prioritet nad drugim u ovom zajedničkom imetku iz bejtul-mala (državne blagajne) niti ja imam prioriteta u ovom imetku nad drugim. Tako mi Allaha, svakom muslimanu pripada dio ovog imetka, osim roba kojeg neko posjeduje. Ali, naš stepen je određen Allahovom knjigom i dijelom imetka koji nam je odredio Vjerovjesnik, s.a.v.s. Jer neko je više iskušan od drugog u islamu, neko je ranije primio islam od drugoga, a neko se za razliku od drugog obogatio kao musliman. Neko je u islamu stekao određeni imetak, a nekom drugom je potrebno pomoći. Tako mi Allaha, kada bih ostao na položaju halife i došao mi pastir s brda San'a, koji ima pravo na dio ovog imetka iz bejtul-mala – on bi ga dobio."

-

Do koje mjere se smije natovariti životinja

Jednom prilikom je Omer ibn Abdul-'Aziz poručio egipatskom vladaru: "Čuo sam da u Egiptu imate kamile koje tovarite s preko hiljadu 'ratla' (mjera za težinu, tj. 450 kg)! Pa kada ti stigne ovo moje pismo, znaj da životinja ne nosi teret teži od šeststo ratla (270 kg)!"

Prenosi se da je cijenjeni ashab Ebud-Derda' imao devu kojoj pred svoju smrt reče: "O devo, ne krivi me kod svoga Gospodara, zaista te nisam opterećivao preko tvojih mogućnosti."

Braća koja su slična u dobru

Prenosi se da je Omer, r.a., jednog dana uzeo četiristo dinara i svezao ih, pa reče svome dječaku: “Odnesi ovaj novac Ebu ‘Ubejdi ibnul-Džerrahu pa ostani kod njega jedan sahat dok ne vidiš šta će uraditi s ovim novcem.” Kada je dječak došao Ebu ‘Ubejdi, reče mu: “Vladar pravovjernih ti poručuje da uzmeš ovaj novac za svoje potrebe”, na što mu on odgovori: “Allah ga nagradio i smilovao mu se.” Tada Ebu ‘Ubejda zovnu služavku i reče joj: “Odnesi ovih pet dinara tome čovjeku, ovih sedam tome...”, i tako dok ih nije sve podijelio.

Kada se dječak vratio Omeru i ispričao mu šta se desilo, Omer mu dade istu sumu novca i reče: “Sad odnesi ovaj novac Mu’azu ibn Džebelu i vidi šta će on uraditi.” Kada je dječak otišao Mu’azu i prenio mu poruku, Mu’az učini isto kao i Ebu ‘Ubejde (podijeli novac), pa kada dječak to reče Omeru, r.a., ovaj kaza: “Zaista su oni braća koja su slična u dobru.”

Vakuf Zubadi

Muslimani su posjedovali mnogo vakufa (dobrotvorno-zakladnog kapitala) koje su koristili za razne namjene. Jedan od takvih vakufa se nazivao Zubadi, i iz njega se kupovalo veoma skupo i kvalitetno kinesko posuđe od keramike. Svaki poslužitelj koji bi razbio tanjir ili nešto drugo od tog posuđa i time naljutio onoga kod koga služi, mogao je otići u direkciju tog vakufa i zamijeniti polomljenu posudu za novu!

Drevna karta svijeta

El-Makrizi veli: “Jedne godine u biblioteku El-Mu’izz li-dinillahi el-Fatimi u Kairu ušao je jedan turist i ugledao čudan komadić plave svile na kojem su jasno bili naslikani dijelovi zemaljske kugle, njenih planina, mora, gradova, rijeka, i svih svetih mjesta. Također, na karti su bila ispisana imena svih religija, i to u srebru i zlatu. Vidjevši sve to, turist reče: ‘Zaista je ovo čudo nad svim čudima.’”

Mobilne bolnice

‘Isa ibn ‘Ali el-Džerrah, koji je bio ministar u svoje doba, napisao je pismo Sinanu ibn Sabitu, zaduženom za sve bolnice Bagdada i drugih gradova, u kojem

mu kazuje: "Razmišljao sam o bolesnim stanovnicima sela koji nemaju doktora da ih pregledava i liječi, pa sam odlučio poslati doktore koji će obilaziti ta sela, s neophodnom opremom i lijekovima kako bi pomogli tom stanovništvu. Svaki od njih bi boravio u selu određeni period dok god postoji potreba za njegovim angažmanom, liječio bolesne, a zatim se premjestio na drugo mjesto." Neke od tih mobilnih bolnica za vrijeme Sultana Mahmuda es-Seldžukija su postale toliko velike da ih je moralo prenositi četrdeset kamila.

Izobilje za vrijeme Osmana, r.a.

Hasan el-Basri veli: "Bio sam prisutan kada je Osmanov, r.a., vjesnik dozivao: 'O ljudi, uzmite vaše poklone', pa ih uzmu u izobilju... 'O ljudi, uzmite vaše opskrbe', pa ih uzmu u izobilju... 'Uzmite masla, meda...'" Kaže Hasan: "Bilo je to vrijeme ogromne nafake, kada je bilo svega i svačega, hrane i neprestanog hajra... Tada na zemlji nije postojao mu'min koji nije istinski volio svoga brata mu'mina i koji se nisu međusobno potpomagali."

Darul-hikmeh

Biblioteka El-Hikmeh u Kairu, koju je sagradio El-Hakim bi-emrillah, otvorena je 10. džumadel-ahira 395. h.g. Unutrašnjost biblioteke je bila ukrašena raznim dekoracijama i prekrasnim ćilimima. Smatrala se jednom od najvećih u to doba, jer je sadržavala četrdeset velikih ormara, u svakom od tih ormara je bilo naslagano preko 1.200 djela iz svih naučnih oblasti. Biblioteka je bila otvorenoga tipa i pristupačna svima zainteresovanim, tako da je u nju dolazilo mnogo čitalaca, ili pak onih koji su htjeli prepisati neko djelo i okoristiti se. Također, sadržavala je i sav neophodni pribor od olovaka, tinte i papira.

Muslimani vraćaju novac od džizje

Muslimanski vojnici su se izvinjavali i vraćali novac od džizje pokorenim nevjerničkim narodima kada su bili zauzeti drugim ratovima i u nemogućnosti da te ljude štite. Ebu 'Ubejde se izvinjavao, govoreći stanovništvu Himsa (grada u Siriji): "Svjesni ste da neprijatelj sprema veliku vojsku protiv muslimanske vojske, a između nas postoji dogovor da vas štitimo dok plaćate džizju. Ja to sada nisam u mogućnosti i vraćam vam novac od džizje, a ako nas Allah pomogne protiv naših

neprijatelja, ponovo ćete biti pod našom patronažom.”

A pogledajmo šta je uradila Velika Britanija, ta kolonizatorska sila, s muslimanima u Palestini. Predala je zemlju cionistima 1948. god., i nije učinila ništa da spriječi genocid i etničko istrebljenje nad Palestincima!³¹ Upravo ona je odgovorna za sve zločine počinjene nad muslimanskim stanovništvom, jer je Rezolucijom Ujedinjenih naroda tada Palestina bila pod ‘patronažom’ Velike Britanije.

U službi svih muslimana

Omeru ibnul-Hattabu, r.a., je jednom prilikom u goste došla delegacija plemena Benu Temim, na čelu s njihovim poglavarom Ahnefom bin Kajsom, koji je imao ogromnu vojsku i uživao veliki ugled među Arapima. Kada su došli, nađoše Omera, r.a., kako timari kamilu. Tada Omer reče: “Ahnefe, skini tu odjeću i pomози mi da nahranimo ovu devu, u njenom mesu i mlijeku je hakk za jetime, siromašne, žene čiji su muževi umrli i putnike namjernike.” Ahnef mu odgovori: “Vladaru pravovjernih, zašto ne nađete slugu koji će to uraditi umjesto Vas (zamijeniti u tom poslu)?”

Na to mu Omer, r.a., reče: “Teško tebi, ima li prečeg od mene ili od tebe u robovanju Allahu, dž.š.? Ko bude vođa pravovjernih, taj mora da je u službi svih muslimana.”

Samo žene tuguju zbog izgubljene ljubavi

Vladar pravovjernih Omer ibnul-Hattab, r.a., hodajući gradom ugleda čovjeka koji mu je u jednom od ratova (prije nego je primio islam) ubio brata Zejda. Prišao je čovjeku, ne s ciljem da ga zastraši ili izgrdi nego samo da iskaže osjećaje prema njemu, pa mu reče: “Ja te ne volim i neću te voljeti sve dok ova zemlja ne zavoli krv!” Na to ga upita čovjek: “Jesu li meni uskraćena neka od mojih prava i sloboda?” Omer mu odgovori: “Ne, nisu.” Čuvši to, čovjek reče: “Onda me voli ili mrzi, zbog izgubljene ljubavi samo žene tuguju.”

Velika džamija ‘Amr ibn el-’As

Poznati istraživač Nasir Hasru je, obilazeći grad Fustat (drevni islamski Kairo), 439. h.g. opisao džamiju ‘Amr ibn el-’As: “Unutar ove džamije živi veliki

³¹Slično se desilo i sa Srebrenicom i bošnjačkim narodom u njoj koja je bila zaštićena zona UN-a, a holandski vojnici su je predali četnicima i pomogli genocid.

broj muderrisa i karija, i na ovom mjestu se okupljaju mnogobrojni stanovnici grada. Ni u jednom trenutku u džamiji nije bilo manje od pet hiljada ljudi, što učenika, običnih ljudi, zapisničara raznih ugovora itd. U sklopu džamije je djelovao sud gdje su šafijske i malikijske kadije donosile šerijatske presude. Također, u džamiji se čuvao i novac namijenjen jetimima. Svaki dan u džamiji su organizovana razna predavanja i halke u kojima se izučavao fikh, hadis, Kur'an, islamska književnost i ostale nauke."

Allah održava nebesa i zemlju zbog pravednika poput tebe!

Božiji Poslanik, s.a.v.s., je poslao Abdullaha ibn Revvahu, r.a., u Hajber da procijeni koliko od stabala datule pripada muslimanima, a koliko jevrejima Hajbera. Jevreji ga dočekaše s puno zlata i srebra i rekoše mu: "Ovo je tebi, a ti nam umanji od onog što moramo izdvojiti i to zanemari." Abdullah im tada reče: "O skupino jevreja, tako mi Allaha, vi ste mi najmrža Allahova stvorenja, ali, i pored toga, ne želim da vam nanese nepravdu ili štetu. To mito što mi nudite je nedozvoljen i propao imetak i mi to ne jedemo!" Kada su jevreji čuli Ibn Revvahine riječi, rekoše: "Allah održava nebesa i Zemlju zbog pravednika poput tebe!"

Dragocjeni komšiluk

Ibn Ebul-Džehm je htio prodati svoju kuću, jer mu je trebao novac, pa mu dođe mušterija i ponudi sto hiljada dirhema. Tada Ibn Ebul-Džehm upita mušteriju: "A koliko bi platio da ti u susjedstvu živi i prvi komšija bude Se'id ibnul-'As?" Mušterija odgovori: "Nikad nisam čuo da se i komšiluk može prodati ili kupiti!" Ibn Ebul-Džehm se predomisli i odustade od prodaje kuće i reče: "Ne želim otići od komšije koji mi je uvijek spreman pomoći ako zatreba. Kada sam odsutan, uvijek pita za mene, kada me ugleda, pozdravi me, ako mi šta zatreba, izađe mi u susret, a čak i kada ga ne upitam – sam mi da od sebe..." Kada je to čuo njegov komšija Se'id ibnul-'As, odmah mu posla novac, želeći mu pomoći i zadržati iskrenog komšiju kao što je on.

Spravom se pitamo: Da li još u svijetu postoji ovakav primjer dobrosusjedskih odnosa?!

Ljepote Kordobe

Kordoba je za vrijeme emevijskog vladara Abdurrahmana Trećeg bila prijestolnica Andalusa (islamske Španije). Cijeli grad je po noći bio osvijetljen svjetiljkama, i svaka od tih svjetiljki je koristila pješaku, osvjetljavajući mu put i do deset kilometara. Broj njenih stanovnika iznosio je više od jednog miliona, dok najveći evropski gradovi u to doba nisu brojili više od 25.000 stanovnika. Imala je 900 javnih kupatila, preko 83.000 kuća i dvoraca, 600 džamija, 170 žena koje su pisale Mushaf prekrasnom kufijskom kaligrafijom, 50 bolnica, a njena centralna džamija je predstavljala simbol veličanstvene i predivne islamske arhitekture.

Učenje ilahija je hajr

Spomenuli smo da su muslimani imali vakufe iz kojih su izdvajali novac za potrebe muslimana. Jedan od tih vakufa je izdvajao novac za mujezine lijepog glasa. Oni su naizmjenično učili ilahije i kaside cijelu noć i tako sve do jutra kako bi zabavili i olakšali bolesnima koje nema niko da posjeti, ili utješili onoga koga nema ko da utješi.

Ne dam dunjaluku da me obuzme

Omer ibnul-Hattab, r.a., je postavio Ebu 'Ubejdu ibnul-Džerraha za vrhovnog komandanta svih jedinica koje su poslane na pohode u Šam. Jednom prilikom ga posjeti Omer, r.a., i reče mu: "Hajdemo tvojoj kući" (Želeći vidjeti kako živi njegov komandant.) Ebu 'Ubejde mu odgovori: "A što ćemo kod mene? Sigurno želiš da provjeriš uvjete u kojima živim!" Kada uđe u njegovu kuću, ne zatekoše ništa. Omer, r.a., ga upita: "Zašto ti kojeg sam postavio kao vrhovnog komandanta nemaš ništa od stvari u svojoj kući?" Zatim ga upita: "Imaš li uopće hrane?" Tada Ebu 'Ubejde ustade i počasti ga s nešto oraha, pa zaplaka i reče: "Ne dam dunjaluku da me obuzme!"

Vi ste nam draži od Rimljana

Tomas Arnold u svojoj knjizi "Poziv u islam" bilježi: "Kada je islamska vojska stigla do Jordanske doline, vrhovni komandant islamske vojske Ebu 'Ubejde odlučio da se ulogore kod grada Fahl (ruševine grada Pelle u Jordanu).

Tada mu stiže pismo od lokalnih kršćana, u kojem stoji: 'O muslimani, vi ste nam draži od Rimljana, iako su oni naše vjere. Samilosni ste prema nama i ispunjavate svoja obećanja. Kada vladate, ne činite nam nepravdu. Međutim, oni nas pokoriše i zauzeše naše kuće.' Stanovništvo Himsa je, pak, zatvorilo vrata svoga grada ispred Heraklove vojske i poručilo muslimanima da im je njihova pravedna vladavina draža od rimske i grčke vladavine nasilja, nepravde i tiranije."

Omer, r.a., pomaže gubavce

Omer, r.a., je za vrijeme svog hilafeta naredio davanje pomoći gubavcima iz bejtul-mala, i zabranio da se miješaju s ljudima, te je pomagao stare, iznemogle i one koje pate od hroničnih bolesti. Prva specijalna bolnica za gubavce je otvorena za vrijeme emevijskog halife Velida ibn Abdul-Melika 89. godine po Hidžri, odnosno 707. godine po 'Isa, a.s.

Kako si osvanuo?

Jednom prilikom upitaše Šafiju: "Kako si osvanuo?" Šafija odgovori: "Osvanuo sam kao onaj od koga se traži osam stvari: robovanje Allahu, dž.š., i slijeđenje Njegovog Poslanika Muhammeda, s.a.v.s., kroz časni Kur'an i sunnet, prenijeti znanje onima koji ga traže, ne raditi loša djela i tako se suprotstaviti šejtanu, strpjeti se nedaćama sudbine, pribaviti hranu svom evladu (djeci) i pripremiti dušu meleku smrti."

Sahat Haruna er-Rešida

Poznati francuski historičar Volter u svojoj knjizi bilježi: "Prvi sahat za mjerenje vremena koji je vidjela Evropa bio je sahat koji je halifa Harun er-Rešid poklonio francuskom kralju Šarlmanu 807. godine. Sahat je bio novitet i nešto nepoznato u to doba, te je fascinirao i zadivio sve prisutne. Imao je dvanaest otvora, po broju sati, te su pri otkucavanju sahata iz njega izlazile male bakrene kuglice koje su zvonom označavale i otkucavale tačno vrijeme. Nakon otkucaja i pokazivanja tačnog vremena, iz otvora sahata bi izašle i kružile sličice koje su prikazivale 12 konjanika."

Briga o psima

Od primjera samilosti prema životinjama, jeste briga o psima lutalicama koji nisu imali vlasnika. Iz vakufa se izdvajala određena suma kako bi se te životinje spasile od patnje gladi te vodila briga o njima dok same ne krepaju ili ih neko ne usvoji.

Veliki šejh čudnog izgleda

Abdul-Melik ibn Mervan je za vrijeme hadždža naređivao da fetve ljudima može donositi samo 'Ata' ibn Ebi Rebah, koji je bio cijenjeni alim, šejh i fekih Mekke. A znate li kako je on izgledao? Bio je crn, slijep na jedno oko, pljosnatog nosa, ukočen, šepav, kovrdžave kose, kada ga vidiš, rekao bi da od njega nema nikakve koristi... Kada bi sjeo u halku da podučava hiljade svojih učenika, izgledao bi kao crni gavran u polju pamuka!

Omerova blagost

Omer ibnul-Hattab, r.a., se brinuo o svim ljudima u gradu, hranio gladne i siromašne, i obilazio ih. Jednog dana dok je šetao, ugleda čovjeka kako jede lijevom rukom pa mu reče: "Allahov robe, jedi desnom rukom." Čovjek mu odgovori: "Allahov robe, jeo bih desnom ali ne mogu jer sam ranjen u nju tri puta." Omer, r.a., ga upita: "Kad si ranjen?" Čovjek reče: "Na dan Bitke na Mu'ti."

Omer, r.a., tada zaplaka, pa ga upita: "Ko ti pomaže pri abdestu? Ko te kupi i pere odjeću?" Tada odredi čovjeka koji će ga hizmetiti, pokloni mu kamilu i sve što mu je potrebno. Ashabi, vidjevši svu tu Omerovu blagost i brigu oko tog muslimana, podigoše svoje ruke i počеше glasno moliti Allaha, dž.š., da nagradi Omera, r.a., i podari mu svaki hajr.

Primjeri uzoritog ponašanja muslimana kroz historiju

Mnogobrojni su primjeri ljepote islamskog vladanja i etike kroz našu slavnu historiju. Te ljepote su obuhvatale sve aspekte života, kulturnog, moralnog... itd. Ako malo bolje pogledamo, naći ćemo da je islamska civilizacija prošla kroz razne periode i u svakom od tih periodu ostavila je nešto od čega se cijeli svijet dugoročno okoristio. Islamska civilizacija se proširila na sve zemlje islamskog

svijeta te, stoga, kao vrijeme njenog nastanka bilježimo od dana poslanstva našeg Poslanika Muhammeda, s.a.v.s., pa sve do danas.

Dovoljno je da znamo da se knjiga "El-Mensuri" koju je napisao Er-Razi prevela na latinski jezik i ova knjiga se proučavala na prestižnim evropskim univerzitetima sve do sedamnaestog stoljeća. Knjiga "El-Havi" je ostavila na Evropu ogroman trag i uticaj, koristeći je sve do ovoga doba. Možda će se naše mlađe generacije iznenaditi kada kažem da je knjiga "Ospice" koju je također napisao Er-Razi prevedena na latinski jezik i do 1866. godine izdata u 40 izdanja. Jedan od faktora koji je doprinio jačanju islamske civilizacije jeste činjenica da su je muslimani nesebično širili kroz druge islamske zemlje i na taj način odigrali veliku ulogu s ciljem njenog prosperiteta. Dešavalo se da musliman ode iz svog mjesta u kojem je odrastao u drugu islamsku zemlju i u toj zemlji preuzme najviše položaje i to mu ne bude strano niti se u toj zemlji osjeća usamljeno. Muslimani čvrsto vjeruju da su muslimanske zemlje, i pored svih razlika u jeziku, boji kože itd., jedinstvene i da ono što će uzdići svakog muslimana jeste bogobožnost, nauka i dobrota.

Ako zanemarimo materijalnu kulturu i okrenemo se principu koji naređuje islam, a to je poziv na dobro i odvrćanje od zla, vidjet ćemo najveću ljepotu i čistotu naše vjere. Upravo to je i razlog zbog kojeg je Allah, dž.š., oslovio muslimane "najboljim ummetom na zemlji". Allah, dž.š., u Kur'anu veli: *"Vi ste narod najbolji od svih koji se ikada pojavio; tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvrćate, i u Allaha vjerujete."* (Alu 'Imran, 110) Prve generacije muslimana su znale važnost ovih islamskih načela pa su uvažavali kritike i primali savjete drugih. Čak su naređivali da jedni druge opomenu ako pogriješe i da im ukažu na greške bez imalo straha i dvojbe.

Ebu Bekr es-Siddik, r.a., je naređivao ljudima da prate i kontrolišu njegov rad. Ako uradi kakvo dobro, da ga pomognu u tome, a ako pogriješi, da ga opomenu i odvrate od toga.

Kada je izabran za halifu, u svojoj prvoj hutbi je rekao: "O ljudi! Izabran sam da vam budem halifa, a među vama ima boljih od mene. Ako budem radio dobro, pomozite me na tom putu, a ako pogriješim, ispravite me. Pokoravajte mi se sve dok se ja budem pokoravao Uzvišenom Allahu, dž.š., a u slučaju da prekršim Allahove odredbe, tada niste dužni da izvršavate moja naređenja."

Ovakvim vrlinama su se, osim časnih i pravednih halifa, isticali mnogi muslimani toga doba. Vladari su vrlo često bili izloženi žestokim kritikama i opomenama običnih ljudi, i kada bi vidjeli svoje pogreške, javno su obznanjivali da su pogriješili te da je onaj koji ih je opomenuo – bio u pravu.

Navest ćemo primjer Mu'avije ibn Ebi Sufjana, r.a., koji jedan mjesec nije isplatio radnicima plaće iz bejtul-mala. Kada se popeo na minber da održi hutbu, priđe mu Ebu Muslim el-Hulani, r.a., pa mu reče: "Zašto si zaustavio isplatu plaća? To nije tvoja imovina niti očeva pa da škrtariš i ne podijeliš!" Mu'avija, r.a., se

naljuti na njegove riječi, siđe s minbera i reče ljudima: “Ostanite na svom mjestu” i ode od njih, a zatim se nakon izvjesnog vremena vrati i reče: “Ebu Muslim mi je rekao nešto što me je jako naljutilo, a čuo sam Božijeg Poslanika, s.a.v.s., koji kaže: ‘Ljutnja i srdžba je od šejtana. Šejtan je stvoren od vatre, a vatru gasi voda, pa kada se neko od vas naljuti – neka uzme abdest.’ Zato sam poslušao savjet Božijeg Poslanika, s.a.v.s., i uzeo abdest. Zaista ovaj imetak nije moj niti očev; dođite i uzmite svoje naknade.”

Živimo u vremenu kada se svijet hvali i diči izrekama evropskih filozofa kao što je Jean-Jacques Rousseau, koji u svojoj knjizi kaže: “Čovjek je rođen slobodan, ali mu se zatim ta sloboda oduzima i biva okovan u lance.” Zaista je dužnost svih muslimana da podsjetite sav svijet da se u našoj slavnoj islamskoj historiji nalazi mnogo primjera u kojima je najveća briga čovjek i jednakost svih ljudi. To se dešavalo još prije četrnaest stoljeća kada su svi slabi uživali pravo dostojanstva i svoga hakka te nisu bili ponižavani i ugnjetavani od bogatih. Jedan od takvih primjera jeste slučaj kada je dijete ‘Amra ibnul-’Asa udarilo dijete nekog Kopta, govoreći mu: “Ovo ti je od sina ‘Amra ibnul-’Asa.” Omer, r.a., tada zovnu ‘Amra i reče mu: “Amre, zašto tretirate ljude kao robove kada su ih njihove majke rodile kao slobodne ljude?” Zatim pozva sina tog Kopta i naredi mu da istom mjerom vrati ‘Amrovom sinu kako bi bili jednaki. Nakon toga, Omer, r.a., se okrenu ocu toga Kopta i reče: “Idi sad, pravda je zadovoljena. Obrati mi se ako ti bude učinjena nepravda.”

Ujedinjene nacije pokušavaju uvjeriti svijet kako su sva ljudska prava zaštićena i kako ulažu sve napore u ostvarivanju ljudskih sloboda u dvadesetom stoljeću. Pitamo se, gdje je ta zaštita ljudskih prava muslimana u Palestini? Gdje su prava crnog čovjeka u Americi? Da li se poštuju ljudska prava diljem svijeta, u civilizovanim ili necivilizovanim državama? Činjenica je da jaki i moćni oduzimaju prava slabima, pritom govoreći: “Ljudska prava su zaštićena, činimo sve da se ljudima ne čini nepravda...” Upravo je to razlog zbog kojeg muslimani trebaju da prikažu svijetu primjere uzoritog ponašanja muslimana kroz našu slavnu historiju. Muslimani su kroz historiju pružili primjer duhovne i kulturne islamske baštine kakva do tada nije postojala na svijetu.

Ono što naši cionistički neprijatelji sada rade jeste da skupljaju naše islamsko naslijeđe i baštinu iz univerzitetskih biblioteka širom Evrope kako bi pripisali mnoga djela sebi i “dokazali” da su pisci knjiga porijeklom Jevreji?! Na taj način žele pokazati svijetu da su oni ti koji su zaslužni za prezentiranje veličanstvene kulture i civilizacije, a ne muslimani, zato se muslimani moraju probuditi! U ovoj knjizi je navedeno mnogo primjera ljepote islamskog vladanja i etike, ne kao da su to priče iz naše baštine koje su se nekada davno desile nego da svaka od tih priča predstavlja plodove našega dini-islama. Iz njih muslimani trebaju da izvuku pouku i poruku, a pogotovo mlađi naraštaji koji sve više padaju pod uticaj zapadnjačke neislamske kulture i koji zanemaruju svoju islamsku historiju i kulturu. Želja mi je

bila predočiti našim mlađim generacijama veličinu i vrijednosti islamskih pisaca i mislilaca, čije su knjige preplavile biblioteke širom svijeta, uz nadu da će ovi primjeri probuditi osjećaj ponosa i veličine u našim srcima i pomoći nam da se vratimo na čisti izvor i put islama.

Abdullah ibn Huzafe

Omer ibnul-Hattab, r.a., je poslao vojsku u bitku protiv Rimljana. U toj vojsci nalazio se ashab Abdullah ibn Huzafe kojeg rimska vojska zarobi i odvede kod njihovog kralja. Kada ga dovedoše pred kralja, ovaj mu reče: "Ako primiš kršćanstvo, poštedit ću tvoj život i podijeliti s tobom vlast i bogatstvo." Abdullah ibn Huzafe mu odgovori: "Ne bih napustio vjeru Muhammeda, s.a.v.s., kada bi mi dao sve svoje bogatstvo i bogatstvo svih Arapa!" Kralj mu reče: "Onda ću te ubiti." Abdullah mu kaza: "Radi kako hoćeš." Kralj naredi da ga razapnu i reče strijelcima da gađaju blizu njegovih nogu i ruku ne bi li ga prestrašili (da odustane od islama). Svaki put kada bi gađali blizu nogu i ruku, kralj bi mu iznova ponudio kršćanstvo ne bi li se odrekao svoje vjere. Ne uspjevši ga natjerati, kralj reče da ga odvežu te naredi da mu donesu veliki kazan s ključalom vodom. Kada mu donesoše veliki kazan, naredi da mu dovedu još dvojicu muslimanskih zarobljenika, od kojih jednom naredi da primi kršćanstvo. Musliman to odbi te ga baciše u kazan s ključalom vodom.

Kralj zatim naredi da u kazan bace Abdullaha ibn Huzafu. Prije nego ga baciše, Abdullah zaplaka. Misleći da se prepao ključale vode, kralj zovnu Abdullaha i ponovo mu ponudi kršćanstvo, što ovaj odbi. Tada ga kralj upita: "Pa zašto si zaplakao?" Abdullah mu odgovori: "Zaplakah jer pomislih: 'Zar ću sada biti bačen u ovaj kotao i tako jednostavno otići na drugi svijet? A želio sam da radi Allaha, dž.š., poginem i budem bačen u ovaj kotao toliko puta koliko ima dlaka na mom tijelu.'" Čuvši to, kralj mu reče: "Ako me poljubiš u čelo, oslobodit ću te." Abdullah ga upita: "Ako te poljubim, hoćeš li osloboditi i ostale muslimane?" Kralj mu odgovori: "Oslobodit ću sve muslimane."

Abdullah u sebi reče: "Zašto da ne poljubim neprijatelja ako ću time osloboditi sve muslimane", te poljubi kralja. Kada se Abdullah s muslimanima vratio kod Omera, r.a., i obavijestio ga šta se dogodilo, Omer reče: "Svaki musliman je dužan poljubiti Abdullaha u čelo, počevši od mene", te ustade i poljubi ga u čelo!

Nema časnijeg i uglednijeg od Ahnefa

Ahnef ibn Kajs je bio vođa plemena Benu Temim i komandant koji je s islamskom vojskom osvojio gradove Kašan (glavni grad provincije Esfahan) i Horasan (provincija na sjeveroistoku Irana). Omer, r.a., je za njega rekao: "Ahnef je gospodar Istoka." A Hasan el-Basri o njemu kaže: "Nisam upoznao časnijeg i uglednijeg od Ahnefa." Bio je jako pobožan, znao je noćima vrijeme provoditi u ibadetu. Navečer bi palio lampu te klanjao i plakao sve do jutra. Često je znao staviti prst u lampu i sebi govoriti: "Osjeti vatru, Ahnefe! Šta te navede da uradiš to i to?!" Potom bi kazivao: "Ako ne možeš izdržati vrućinu lampe, kako ćeš izdržati džehennemsku vatru?" Jedan dan pokraj njega prođe dženaza, pa on reče: "Neka se Uzvišeni Allah, dž.š., smiluje čovjeku koji se namuči pripremajući se za ovaj dan." Često je govorio za čovjeka: "Čudim se kako može da se uzoholi i da sebe smatra velikim i neprikosnovenim onaj koji je prilikom stvaranja dva puta izašao iz mokraćnog kanala?!"

Predanost nauci

Muslimani su posvetili veliku pažnju u skupljanju najvećih i najdragocjenijih djela. Dovoljno je spomenuti da je početkom četvrtog stoljeća kairska biblioteka brojila više od sto hiljada knjiga, od toga šest hiljada djela su napisana iz oblasti medicine i astronomije. Muslimani su toliko voljeli knjige i bili predani izučavanju svih oblasti nauke da su vrlo često u razmjenama s drugim državama, umjesto novca, uzimali knjige. Jedan od uvjeta koji je Ebu Jusuf (vladar Magriba) postavio vojvodi Sinhu prilikom sklapanja sporazuma o primirju – bio je da vrati sve knjige koje je uzeo od muslimana.

Nakon što je povratio knjige, Ebu Jusuf je knjige stavio na raspolaganje učenicima jedne škole u gradu Fas. Tu je i primjer halife El-Mensura koji je, prilikom sklapanja primirja s konstantijskim carem, uvjetovao da mu, umjesto novca od ratne odštete, podari knjige poznatih grčkih pisaca i mislilaca.

Halifa Me'mun je u sporazumu s Mišelom Trećim uvjetovao da mu preda jednu od biblioteka grada Astane. U Andalusu je postojalo 70 javnih biblioteka. Halifska biblioteka brojila je šeststo hiljada tomova knjiga, a katalog spiska svih knjiga u toj biblioteci sadržavao je 44 toma.

“I više vole drugima nego sebi, mada im je i samima potrebno...”

Jednom prilikom dođe čovjek Božijem Poslaniku, s.a.v.s., i požali mu se da je gladan. Muhammed, s.a.v.s., zatraži od jedne od svojih žena da mu pošalje nešto hrane, ali mu ona odgovori: “Tako mi Onoga Koji te poslao s istinom, nemam ništa osim vode.” Tada upita drugu, ali mu i ona isto odgovori. Božiji Poslanik, s.a.v.s., izađe pred ashabe i reče: “Ko može da ga ugosti i nahrani, Allah mu se smilovao?” Čuvši to, ustade Ebu Talha (koji je bio jedan od ensarija) i reče: “Ja ću ga ugostiti, Božiji Poslaniče.”

Ebu Talha ode do svoje žene i upita je: “Imaš li šta od jela?” Žena mu odgovori da nema ništa osim večere koju je spremila njihovoj djeci. Ebu Talha joj reče: “Zabavi djecu i odvrati im pažnju od večere i nekako ih uspavaj. Kada nam dođe gost, pretvaraj se da i mi jedemo, čim gost podigne kašiku da jede, otići do lampe da je provjeriš i ugasi fitilj. Žena to uradi, nahraniše gosta, a oni ne večeraše.

Sutradan Ebu Talha dođe kod Božijeg Poslanika, s.a.v.s., pa mu Božiji Poslanik, s.a.v.s., reče: “Allah, dž.š., se divi onome što ste uradili sinoć vašem gostu.”³² Nakon toga stiže objava kur’anskog ajeta u kojem Allah, dž.š., kaže: “*I više vole drugima nego sebi, mada im je i samima potrebno...*” (El-Hašr, 9. ajet).

Da imaš stotinu duša

S’ad ibn Ebi Vekkas, r.a., primi islam, i bijaše veoma pokoran svojoj majci. Međutim, njegova majka, koja je bila mušrik, nije mu to odobrila. Želeći ga odvratiti i oslabiti njegovu odlučnost, jednom mu reče: “S’ade, kakva je to nova vjera koju si prihvatio? Ako ne ostaviš tu svoju novu vjeru, zareći ću se da neću ni jesti ni piti sve dok ne umrem, tako ćeš osramotiti sebe i ljudi će ti prigovarati što si pustio majku da ti umre!!” S’ad joj reče: “Majko, ne čini to, jer ja neću napustiti svoju vjeru.”

Slijedeći dan S’adova majka nije ni jela ni pila i već su se na njenom licu i tijelu mogli primijetiti tragovi gladi i umora... Vidjevši je takvu, S’ad joj kaza: “Tako mi Allaha, da imaš sto duša i da te moram gledati kako ispuštaš dušu za dušom, ni tada ne bih ostavio svoju vjeru.” Vidjevši S’adovu odlučnost, majka odustade od svoje nakane te počeo jesti i piti. Allah, dž.š., povodom ovog događaja u Kur’anu objavljuje ajet u kojem kaže: “*A ako te budu nagovarali da drugog Meni ravnim smatraš, onoga o kome ništa ne znaš, ti ih ne slušaj i prema njima se, na ovom svijetu, velikodušno ponašaj...*” (Lukman, 15. ajet).

³² Hadis prenosi Ebu Hurejre, a bilježe ga Buharija i Muslim.

Sada mi je draže jesti

Jednog dana vladaru pravovjernih Omeru ibn Abdul-'Azizu donesoše na poklon dvije korpe najbolje vrste hurmi iz Jordana. Omer upita: "Šta je ovo i ko je to donio?" Rekoše mu: "To su hurme koje je poslao vladar Jordana." Omer upita: "Kako su došle?" Odgovoriše mu da su stigle pošiljkom koju su poslali na kamilama. Omer tada reče: "Allah, dž.š., me nije učinio prečim za tu pošiljku od ostalih muslimana", te naredi da se hurme izvade i prodaju na pijaci, a zatim od tih para nahrane životinje koje su donijele pošiljku.

Među prisutnima je bio i Omerov bratić koji pozva obližnjeg čovjeka i reče mu: "Idi i čim se hurme stave na prodaju, kupi mi obje korpe i donesi." Čovjek otiđe na pijacu i kupi ih za 14 dirhema pa ih donese. Omerov bratić mu zatim kaza da jednu odnese vladaru pravovjernih, a jednu ostavi za njega. Kada čovjek odnese korpu Omeru, Omer ga upita: "Šta je ovo?" Čovjek mu odgovori: "Ovo su hurme koje je kupio vaš bratić, pa jednu poklanja Vama a jednu je ostavio sebi." Omer ibn Abdul-'Aziz reče: "Sada mi je draže jesti ove hurme."

Rijeka od milion dirhema

Najudaljenija mjesta od grada Horasana su se za pitku vodu i navodnjavanje usjeva mahom oslanjala na kišnicu. Kada duže vrijeme ne bi bilo kiše i dođe suša, zemljoradnja bi u tim područjima prestala i ljudi bi patili od žeđi. Kadija Ahmed ibn Ebi Duad, znajući problem tih ljudi, ode kod halife M'utesima i zatraži da se iz bejtul-mala izdvoji milion dirhema kako bi se prokopala rijeka za najudaljenija mjesta od Horasana i tako opskrbili vodom sušni dijelovi zemlje.

M'utesim ga upita: "A šta imam ako prokopam tu rijeku?" Ahmed mu odgovori: "Vladaru pravovjernih, Allah te duži da brineš o svojim štićenicima koji su daleko, istokao što brineš o svojoj porodici i onima koji su u tvojoj blizini." Kada je to M'utesim čuo, odmah naredi da se isplati novac za prokopavanje rijeke.

Zašto ova djeca plaču?

Eslem veli: "Jednog dana sam izašao s Omer ibnul-Hattabom, r.a., van grada pa smo ugledali čudan dim. Omer mi reče: 'Esleme, vidim odavde neke ljude pa nas odvedi do njih.' Krenuli smo prema njima brzim korakom i kada smo se približili, ugledasmo ženu s djecom kako stavlja lonac na vatru, a njena djeca zijevaju i plaču.

Omer, r.a., im priđe i poselami pa upita: 'Zašto ova djeca plaču?' Žena

odgovori da plaću jer su gladna. Zatim je upita: 'A šta je u ovom loncu?' Reče: 'Voda koju sipam i, pretvarajući se da im kuham hranu, djecu tako prevarim i uspavam. Neka Allah presudi Omeru!' Omer je upita: 'Allah ti se smilovao, a kako će Omer znati za vas?' Žena odgovori: 'Zadužen je da se brine o nama, a zaboravlja nas!' Omer, r.a., mi se okrenu i reče: 'Hajdemo nazad.'

Ubrzanim korakom smo se vratili kući gdje Omer, r.a., izvadi brašna i ulja i reče: 'Stavi na moja leđa.' Rekoh mu: 'Ja ću ponijeti umjesto tebe!' Omer mi kaza: 'Hoćeš li ti nositi moje grijeha na Sudnjem danu?' Tada mu pomogoh da hranu stavi na leđa i otidosmo nazad brzim korakom do žene. Kada smo došli, Omer, r.a., spusti hranu, izvadi malo brašna i reče: 'Ne zamjeri mi', i počeo puhati u vatru ispod lonca. Dok je raspuhivao vatru, vidio sam kako mu dim izlazi kroz njegovu veliku bradu.

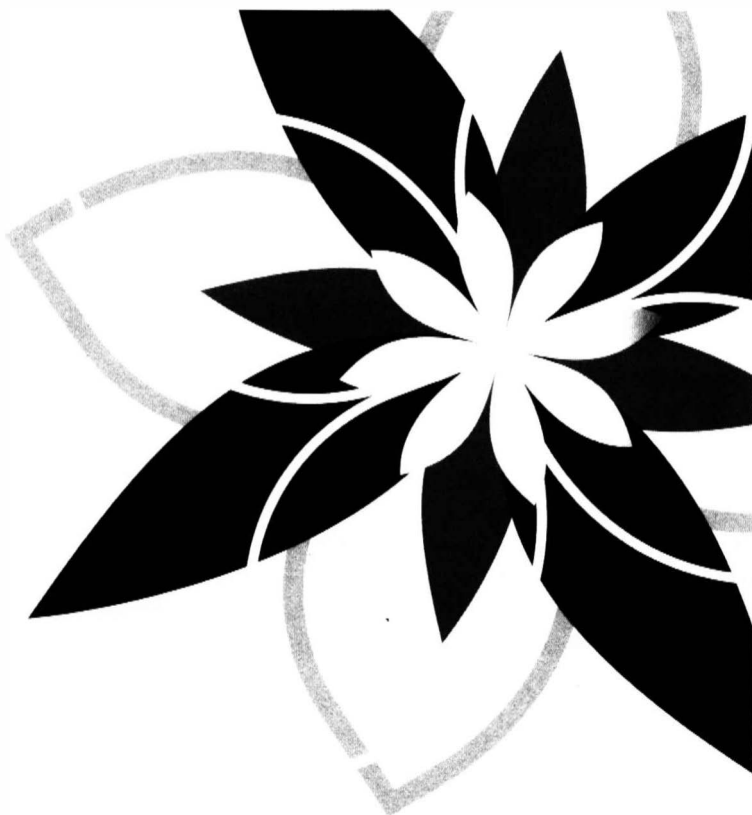
Kada je skuhao hranu, sklonio je lonac s vatre te zatražio da mu se doda zdjela. Žena mu donese veću zdjelu i Omer istrese hranu u tu zdjelu, govoreći joj: 'Ti im polahko stavljaš i nahrani ih, a ja ću im miješati ovo ostalo dok se ne ohladi.' Tako je radio dok se nisu svi najeli te im ostavi preostalu hranu koju im donese."

Gospodaru moj, kako si uzeo tako si mi i ostavio!

'Urve ibnuz-Zubejr je imao rak na nozi pa mu rekoše da moraju amputirati tu nogu. Rekoše mu: "Dat ćemo ti sredstvo koje će te uspavati i na taj način nećeš osjetiti bol." 'Urve im odgovori: "Zaista ne želim da odstranite dio mog tijela a da pritom ne osjetim nikakvu bol pri rastajanju od njega." Potom kod njega uđoše nepoznati ljudi pa on upita: "Ko su ovi?" Rekoše: "Oni će te čuvati dok ti budu rezali nogu." 'Urve reče: "Molim vas, ne želim da vas time opterećujem", te sâm pruži nogu.

Donesoše nož i presjekoše meso, a zatim i pilu kojom prerezaše kost. Nakon toga vrelim uljem zaustaviše krvarenje, a da se 'Urve pritom nije ni pomaknuo. U svoj toj njegovoj mucu dođe mu čovjek da mu izrazi saučešće, pa mu 'Urve reče: "Ako si došao da mi izraziš saučešće zbog noge, već sam je izgubio." Čovjek reče: "Došao sam da te obavijestim i izrazim saučešće za sina ti Muhammeda!" 'Urve upita: "A šta se desilo s njim?" Reče: "Ispao mu sahat u Velidovoj štali, pa kad je ušao u štalu da ga potraži, konj ga udari kopitama i na licu mjesta ubi."

Kada je to 'Urve čuo, sve što je rekao – bile su riječi: "Dragi Allahu, uzeo si sina, a ostavio mi ostale sinove. Uzeo mi nogu, a ostavio ostale dijelove tijela. Gospodaru moj, kako si uzeo – tako si mi i ostavio, kako si me iskušao – tako i saburim."

Sedmo poglavlje

Biseri mudrosti

Biseri mudrosti

Mudrost Mu'avije i 'Amra

Mu'avija ibn Ebi Sufjan je upitao 'Amra ibnul-'Asa: "Kako si dostigao taj stepen mudrosti 'Amre?" 'Amr ibnul-'As mu odgovori: "Kada bih ušao u neku stvar koju ne volim, odmah bih to napustio i izašao." Mu'avija reče: "Ja, s druge strane, nikada nisam ušao u neku stvar pa joj se posvetio i nakon toga to napustio ili izašao iz nje."

Lovačke suze

Fadl ibn Musa eš-Šejbani veli: "Jednog vjetrovitog dana izađe lovac da lovi ptičice. Dok je lovio, u oči mu, zbog jakog vjetra, upade pijesak pa mu krenuše suze. Kada bi god puškom pogodio ptičicu, slomio bi joj krilca i stavio u torbu, a iz očiju bi mu navirale suze. Gledajući to, jedna ptičica reče drugoj: 'Pogledaj mu suze, zaista je blag prema nama i teško mu pada što nas lovi!' Druga ptičica joj odgovori: 'Ne gledaj u suze iz njegovih očiju, nego pogledaj šta rade njegove ruke!'"

Kaže pjesnik:

"Bio sam kao onaj što ubija ptičice iz čijih očiju 'tugom' naviru suze.

Zato ne gledaj u suze, Lejla, nego gledaj šta ruke čine ptičicama."

Plačem jer ne čujem vapaj mazluma

Nasih pripovijeda Ebu Dž'aferu el-Mensuru: "Vladaru pravovjernih, često sam putovao u Kinu. Jednom prilikom sam došao u Kinu, a njihovom vladaru bi jaše oštećen sluh i nije mogao čuti. Saznavši da je izgubio sluh, zaplaka, a njegovi ljudi ga počеше tješiti i poticati da se strpi. Tada im reče: 'Ja ne plačem zbog nedaće koja me zadesila, nego plačem jer ne čujem vapaj mazluma pred mojim vratima.' Onda reče: 'Ako sam izgubio sluh, nisam izgubio vid!' Pa prenese ljudima da niko ne

nosi odjeću crvene boje, osim onih koji se žale da im je učinjena nepravda. Svakoga dana je odvajao nešto vremena kako bi saslušao i razmatrao njihove žalbe.”

Na koga se ugledaš?

Kada je kadija grada Merdana Nuh ibn Merjem htio udati svoju kćerku, otiđe kod svoga komšije koji je bio medžusija (vatropoklonik), te zatraži od njega da ga posavjetuje za koga da je uda. Medžusija mu reče: “Čudno, ljudima daješ fetve, a od mene tražiš savjete?!” Kadija mu reče: “Moraš mi reći za koga je najbolje da je udam!” Medžusija mu tada kaza: “Perzijski kralj Kisra je izabrao ženu radi novca i vlasti. Rimski kralj je izabrao ženinu ljepotu. Arapski kralj je izabrao njeno porijeklo. A tvoj kralj Muhammed (s.a.v.s.) je izabrao ženinu vjeru, pa ti sad vidi na koga ćeš se ugledati i koga ćeš slijediti.”

Mudrost Ebu Hanife

Jednog dana dođe čovjek kod Ebu Hanife, r.a., pa mu reče: “Cijenjeni imamu, prije dužeg vremena sam zakopao nešto novca i sada ne mogu da se sjetim tačno na kojem mjestu!” Ebu Hanifa, r.a., mu reče: “Za to ne treba neka posebna mudrost, nego ti otiđi kući i klanjaj od večeras do sutra, cijelu noć, pa ćeš se, ako Bog da, sjetiti.” Čovjek to uradi, i ne prođe ni trećina noći, a čovjek se sjeti mjesta gdje je zakopao novac. Kada je došao, Ebu Hanifa, r.a., mu reče: “Znao sam da ti šejtan neće dati da provedeš cijelu noć u namazu, zato, sad kad si se sjetio, vrati se i nastavi ovu noć s ibadetom i tako se zahvali Allahu, dž.š.”

Mladi vođa

U prvo vrijeme svog hilafeta, Omeru ibn Abdul-'Azizu su dolazile i čestitale delegacije iz raznih zemalja i plemena. Jednom prilikom ispred delegacije Hidžaza mu priđe dječak koji je imao nepunih 11 godina. Vidjevši ga, Omer mu reče: “Vrati se i neka mi priđe neko stariji od tebe!” Dječak mu odgovori: “Allah te pomogao, vladaru pravovjernih! Kod svakog čovjeka, makar i mlad bio, gleda se njegovo srce i jezik. Pa ako je Allah, dž.š., obdario svog roba jezikom kojim može pričati i srcem kojim pamti, onda ta osoba zaslužuje da mu se da riječ. A ako ćemo, vladaru pravovjernih, gledati starosnu dob osobe, onda u ovom ummetu postoji onaj ko je preči od tebe da sjedi na ovom prijestolju!” Omer se zadivi dječakovim riječima te

izrecitova slijedeće stihove:

*“Uči, jer nijedan čovjek se ne rađa učenim.
Ako starije vođe znanja nemaju,*

*Zaista nisu isti neznalice i učeni.
onda su tu mlađi čijem znanju se diviti
imaju.”*

Kako si postao vladar?

Pride čovjek Ahnefu ibn Kajsu pa, želeći ga uvrijediti, upita: “Kako, između svih ostalih, baš ti postade vladar svome narodu?” Anef mu odgovori: “Tako što sam ostavljao one stvari koje me se ne tiču, kao što je, naprimjer, odgovor na ovo tvoje pitanje koji te se ne tiče!”

Dijalog između Iblisa i Faraona

Jednog dana na Faraonova vrata dođe i pokuca Iblis. Faraon upita: “Ko je na vratima?” Iblis mu reče: “Govoriš da si Bog, a ne znaš ko ti je na vratima?” Faraon mu otvori vrata i reče: “Uđi, prokletniče.” Iblis uđe i sjede, a potom upita Faraona: “Postoji li na ovom dunjaluku zlobniji i gori od nas dvojice? Ti si govorio svom narodu: ‘Ja sam gospodar vaš najveći!’, i kazivao si im: ‘Nemate drugog boga osim mene...’ a da li postoji veliki grješnik kao ja?”, upita Iblis. Faraon mu odgovori: “Gori od nas dvojice je onaj kojem njegov brat dođe i izvini mu se, a on ne primi izvinjenje... A još gori je onaj koji priželjkuje prestanak blagodati (ni'meta) svom bratu muslimanu.”

Allah, dž.š., opskrbljuje kafire

Upita kafir jednog šejha: “Zašto je Allah, dž.š., opisan kao Najbolji Hranitelj?” Šejh mu odgovori: “Iz razloga što kada Njegov rob, kao ti, ne vjeruje u Allaha, dž.š., On mu i dalje nastavlja davati opskrbu.”

Fekih i vlasnik kuće

Stanovao jedan fekih u kući u kojoj je škripao krov koji samo što se nije srušio. Kada mu dođe vlasnik kuće da uzme novac za stanarinu, fekih mu reče:

“Popravi mi krov, čujem kako se ljulja i škripi.” Vlasnik mu reče: “Zar ti ne znaš da Allaha, dž.š., u svemiru sve slavi? Tako i ova kuća kad škripi, i ona Allaha, dž.š., slavi i veliča!” Fekih bijaše domišljat pa mu odgovori: “Pa izgleda, kako je počela slaviti Boga, ona će Mu ubrzo i na sedždu pasti!”

Nejasni snovi

Uđe jedan pjesnik u palaču jednog od emira (prinčeva), a u ruci mu komad papira na kojem je napisao slijedeće stihove koje preda emiru (želeći da dobije nagradu):

*“U snovima vidjeh kako jašem konja; sluge su oko mene a zlatnici mi u džepu.
Pa mi rekoše ljudi od znanja i ma'rifeta, sanjao si hajr, a za snove postoji komentar.”*

Kada je emir pročitao stihove, na poleđini papira mu napisa ajet: “*Zbrkanih li snova! Mi snove ne znamo tumačiti.*” (Jusuf, 44)

Razgovor između vuka i ovce

Reče vuk ovci: “Imaj povjerenja u mene, odvest ću te do lijepog zelenog pašnjaka.” Ovca mu odgovori: “Ja odavde svojim očima vidim kosti mojih prijatelja.” Vuk joj reče: “Nisam ih pojeo ja, nego neki drugi vuk.” Ovca kaza: “Zar me uvjeravaš da ćeš ti kao izaći iz svoje kože i nećeš uraditi ono što ostali vukovi rade?!”

Živi dinar

Nađe jedna žena dinar, pa kada dođe kući, kaza to svom mužu koji joj reče: “Daj mi ga pa će ti on svake hefte roditi dva.” Žena mu dade i svake hefte bi joj muž davao dva dinara. Međutim, kada dođe četvrta hefta, žena mu zatraži dva dinara, a on joj reče: “Umro ti onaj tvoj dinar.” Ona ga upita: “Kako, bolan, dinar može da umre?” Muž joj odgovori: “E pa lijepo, kada sam ti rekao da će roditi dva, vjerovala si, a sad kad ti kažem da je umro, ne vjeruješ mi!”

Najbolji pjesnik

Prenosi se da je jedan čovjek upitao Džerira (jednog od najpoznatijih arapskih pjesnika u to doba): “Ko je najbolji pjesnik?” Džerir mu reče: “Dođi da te upoznam s njim”, te uđe u kuću njegovog oca ‘Atije, kojeg nađuše kako je uhvatio kozu i sisa njeno vime. Džerir ga zovnu, te on izađe i stade pred njih, a bijaše jako star, jadnog izgleda i niz bradu mu curilo kozije mlijeko. Džerir upita čovjeka: “Znaš li ko je ovaj čovjek?” Čovjek odgovori da ne zna, pa mu on reče: “To mi je otac. Pio je mlijeko iz kozijeg vimena, strahujući da drugi ne čuju kako je muze te da ne bi zatražili mlijeko od njega.” Čovjek reče: “Najbolji pjesnik je onaj (mислеći na Džerira) koji je u stanju da kada se nadmeće s osamdeset pjesnika u hvalisanju ovakvog oca, pobijedi i nadjača sve ostale pjesnike.”

Ukopaj me bez odjeće

Reče jedan čovjek drugome: “Da umrem, šta bi ti uradio?” Ovaj mu odgovori: “Stavio bih te u ćefine i ukopao.” Na to čovjek kaza: “Ti mene sada prekrij ćefinima (kako bi me to podsjećalo na smrt i budući svijet) pa makar me kada umrem ukopao i bez odjeće!”

Za halifinom sofrom

Jednom prilikom dođe beduin i sjede za sofru jednog od halifa. Čim je sjeo, ispred njega staviše pečeno jare. Beduin zgrabi hranu i počeo je brzo jesti. Primijetivši ga, halifa mu reče: “Vidim – jedeš sav u plamenu kao da te jaretova mati izbola rogovima!” Beduin mu odgovori: “A ja te vidim da žališ za tim jaretom kao da te je njegova mati dojila!”

Prosjak i med

Naišao jednom prosjak pored nekog škrtog bogataša dok je ovaj jeo med i hljeb. S obzirom na to da bogataš nije imao vremena skloniti hranu kada je kroz prozor ugledao prosjaka, on uspio je skloniti samo hljeb, a ne i med, misleći da prosjak ne može puno pojesti meda bez hljeba. Kada uđe prosjak, čovjek mu reče: “Bujrun, evo ima meda, ali nema hljeba.” Međutim, prosjak bijaše popašan pa uze taj med i počeo ga dugo jesti i nikako da prestane. Bogataš, vidjevši koliko prosjak može

pojesti samog meda, reče: “Znaš, ako se puno meda pojede bez hljeba, može srce otići!” Prosjak mu odgovori: “Ako ičije ode, otići će tvoje što gledaš!”

Ibn Kasim u potrazi za znanjem

Ibn Kasim veli: “Proveo sam u kući imama Malika sedamnaest godina, niti sam šta kupio, niti šta prodao (došao sam isključivo da se okoristim njegovim znanjem). Jednom prilikom dok sam bio kod njega, naišao je jedan hadži iz Egipta. Kad sam ga bolje pogledao, vidio sam da je to mladić umotan u odjeću. Ušao je, nazvao selam imamu Maliku i upitao: ‘Je li neko od vas Ibn Kasim?’ Imam Malik mu pokaza na mene. Tada mladić ustade i pođe me ljubiti u oči, a ja sam osjetio njegov lijep miris. Ispostavilo se da je to miris rođenoga djeteta – bio je to moj sin.”

Ibn Kasim je ostavio njegovu majku dok je još bila trudna, jer je tražio od nje da odabere između dugog puta s njim u potrazi za znanjem ili ostanak, na što je ona odabrala ono drugo.

Stilistika Kur’ana

El-Asme’i veli: “Jedne noći sam izašao u pustinju, noć je bila hladna i puhao je jak vjetar. Dok sam šetao pustinjom, ugledah djevojčicu od nekih deset godina kako se igra i pjevuši:

*“Boga molim za oprost svojih grijeha Ubih živo biće bez dopuštenja.
Kao nježnu gazelu na svome putu Pola je noći a ne obavih molitvu svoju.”*

Pa joj reko: “O ti, Bog ti dao, šta te navede na takvu poetiku u tvojim godinama?” Ona mi odgovori: “E čovječe, da li je to uopće retorika u poređenju s Allahovim riječima: ‘I Mi nadahnusmo Musaovu majku: Doji ga, a kad se uplašiš za njegov život, baci ga u rijeku, i ne strahuj i ne tuguj, Mi ćemo ti ga, doista, vratiti i poslanikom ga učiniti.’ (El-Qasas, 7) U ovom jednom ajetu Allah, dž.š., je povezo i spojio dvije naredbe, dvije zabrane i dvije radosne vijesti!”

El-Asme’i veli: “I tako se rastadoh od djevojčice koja me impresionirala i ukazala mi na nadnaravni stil Kur’ana.

Obećanje slobode

Haris ibn Abbad je za vrijeme rata htio ubiti 'Udejja ibn Ebi Rebi'u i na taj način mu se osvetiti za prijašnje poraze koje mu je 'Udejj nanio. U jednoj bici zarobi čovjeka i naredi da mu pokaže koji je 'Udejj ibn Ebi Rebi'a. Zarobljenik ga upita: "Ako ti pokažem ko je i uputim te na njega, hoćeš li me osloboditi?" Haris mu odgovori: "Da, oslobodit ću te." Zatvorenik mu tada reče: "Ja sam 'Udejj ibn Ebi Rebi'a." Haris ispuni svoje obećanje i oslobodi ga.

Pas i gazela

Zabilježena je priča u kojoj se govori o psu koji je trčao za gazelom želeći je uhvatiti. Gazela mu reče: "Nikada me nećeš uhvatiti!" Pas je upita: "A zašto?" Gazela mu odgovori: "Jer ja trčim radi sebe, a ti radi svog vlasnika."

Ako odem, neću se vratiti

Prenosi se da su neki mudraci kazivali:

"Sastali se znanje, imetak i čast, ali nedugo nakon toga odlučise da se raziđu i da svako ide svojim putem. Imetak reče: "Braćo, ja vam odoh. Ako me budete tražili, znate gdje me možete naći; potražite me u onom veličanstvenom zamku."

Znanje kaza: "Mene, ako budete trebali, možete naći u onoj velikoj džamiji."

Čast ne progovori ni riječ, pa ovo dvoje upitaše: "A šta je s tobom? Gdje ćemo tebe naći?" Čast im odgovori: "Ja ako odem, otići ću zauvijek i nikada se više neću vratiti!"

Kako su žena i djeca?

Ebu Bekr el-Bakillani je bio jedan od velikih alima koji se odlikovao iznimnom mudrošću i razboritošću. Jednom prilikom je poslan u misiju kao ambasador kod rimskog cara. Prilikom te posjete susreo se s vrhovnim nadbiskupom Rimljana te ga ironično pozdravi, upitavši ga: "Kako su ti žena i djeca?" Nadbiskup se rasrdi na postavljeno pitanje i reče: "Onaj koji te poslao veli da si pametan i mudar, a vidim ne znaš da se nadbiskupi ne žene i da nemaju djece?!"

El-Bakillani mu odgovori: "Znam da Bogu pripisujete da ima ženu i djecu,

pa rekoh, zar su nadbiskupi poštovaniji i svetiji od Uzvišenog Boga?!”

Ne treba biti pesimista

El-Mensur ibn Amir, kada bi išao u bitku, okupljao bi vojsku u velikoj džamiji u Kordobi i samo iz te džamije bi kretao u pohode. Jednog dana neposredno prije bitke se uputi prema džamiji da se sastane s generalima, kadijama i uglednim ljudima iz države. Tokom susreta s njima, nosač zastave visoko podiže zastavu islamske vojske i razbi džamijsku svjetiljku, prosu se ulje iz lampe na zastavu i poče frcati na sve strane. El-Mensurovo lice se promijeni vidjevši to, ali jedan čovjek mu priđe, tješeći ga:

“Raduj se, vladaru pravovjernih, lahkaj bici i velikom ratnom plijenu. Zastave tvoje vojske dostigoše nebo, zastave koje Allah, dž.š., napoji mubarek uljem od maslina.”

El-Mensur se obradova tim riječima, i ta bitka bijaše jedna od najuspješnijih.

Lijek protiv ogovaranja (gibeta)

Abdullah ibn Vehb el-Kureši el-Misri, r.a., (preselio na ahiret 197. h.g.) veli: “Obavezao sam se da svaki put kada gibetim insana, za kaznu postim jedan dan, pa mi to bi lahko. Onda sam se obavezao da za kaznu udijelim sadaku jedan srebreni dirhem, pa mi bi teško, i na taj način sam prestao ogovarati ljude.”

Da ne iščezne velikodušnost

Jednom prilikom je arapski konjanik prolazio kroz pustinjско selo u vrijeme velike suše kada je pijesak više ličio na žeravicu. Naišao je na bosonogog pješaka pa mu se smilovao, sišao s konja i pozvao ga da zajaše i tako mu olakša. Nije mogao ni zamisliti da je taj ‘jadni’ čovjek, ustvari, konjokradica sve dok nije počeo bježati. Vidjevši ga kako bježi, konjanik mu povika: “Uzmi ga kao poklon, neću te pitati za njega, ali, molim te, sakrij to svoje zlodjelo od ljudi kako se ne bi proširilo među arapskim plemenima, jer će ljudi prestati pomagati slabe i neće imati milosti, pa će iščeznuti velikodušnost.”

Kada je lopov čuo te njegove riječi, postidi se i vrati čovjeku njegovog konja, jer nije želio da bude prvi koji će dovesti do toga da ljudi prestanu raditi dobra djela pomažući druge.

El-Ahmer u potrazi za znanjem

El-Ahmer je bio učenik El-Kisaije, u to vrijeme poznatog alima, koji je služio kod halife Er-Rešida. Volio je nauku arapskog jezika te je vrijeme provodio u stalnoj potrazi za znanjem i koristio bi svaki moment da nauči nešto novo. Svaki dan bi čekao El-Kisaiju na putu prema halifinom dvoru i pitao ga za odgovore na različite mes'ele. Čekao bi ga i kada bi izlazio iz dvora i postavljao mu razna pitanja te ga tako pratio do kuće. Nakon što je ojačao znanjem i postao učen, postavljen je za mu'allima djece halife Er-Rešida.

Reci istinu u svakoj situaciji

Jednog odmetnika su doveli pred halifu Abdul-Melika ibn Mervana da ga pogubi. Neposredno prije pogubljenja, halifi utrča njegovo dijete, plačući, jer ga je naružio i udario učitelj. Abdul-Melik ga počeo tješiti i smirivati, te mu obrisao suze. Vidjevši to, odmetnik reče: "Pusti dijete da plače, to je dobro za njega, zdravo za njegov vid, jača mu glasnice, uzet će pouku da ga ni u kom slučaju ništa ne navede da prekrši Allahovu zapovijed."

Abdul-Melik se obrati odmetniku: "Zar ti pored svojih belaja i pred pogubljenjem obraćaš pažnju na ovo dijete?" Odmetnik reče: "Musliman treba reći istinu, ma u kakvoj se situaciji nalazio." Halifa se smilova na njegove riječi i oslobodi ga.

Arap se ne pokoravaju niti ponižavaju ni pred kim

Veliki alim El-Asme'i je posvećivao veliku pažnju arapskom jeziku. Jednom prilikom je bio u dilemi da li se riječ "poniznost", "pokornost" (ar. istahza) u arapskom jeziku piše s hemzetom ili bez njega. Upitao je beduina: "Kako je ispravnije reći: 'ponizan', 'pokoran', s hemzetom ili bez njega?" Beduin mu odgovori: "Ni jedno ni drugo." El-Asme'i ga upita: "Zašto?" Beduin reče: "Jer se Arapi ne pokoravaju niti ponizuju ni pred kim!" Neka se Allah smiluje tom beduinu! Nije htio da prihvati poniznost i pokornost ni kao riječ, a da tek vidi sada kako je njegov narod to prihvatio u stvarnosti! Koliko se situacija promijenila i koliko je velika udaljenost između prošlosti i sadašnjice! Koliko nam nedostaje povratak te snage i dominacije koja je nekada vladala...

Razvest ću se od tebe ne budem li džennetlija

Lejs (rođen 94. godine po Hidžri) je bio jedan od velikih mudraca koji se isticao iskustvom, spretnošću i dosjetljivošću. Imam Šafija navodi: "Lejs je bio većeg znanja od Malika, ali greška njegovih učenika leži u tome što nisu zapisivali njegovo znanje te se ubrzo zaboravilo i izgubilo."

Ahmed ibn Hanbel kazuje: "Lejs je bio najvećeg znanja (i vjerodostojnosti) među Egipćanima." Također je govorio: "Lejs ibn S'ad je najpravičnijeg (najtačnijeg) govora!"

Jednom prilikom se Harun er-Rešid posvađao sa svojom ženom Zubejdom te joj rekao: "Razvest ću se od tebe ne budem li džennetlija..." Ubrzo nakon toga se pokaja zbog tih svojih riječi (misleći da se njima rastavio od žene) te pozva sve alime da ga posavjetuju i donesu fetvu kako treba postupiti. Učenjaci se razidoše u mišljenjima i ne dadoše mu odgovor na njegovo pitanje. Lejs je sve vrijeme samo sjedio i šutio pa ga halifa upita za njegovo mišljenje. Lejs mu reče da će mu odgovoriti nakon što raspusti sve prisutne, pa kada halifa to učini, ovaj mu reče: "Hoćeš me iskreno poslušati kada ti kažem?" Halifa mu odgovori: "Hoću." Lejs mu kaza da donese Kur'an pa reče: "Uči suru Er-Rahman, vladaru pravovjernih!" Halifa počne učiti dok nije došao do 46. ajeta: *"A za onoga koji se stajanja pred Gospodarom svojim bude bojao, bit će dva Dženneta."*

Lejs mu kaza: "Reci: 'Tako mi Allaha, bojim se stajanja pred Gospodarom svojim',"

pa ovome bi to teško reći znajući da će, ako se zakune, razvod biti valjan. Kada je to ipak učinio, Lejs mu reče: "U ajetu se vidi da će vjernici imati dva Dženneta, a tvoja zakletva je vezana samo za jedan, tako da uvjet rastave braka nije ispunjen." Žena je u drugoj sobi iza zastora slušala njihov razgovor te se na Lejsove riječi razveselila i počela pljeskati rukama od sreće što ih je pomirio.

Lejs je uživao veliko poštovanje te je živio kraljevskim životom. Kada bi putovao, odlazio bi s tri broda. U jednom bi bio on, njegovi učenici i gosti, drugi je bio namijenjen za njegovu porodicu, a treći za njegove slugu. Svaki učenik koji bi tražio znanje mogao je jesti i spavati, i Lejs se brinuo za sve njegove potrebe. Allah, dž.š., mu je dao dunjaluk, znanje i bogobojaznost. Vladao je Egiptom, bio vrhovni sudija i zarađivao ogromni novac koji je dijelio na Allahovom putu. Umro je u 81. godini života 175. godine po Hidžri.

Tako mi Gospodara K'abe, ti si prava žena za mene

Zejnul-Abidin, r.a., je htio da testira jednu ženu (prije ženidbe s njom) pa joj pride i reče: "Ja sam ti ružne naravi, jako zahtjevan, brzo uhatorim, brzo se naljutim, a sporo odljutim, pa ako misliš da možeš osaburiti sa mnom, odmah

reci, ako ne, onda te neću siliti.” Žena pogleda nezainteresovano u njega i (mudro) odgovori: “Loši je naravi od tebe je onaj koji to ne priznaje nego radi loše, ne želeći se promijeniti.” Kada je čuo njen odgovor, Zejnul-Abidin, r.a., joj reče: “Tako mi Gospodara K’abe, ti si prava žena za mene!” Nakon deset godina provedenih zajedno, malo se posvađale pa joj on reče: “Tvoja sudbina je u tvojoj ruci, ako hoćeš (ako si nezadovoljna), traži razvod braka,” a onda se pokaja na svoje riječi. Žena mu odgovori: “Tako mi Allaha, moja sudbina je bila u tvojoj ruci deset godina pa si to odlično čuvao i pazio me. Neću sada da ja zloupotrijebim to za jedan sahat, te se tako odužujem i vraćam ti na tvoje dobročinstvo...” Zejnul-Abidin, r.a., joj reče: “Zaista si ti, bez ikakve sumnje, najveća Allahova blagodat kojom me obdario!”

Zavide mi na tebi

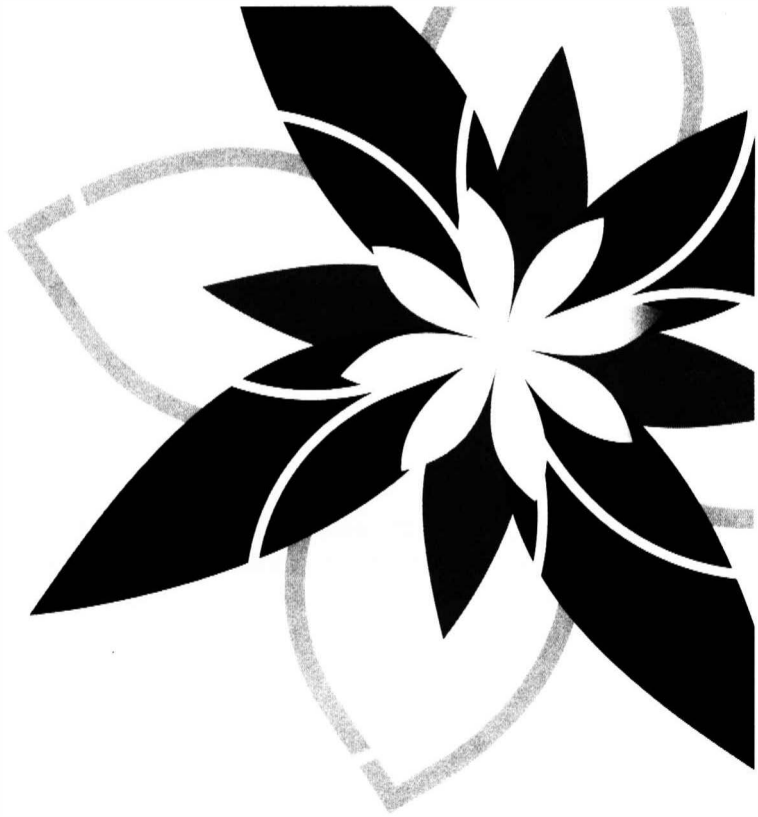
Eš-Š’abi veli: “Poslao me halifa Abdul-Melik ibn Mervan kao svog izaslanika rimskom caru. Kada sam došao kod cara, počeo mi je postavljati različita pitanja te sam mu ja na sva odgovorio. Bilo je poznato da se izaslanici dugo ne zadržavaju kod cara, međutim, mene je ostavio više dana i svaki dan mi postavljao nova pitanja. Kada sam izrazio želju za napuštanjem rimskog carstva i povratkom kući, car me upita: ‘Da li dolaziš iz kraljevine zvane ehli-bejt?’ Odgovorih mu: ‘Ne. Pripadam Arapima.’

Kada je car čuo moj odgovor, šapnuo je nešto svom slugi te mi dade papirić i reče: ‘Kada se vratiš s pismima, odnesi i ovo pisamce svom kralju.’” Eš-Š’abi dalje navodi: “Kada sam se vratio, odnio sam pisma halifi Abdul-Meliku ibn Mervanu, ali sam mu zaboravio predati papirić. Čim sam se prisjetio, vratio sam se i to mu pisamce uručio. Pročitavši ga, halifa mi se obrati: ‘Šta te upitao prije nego ti je dao papirić?’

Rekoh mu: ‘Pitao me da li dolazim iz kraljevine zvane ehli-bejt, pa sam mu odgovorio da pripadam Arapima.’ Kada sam izašao od halife, javiše mi da se vratim, pa kada sam se vratio, halifa me upita: ‘Znaš li šta piše na ovom papiriću?’ Odgovorih: ‘Ne.’ Halifa mi reče da čitam, pa kada sam uzeo čitati, naiđoh na careve riječi: ‘Čudim se narodu koji ima ovako pametne i mudre ljude poput ovog izaslanika da pored njega izaberu nekoga drugog za vladara.’ Rekoh: ‘Tako mi Allaha, da sam znao da to piše na papiriću, ne bih to nikada donio. Ovo je rekao, jer nije vidio i upoznao halifu.’ Halifa me upita: ‘Znaš li zašto je ovo car napisao?’ Odgovorih: ‘Ne.’ ‘Pozavidio mi na tebi i tvom znanju pa je htio da nas zavadi ne bih li te ubio’, reče halifa. Kada je to doznao rimski car, kazao je: ‘Upravo sam to i htio, nadajući se da će ga pogubiti.’”

Veliko znanje običnog čovjeka

Ebul-Fadl el-Meragi je tražio znanje u gradu Esselam. Jednog dana kada je odlučio napustiti grad i preseliti u drugi, naiđe pored pekare da uzme nešto hljeba za put. U pekari je čuo radnika koji govori svom radnom kolegi: "Danas sam čuo vaiza kako kaže da Ibn 'Abbas, r.a., smatra da se prekršena zakletva (jemin) može izuzeti i nakon što prođe jedna godina. Pa kada sam učio ajet u kojem Allah, dž.š., kaže Ejjubu, a.s., u suri Sad: *'I uzmi rukom svojom snop i njime udari, samo zakletvu ne prekrši!'*, pomislih – da se prekršena zakletva (jemin) može izuzeti nakon što prođe jedna godina, Allah, dž.š., bi rekao Ejjubu: 'Reci ako Bog da i ne prekrši zakletvu!' Ebul-Fadlu el-Meragiju se svidjelo to što je čuo od ove dvojice pa reče sam sebi: "Grad u kojem se nalaze prodavači na ovako velikoj deredži znanja, ne zaslužuje da ga napustim i odem," te se predomisli i ostade u tom gradu do svoje smrti.

Osmo poglavlje

Mudre izreke i kazivanja

Mudre izreke i kazivanja

Najbolja srca

Abdullah ibn Mes'ud, r.a., veli: "Allah, dž.š., je pogledao u srca svojih robova pa je našao Muhammedovo, s.a.v.s., najčišćim od svih i izabrao ga za Svog miljenika. Zatim je ponovo pogledao u srca svojih robova pa izabrao srca ashaba te ih učinio pomagačima njihovog Poslanika koji se bore i pomažu Njegovu vjeru."

Iskvarenost morala i džepa

General Mahmud Šejt u svojoj knjizi navodi: "Ono što kroz svoje iskustvo znam i u čemu nema nikakve sumnje jeste da se ljudi iskvarenog morala i džepa ne mogu boriti u ratu kao pravi borci. Kada kažem: nečistog morala, mislim na one koji su ogrezli u grijesima svojih tjelesnih strasti, ne razmišljajući ni o čemu drugom osim o onome što je Allah, dž.š., zabranio i tako provode svoje noći. A kada kažem: nečistog džepa, mislim na one u čiji džep je dospio haram novac od mita, prevare i nedozvoljene zarade. Ove činjenice izvlačim iz svoga dugogodišnjeg iskustva ratova, oslanjajući se na svoje studiranje islamskih osvajanja kroz historiju te na osnovu mišljenja i stavova prijašnjih velikih vođa i muhaddisa."

Nemoj od kabura svoga šejha praviti kumira

Sve što je suprotno Šerijatu, pripada bezvjerstvu. Šejh je onaj koji te obavezuje slijeđenjem Kur'ana i sunneta, a odvraća te od harama i bid'ata (novotarije). Nemoj od kabura svoga šejha praviti kumira (kojem se klanjaš), niti mjesta kojima je prolazio nazivati haremom (svetim), niti preuveličavati hal u kojem je bio i tako otvoriti vrata spletkama i zabludi. Ako vidiš čovjeka kako može letjeti, ne uzimaj ga vjerodostojnim sve dok ne izvagaš njegove postupke i riječi naspram pridržavanja časnog Šerijata.

Ne pretjerujte s visinom bračnog poklona

Omer ibnul-Hattab, r.a., veli: “Ne pretjerujte s visinom bračnog poklona, jer da se time postiže dobro i takvaluk na ovome i budućem svijetu, to bi prvi radio Vjerovjesnik, s.a.v.s. Muhammed, s.a.v.s., nije tražio da se pretjeruje s visinom bračnog poklona ni kod jedne od svojih žena ili kćerki više od dvanaest ukijja, tj. više od petsto srebrenih dirhema.”

Mudra politika

Upitao je El-Velid svoga oca Abdul-Melika: “Oče, šta je politika?” On mu odgovori: “Jak autoritet krunisan ljubavi prema iskrenošću, predvoditi ljudska srca onime što je pravedno, i što bolje podnositi mogućnost eventualnih pogrešaka stvorenja.”

Gdje se nalazi smiraj ljudskog srca?

Abdullah ibn Mes'ud, r.a., veli: “Traži smiraj svoga srca na ova tri mjesta: gdje se uči Kur'an, čini zikr i veliča Allah, dž.š., i kada si osamljen (u samoći). Ako ne nađeš smiraj na jednim od ovih mjesta, moli Allaha da ti podari drugo srce, jer ga uistinu nemaš!”

Pazi se pretvaranja

Šejh Husejn el-Mersafi veli: “Onaj ko se odlučio da poziva ljude na hajr i pravi put treba da je najudaljeniji od pretvaranja i da teži konstantnom dobru, jer ako napravi bilo kakav propust ili pogrešku, izgubit će na ugledu i ljudi ga neće ozbiljno shvatati. Njegove riječi neće imati efekta u srcima ljudi i ljudi će mu dolaziti iz zabave. Zato se kaže: ‘Najbolja kruna je ona na dobrom i pravednom vladaru, najljepši biser je onaj na čednoj i čestitoj djevojci, a najljepše riječi upute su one koje dolaze od učenog, krepasnog i bogobojaznog.’”

Ne obraćaj pažnju prema onome što ljudi govore o meni

Došao je čovjek Muti'u ibn Ijjasu pa reče: "Došao sam ti zaprositi kćerku i tako steći tvoju naklonost." Ovaj mu odgovori: "Oženit ću te svojom kćerkom pod uvjetom da ti otkupnina za nevjestu bude da ne obraćaš pažnju na ono šta ljudi govore o meni."

Allahov hakk

Alija ibn Ebi Talib, r.a., veli: "Ako grijeh smatraš velikim, pribojavaš ga se i kloniš – posvetio si pažnju Allahovom hakku. Ako, pak, grijeh smatraš nečim malim i nebitnim – umanjio si Allahov hakk. Nema grijeha koji si počinio i smatraš ga velikim te ga se bojiš a da ga Allah ne umanji kod Sebe. I nema grijeha kojem umanjuješ veličinu i značaj a da ga Allah ne uveliča kod Sebe."

Dobro i loše djelo

Abdullah ibn 'Abbas, r.a., veli: "Dobro djelo osvjetljava čovjekovo srce nurom, krasi lice, ojačava tijelo kuvvetom (snagom), uvećava nafaku i čini da ga zavole srca ljudi. A loše djelo zatamnjuje čovjekovo srce i čini njegovo lice mračnim, tijelo slabim, umanjuje mu nafaku i dovodi do toga da ga ljudi preziru."

Arapski jezik ima magičnu čar

Mustafa Sadik er-Rafi'i, Allah mu se smilovao, navodi: "Arapski jezik je magičnih korijena koji ga čine vječno mladim tako da ne može zastarjeti niti izumrijeti. Allah, dž.š., je odabrao arapski još prije postanka svijeta da bude uputa i vodič dvjema svjetiljkama: Allahovoj Knjizi i sunnetu Njegovog Poslanika, s.a.v.s. Otuda arapski jezik neprestano crpi svoju snagu i veličinu koja ga čini magičnim, tako da se svako njime okoristi."

Ključevi Dženneta

Vjerovjesnik, s.a.v.s., veli: “Zagarantujte mi šest stvari, garantovat ću vam ulazak u Džennet: govorite istinu, ispunjavajte vaša obećanja, pazite na emanete (vratite ih kada to bude traženo od vas), obarajte poglede, čuvajte vaša stidna mjesta i ne činite nepravdu jedni drugima (tako što ćete dizati ruke jedni na druge).”

Prirodna vjera

Upitani su neki beduini nakon što su primili islam i priznali Muhammedovo, s.a.v.s., poslanstvo: “Kako ste primili islam? Šta vas je uvjerilo da je Muhammed, s.a.v.s., uistinu Allahov Poslanik?” Odgovoriše: “Nije naredio da radimo i činimo nešto što bi naš um odbio i zaželio da nam nije naredio. Niti nas je od nečega odvrćao što bi naš um poželio da nas od toga ne odvrća. Nije nam dopustio ništa što bi naš um zaželio da nam je zabranio niti nam je nešto zabranio što bi um zaželio da nam je to dozvolio.”

Ne možeš me unesrećiti

Naljuti se jedan čovjek na svoju ženu pa joj zaprijeti: “Teško tebi. Vidjet ćeš kako ću te unesrećiti!” Ona mu mirno reče: “Ne možeš ti mene unesrećiti.” Muž je upita: “Zašto ne mogu?” Žena mu odgovori: “Da je sreća u imetku, uskratio bi mi imetak. Da je sreća u nakitu, zabranio bi mi i nakit. Sreća se postiže nečim što ni ti ni bilo ko drugi ne može donijeti niti odnijeti. Moja sreća je iman u mome srcu, a vlast nad mojim srcem nema niko sem moj Gospodar.”

Četiri kategorije ljudi

El-Halil ibn Ahmed veli: “Postoje četiri kategorije ljudi: Čovjek koji ima znanje i svjestan je svoga znanja (da ga posjeduje), pa od njega uzimajte znanje. Drugi ima znanje, ali ne zna da ga ima (nije svjestan svoga znanja), taj je zaboravan – pa ga podsjetite. Treći nema znanje i priznaje da ne zna, toga uputite i podučite. Četvrti nema znanje i nije svjestan da ga uopće nema, to je neznalica – pa ga zaobidite.”

Vrste govora

Jedan od alima bi dugo šutio, a kada bi progovorio, bio bi jednostavnog govora. Rekoše mu: “Molimo te, reci nam nešto.” On im reče: “Postoje četiri vrste govora: govor od kojeg se čovjek nada kakvoj koristi, a pribojava se njegovih negativnih posljedica (kazne), u tom slučaju je bolje šutjeti. Drugi: govor od kojeg se čovjek ne nada nikakvoj koristi niti se pribojava njegovih negativnih posljedica, u ostavljanju takvog govora je selamet za tvoj jezik i dušu. Treći: govor od kojeg se čovjek ne nada nikakvoj koristi, ali se pribojava njegovih negativnih posljedica, takav predstavlja bolest. Četvrti: govor od kojeg se čovjek nada kakvoj koristi i zaštićen je od njegovih negativnih posljedica, takav govor treba širiti.” Ovim svojim odgovorom je pojasnio razlog svoje šutnje te odbacio tri četvrtine govora.

Tri odlike

Omer ibnul-Hattab, r.a., veli: “Ko nema ove tri osobine (odlike), neće mu koristiti njegov iman: blagost kojom uzvraća džahilu njegovo neznanje, pobožnost koja ga odvraća od harama, i lijep ahlak kojim se ophodi prema ljudima.”

Najponiženiji i najveličanstveniji čovjek

Najponiženiji čovjek jeste onaj koji se licemjerno ulaguje (ulizuje) pred bogatašem i biva skrušen pred njim, a najveličanstveniji je bogataš koji sam sebe potčini pred siromahom i sačuva mu njegovo dostojanstvo.”

Ishod triju stvari

Ishod triju stvari ćeš saznati na slijedeći način: koliko je neko odvažan i hrabar – dok se ne susretne s neprijateljem (u borbi), koliko je neko povjerljiv (čuva emanet) – dok ne budeš nešto uzeo od njega ili mu dao na čuvanje, i ljubav dvojice braće – dok se ne zatraži da nešto naslijede.”

Uputa moga Gospodara

Vjerovjesnik, s.a.v.s., veli: “Allah mi je naredio devet stvari kojima vas ja savjetujem: iskrenost u svakoj situaciji (u tajnosti i javnosti), iskrenu namjeru u bogatstvu i siromaštvu, pravednost u zadovoljstvu i srdžbi, te da oprostim onome ko je meni učinio nepravdu, da dadnem onome ko je meni uskratio, da održavam rodbinske veze s onima koji su te veze pokidali sa mnom, da moja šutnja bude razmišljanje, da moj govor bude zikr i da uzmem pouku iz onoga što vidim.”

Biblioteke Andalusa

Neke od biblioteka u Andalusu (islamskoj Španiji) su imale i po šeststo hiljada knjiga. Lista knjiga koje je biblioteka imala pisana je u 44 toma. U Andalusu je postojalo 70 javnih biblioteka i čitaonica, te veliki broj privatnih koje su bile u posjedu vezira, alima, naučnika i književnika.

Potpuno dobročinstvo

Ibn ‘Abbas, r.a., veli: “Dobro djelo se upotpunjuje trima stvarima: težnjom da ga što prije uradiš, umanjivanjem veličine dobrog djela i sakrivanjem dobrog djela koje si uradio od ostalih. Pa što više težiš da ga prije uradiš – time ga pozdravljaš, kada umanjuješ njegovu veličinu – ti ga, ustvari, uveličavaš, i kada ga sakriješ od znanja drugih – time ga upotpunjuješ.”

Put ka Allahu, dž.š.

Šejh Ešref Ali et-Tehanevi el-Hindi, rahimehullah, navodi: “Suština puta ka Allahu, dž.š., ogleda se kroz dvije stvari: pokornošću i zikrom. Pokornost nestaje činjenjem grijeha, a zikr se kvari zabludom. Zato je čovjek dužan biti u stalnom zikru i pokornosti, a kloniti se grijeha i zablude.”

Šta ljubav čini

Šejh Dželaluddin er-Rumi, spominjući fenomen ljubavi, navodi: “Ljubav pretvara gorko u slatko, zemlju u prašinu, mutno u najčišće, bol u ozdravljenje,

tamnicu u bujnu bašču, bolest u blagodat, ugnjetavanje u milost. Ona smekšava željezo, topi stijenu, oživljava umrtvljenog, čini roba još crnjim...”

Strah od siromaštva

Sufjan es-Sevri veli: “Jedno od najjačih šejtanovih oružja jeste strah od siromaštva. Ko padne pod taj šejtanov uticaj, živjet će u laži i neistini i mislit će loše o svome Gospodaru!”

Škrtac je nesretan u svome imetku

Hasan el-Basri, rahimehullah, navodi: “Nisam vidio nesretnijeg u svom imetku od škrcu. Cijeli život na dunjaluku posveti njegovom sakupljanju i na ahiretu polaže račun što ga nije udjeljivao. Na dunjaluku mu sigurnost imetka od eventualnog nestanka predstavlja trajnu brigu, zabrinutost i zaokupiranost. Na ahiretu mu od grijeha nema spasa. Na dunjaluku živi život siromaha, a na ahiretu polaže račun bogataša.”

Pet osobina

Omer ibn Abdul-'Aziz, r.a., veli: “Ako se kod kadije (sudije) nađe pet stvari – to će ga učiniti potpunim: znanje onih koji su bili prije njega, udaljenost od pohlepe, blagost prema parničarima, povođenje za autoritetima ummeta i savjetovanje s učenicima.”

Kategorije bratstva

Prenosi se da je halifa El-Me'mun jednom prilikom izjavio: “Postoje tri kategorije bratstva: neka braća su poput jela i pića bez kojih se ne može, druga su poput lijeka koji može zatrebati i treća su poput bolesti – neka te Allah sačuva od njih.”

Zajedništvo i pobjeda

Eksem ibn Sajfi veli: “Što manje se razilazite sa svojim nadređenim i znajte da žučna rasprava vodi neuspjehu. Čovjek je stvoren kao slabo biće i u to nema sumnje. Učvrstite se i ujedinite protiv neprijatelja. Koristite noćnu tminu kao zaštitu prilikom napada, jer ćete time lakše iznenaditi svoga neprijatelja. Nema zajedništva bez jednoglasne podrške nadređenom.”

Tri karakteristike

Kaže se da je vladar dužan pridržavati se slijedećih stvari: da odgodi kaznu u slučaju srdžbe, da što prije nagradi dobročinitelja, da bude blag u svome govoru. Jer kada odgodi kaznu, postoji mogućnost amnestije. Kada požuri da nagradi za učinjeno dobročinstvo, bude nagrađen poslušnošću potčinjenih i vojske. A kada bude blag u govoru, to mu omogućuje širinu mišljenja i jasnoću istine.

Dunjaluk i ahiret

Jednom prilikom je Omer ibn Abdul-'Aziz uputio Hasanu el-Basriju pismo u kojem traži od njega da mu napiše knjigu koja će sadržavati pitanja dunjaluka i ahireta, pa mu je Hasan odgovorio: “Dunjaluk je san, a ahiret java, dok je smrt nešto između toga. A mi smo kao u zamršenim snovima. Ko sa sobom svodi račun, taj se okoristio, a ko taj odnos ne razumije, propao je. Ko sagledava posljedice – uspijeva. A ko se pokori svojoj strasti – zaluta. Onaj ko bude blag – prosperirat će. Ko bude bogobožan – spasit će se. Ko uzme pouku – bit će prosvijetljen. Ko bude prosvjetljen – razumjet će. Ko razumije – saznat će. Onaj koji sazna – primijenit će znanje. Ako pogriješiš – povрати se. Ako se pokaješ – prođi se. Ako ne znaš – upitaj. Ako se rasrdiš – suzdrži se.”

Inteligencija i oštroumnost

'Amr ibnul-'As, r.a., veli: “Nije pametan onaj koji raspoznaje dobro od zla, nego je pametan onaj koji poznaje manje zlo. Ne održava rodbinske veze onaj s kojim se te veze održavaju, nego rodbinske veze održava onaj koji to čini s onima koji ih prekidaju. Nije pametan onaj koji se čuva zla kada se ono desi, nego je pametan onaj koji pazi da ga zlo ne zadesi.”

Svaka njegova riječ je bolja od hiljadu riječi

Prenosi se da je ‘Abbas ibn Abdul-Muttalib rekao svome sinu Abdullahu: “Smatram da ovaj čovjek (mислеći na Omera ibnul-Hattaba) daje prednost uglednijim ashabima, stoga zapamti pet stvari koje ću ti kazati: ne odaji njegovu tajnu, nikoga pred njim ne ogovaraj, neka od tebe ne iskusi laž, nikada mu ne budi neposlušan i neka od tebe ne vidi izdaje.” Abdullah mu reče: “Tako mi Allaha, svaki od ovih pet savjeta je bolji od hiljadu nećijih riječi.”

Tako se biraju ministri

U djelu “El-ahkam es-sultanijeh” se navodi: “Pronašao sam univerzalnog čovjeka koji u sebi ima mnoge karakteristike dobra: moralnu čednost, ustrajnost na pravome putu, lijepog je edeba, velikog iskustva; ako mu neko povjeri neku tajnu, sačuva je; kada mu se daju zadaci, obavi ih; naoružan je blagošću i znanjem, hitar je i oštrouman, ima držanje prinčeva, smirenost mudraca, skromnost uleme, razumijevanje fekiha. Na dobročinstvo odgovara zahvalnošću, a na iskušenje saburom. Ne gubi vrijeme uzalud, pridobija srca ljudi slatkorječivošću svoga jezika i ljepotom izražavanja.”

Kod koga se nađu tri osobine, upotpunio je iman

Muhammed ibn K’ab je rekao: “Ko bude imao tri osobine, upotpunio je svoju vjeru u Allaha, dž.š.: kada je zadovoljan, njegovo zadovoljstvo ga neće odvesti u zlo, kada se rasrdi, njegova srdžba ga neće izvesti s puta istine, i kada je u mogućnosti da nešto silom stekne, ne uzima, osim onoga što mu ionako pripada.”

Od sedmerice se ne uzima mišljenje, sugestija i savjet

Svaki pametan čovjek ne bi trebao uzimati mišljenje, sugestiju i savjet od slijedeće sedmerice: neznalice (džahila), neprijatelja, zavidnog, onoga ko te ponižava i ismijava, kukavice, škrtog i nenormalnog. Neznalica će te odvesti u zabludu, neprijatelj priželjkuje tvoju propast, zavidnik se nada napuštanju blagodati kojima si obdaren, onaj ko te ponižava i ismijava – želi time pridobiti naklonost ljudi, kukavica će te ostaviti na cjedilu i pobjeći, škrticu interesuje samo skupljanje imetka te ga se ne tiče niko drugi sem njega, i nenormalni nema kontrolu nad

samim sobom.

Ibadet nije izolovanost i povučenost

Poznati pjesnik Džahiz veli: "Ibadetom (pokornošću) čovjek ne biva van sebe i ne zaljubljuje, osim onoga koji traži osamljenost, koji se ne druži s ljudima i koji se ne susreće s učenicima."

Savjet iskusnog

Pjesnik veli:

"I ne približavaj se haramu, jer zaista njegova slast prolazi, a njegova gorčina ostaje."

Mješavina pet svojstava

Mješavina pet svojstava će ti koristiti kada zapadneš u kakav belaj: Vjera u Allaha, dž.š., da je sve što se dešava čovjeku već unaprijed određeno, sabur sa znanjem da je to najbolje za što se može uhvatiti onaj ko je u iskušenju. Ako ne osaburiš, šta drugo možeš i uraditi? I peto jeste saznanje da te uvijek moglo spopasti veće zlo od onoga u kojem se nalaziš.

Prešutjeti hakk (istinu)

Poznati pjesnik Džahiz veli: "Ne treba se ustručavati govoriti istinu, jer je Allah, dž.š., poslao poslanike da govore i prenose hakk, a ne da šute. Malo je slučajeva u kojima je šutnja poželjna i u kojima se preporučuje, a puno je onih u kojima je poželjno govoriti."

Sveobuhvatni savjet

Posavjetuj svoj nefs (dušu) sumnjom u njene želje i prohtjeve, razum od njegovih opasnosti, tijelo smanjenjem i nestašicom od strasti i svoje znanje što češćim gledanjem u njegove izvore.

Ako želiš biti u našem društvu

Omer ibn Abdul-'Aziz je govorio svome narodu: "Ko nam želi prići i biti u našem društvu, to može s pet stvari (u protivnom, neka nam se ne približava):

- traženjem pomoći od nas, tako da otklonimo od njega što sâm nije u mogućnosti,

- nuđenjem pomoći hajrom (dobrom) koji je stekao svojim trudom,

- upućivanjem na hajr kad hajr ne možemo pronaći,

- izbjegavanjem ogovaranja i

- šutnjom o onome što ga se ne tiče."

Kada su to čuli pjesnici i zlonamjernici, udaljiše se od vladarevog trga, a kod pravednog vladara ostadoše fekihi (islamski učenjaci) i pobožni.

Tri vrste ljudi

Hasan ibn 'Ali, r.a., veli: "Tri su vrste ljudi: pravi čovjek, polovina čovjeka i onaj koji nije nikakav čovjek. Pravi čovjek je onaj koji ima i zastupa svoja mišljenja i stavove te se savjetuje s drugima. Polovina čovjeka je onaj koji ima mišljenje i stav, ali se ne savjetuje s drugima. A nikakav čovjek je onaj koji nema stava i svog mišljenja te se, i pored toga, ne savjetuje ni s kim."

Četiri stvari vode ka drugim četirima

Jedan mudrac veli: "Četiri stvari vode ka drugim četirima: šutnja vodi selametu (spasu), dobročinstvo – plemenitosti, darežljivost – vlasti i moći, te zahvalnost – povećanju."

Između nade i straha

Omer ibnul-Hattab, r.a., veli: "Da čujem vjesnika s nebesa kako govori i doziva: 'O ljudi, svi ćete ući u Džennet osim jednog', pobjao bih se da sam ja taj. A da vjesnik kaže: 'O ljudi, svi ćete u Džehennem osim jednog', ponadao bih se da sam ja taj."

Islam je kao utvrđeni zid

‘Umejr ibn S’ad veli: “Islam je kao utvrđeni zid, njegova vrata su jaka. Utvrđeni zid je pravda, a vrata su mu istina. Kada se zid sruši i vrata polome, islam se rasprostrani i raširi na sve strane. Sve dok vlada jaka vlast, islam je nesavladiv. Jaka vlast se ne očituje okrutnošću mača niti udarcem biča, nego pravičnom presudom i odlukom te zadovoljenjem pravde.”

Jezik pametnog i jezik neznalice

Hasan el-Basri, rahimehullah, veli: “Jezik pametnog je iza njegovog srca, prije nego progovori, dobro razmisli. Ako postoji potreba da nešto kaže u svoju korist, on to uradi, a ako bi mogao reći nešto što bi moglo biti protiv njega, on to prešuti. A srce džahila je iza njegovog jezika, ako osjeti potrebu za govorom, on to učini bilo to u njegovu korist ili protiv njega.”

Čuvaj se gibeta

Hasan el-Basri, rahimehullah, veli: “Tako mi Allaha, gibet brže stvara nered i pokvarenost u čovjekovoj vjeri od podle bolesti koja nagriza ljudsko tijelo”, pa je govorio: “Ademov sine, nećeš postignuti istinski iman sve dok ne prestaneš otkrivati tuđe sramote i mahane koje i ti sam imaš u sebi. I nećeš dostići pravi iman sve dok ne počneš popravljati taj nedostatak i otkloniš ga od sebe. A kada to učiniš, pobrini se oko samog sebe i neka te se ne tiču drugi, takvi su Allahu najdraži robovi.”

Kada je vaš praznik?

Upitali su jednog od dobrih ljudi: “Kada je vaš praznik?” On odgovori: “Dan u kojem nismo neposlušni i nepokorni Allahu, dž.š., to je naš praznik. Kada se mu’minima ostvari pobjeda – to je naš praznik. Dan kada se vratimo pod Allahovo, dž.š., okrilje – i popravimo našu situaciju. Nije praznik onome ko obuču novu odjeću, nego je praznik onome ko se osigura i zaštititi od ahiretske kazne.”

I nedaća i nagrada su kušnje

Veliki učenjak El-Fejruz Abadi veli: "Allah, dž.š., nekada iskušava svoje robove nečim radosnim kako bi mu zahvaljivali, a nekada ih iskušava nedaćama kako bi se strpjeli. Nedaća iziskuje sabur, dok nagrada iziskuje zahvalu. Davati prava prema saburu – lakše je od davanja prava zahvali, tako da se nagrada smatra većom kušnjom." Allah, dž.š., u Kur'anu veli: "*Mi vas stavljamo na kušnju i u zlu i u dobru i Nama ćete se vratiti.*" (El-Enbija, 35)

Čuvaj se prijatelja neznalice

Muhammed ibn Abdul-Melik ez-Zejjat veli: "Više se čuvajte i pazite prijatelja neznalice, nego što se čuvate i pazite od pametnog neprijatelja. Nije isti onaj koji učini zlo i zna da ga je počinio kao onaj ko počinio zlo, misleći da je uradio dobro." Ebu 'Ubejde ibn Mu'ammer kaže: "Govorio mi je otac: 'Sine, ne uzvraćaj i ne ukazuj na grešku koju počinio glup (budala), jer će se time okoristiti od tebe znanjem i uzeti te za neprijatelja.'"

Najpotpuniji namaz

Pitali su Hatima el-Esamma o njegovom namazu (kako ga obavlja) pa im reče: "Kada se približi vrijeme namaza, upotpunim propisano uzimanje abdesta, pridem mjestu na kojem imam namjeru obaviti namaz, sjednem dok se sva moja čula ne ujedine. Potom ustanem i krenem ka namazu tako da mi K'aba bude između mojih obrva (u mislima), a Pravi put ispod mojih nogu, Džennet s moje desne strane, vatra s moje lijeve, melek smrti iza mene, misleći da mi je to posljednji namaz. Zatim stojim između nade i straha, donesem tekbir kao potvrdu, sjednem i učim terlitom, skrušeno se sagnem na ruku'u, pokorno i iskreno padnem na sedždu, pa kad sve to uradim, pitam se: 'Da li mi je primljen namaz ili ne?'"

Nauka je najbolji imetak

Alija ibn Ebi Talib, r.a., je rekao Kumejlu: "Kumejle, nauka je najbolji imetak. Nauka te čuva dok ti čuvaš svoj imetak. Nauka je vladar, a imetak je ono nad čime se vlada. Imetak umanjuje dijeljenje, a nauka se povećava i uzdiže dijeljenjem." Također reče: "Svakog dana u kojem ne povećam svoje znanje – ne

osjetim toga dana beričet izlaska Sunca. Nije dobro (hajr) imati puno imetka i potomstva, nego je hajr imati što više znanja.”

El-Ahnef veli: “Svaki moćni vladar koji nije pomognut znanjem ide ka poniženju.” Ez-Zubejr ibn Ebi Bekr kaže: “Otac mi je napisao pismo dok sam bio u Iraku, u kojem kaže: ‘Moraš se naoružati znanjem, jer ako osiromašiš, nauka će ti biti najbolji imetak, a ako se obogatiš, nauka će te nositi kao što to rade kamile.’”

Pametni i mudri

Pametan je onaj čiji je jezik pametan, a neznalica (džahil) je onaj koji ne zna svoje mogućnosti. Kada se upotpuni razum, umanji se govor. Pitali su jednog mudrog čovjeka: “Ko je najrječitiji od svih ljudi?” On odgovori: “Ko ostavi znatiželju i zadovolji se konciznošću (u govoru).” Upitaše: “Ko je najstrpljiviji od svih ljudi?” Reče: “Onaj ko ostavi dunjaluk radi poboljšavanja u svojoj vjeri.” Upitaše: “Ko je najhrabrij?” Reče: “Ko na svoje neznanje odvрати i reaguje blagošću.”

Rekli su o zavisti...

Mu'avija ibn Ebi Sufjan, r.a., veli: “Između loših osobina, najgora je zavist. Ona ubija zavidnika prije nego onoga kome se zavidi.” Ibn el-Mu'tezz kazuje: “Zavidnik osjeća bijes i gorčinu prema onome ko nije kriv (i s tim nema nikakve veze), škrtac zbog nečega što ne posjeduje, a tragač prema onom što ne može da nađe.”

Neki od prijašnjih generacija navode: “Prvi grijeh ikada počinjen bila je Iblisova zavist prema Ademu, a.s., na počasti kojom ga je Allah, dž.š., uzdigao nad Iblisom. Zato je odbio učiniti sedždu i pokloniti mu se te ga je zavist navela na nepokornost.” Omer ibn Abdul-'Aziz veli: “Nisam vidio zalima (nepravednog) koji više liči na mazluma (kome je učinjena nepravda) kao što je to slučaj sa zavidnikom.”

Četiri stvari

Pomoću četiriju stvari vlast ne prolazi niti propada: čuvanjem vjere, odabiranjem samo povjerljivih za saradnike, odlučnošću prije svega drugoga i kontinuiranom ustrajnošću. Četirima stvarima se vlast ne učvršćuje: ministrovom pronevjerom, lošim planiranjem i upravljanjem, pokvarenošću nijjeta i nepravdom

prema ljudima kojima upravljaš. Četiri stvari stvaraju ljubav (mehabbet): lijepo ophođenje prema ljudima, činjenje dobročinstva, težnja ka sporazumu i ostavljanje licemjerstva. Četiri stvari su dokaz zdravog mišljenja: duboko razmišljanje, čuvanje povjerljivosti tajne, trud i nastojanje u rasuđivanju te ostavljanje nametanja mišljenja drugome.

Omerova vlast

Omer ibnul-Hattab, r.a., veli: "Ko se puno smije – umanjuje svoju veličinu i uticaj; ko se puno veseli – bude potcijenjen; ko u nečemu prijeđe granicu – biva poznat po tome; ko puno priča – puno čini pogreške; ko puno griješi – umanjuje se njegov stid; kod koga se umanji njegov stid – umanji se i njegova pobožnost; kod koga se umanji pobožnost – njegovo srce izumire. Zaista pretjerani smijeh ukazuje na zaborav na ahiret."

Najbolje djelo

Pitali su Fudajla ibn 'Ijada o najboljem djelu koje se spominje u kur'anskom ajetu gdje Allah, dž.š., kaže: *"Onaj koji je dao smrt i život da bi iskušao koji od vas je najboljeg djela."* (El-Mulk, 2) Fudajl im odgovori: "Najbolje djelo je ono koje je najiskrenije i najispravnije." Upitaše: "O Ebu 'Ali, a koje je to najiskrenije i najispravnije djelo?" On im reče: "Zaista se djelo neće primiti ako je iskreno a nije ispravno, kao što neće ni ono koje je ispravno a nije iskreno. Ne prima se ništa osim iskrenog i ispravnog djela." Pa nastavi: "Iskreno djelo je ono koje se uradi u ime Allaha, dž.š., a ispravno je ono što je u skladu sa Šerijatom." Zatim prouči posljednji ajet iz sure El-Kehf, u kojem Allah, dž.š., kaže: *"Ko žudi da kod Gospodara svoga bude lijepo primljen, neka čini dobra djela i neka, klanjajući se Gospodaru svome, ne smatra Njemu ravnim nikoga!"*

Vrijednost djela učinjenog u tajnosti

Prenosi se od Hasana, r.a., da je govorio o vrijednosti dobrog djela koje se učini u tajnosti, navodeći primjere: Kada čovjek nauči Kur'an napamet, a da to njegov susjed ne čuje i ne primijeti. Kada čovjek nauči dosta fikha, a da ljudi to ne osjete. Kada čovjek klanja dugo namaz u svojoj kući u kojoj mu sjede gosti, pa to ni ne osjete. Poznati su nam ljudi koji su davali sve od sebe da dobro djelo ne čine

javno, nego u tajnosti (sakriju od očiju javnosti). Bilo je muslimana koji su bili ustrajni u svojim dovama, a da se pri tome nije čuo njihov glas, osim šapata između njih i njihovoga Gospodara. A Allah, dž.š., u Kur'anu kaže: "*Molite se ponizno i u sebi Gospodaru svome.*" (El-E'araf, 55)

Prava braće jednih prema drugima

Imam Gazalija u svom djelu "Ihja' 'ulumid-din" u poglavlju "Prava braće u pogledu govora" veli: "Neka nikome ne širi tajne koje mu je njegov brat povjerio, pa čak i najvjernijim prijateljima, bilo to i nakon njihovog rastanka i mimoilaženja, jer to je prezrena navika i ukazuje na pokvarenost duše. Uz to, neka ne kleveće njegove prijatelje i porodicu, i neka ne prenosi klevete drugih o njemu. Jer zaista onaj koji prenese nešto ružno o tebi je isti kao i onaj od koga je to poteklo."

Kloni se sedam osobina

Neki mudraci su kazivali: "Kloni se sedam osobina, pa će ti tvoje tijelo i srce osjetiti rahatluk: ne tuguj za onim što ti je promaklo, ne tovari na sebe brigu za onim što te nije zadesilo, nemoj koriti ljude za nešto što vidiš i na sebi, ne traži nagradu za ono što nisi uradio, ne gledaj sa strašću ono što ti ne pripada, ne ljuti se na onoga ko nije zaslužio tvoj prijekor i ne hvali onoga čija ti duhovnost govori da nije za pohvalu."

Nedaće zavisti

Fudajl veli: "Pet nedaća sustižu zavidnika prije negoli onoga kome se zavidi:

1. neprestana tuga,
2. za ovu tugu neće biti nagrađen (iako vjernika ne zadesi ništa pa čak ni trn koji ga ubode, a da mu Allah, dž.š., time ne obriše manje grijehe),
3. ostaje bez Allahove pomoći, jer time iskazuje protivljenje Allahovom davanju ljudima prema Njegovoj odredbi.

Imam Šafija u svojim stihovima veli:

"I reci onome koji zanoći, zavidjevši mi:

'Znaš li prema kome si iskazao nepoštovanje?

*Iskazao si nepoštovanje prema Allahovoj odredbi,
jer nisi zadovoljan onim što je meni podario.
Meni je pripalo ono što mi je odredio,
a tebi je zatvorio puteve ostvarenja tvojih želja.*“

4. Allahova srdžba. A kada se Allah rasrdi na nekog čovjeka, pozove u nebeskim visinama: ‘Zaista Allah prezire toga i toga pa ga i vi prezirite.’ Takav nije prihvaćen ni na nebesima ni na Zemlji.

5. Srdžba Allahovih stvorenja prema njemu, što rezultira odbijanjem pomoći kada mu ona zatreba. Ibn Sirin veli: ‘O čovječe, zašto zavidiš svome bratu? Ako mu je Allah nešto podario radi ukazivanja počasti, zašto zavidiš onome koga je Allah počastio? A ako mu je Allah nešto podario radi iskušenja koje će ga odvesti u vatru, zašto zavidiš onome kome je vatra određište?’”

Moja nafaka me ne može zaobići

‘Urveh ibn Uzejne je bio pjesnik jakog uvjerenja u svoju nafaku te je vrlo često imao običaj to opjevati kroz stihove. Jednom prilikom je kao član delegacije iz Hidžaza došao Hišamu ibn Abdul-Meliku u Šam. S njim su bili još neki pjesnici. Kad su ušli kod Hišama, on je prepoznao ‘Urvu i rekao mu: “Zar nisi ti taj koji recituje:

*“Spoznao sam, ne želeći se hvaliti, da me moja nafaka ne može mašiti.
Trudim se da je ostvarim i napor me smori, a čak i da sjedim ona će sama doći.”*

Ne vidim da radiš kao što si opjevao, jer si došao iz Hidžaza u Šam za nafakom.” ‘Urve mu odgovori: “O vladaru pravednih, divno si me posavjetovao, a ja sam opjevao ono što vrijeme briše.” Nakon toga je odmah izišao, uzjahao konja i uputio se nazad prema Hidžazu. Cijeli taj dan Hišam nije ni pomislio na njega. U toku noći se probudio i prisjetio ‘Urve, te rekao: “On je bio Kurejšija koji je izrekao veoma mudru stvar. Došao je u delegaciji do mene, a ja sam ga vratio odbivši i da saslušam njegovu potrebu. Uz to, on je poznati pjesnik pa nisam siguran da neće nešto o meni opjevati.” Kada je ujutro ustao, upitao je za njega pa mu rekoše da se vratio. Rekao je: “Nema veze, svakako će saznati da ga njegova nafaka nije zaobišla.”

Hišam pozva svog pomoćnika, dâ mu dvije hiljade dinara i reče: “Stigni ‘Urvu i daj mu ovaj novac.” Pomoćnik je sustigao ‘Urvu tek kada je ovaj ušao u svoju kuću, pokucao je na njegova vrata i dao mu novac. ‘Urve reče: “Prenesi vladaru pravovjernih selam i upitaj ga šta misli o mojim stihovima? Potrudio sam se i nisam postigao cilj, a kada sam se vratio kući, nafaka me je sustigla!”

Sputavanje jezika

Poslanik, s.a.v.s., je jednom rekao Mu'azu ibn Džebel, r.a.: "Ponižene ljude u vatru neće odvesti ništa drugo do onog što su zaradili svojim jezicima." Prenosi se da je Omer ibnul-Hattab, r.a., jednom prilikom vidio Ebu Bekra es-Siddika, r.a., kako rukom povlači jezik iz svojih usta te ga upita: "Šta to radiš, nasljedniče Božijeg Poslanika?" Ebu Bekr mu odgovori: "Ovo je izvor svih mojih nevolja. Poslanik, s.a.v.s., je jednom rekao: 'Svaki dio tijela će se Allahu žaliti na jezik zbog njegove plahovitosti i žestine.'" (Bilježi Ibn Ebi ed-Dunja.)

Omer ibnul-Hattab, r.a., veli: "Ko puno priča, puno čini pogreške i grijehe, a ko puno griješi – bliži je vatri."

Abdullah ibn Mes'ud, r.a., veli: "Tako mi Jedinog Allaha, ništa nije preče da se dugotrajno zatvori od jezika."

Tavus je rekao: "Moj jezik je zvijer, ako ga pustim, pojest će me."

A Muhammed ibn Vasi' je jednom prilikom rekao Maliku ibn Dinaru: "Čuvanje jezika je ljudima teže od čuvanja njihovog novca."

Jedan od beduina je često sjedio sa Š'abijem i dugo bi šutio. Upitaše ga za razlog, a on reče: "Slušam pa naučim, i šutim pa sam spašen."

Ibrahim ibn Edhem je jednom vidio čovjeka koji se izolovao od ljudi, popevši se na vrh jednog brda. Upitao ga je: "Ko si ti?" Ovaj mu odgovori: "Ja sam zatvorski stražar. Zatvorio sam krvoločnu zvijer." Kada je na Ibrahimu primijetio čuđenje, čovjek reče: "Zatvorio sam jezik, jer ako ga pustim, potrgat će ljude."

Zli učenjaci

Ibn Kajjim el-Dževzije, rahimehullah, kazuje: "Zli učenjaci će sjediti pred vratima Dženneta, pozivat će u njega svojim govorom, a svojim djelima će ljude pozivati u vatru. Kada god pozovu ljude, govorit će: 'Pridite Džennetu', a njihova djela će govoriti: 'Ne slušajte šta vam govore. Da je ono u što pozivaju hakk (istina), bili bi prvi koji se tome odazivaju. Pretvaraju se da su oni ti koji upućuju ljude, dok su u stvarnosti kradljivci puteva.'"

Pozabavi se sobom, a ostavi tuđe mahane

Hasan el-Basri, rahimehullah, veli: "Ne zaslužuje niko epitet istinskog imana sve dok se umjesto svojim mahanama ne prestane baviti tuđim i sve dok ne počne ispravljati svoje mahane prije ukazivanja na tuđe. Pa kada popravi svoje

nedostatke, neće se baviti tuđim prije nego naiđe na još neku svoju pa se ponovo pozabavi samim sobom i ostavi mahane drugih.”

Istinski fekih (islamski učenjak)

Alija ibn Ebi Talib, r.a., veli: “Hoćete da vam kažem ko je istinski fekih? To je onaj s kojim ljudi ne gube nadu u Allahovu milost, koji im ne dopusti ono što je zabranjeno i što vodi nepokornosti Allahu, dž.š., koji ih ne obmanjuje, ne zapostavi Kur'an ostavljajući ga drugima, ne bavi se stvarima u kojima nema dubokog razmišljanja i uzimanja pouke.”

Mesruk veli: “Dovoljno je čovjeku znanje da se boji Allaha, dž.š., a dovoljno je neznalici to što se divi svome (ne)znanju.”

Čuvaj se druženja s glupim i bestidnim neznačicama

Omer ibn Habib je svom sinu ostavio u vasijjet slijedeće riječi: “Sine, čuvaj se druženja s glupavim i bestidnim neznačicama. Druženje s njima je kao bolest. Ko ih zavoli – kajati će se. Ko u maloj mjeri odobrava ono s čime dolaze – on im, ustvari, odobrava mnogo toga. Ako neko od vas želi pozivati ljude na dobra djela, a odvrćati ih od loših, neka sebi ne nanosi nepravdu. Budite u potpunosti uvjereni u Božiju nagradu, jer onaj koji bude uvjeren u to, neće mu se nauditi niti nanijeti nepravda.”

Osobine pravednog vladara

Kada je Omer ibn Abdul-'Aziz postao halifa, zatražio je od Hasana el-Basrija da mu napiše pismo u kojem će mu opisati kakav pravedni vladar treba da bude. Hasan el-Basri mu u pismu napisao slijedeće: “Znaj, vladaru pravovjernih, da je Allah, dž.š., odredio da vladar pravovjernih bude oslonac ljudima i da ispravlja one koji griješe, da bude žestok prema nepravdi i nasilniku, da bude snaga kojom pomaže nemoćne i slabe te da ukazuje pomoć onome kome je učinjena nepravda u ostvarivanju prava.

Pravedni vladar je kao pastir što brižno i nježno čuva svoje deve kojima odabire najljepše pašnjake za ispašu, čuva ih od različitih nesreća, vrućine, hladnoće i divljih životinja. Pravedni vladar je kao brižni otac prema svojoj djeci, brine o njima dok su mala, podučava ih kada narastu, bori se u životu kako bi ih izdržavao i opskrbi te cijeli život skuplja i štedi kako bi im nešto ostavio nakon svoje smrti.

Pravedni vladar je kao majka koja je nježna prema svome djetetu, noseći ga u svojoj utrobi, dojeći ga, zatim odgajajući ga, ne spavajući noćima ako je bolesno, raduje se njegovoj sreći i zdravlju, a žalosti njegovim nedaćama.

Pravedni vladar se brine o jetimima, pomaže siromašne vodeći brigu o njihovoj maloj djeci, a pomažući njihove odrasle. Pravedni vladar je kao srce, ako je ono ispravno, ispravni su i ostali organi, a ako je pokvareno, pokvareni su i ostali organi. Pravedni vladar je veza koja uspostavlja odnos između Allaha, dž.š., i Njegovih robova: sluša i slijedi Allahove riječi i to im prenosi, ukazuje im na Allahove blagodati, vođen je i vodi ih ka Allahu, dž.š. Zato ne budi, o vladaru pravovjernih, kao sluga kojem je njegov gospodar povjerio imetak i čuvanje njegove porodice pa to ovaj zloupotrijebi, potrošivši imetak rastjerivanjem članova porodice (ne vodeći brigu o njima) te ih osiromaši.

I znaj, vladaru pravovjernih, da je Allah, dž.š., odredio kazne onima koji su prekršili Allahove zakone čineći loša i pokvarena djela. Pa kada ti dođu oni koji su zaslužili kaznu, kako ćeš postupiti? Također, u odmazdi je opstanak za ljude pa pripazi kako ćeš postupiti prema onome ko nekoga ubije i zatraži se odmazda. Prisjećaj se i pribojavaj smrti i onoga svijeta, malobrojnosti tvojih sljedbenika kod Allaha i onih koji su te pomagali na Allahovom putu te se pripremi i opskrbi za Sudnji dan.

Znaj, vladaru pravovjernih, da postoji kuća pripremljena za tebe koja se razlikuje od ove na dunjaluku, kada se rastaneš od svojih najmilijih, i kada te spuste u mezar i ostaneš sam, bez ikoga. Zato dobro pripremi šta ćeš ponijeti sa sobom za Dan kada će čovjek pobjeći od svoga brata, majke, oca, žene i djece. Zapamti, vladaru pravovjernih, kada Allah oživi one u kaburima, i skupi ono što su nosili u svojim grudima – tada neće biti tajni, a kitab neće izostaviti ni malo ni veliko a da ne bude presuđeno.

Zato sada, dok još možeš, dok nije kasno, i dok još nije izgubljena nada, ne sudi Allahovim robovima kao u džahilijetu (kada se nisu pridržavali Allahovih zakona i propisa). Nemoj ih upućivati na put onih koji čine nepravdu. Ne pomaži ohole i raskalašene moćnike nad slabima i nemoćnima. Tada su njihove oči uprte samo u tebe (da zadovoljiš pravdu), zato se nemoj ogriješiti o takve, noseći pored svojih grijeha i njihove.

Ne dopusti da te zavedu oni koji se naslađuju tvojim nedaćama, uživajući blagodati ovog svijeta pa da zbog njih izgubiš svoje blagodati na ahiretu. Ne gledaj s ponosom u svoju snagu koju posjeduješ danas, nego gledaj na svoju snagu sutra kada budeš okovan i zarobljen lancima smrti, i teži stajati ispred Allaha, dž.š., u društvu meleka i poslanika, čija će lica gledati u Živog i Moćnog. Zaista ja, vladaru pravovjernih, ako i nisam uspio prenijeti sve ono od čega su odvrćali oni koji su bili prije mene, u najmanju ruku sam ti želio uputiti iskrene i dobronamjerne savjete.

Ovo svoje pismo napisah kao što najmilijem preporučujem nekada gorke

lijekove, sa željom i iskrenom nadom u njegovo zdravlje i blagostanje. Ves-selamu alejke, vladaru pravovjernih, ve rahmetullahi ve berekatuhu.”

Ko su najbolji ljudi?

Upitali su Abdullaha ibnul-Mubareka: “Ko su najbolji ljudi?” On im odgovori: “Ulema (učeni).” Upitaše: “A ko su najbolji vladari?” Reče: “Oni koji su najpobožniji.” Rekoše: “A ko su najprezreniji bijednici?” Reče: “Oni koji zloupotrebljavaju svoju vjeru i od toga jedu.”

Najteže vrline najvećih koristi

Jedan mudri čovjek kazuje: “Šest stvari koje su čovjeku najteže da ih uradi, a od njih ima najviše koristi, jesu: da poznaje sebe i svoje mogućnosti, da zna svoje nedostatke i mahane, da čuva svoju tajnu, da napusti prohtjeve, da se odupre svojim strastima i da se sačuva od onoga što ga se ne tiče.”

Zdravi i čvrsti temelji (osnove)

Upitali su Hatima el-Esamma: “Kako si dostigao svoj visoki stupanj (daredžu)?” On im odgovori: “Pomoću četiri jaka i čvrsta temelja:

1. uvjerenjem da me moja opskrba (rizik) ne može zaobići niti je može pojesti neko drugi osim mene, pa sam na taj način smirio svoj nefis;
2. uvjerenjem da moj posao (koji mi je određen) ne može raditi niko drugi sem mene, pa sam tome posvećen;
3. uvjerenjem da će mi edžel (čas smrti) neminovno doći, pa se ja prije njegovog dolaska pripremam za taj trenutak;
4. uvjerenjem da Allah, dž.š., motri na mene, pa Ga se ja stidim (ustručavam).”

Zašto nam se ne primaju dove?

Rekoše Ibrahimu ibn Edhemu: “Šta je s nama, dozivamo i molimo Allaha, dž.š., u našim dovama pa nam se dove ne uslišavaju?” On im odgovori: “Jer je On vas zvao pa Mu se niste odazvali!”

Koga ljudi zavole

Omer ibnul-Hattab, r.a., jednom prilikom napisao u pismu S'adu ibn Ebi Vekkasu: "Kada Allah zavoli Svoga roba, učini da ga ljudi zavole (bude omiljen među narodom). Znaj (uzmi pouku) da je tvoja deredža kod Allaha s onom koju imaš među ljudima. I znaj da ono što imaš kod Allaha jeste kao ono što ljudi imaju kod tebe."

Zakuplja vas da što imućniji budete

Ibn Haldun u svojoj knjizi "El-Mukaddima" navodi: "Kada se dostigne vrhunac izbirljivosti i sitničavosti koje se zbivaju u kućnoj atmosferi, tu sitničavost i izbirljivost slijedi predanost strastima pa se duša time oboji raznim bojama koje dovode do njene nestabilnosti u vjeri i životu... Što se tiče uticaja na njenu vjeru, to učvršćivanje i ukorijenjenost dovodi do rezultata koje je poslije veoma teško ukloniti; a što se tiče nestabilnosti u životu, to je iz razloga što postoje mnoge potrebe i prohtjevi koje duša zahtijeva i traži, a koje je zaradom (onakvom kakva jeste) nemoguće ispuniti."

Arape ne može ništa drugo okupiti i sjediniti osim islama

Ibn Haldun je u naslovu dvadeset sedmog poglavlja "Mukaddime" napisao: "Arap ne mogu uspješno vladati, izuzev u slučaju da je ta vlast islamske prirode ili da se bazira na tragu iz slavne islamske historije." Zatim nastavlja: "Razlozi zbog kojih je teško pokoriti Arape i zbog kojih su okrutne naravi jesu grubost, prijezir (oholost), nebriga i borba za vlašću, te ih je iz tih razloga teško okupiti i sastaviti. Ako je ta vlast islamske prirode, onda uzimaju pouku i podstiču najbolje između sebe, gubi se ta njihova osobina oholosti i borba za vlašću, pa ih je lahko predvoditi i vladati njima. To proizlazi iz činjenice da vjera otklanja grubost i prijezir (oholost) koji dolaze od međusobne zavidnosti i borbe za vlast."

Dječak koji opominje halifu

Jedan dječak je htio opomenuti Omera ibn Abdul-'Aziza, r.a., pa mu reče: "O vladaru pravovjernih, ljude zavede Allahova milost prema njima i pohvale od ljudi, zato ne budi i ti od onih koje će zvesti Allahova milost i pohvale od ljudi pa se oklizneš (izgubiš vlast). Nemoj biti od onih za koje Allah, dž.š., u Kur'anu

kaže: *‘Ne misli nikako da će oni koje veseli ono što rade i kojima je drago da budu pohvaljeni i za ono što nisu učinili – nikako ne misli da će se kazne spasiti; njih čeka teška patnja.’*” (Alu ‘Imran, 188)

Iz Lukmanovih preporuka i savjeta svome sinu

El-Džahiz u svom djelu “El-Bejan vet-Tebjin” navodi: “Mudri Lukman preporučuje i savjetuje sina pa kaže: ‘O sinko moj, druži se s učenicima i uzimaj od njih znanje. Od dunjaluka uzimaj pouke, a imovinu preko tvojih potreba koristi kako bi stekao ahiretska uživanja. Nemoj se u potpunosti odreći dunjaluka pa da padneš u neimaštinu i da postaneš teret na vratovima ljudi. Posti dan kako bi obuzdao svoje strasti, ali i preskoči dan kako ne bi izgubio snagu za namaz. Zaista je namaz preči od posta.

Jetimu budi poput oca, a hudovici budi na ispomoći poput njenog muža. Ne ogriješi se prema bližnjem, ne druži se s bezumnim nezalicama i nipošto se ne miješaj s dvoličnjacima.”

Obaveza govornika prema slušatelju

Abdullah ibn Mes’ud, r.a., je imao običaj reći: “Govori ljudima ono što zaokuplja njihovu pažnju i što ih interesuje. A kada vidiš da im je tvoj govor prešao u dosadu – prekini.”

Ebu Ibad veli: “Obaveza govornika je da privuče pažnju slušaoca, da posluša njegove opaske i razmišljanja, da ne širi njegove tajne i da prihvati opravdanja koja iznosi.”

Povjerenik je onaj koji je bogobožan

Ibnul-Dževzi u svome djelu “Sifetus-Safveh” navodi riječi Omera ibnul-Hattaba kojim savjetuje nekog čovjeka: “Ne govori ono što te se ne tiče, dobro upoznaj svoga neprijatelja, čuvaj se onoga koji se lažno predstavlja kao prijatelj, osim ako ga krasi neizmijerna povjerljivost, a nju jedino ima onaj ko se boji Allaha. Ne hodaj s grješnikom pa da te nauči svojim grijesima niti mu odaji svoje tajne. Savjetuj se samo s onima koji se boje Uzvišenog Allaha, dž.š.”

Tri pedlja nauke

Eš-Š'abi veli: "Nauka se sastoji od tri pedlja: ko dokuči prvi pedalj – to ga ponese i umisli da je obuhvatio sve znanje. A ko dokuči drugi pedalj, on u svojim očima sebi postane malehan i spozna da ga nije u potpunosti obuhvatio. A što se tiče trećeg pedlja, e, njega još niko nije dokučio!"

Savjet majke svome sinu

El-Džahiz u svojoj knjizi "El-Bejan vet-Tebjin" prenosi da je Eban ibn Tegallub prošao pored neke žene koja je savjetovala sina pri njegovom polasku na put: "Čuvaj se prenošenja tuđih riječi, jer one siju zlobu u duši.

Ne dozvoli drugima da prema tebi usmjere svoje 'strijele', jer svaka gađana meta ne prođe neoštećena. Uvijek uzmi sebe kao primjer, ono što ti je drago da drugi čine prema tebi i ti možeš činiti drugima, a što ti je mrsko – ostavi i kloni se toga. Ko bude opčinjen ljubavlju prema zlu koje nosi, on je kao vjetar koji donosi nevrijeme.

Ako nekoga savjetuješ, savjetuj plemenitog, jer samo će plemeniti prihvatiti tvoj savjet. Čuvaj se pokvarenjaka, jer su oni okorjeli kao stijene koje ne pucaju. I čuvaj se izdaje, jer je to najpokvareniji postupak koji čovjek može uraditi. Ispunjavaj preuzete obaveze, jer je u tome napredak. Imetak obilno udjeljuj, ali vjeru ni za što ne daj. Kome je data darežljivost i blagost, pronašao je sigurno utočište i ogrnuo se najljepšom odjećom."

Istinu je preče slijediti

Ebu Hanife, r.a., je rekao: "Ovo je naše mišljenje i to je najbolje do čega smo došli na osnovu svojih mogućnosti. Ako nam neko dođe i ponudi mišljenje bolje od našeg, ono je preče da se slijedi."

Kur'an i ti

Veliki muslimanski mislilac Muhammed Ikbal je rekao: "Ono što je na mene u mom životu ostavilo najveći trag jesu riječi moga oca: 'O sine moj, čitaj Kur'an kao da je tebi objavljen.'"

Muavijina pravda

Mu'avija ibn Ebi Sufjan veli: "Neću upotrijebiti svoj mač gdje je dovoljan samo bič niti ću upotrijebiti svoj bič gdje je dovoljan govor i opomena (jezika). Čak da je u pitanju najsitnija stvar između mene i ljudi, ja neću prestati dok ne bude zadovoljena pravda. Ne bismo smjeli predvoditi ljude na iste načine (koji nisu efikasni). Ne treba previše popuštati pa da ljudi počnu uživati u nepokornosti niti previše pritisnuti i time ih odvesti u propast."

Istinski uzor

Abdullah ibn Mes'ud, r.a., kaže: "Ko sebi želi uzeti nekoga za uzor i primjer, neka se ugleda na ashabe Božijeg Poslanika, s.a.v.s. Oni su najčistijeg srca ovog ummeta, najvećeg znanja, oni se nisu pretvarali. Bili su najupućeniji i najljepšeg stanja. Allah, dž.š., ih je izabrao i počastio da se druže i budu s Poslanikom, s.a.v.s., i da doprinesu jačanju islama. Zato budite svjesni njihove zasluge i idite njihovim stopama (slijedite njihove tragove), jer su oni zaista bili na Pravom putu."

Ko se želi oženiti

Osman ibn Ebi el-'As es-Sekafi je savjetovao svoju djecu da pažljivo biraju osobu s kojom će pohraniti kapi svoga sjemena te da izbjegavaju one loših (nasljednih i moralnih) osobina, pa kaže: "O sine, zaista je onaj koji se ima namjeru oženiti kao sadilac koji zasađuje. Zato čovjek treba dobro razmisliti gdje će zasaditi svoju sadnicu. A one loših (nasljednih i moralnih) osobina vrlo malo rađaju, zato pažljivo izaberite pa makar to bilo (ženidba i udaja) i nekada poslije."

Osobine loših učenjaka

Jedan od vladara je upitao mudrog čovjeka o osobinama loših učenjaka, pa mu ovaj odgovori: "Loši učenjaci su oni koji se samo brinu za svoj posao i neprestano te hvale, bio pravedan prema narodu ili nepravedan. Oni će te zavoditi svojim pohvalama i uzdizanjem, činio dobro ummetu ili griješio. Tražit će na svaki način da zadobiju tvoje zadovoljstvo kako bi ostvarili svoje ciljeve i preuzeli tvoje mjesto. Nakon toga ih neće interesovati propast države niti propast ljudi."

Kada strasti prevladaju

Ebu Bekr el-Verrak veli: “Kada prevlada strast, srcu se učini nepravda, a kada se srcu učini nepravda, dolazi do uskogrudnosti. Kada dođe do uskogrudnosti, iskvari se ahlak (moral), a kada se iskvari moral, stvorenja ga preziru kao i on njih. Na taj način okuplja mnoštvo oko sebe i postaje kao šejtan (slijedi njegove stope).”

Pokornost i nepokornost Allahu, dž.š.

Se'id ibnul-Musejjib, r.a., je govorio: “Ljudi se ne mogu uzdignuti i ojačati ničim kao što se mogu uzdići pokornošću Allahu, dž.š., niti se mogu više poniziti time što će biti nepokorni Allahu, dž.š.”

Šta se nalazi u srcu?

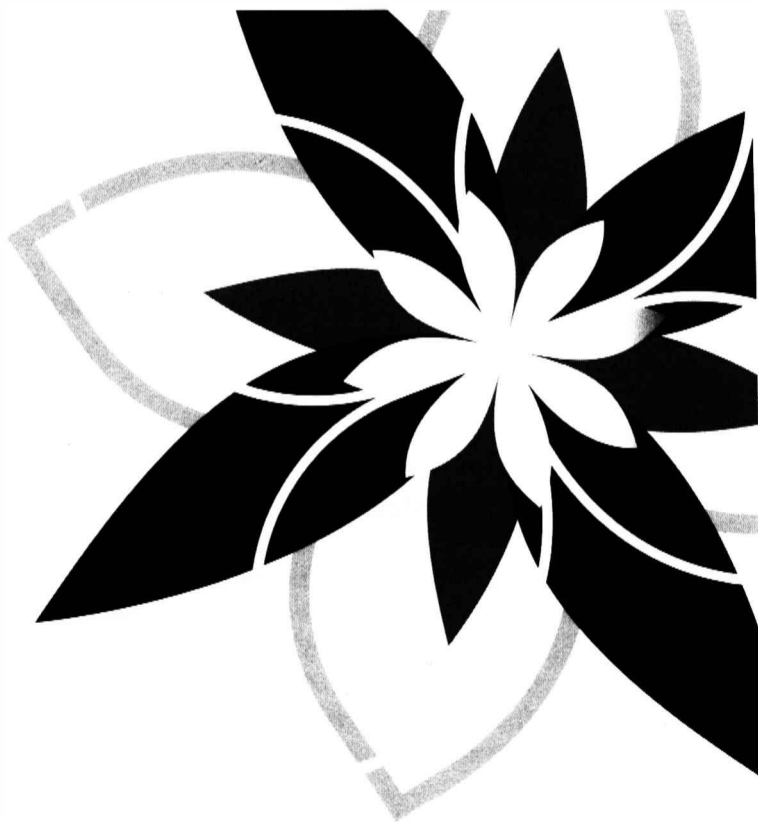
Ibn el-Kajjim el-Dževzije, rahimehullah, veli: “U srcu je jedan veliki nered koji se ne može uspostaviti ničim drugim do približavanjem Allahu, dž.š. U njemu se nalazi usamljenost koju ne otklanja ništa osim ljubav prema Allahu, dž.š. U njemu je tuga koja ne prolazi, osim zadovoljstvom Njegovom spoznajom i iskrenim ophođenjem. U srcu je briga i zabrinutost koja ne napušta čovjekovo biće, osim Njegovim susretom i traženjem utočišta kod Njega. U srcu su vatre jada i bola koje ne gasi ništa drugo osim odobravanje i zadovoljstvo prema Njegovim naredbama, zabranama, određenjem i strpljivošću do Dana susreta s Njim. U srcu je siromaštvo i oskudica koju ne otklanja ništa osim ljubavi prema Njemu, pokajanje, učestali zikr i iskrenost. Čak i da se srcu podari dunjaluk i sve što je na njemu, to neće otkloniti osjećaje siromaštva i oskudice što ih srce nosi u sebi.”

Ovim se postiže pobožnost

Upitali su Ibrahima ibn Edhema: “Čime se postiže pobožnost?” On odgovori: “Pobožnost se postiže tvojim podmirenjem (računa) s ostalim ljudima i time što ćeš se, umjesto okupiranosti tuđim mahanama, pozabaviti svojim grijesima. Razmisli o svojim grijesima, pokaj se svome Gospodaru i odstrani od sebe osobinu nezasićenosti ambicije i požude, osim one koju ti je podario tvoj Gospodar.”

S pravdom je vlast dugotrajna

Abdullah ibn Tahir je rekao čovjeku koji je bio poznat po svojoj pobožnosti: “Koliko dugo će trajati ova naša država i ostati pod našim okriljem?” Čovjek odgovori: “Sve dotle dok u njoj traje vladavina pravde i pravednih postupaka”, zatim prouči ajet iz Kur’ana, u kojem Allah, dž.š., kaže: *“Allah neće izmijeniti stanje jednog naroda dok taj narod ne promijeni ono što je u njemu.”* (Er-R’ad, 11)

Deveto poglavlje

Pouke, opomene i savjeti

Pouke, opomene i savjeti

**Neka te ne privuče onaj koji te obmanjuje, hvaleći tvoje zasluge, a
čak te ni ne poznaje**

‘Amr ibn ‘Ukbe kaže: “Kada sam napunio petnaest godina, otac mi je rekao: ‘Za tebe više ne važe zakoni djetinjstva (prevazišao si ih i odrastao), čuvaj stid i nipošto ga ne ostavljaj. Neka te ne privuče onaj koji te obmanjuje, hvaleći tvoje zasluge kod Allaha, a čak te ni ne poznaje. Neka tvoje riječi pohvale budu upućene onome koga dobro poznaješ, jer ko o tebi pohvalno govori kada je zadovoljan, a ne zna te – reći će o tebi i zlo ako je ljut. Ako se povučeš, osamiš i ostaviš loše društvo, sačuvati ćeš se njihovih negativnih posljedica.’”

Poklon

Hasanu el-Basriju su jednom prilikom prenijeli haber (vijest) kako neki čovjek loše priča o njemu (gibeti ga). Hasan mu pošalje paket hurmi i karticu s posvetom na kojoj je napisao: “Čuo sam kako loše govoriš o meni i time mi poklanjaš dio svojih dobrih djela, pa želim da ti se na tome odužim ovom hedijom!”

Upitah svoju dušu...

Ibrahim et-Tejmi veli: “Zamislio sam sebe u Džennetu kako jedem njegove plodove, pijem iz džennetskih rijeka, i u društvu sam hurija. Zatim zamislih sebe u džehennemskoj vatri kako jedem džehennemsko drvo ‘zekkum’, pijem ključalu vodu i bivam okovan u lance. Potom upitah svoju dušu: ‘U koju od ovih dviju stvari želiš ući?’ Duša mi odgovori: ‘Želim da se vratim na dunjaluk, radim dobra djela i uđem u Džennet.’ Rekoh joj: ‘Radi dobra djela i osjećaj se sigurno!’”

Ako vidite čovjeka kako leti u zraku

El-Džunejd veli: “Ako vidite čovjeka kako hoda po vodi ili leti u zraku, ne obraćajte veliku pažnju na njega (neka vas to ne iznenadi). Zaista šejtan može letjeti s istoka na zapad i hodati po vodi... Nego, više obratite pažnju (gledajte) da li ta osoba slijedi Kur'an i sunnet, jer šejtan nije u mogućnosti da to ikada radi niti da slijedi!!”

Kazna za one koji pri mjerenju zakidaju

Jedan beduin je došao kod Hišama ibn Abdul-Melika, pa mu Hišam reče: “Posavjetuj me.” Beduin mu reče: “Dovoljan je Kur'an da opominje ljude”, pa prouči slijedeće ajete iz Kur'ana: *“Teško onima koji pri mjerenju zakidaju. Koji punu mjeru uzimaju kada od drugih kupuju, a kada drugima mjere na litar ili na kantar – zakidaju. Kako ne pomisle da će oživljeni biti na Dan veliki, na Dan kada će se ljudi zbog Gospodara svjetova dići!”* (El-Mutaffifun, 1-6)

Beduin nastavi: “O vladaru pravovjernih, ovi ajeti se odnose na one koji pri mjerenju zakidaju, pa šta misliš, kakva je kazna za one koji prevarom uzmu sve, a ne samo dio onoga što je haram?!”

Allah ti je podario cijeli dunjaluk

Ebu Osman 'Amr ibn 'Ubejd je došao kod halife El-Mensura pa mu halifa reče: “Posavjetuj nas Ebu Osmane.” Ebu Osman prouči ajete iz sure El-Fedžr dok nije došao do 14. ajeta u kojem Allah, dž.š., kaže: *“Gospodar tvoj je, zaista, u zasjedi.”* Ebu Osman zaplaka, pa reče halifi: “Allah ti je podario cijeli dunjaluk i sve što je na njemu pa otkupi sebe jednim njegovim dijelom. Znaj da je vlast koju imaš prije tebe bila u drugim rukama pa je prenesena na tebe. Također, nakon tebe će vlast naslijediti neko drugi. Opominjem te da se pripremiš za Sudnji dan”, zatim još jače zaplaka tako da mu je tijelo zadrhtalo.

Muslimanske ovce na prijestolju perzijskog cara

Huzejfe el-Jemani i Selman el-Farisi su se prisjećali dunjalučkih dogodovština. Selman reče: “Od najinteresantnijih sjećanja je događaj kada su se janjad jednog čovjeka iz plemena El-Gamidi popela na prijestolje perzijskog cara

Kisre. Taj beduin je čuvao svoje ovčice, pa kada je pala noć, uputio ih je ka carevom dvorištu. U dvorištu se nalazilo mramorno prijestolje koje je koristio perzijski car. Tako su janjad Gamidija zaposjele Kisrino prijestolje.”

Ebu Bekrov savjet Halidu ibnul-Velidu

Ebu Bekr es-Siddik, r.a., je savjetovao Halida ibnul-Velida, r.a., prilikom njegovog odlaska u Irak, na koji način da komanduje vojskom. Rekao mu je: “Kada predvodiš vojsku, tražite Allahov beričet. A kada uđete na neprijateljsku teritoriju, malo se distanciraj, jer tvoj obilazak trupa je pun neizvjesnosti. Dobro se opskrbi svime što ti je potrebno za boj i uvijek pošalji izvidnicu. Ne koristi ranjenike kao borce, jer oni ne mogu dati svoj maksimum. Čuvaj se neprijateljskih napada noću, jer Arapi su po prirodi nepredvidivi. Ne odaji mnogo svojim govorom, jer tvoj uspjeh zavisi od onoga što zadržiš (u sebi i prešutiš). Prema ljudima se odnosi shodno onome što izražavaju, a ono što skrivaju u svojim dušama – prepusti Allahovoj presudi. Prepuštam te u emanet Allahu, Koji ne napušta Svoje robove.”

Moja djeca će te ubiti

Jednog dana je Neistina šetala s Istinom pa je rekla: “Moja glava je više uzdignuta od tvoje.” Istina odgovori: “Ali mojenoge su čvršće i stabilnije od tvojih.” Neistina ponovo reče: “Ja sam jača od tebe”, a Istina odgovori: “Ja sam vječnija od tebe.” Neistina reče: “Uz mene su velikaši i raskošnici.” Istina uzvratil ajetom: “*I isto tako Mi učinismo da u svakom gradu velikaši postanu grješnici i da u njemu zamke postavljaju, ali oni samo sebi zamke postavljaju, a da i ne primjećuju.*” Neistina reče: “Da hoću, mogu te odmah ubiti!” Istina odgovori: “Jeste, ali će te moja djeca ubiti, pa makar i nakon izvjesnog vremena.”

Traži Allahovu pomoć

Pripovijeda se da je neko iz prvih generacija muslimana upitao jednog svog učenika: “Šta bi uradio kada bi te šejtan navodio na grijehe?” Učenik odgovori: “Borio bih se protiv njega.” Ovaj ponovo upita: “A šta ako se šejtan ponovo vrati?” Reče: “I dalje bih se borio.” Ovaj po treći put upita: “A šta ako se šejtan ponovo vrati?” Učenik ponovo reče: “I dalje bih se borio.” Učitelj mu reče: “Dugotrajna je to borba. Šta veliš, kada bi prošao pored stada pa njegov pas čuvar na tebe počne

režati i spriječi ti prolaz, šta bi učinio?” Učenik reče: “Usprotivit ću mu se i potruditi ću se da ga otjeram.” Na to učitelj reče: “Dugotrajan je to put, ali traži pomoć kod vlasnika stada i zamoli ga da te zaštiti.”

Kako se ti postaviš prema njemu, on će se postaviti prema tebi

Esma bint Haridžeh el-Fezzari je savjetovala svoju kćerku prilikom udaje riječima: “Kćeri, sada si izašla iz gnijezda u kojem si odrasla, prelaziš u postelju koja ti je strana, i našla si životnog saputnika s kojim nisi ranije boravila. Kako se ti postaviš prema njemu, on će se postaviti prema tebi. Ako on kod tebe nađe utočište, ti ćeš kod njega naći oslonac i zaštitu. Budi mu pokorna, pa će i on tebe slušati. Nemoj mu dosađivati pa da mu omrzneš, i ne zapostavljaj ga pa da zaboravi na tebe. Ako ti se približi, približi se i ti njemu. Ako se on odmakne, i ti se od njega udalji. Zaštititi njegov sluh, vid i ostala čula od svih neugodnosti (budi uvijek lijepo namirisana, lijepo govori i budi uredna).”

Djela su podijeljena kao što je podijeljena i čovjekova nafaka

Ibn Abdul-Berr u svome djelu “Et-Temhid” veli: “Abid el-’Umejri je napisao imamu Maliku, rahimehullah, pismo u kojem ga podstiče na izolovanje od ljudi i rad, a odvraća od zaokupljenosti drugima koji se konstantno skupljaju kod njega radi traženja nauke. Malik mu je na njegovo pismo odgovorio: ‘Uzvišeni Allah je odredio djela kao što je odredio nafaku. Mnogo je onih koji su svjesni obaveze namaza, a nisu svjesni obaveze posta. Drugi će se posvetiti davanju sadake, a zanemarit će namaz. Širenje nauke i podučavanje drugih je jedno od najvećih vidova dobročinstva. Zadovoljan sam onim što mi je moj Gospodar omogućio na polju širenja nauke. Mislim da ono što ja radim nije ništa manje vrijedno od onoga čemu si se ti posvetio. Nadam se da smo obojica posvećeni pravoj i plemenitoj stvari, i svaki od nas bi morao biti zadovoljan onim što mu je određeno od poslova.”

Savjet

Jedan čovjek je rekao Abdullahu ibnul-Mubareku: “Posavjetuj me.” Abdullah mu odgovori: “Ostavi radoznalost svoga pogleda, postignut ćeš skrušenost i poniznost. Ostavi radoznalost govora, postignut ćeš mudrost. Ostavi radoznalost jela, postignut ćeš istinski ibadet. Kloni se otkrivanja tuđih mahana kod ljudi, saznat

ćeš koje su tvoje mahane. Ostavi raspravu i diskusiju oko izgleda Allahovog bića, zaštitit ćeš se od sumnje i licemjerstva.”

Klasovi pšenice

Jedan mudrac veli: “Stajao sam ispred jednog polja pšenice i ugledao dvije vrste klasova; jedni su uspravni, trepere se i njišu, dok su drugi omalehni, iskrivljeni i pognutih glava. Kada sam malo bolje pogledao, primijetio sam da su prvi klasovi prazni, a drugi puni procvalih zrna pšenice!” (Nije sve kao što se u prvi mah čini.)

Prvi grijeh

‘Aun ibn Abdullah el-Fadl ibnul-Muhlib je kazivao: “Čuvaj se oholosti, jer je to prvi grijeh (čin nepokornosti) koji se desio na nebesima. Iblis se uzoholio i odbio pasti na sedždu Ademu, a.s., pa je zbog toga izgnan i proklet sve do Sudnjega dana. Čuvaj se pohlepe i prevelike žudnje, jer je ona prvi grijeh počinjen u Džennetu. Adem, a.s., je žudio (da postane melek nakon Iblisovog nagovaranja), pa je okusio plodove sa zabranjenog drveta i zbog toga progнан iz Dženneta. Čuvaj se zavisti, jer je ona prvi grijeh počinjen na Zemlji. Kabil je zavidio svome bratu Habilu, pa ga je ubio i počinio veliki grijeh. Zato se dobro pripazi oholosti, pohlepe i zavisti.”

Najbolje čime je obdaren Allahov rob

Kralj je upitao svoga savjetnika: “Šta je najbolje čime može biti obdaren Allahov rob?” Savjetnik mu odgovori: “Pamet i razboritost u njegovom životu.” Kralj upita: “Šta ako nema pameti?” Ovaj mu odgovori: “Onda odgoj koji će ga krasiti.” Kralj mu reče: “Šta ako ni to nema?” Savjetnik odgovori: “Onda imetak koji će ga čuvati i pokriti (njegove nedostatke).” “A ako nema ni imetka?”, upita kralj. Ovaj mu reče: “Onda mu je najbolje da ga udari i sprži grom pa da se svi odmore od njega.”

Šta vam je najteže palo dok ste u pritvoru?

Ebu Dž'afir el-Mensur je poslao čovjeka da obiđe zatvorenike iz plemena Benu Umejje. Kada je stigao, pitao je zatvorenike: "Šta vam je najteže palo dok ste u pritvoru?" Ovi odgovoriše: "Najteže nam je palo to što smo izgubili dragocjeno vrijeme u kojem bismo znali kako da ispravno odgajamo svoju djecu (kako bi se razlikovali od nas i ne činili pogrešne stvari u svojim životima)!"

Teška vremena

S'ad ibn Ebi Vekkas, r.a., veli: "Prisjećam se teških vremena kada s Poslanikom, s.a.v.s., nismo imali ništa od hrane, osim listova drveta." Zatim nastavi: "U Mekki, zajedno s Poslanikom, s.a.v.s., bili smo narod koji je okusio i trpio težak i bijedan život. Koji god belaj i iskušenje nas pogodi, trpjeli smo i saburili. Sjećam se jednom kada sam bio s Vjerovjesnikom, s.a.v.s., u Mekki, pa sam noću izašao da mokrim. Nakon što sam se pomokrio, začuo sam zvuk ispod mjesta na kojem sam se pomokrio. Kada sam malo bolje pogledao, vidio sam da je to komad devine kože. Uzeo sam taj komad kože te odlučio da ga očistim. Stavio sam ga u vatru, potom stavio između dva kamena, ostrugao i dobro očistio. U kožu sam nasuo vode i time napojio troje ljudi."

Ti si sam sebi najgori neprijatelj

Jedan zlikovac je svaki dan upućivao dovu i u tome bio ustrajan, govoreći: "Bože, neka tvoj mač visi nad mojim neprijateljima (uništi moje neprijatelje)!" Međutim, kako su dani odmicali, uvidio je da njegovim neprijateljima nije ništa naudilo te je počeo još više moliti da ih uništi! Jedne noći kada je legao u postelju, usnio je san u kojem je ugledao kako se oštrica mača sve više približava njegovom vratu. Čovjek se drhteći probudi iz sna i povika: "Bože, molio sam Te da mač visi nad njihovim vratovima, a ne nad mojim!" Kada je sutradan ispričao svoj san jednom od dobrih ljudi, ovaj mu kaza: "Ti si sam sebi najgori neprijatelj. Ako ti Allah, dž.š., usliši dovu, prvo će uništiti tebe zbog tvojih zlodjela i grješnih namjera, jer si dostigao stepen u kojem više štetiš sam sebi nego što ti neprijatelj može nauditi!" Nakon njegovih riječi, čovjek se iskreno pokaja Allahu, dž.š.

Halal zarada

Lukman je rekao svome sinu: “O sine, pomози se halal zaradom, jer kod koga to bude nedostajalo, imat će kod sebe tri osobine: njegova vjera će se istanjiti (bit će plitka), oslabit će mu razum i napustit će ga darežljivost i čestitost. A najgore od ovih osobina je to što će ga ljudi početi potcjenjivati, omalovažavati i prezirati.”

Iblisove trupe

Muslim prenosi od Džabira da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: “Zaista Iblis ima svoje prijestolje nad morem, otuda on šalje svoje trupe kako bi unio među ljude smutnju i nered. Najbolji iz njegovih trupa su oni koji prouzrokuju najveću smutnju (fitnet). Kada Iblisu na raport dođe jedan od njegove vojske pa kaže: ‘Uradio sam to i to’, Iblis mu odgovori: ‘Nisi ništa uradio.’ Kada drugi dođe i kaže: ‘Nisam ga (čovjeka) ostavio sve dok se nije rastavio od svoje žene!!’ Iblis mu se približi i pohvali ga: ‘Krasno si to uradio!’”

Duša je kao riznica

Abdurrahman ibnul-Dževzi je savjetovao svoga sina: “... Znaj, sine, da dane odbrojavaju sahati, a sahate uzdasi. Duša je kao riznica, zato pripazi da duša ne zaluta i ne prikupljaj ništa osim dobrih djela, jer ćeš u suprotnom na Sudnjem danu doći prazne riznice, kajući se.”

Jedan čovjek reče Mu'aviji ibn Abd Kajsu: “Ustani, hoću da popričam s tobom.” Mu'avija reče: “Pričuvaj suncobran.” Kod Mu'avije je sjedio narod pa im reče: “Zar vi ne želite da ustanete? Zaista, Gospodar Sunca pokreće Sunce i nikada se ne umori.”

U hadisu stoji: “Onome ko izgovori: Subhanallahi-l-azimi ve bihamdihî” (Slavljen neka je Allah Veličanstveni, Njemu pripada svaka zahvala), svaki put će mu biti zasađena jedna palma u Džennetu.” Pa razmislite koliko će onaj koji trači sahate izgubiti palminih stabala u Džennetu!!

Prezirem njegovo djelo

Ebud-Derda', r.a., je jednom prilikom prošao pored čovjeka koji je učinio loše djelo te su ga ljudi zbog tog nedjela vrijeđali. Ebud-Derda', r.a., im to zabrani

i reče: “Šta mislite, kada biste ga našli u rupi u kojoj se pati i podnose bolovi, da li biste ga izvadili iz te rupe?” Odgovoriše: “Da, izbavili bismo ga.” On im reče: “Nemojte ga onda vrijeđati, nego zahvalite Allahu koji vas je sačuvao njegovog zla.” Ljudi ga upitaše: “A zar ga ti ne prezireš?” On im reče: “Prezirem njegovo djelo, a ako se počne kloniti nedjela, on postaje moj brat!”

Gledajte u svoje grijehе

Imam Malik u svom djelu “El-Muvetta” navodi: “’Isa, a.s., je govorio: ‘Ne gledajte u grijehе ljudi kao da ste vi njihovi gospodari, nego gledajte u svoje grijehе kao da ste vi robovi. Zaista postoje ljudi koji su u iskušenju i oni koji su sačuvani. Zato se smilujte onima koji su u iskušenju, a zahvalite Allahu, dž.š., koji vas je sačuvao.’”

Smilovao se Allah onome koji sam zna svoju vrijednost

Omer ibn Abdul-’Aziz, r.a., je jednom obaviješten da je jedan od njegovih sinova kupio prsten i ukrasio ga dragim kamenom koji je koštao hiljadu srebrenih dirhema. Napisao mu je i poslao pismo u kojem mu je rekao: “Obaviješten sam da si kupio dragi kamen za svoj prsten, u vrijednosti od hiljadu srebrenih dirhema. Nego, ti to odmah prodaj i tim novcem nahrani hiljadu gladnih i siromašnih. Zatim kupi sebi željezni prsten i na njemu iskleši: ‘Smilovao se Allah onome koji sam zna koliko uistinu vrijedi!’”

Bogobojaznost

Kada je imam Šafija došao u Egipat, Ibnul-Hakim mu reče: “Ako se doseliš u neku državu, pobrini se da imaš hrane koja će ti biti dovoljna za jednu godinu i pobrini se da imaš svoje mjesto kod sultana koje će uzdignuti tvoju čast i dostojanstvo.”

Šafija mu odgovori: “O Ebu Muhammede, koga ne uzdigne bogobojaznost, taj nema ni časti ni dostojanstva. Ja sam rođen u Gazi, a odrastao sam u Hidžazu. Znalo se desiti da nemamo hrane da prebrodimo narednu noć, ali nikada nismo zaspali gladni!”

Grijesi predstavljaju veću opasnost za vojsku od samog neprijatelja

Omer ibnul-Hattab, r.a., je savjetovao S'ada ibn Ebi Vekkasa, r.a., i njegovu vojsku riječima: "Naređujem tebi i tvojoj vojsci da budete bogobojažni u svakoj situaciji, jer bogobojažnost je najbolje pripremljeno oružje i najefikasnija varka za neprijatelje.

I naređujem tebi i tvojoj vojsci da se čuvate grijeha i nepokornosti više nego se čuvate od vašeg neprijatelja, jer grijesi predstavljaju veću opasnost za vojsku od samog neprijatelja.

Zaista, muslimanska vojska pobjeđuje kada su njihovi neprijatelji nepokorni Allahu, dž.š., činjenjem grijeha, i naša oprema nadmašuje neprijateljevu. Ako budemo nepokorni Allahu, dž.š., kao i naši neprijatelji, onda će oni zaslugom nad nama imati prednost u snazi, zato im to moramo oduzeti i savladati ih našom zaslugom, a ne našom snagom.

Znajte da vas prate Allahovi čuvari (meleki) koji znaju šta činite, pa ih se ustručavajte. Ne činite loša djela dok ste na Allahovom putu i ne govorite: 'Naš neprijatelj je loš i predstavlja veće zlo nego što smo mi i ne može zagospodariti nad nama.'

Mnogo je naroda koji su nadvladani zbog zla među njima samima, kao što je slučaj s Benu Israilom. Allah se rasrdio na njih zbog njihovih djela i nad njima su zavladaali međžusije (vatropoklonici); tako Allah ispunjava svoje obećanje. Molite Allaha za pomoć da savladate sami sebe, kao što ga molite da vam podari pobjedu nad neprijateljem. Molim Allaha da tako bude kod nas i kod vas."

Ne govori stvari koje se tebe ne tiču

Ibn 'Abbas, r.a., veli: "Nipošto ne govori stvari koje se tebe ne tiču, sve dok ne bude postojao povod i prava situacija za to. Mnogo je govornika koji su svojim riječima govorili istinu, ali ne u pravoj situaciji i ne s pravim povodom, pa su bili osramoćeni.

Ne prepri se s blesavim i drskim niti s blagim i dobroćudnim, jer će te blesavi povrijediti, a blagi zamrziti. Ne ogovaraj svoga brata u njegovom odsustvu, kao što ne želiš da te tvoj brat spominje po zlu kada si ti odsutan. Radi svoj posao kao čovjek koji zna da će biti nagrađen za dobročinstvo, a kažnjen za svoja nedjela."

Šutnja je mudrost

Kazu je se da je mudri Lukman jednom došao kod Davuda, a.s., dok je ovaj pravio štit pa ga Lukman upita šta to radi. Nakon što ga je upitao i nije dobio odgovor, Lukman je šutio sve dok Davud, a.s., nije dovršio štit i stavio ga na sebe. Tada mu reče: "Ovo je oruđe za borbu." Lukman reče: "Šutnja je mudrost, ali malo je onih koji to praktikuju."

Ebu Bekr je i u predislamskom vremenu zabranjivao vino

Ebu Ne'im prenosi da je Aiša, r.a., rekla: "Ebu Bekr, r.a., je zabranjivao i odvrćao od vina i u vrijeme džahilijeta (predislamskog doba). Nije ga konzumirao ni u džahilijetu niti u islamu. Povod za to je bio što je jednom prošao pored pijanice i vidio kako stavlja svoju ruku u izmet. Zatim je pijanica htio izmet staviti u usta, ali ga je smrad odvratio od toga. Vidjevši to, Ebu Bekr je sebi zabranio vino i sve ono što opija."

Da li si se borio protiv Rimljana?

Sufjan ibn Husejn el-Vasiti veli: "Jednom dok sam bio u društvu kod Ijjasa ibn Mu'avije el-Muznija rekao sam loše riječi o nekom čovjeku. Ijjas je bio tabi'in i kadija Basre, odlikovao se iznimnom inteligencijom. Pogledao me u lice i rekao: "Da li si se borio protiv Rimljana?" Rekoh: "Ne." "A jesi li se borio u Indiji i Sindi?" Odgovorih: "Ne." Ijjas reče: "Zar su od tvojih riječi sigurni i pošteđeni Rimljani, Sindi i Indijci, a nije pošteđen tvoj brat musliman?!" Sufjan veli: "Nikada više, nakon toga, nisam spominjao i govorio o mahanama ljudi u njihovom odsustvu."

Naklonost

Naklonost Allaha, dž.š., ćeš postići čvrstim uvjerenjem u jednoću Stvoritelja. Naklonost Poslanika, s.a.v.s., postignut ćeš vjerovanjem u njegovo poslanstvo i pokornošću prema njemu. Naklonost prema Allahovoj Knjizi zadobit ćeš njenim proučavanjem i shvatanjem. Naklonost prema predvodnicima muslimana postići ćeš tako što ćeš se kloniti napada na njih i upućivat ćeš ih na put istine. Naklonost običnih ljudi ćeš pridobiti tako što ćeš ostaviti neprijateljstvo s njima i savjetovati ih.

Oponašanje u bezvjerstvu

El-Džahiz u svome djelu "Ahlaku-l-kuttab" bilježi: "Mudri ljudi vele: 'Najveće sljepilo i zabluda je onoga koji oponaša drugog u bezvjerstvu. Jer kada se ta osobina oponašanja ureže u čovjekovo srce, on umanjuje svoju smjelost i odvažnost te njegov govor postaje zamršen i neshvatljiv drugim ljudima.'"

Pouka za one koji su razumom obdareni

Halifa Harun er-Rešid je jednom prilikom ožednio i naredio da mu donesu posudu vode da se iz nje napije. U njegovom društvu bijaše Ibnus-Semmak koji mu reče: "Vladaru pravovjernih, da ti neko zabrani da se napiješ ove vode, koliko bi bio spreman platiti (da je kupiš)?" Halifa mu odgovori: "Cijelim bogatstvom i vladavinom koju imam." Ibnus-Semmak ga upita: "A da nisi u stanju da izbaciš tekućinu iz sebe, koliko bi platio da je izmokriš i to otkloniš od sebe?" Halifa odgovori: "Cijelim bogatstvom i vladavinom koju imam."

Ibnus-Semmak reče: "Čuvaj se prevelike radosti i zadovoljstva koje uživaš zbog bogatstva i vladavine, jer vidiš da ono nekada ne vrijedi jedan gutljaj vode ili izmokravanja!"

Zbog čega si tužan?

El-Džunejd el-Bagdadi je prošao pored vidno zabrinutog i uznemirenog čovjeka, pa mu priđe, nasmiješi se i upita: "Brate, da li si zabrinut da će ti smrt doći prije nego ti je određena?" Čovjek odgovori: "Ne." El-Džunejd upita: "A da se ne bojiš da će te nafaka koju ti je Allah, dž.š., odredio zaobići i mašiti?" Čovjek odgovori: "Ne." El-Džunejd ponovo upita: "Šta misliš, da li će te zadesiti nešto što ti Allah već unaprijed nije odredio da će ti se dogoditi?" Čovjek odgovori: "Ne." El-Džunejd mu reče: "Pa zbog čega onda tuguješ?"

Veličanstvene riječi

Ez-Zuhri je jednom prilikom izašao od Hišama ibn Abdul-Melika, pa je rekao: "Nikada do danas nisam čuo veličanstvenije riječi od onih koje je rekao čovjek što je sjedio kod Hišama ibn Abdul-Melika. Ušao je kod njega i rekao: 'Vladaru pravovjernih, zapamti ove moje riječi, njima ćeš postići pravednost

vladavine i iskrenost (ispravnost) svojih podanika.

Ne započinji nešto u što nisi siguran da ćeš moći dovršiti i ostvariti. Neka te ne zavede mjesto uspona, makar i lahko bilo, ako je strmina (nagib) neravna i nepristupačna.

Znaj da za počinjena djela postoji nagrada ili kazna, pa se čuvaj njegovih posljedica. I budi oprezan, jer iza svake stvari postoji nešto što te iznenadi i što se neočekivano desi.”

Vladar i učenici

Jedan vaiz je savjetovao Ebu Dž'afara el-Mensura riječima: “Vladaru pravovjernih! Zaista ljudi imaju svoje najučenije koji im pomažu u pitanjima njihove vjere i kojima su ljudi zadovoljni. Neka učenici budu tvoja družina i pratnja – uputit će te, i konsultuj se s njima, izvest će te na pravi put.” El-Mensur mu odgovori: “Pozvao sam ih, ali su pobjegli od mene i nisu se odazvali!”

Vaiz reče: “Bojali su se da ćeš ih silom primorati da rade na tvoj način (bez savjetovanja s njima)! Nego, ti otvori svoja vrata njima i budi im pristupačan. Pomozi onoga kome je učinjena nepravda i spriječi zulumčara od činjenja nepravde. Uzimaj samo ono što je lijepo i dozvoljeno od plijena, danaka i sadake, zatim to pravedno podijeli onima kojima to pripada. Garantujem ti da će ti onda učenici doći i bit će im zadovoljstvo da te pomognu za dobrobit ummeta!”

Skakavac – to čudno stvorenje

Ibnul-E'arabi veli: “Čuo sam Vehba kako kaže: ‘Skakavac se odlikuje sa sedam osobina koje imaju druga veličanstvena stvorenja: glava mu je kao kod konja, vrat mu je kao u bika, krila su mu kao kod orla, noge su mu kao u magarca, rep mu je kao u zmije, stomak mu je kao u škorpiona i prednji dio tijela mu je isti kao kod svih sedam.’”

Vuk i jare

Jare je stajalo na jednoj uzvišenoj ravni i ugledalo ispod sebe vuka kako prolazi. Ugledavši vuka, jare ga počeo grditi i vrijeđati, a vuk mu reče: “Nisi ti taj koji me grdi i vrijeđa, nego me vrijeđa tvoja pozicija u kojoj se nalaziš!”

Dovoljno ti je zla samo što ga slušaš

Dovoljno ti je zla samo što ga slušaš. Tvoj nos je tvoj ponos i on je dio tebe pa makar bio unakažen (tj. proklinjao, grdio, svađao se); on te potpomaže, makar bio i odrezan. Kada se upotpuni i usavrši razumnost i razboritost, umanji se čovjekov govor. Prijatelj ti je onaj ko je iskren (u ophođenju) prema tebi, a ne onaj koji ti povjeruje. Ponekad je šutnja odgovor na postavljeno pitanje.

Otkrili biste njegovo stidno mjesto

Isa, a.s., je upitao svoje učenike: “Šta biste uradili kada biste vidjeli kako vjetar otkrije stidno mjesto vašega brata koji spava?” Odgovoriše: “Pokrili bismo ga i prekrili njegovo stidno mjesto.” Isa, a.s., im reče: “Ne, nego biste otkrili njegovo stidno mjesto.” Rekoše: “Subhanallah! Ko bi to uradio?” Isa, a.s., im reče: “Kada neki od vas čuju riječi svoga brata, na njegove riječi dodaju i uveličaju ih tako da ih zamijene riječima koje uopće nije ni rekao.”

Traži Allahovo zadovoljstvo

Prenosi se da je Mu'avija ibn Ebi Sufjan, r.a., napisao pismo Aiši, r.a., u kojem je zatražio da ga ukratko posavjetuje, pa mu je Aiša, r.a., napisala: “Selamun alejke”, a zatim, “čula sam Vjerovjesnika, s.a.v.s., kako kaže: ‘Ko bude tražio Allahovo zadovoljstvo (u presudama) i bojao se Njegove srdžbe, a ne srdžbi ljudi, Allah će mu dati opskrbu kojom će snabdjeti ljude zalihama i tako skinuti teret. A ko bude tražio zadovoljstvo ljudi, a ne bude se bojao Njegove srdžbe, Allah će ga prepustiti na milost i nemilost ljudima.’”

Pouka odgovornom lideru

Haruner-Rešid je jednom rekao čovjeku poznatom po svojoj bogobožnosti, čestitosti i poštenju: “Šejhu, posavjetuj me.” Šejh mu reče: “O Harune, da nije Allahove volje i odredbe, ne bi pripala vlast tebi, nego nekome drugom, niti bi ustrajala.” Harun mu reče: “Reci mi još neki savjet.” Šejh reče: “O Harune, vladari gledaju u svoje dvorce, a zaboravljaju da su ovo njihovi kaburi.” Harun reče: “Pouči me još.” Šejh nastavi: “Smrt je čovjeku dovoljna pouka.”

Harun er-Rešid zaplaka, njegove suze mu navlažiše bradu, a zatim upita

šejha: “Imaš li kakav dug da ga otklonimo od tebe?” Šejh mu reče: “Otklonit će ga od mene Onaj Ko je moćniji od tebe.” Harun mu reče: “Onda uzmi od mog imetka koliko ti treba za tebe i tvoju porodicu.” Šejh se nasmiješi i reče: “Stani Harune! Da li misliš da će Allah tebe opskrbiti i dati ti nafaku, a da će mene zaboraviti?!”

Teško meni vatre!

Jedan od tabi'ina je prošao pored čovjeka koji je bio slijep, amputiranih ruku i nogu, spoticao se licem o zemlju i vikao iz sveg glasa: “Teško meni vatre! Teško meni vatre!” Nakon nekog vremena ponovo bi vikao: “Teško meni od vatre! Teško meni od vatre!” Tabi'in, r.a., ga upita: “Šta ti je, zašto vičeš?” Čovjek mu odgovori: “Bio sam od onih koji su ušli u kuću Osmana ibn 'Affana, r.a., želeći da ga ubijem. Kada sam bio na nekoliko stopa udaljen od njega, izvadio sam mač da ga usmrtime, ali me njegova žena omete i napade ne bi li me tako zaustavila i odbranila svog muža. Udario sam joj svom snagom šamar i odgurnuo od sebe s namjerom da ubijem Osmana, a kada me on ugledao kako sam ošamario njegovu ženu, reče: ‘Šta ti je?! Neka ti Allah oduzme i ruke i noge, neka te oslijepi i uvede u vatru!’ Tako je Osmanova dova uslišena, i zato sam u ovom stanju u kojem me vidiš, a od njegove dove se još nije ispunio samo moj ulazak u vatru!”

Neka se Allah, dž.š., smiluje Osmanu, r.a. Njegova dova se primala (bila je kabul) i on je jedan od deseterice kojima je zagaranatovan Džennet još na dunjaluku.

Bojim se da nas ovodunjalučki užici ne prestignu

Nakon pobjedonosnih pohoda muslimanske vojske, Abdur-Rahmanu ibn 'Aufu i njegovim borcima je servirana hrana u izobilju, ali je on odgurnu na stranu i počeo plakati! Upitaše ga: “Zašto plačeš (šta te ražalostilo) na dan kada je Allah podario muslimanima veličanstvenu pobjedu?” Abdur-Rahman im odgovori: “Vi niste vidjeli ono što sam ja vidio. Prisjećam se dana kada sam s Poslanikom, s.a.v.s., ratovao u prvim bitkama. Borili smo se s njim i među nama je bilo onih koji su poginuli na Allahovom putu i vratili se svom Gospodaru, ne uzimajući ništa od ovodunjalučke nagrade i ratnoga plijena. Jedan od takvih je bio Mus'ab ibn 'Umejr koji je poginuo na dan Bitke na Uhudu.

Kada smo ga htjeli ukopati, nismo mogli naći ništa čime bismo ga prekrili, osim njegove haljinke koja je bila prekratka. Kada bismo htjeli prekriti njegovu glavu, otkrile bi mu se noge; a kada bismo prekrili njegove noge, otkrila bi se glava! Poslanik, s.a.v.s., tada reče: ‘Prekrijte mu glavu, a noge mu prekrijte

mirisnom žukvom (travom)', i tako smo ga ukopali. A pogledajte stanje u kojem se danas nalazimo; nema nikog od nas a da ne vlada gradovima i oblastima, i da se ispred njega ne nalazi sve što želi od ovodunjalučkih užitaka. Zato se bojim da nas dunjalučki užici ne prestignu (preduhitre) u odnosu na užitke budućeg svijeta!"

Želje

U Haremi-šerifu su se za vrijeme vladavine Mu'avije ibn Ebi Sufjana sastajali Abdul-Melik ibn Mervan, Abdullah ibnuz-Zubejr i njegova dva brata: Mus'ab i 'Urve. Jednog dana kada su se sastali, neki od njih rekoše: "Poželimo nešto na ovome časnome mjestu." Abdullah ibnuz-Zubejr reče: "Želja mi je da postanem halifa i da budem proglašen kraljem Dvaju časnih harema (Mekke i Medine)." Mus'ab kaza: "Želja mi je da budem kralj dvaju Iraka i da se oženim dvjema najljepšim i najuglednijim ženama iz plemena Kurejš, Sekinom bintul-Husejn i Aišom bint Talha." Abdul-Melik ibn Mervan reče: "Želja mi je da vladam cijelom Zemljom i naslijedim Mu'aviju."

'Urve kaza: "Ja ne želim ništa od toga što vi spominjete, nego je moja želja da život posvetim robovanju Allahu, dž.š., odreknem se užitaka ovoga svijeta, zaslužim Džennet na budućem svijetu te da budem od onih od kojih će se prenositi ovo znanje." Nakon njihovog rastanka i dužeg vremena svakome od njih se ispunilo ono što je priželjkivao, a Abdul-Melik je kazivao: "Ko želi da gleda u džennetliju, neka gleda u 'Urvu ibnuz-Zubejra."

Treba uzeti pouku

Abdul-Melik ibn 'Umejra veli: "Vidio sam glavu Husejna, r.a., u rukama Ibn Zijada, zatim sam vidio glavu Ibn Zijada u rukama El-Muhtara ibn 'Ubejdullaha Ez-Sekafija. Nakon toga, vidio sam glavu El-Muhtara ibn 'Ubejdullaha Ez-Sekafija u rukama Mus'aba ibn 'Umejra, a zatim Mus'abovu glavu u rukama Abdul-Melika..."

Sufjan reče: "Upitao sam Abdul-Melika ibn 'Umejra: 'Koliko je godina bilo između prvog i posljednjeg pogubljenja?' On odgovori: 'Dvanaest godina.'"

Jadna je vladavina koja ne vrijedi koliko jedan gutljaj vode

Ibnus-Semmak je jednom ušao kod halife koji se vraćao iz ribolova a tamo nije imao pri ruci pitku vodu da se napije. Došavši u svoje dvore, zatražio je dva puta od posluge da požure i donesu mu čašu vode. Kada mu je sluga donio, Ibnus-Semmak mu priđe, uhvati čašu i reče: "Tako ti Allaha, da ti uskratim ovu vodu, koliko bi je platio?" Halifa odgovori: "S pola moga carstva."

Ibnus-Semmak nastavi: "A ako tu vodu ne bi mogao izmokriti, koliko bi platio da to možeš učiniti?" Halifa odgovori: "Cijelom vladavinom." Ibnus-Semmak reče: "Napij se, Allah te nagradio, a jadna je vladavina koja ne vrijedi koliko jedan gutljaj vode."

Žene nisu kao muškarci

Doktor Alexis Karel, u svojoj knjizi "Čovjek – to nepoznato stvorenje", kaže: "Razlika između muškarca i žene ne proizlazi samo iz različitih spolova, maternice i trudnoće kod žena ili njihovog načina edukacije; priroda njihove različitosti je važnija od toga. Oba ploda nastaju iz jednog tkiva ubrizgavanjem određenih hemijskih sastojaka koje luči jajašce. Neznanje o pitanju ovih ključnih činjenica je dovelo do toga da oni koji brane ženstvenost pozivaju da oba spola trebaju imati istu vrstu edukacije te da imaju pristup raznim ovlaštenjima i sličnim odgovornostima. Istina je da se žena mnogo razlikuje od muškarca. Svaka ćelija u tijelu nosi osobine svog spola."

Identična stvar je s organima, a iznad svega s nervnim sistemom. Fiziološki zakoni se ne mogu smekšati i ublažavati, kao što se ne mogu mijenjati astronomska pravila i zakoni. Nije moguće da naučne činjenice budu zamijenjene nečijim željama i prohtjevima. Mi smo primorani da činjenice prihvatimo onakvim kakve jesu. Na ženama je da budu svjesne i da se ponašaju shodno svojoj ženskoj prirodi, a ne da pokušavaju oponašati muškarce. Uloga žene u napretku kulture i civilizacije veća je od uloge muškarca. Iz tih razloga žene ne trebaju da napuštaju one dužnosti za koje su predodređene."

Deseto poglavlje

O vrijednosti pojedinih djela

O vrijednosti pojedinih djela

Oni su preči Muhammedu, s.a.v.s.

Omer ibnul-Hattab, r.a., veli: “Kada bi nearapi došli s djelima, a mi bez djela, oni su preči Muhammedu, s.a.v.s., od nas na Sudnjem danu. Zaista, onome iza koga ne stoje djela, ne može pomoći njegovo porijeklo!”

Nijedno djelo nije ravno džihadu

Jedan od ashaba Resulullaha, s.a.v.s., je prošao pored mjesta jednog od naroda (za vrijeme džihada), u kojem se nalazio mali izvor pitke vode, pa mu se dopade i reče: “Ah, kada bih se odvojio od ljudi i ostao na ovome mjestu!” Kada je to spomenuo Poslaniku, s.a.v.s., on mu reče: “Ne radi to. Zaista onaj ko se bori na Allahovom putu ima veću nagradu i vrednije mu je od obavljanja namaza u kući sedamdeset godina. Ako želite da vam Allah oprost i uvede vas u Džennet – borite se na Allahovom putu. Onaj ko se bude borio na Allahovom putu koliko traje vrijeme između dva muzenja, zagarantovan mu je Džennet.”

Ko bude spriječen da učini sevab (dobro djelo)

Dobri ljudi su žalili kada bi izostavili ili bili spriječeni da urade neko dobro djelo, naprimjer prvi tekbir u namazu, pa su uobičavali govoriti: “Nije pogođen i ožalošćen onaj ko je izgubio svoje najmilije, nego je pogođen i ožalošćen onaj ko je propustio uraditi sevab (dobro djelo za koje mu je pripremljena nagrada)!”

Allah mu je olakšao i oprostio, jer on nije tražio dug

Poslanik, s.a.v.s., veli: “Bijaše jedan čovjek koji je ljudima davao zajmove pa bi svome momku govorio: ‘Kada dođeš do nekoga ko je u teškoj situaciji, prijeđi preko njega (ne traži mu duga, olakšaj i oprost mu), možda će Allah nama oprostiti grijehe i preko naših ružnih postupaka prijeći.’ I, zaista, susreo se s Allahom, i On mu je oprostio i preko ružnih postupaka njegovih prešao.”³³

Zaista vas Allah stavlja na iskušenja raznim nedaćama

Ebu Umame, r.a., prenosi da je Poslanik, s.a.v.s., rekao: “Zaista vas Allah stavlja na iskušenja raznim nedaćama (belajima) koje On najbolje zna, kao što vi oprobavate zlato vatrom. Neki izađu kao čisto zlato, a to su oni koje Allah sačuva od zala loših djela. Neki izađu kao zlato manje vrijednosti, a to su oni koji u sebi nose sumnju. A ima i onih koji izađu kao crno (bezvrijedno) zlato, a to su oni koji su zavedeni (i koji su pali na iskušenju).”³⁴

Idi i iscijepaj ta drva

Jedan ensarija je došao kod Božijeg Poslanika, s.a.v.s., tražeći da mu da nešto od čega će se prehraniti i izdržavati. Vjerovjesnik, s.a.v.s., mu reče: “Zar u kući nemaš ništa (od čega bi živio)?” Reče: “Imam prostirku od koje jedan dio koristim kao odjeću i oblačim a dio prostirem, i drvenu čašu iz koje ja i moja porodica pijemo vodu.” Vjerovjesnik, s.a.v.s., mu reče da mu ih donese, pa kada ih je donio, Vjerovjesnik, s.a.v.s., ih uze i reče: “Ko će kupiti ove dvije stvari?” Jedan od prisutnih reče: “Dajem jedan srebreni dirhem”, drugi kaza: “Ja ću ih uzeti za dva dirhema”, pa mu ih Vjerovjesnik, s.a.v.s., proda, uze dva dirhema, dade ensariji i reče: “Jednim dirhemom kupi svojoj porodici hrane, a drugim kupi sjekiricu pa mi je donesi.”

Kada mu je donio, Poslanik, s.a.v.s., mu stavi drva (zavezavši mu na leđa) i reče: “Idi i iscijepaj ta drva (i prodaj) i da te ne vidim petnaest dana.” Ensarija otiđe i nakon petnaest dana se vrati s petnaest dirhema zarade, od kojih kupi hrane i nešto odjeće, pa mu Vjerovjesnik, s.a.v.s., kaza: “Ovo ti je bolje nego da dođeš na Sudnjem danu s crnom tačkom (mrljom) na licu.”

³³ Buharija i Muslim u svojim “Sahihima”

³⁴ Hadis bilježi Hakim.

Nebeski kandilji

Usejd ibn Hudajr, r.a., je jedne noći učio Kur'an, a nedaleko od njega se nalazila staja za konje. Odjednom ugleda nešto nalik kandiljima (svjetiljkama) kako padaju s neba. Usejd reče: "Konji se ushodaše, pa se uplaših da neće izaći i pregaziti moga sina koji je spavao nedaleko od staje, i prestadoh s učenjem Kur'ana. Čim sam prestao s učenjem, kandilji se počеше uzdizati ka nebu, i konji se umiriše. Zatim sam nastavio učiti, kad se kandilji ponovo spustiše, konji se ponovo ushodaše, pa prestadoh s učenjem i oni se ponovo počеше uzdizati sve više i više, dok ih nisam izgubio iz vida.

Ujutro sam sreo Resulullaha, s.a.v.s., pa mu to ispričah, a on mi reče: "Usejde, to su bili meleki koji su se spuštali kako bi slušali tvoje učenje i spuštali sa sobom smiraj. Da si nastavio s učenjem, ljudi bi ih mogli vidjeti i ne bi ih (meleke) mogao zakloniti."

Kamo sreće da sam ja stanovnik ovog kabura!

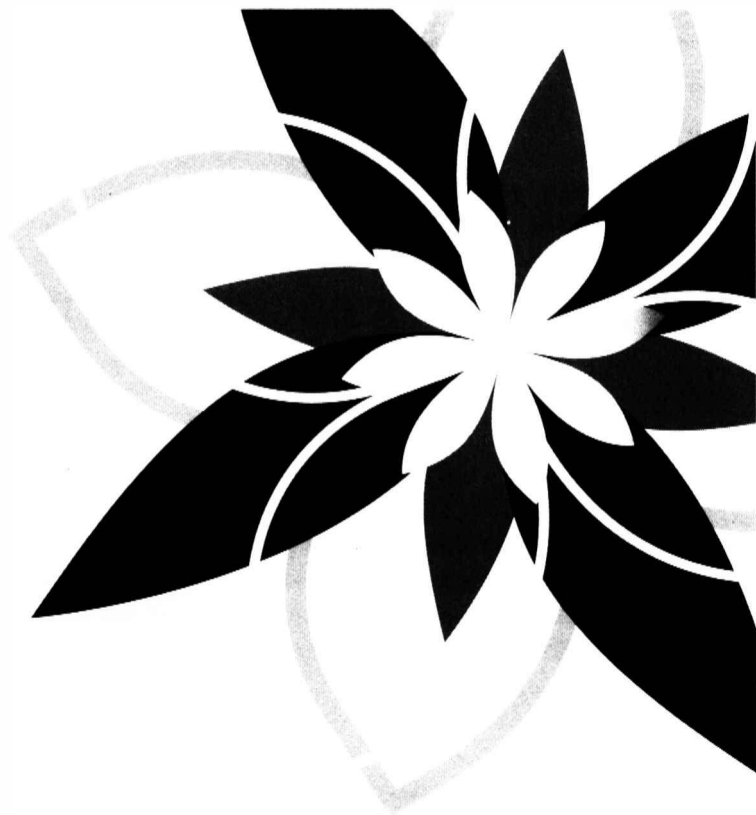
Prenosi se da je Abdullah ibn Nehm rekao svome amidži: "Amidža, hajde da se pokorimo Allahu, dž.š., i primimo novu vjeru (islam)!" Amidža mu zaprijeti riječima: "Ako primiš islam, oduzet ću sve što sam ti dao!" Abdullah mu reče: "Zar mi prijetiš? Tako mi Allaha, jedan Muhammedov, s.a.v.s., pogled (prema meni) mi je draži od dunjaluka i svega što je na njemu!" Amidža mu oduzme sve što je imao, čak i njegovu odjeću pa mu majka dade haljinu da se prekrije, te se tako uputi Poslaniku, s.a.v.s., i obznani islam.

Sudjelovao je s Poslanikom u bitkama i borio se dok nije poginuo pa ga je Poslanik, s.a.v.s., svojim rukama spustio u kabur i rekao: "Gospodaru moj, bio sam zadovoljan sa stanovnikom ovoga kabura, pa i Ti budi zadovoljan s njim." Ibn Mes'ud, čuvši Poslanikove riječi, povika: "Kamo sreće da sam ja stanovnik ovoga kabura!"

Gospodaru moj!

- Nemoj da postanem bezosjećajan koji će žrtvovati nedužnog niti naivan kojeg žrtvuju bezosjećajni.
- Pomozi mi da kažem istinu u lice jakih i moćnih i da ne kažem neistinu kako bih na taj način privolio naklonost slabih.
- Daj mi snage da kažem "Ne" kada to treba, podari mi razum da znam kada da to kažem i daj mi dovoljno sposobnosti da znam način na koji to da kažem.

- Ako mi podariš imetak, ne uskrati sreću, ako mi podariš snagu, ne uskrati razum, ako mi podariš uspjeh, ne uzimaj moju poniznost, a ako me daruješ vrlinom poniznosti, ne uskrati mi ponos mojom čašću i ugledom.
- Pomozi mi da vidim i drugu stranu slike, i ne dozvoli da svoje neistomišljenike optužim izdajom (jer se ne slažu s mojim mišljenjem).
- Nauči me da volim ljude kao što volim sebe i da se obračunavam sa samim sobom kao što se obračunavam s ljudima.
- Ne dopusti da se uzoholim kada doživim uspjeh niti očajavam kada doživim neuspjeh, nego me uvijek podsjeti da je neuspjeh iskustvo i kušnja koja prethodi uspjehu.
- Poduči me da je blagost najveći stepen snage i da je žudnja za osvetom prvi dokaz slabosti.
- Ako mi oduzmeš imetak, ostavi nadu, ako ne podariš uspjeh, ostavi mi snagu volje kako bih prevladao neuspjeh, ako ostanem bez blagodati zdravlja, molim Te za blagodat imana.
- Ako loše postupim prema ljudima, daj mi snage i hrabrosti da se izvinim i iskupim, a ako ljudi loše postupe prema meni, podari mi snage i hrabrosti za oprostom.
- Ako oslabi moje pamćenje, učini da zaboravim loše postupke ljudi prema meni, a da ne zaboravim njihovo dobročinstvo.
- Ako izgubim nekoga kao prijatelja, podari mi snagu karaktera kako bih povratio prijateljstvo s njim.
- Ako se razbolim, ne učini da budem na teretu onima koje volim.
- Ako Te zaboravim, ne zaboravi Ti mene.

Jedanaesto poglavlje

Citati objektivnih zapadnjaka

Citati objektivnih zapadnjaka

Kada čitamo knjige Arapa

Veliki američki učenjak Draber je rekao: “Ponekad se zapanjimo kada čitamo knjige koje su pisali Arapi i vidimo naučne činjenice i konstatacije za koje smo mislili da su nastale tek u naše vrijeme. Tako su npr. teoriju o razvijanju organskih tvari i njihovih raznolikosti, Arapi učili u školama i došli do saznanja daleko prije nas.”

Islamska tolerancija

Gibbon odlučno potvrđuje činjenicu da je Prvi križarski pohod ostavio veliki i neizbrisivi trag u historiji, koji ukazuje na najžešći oblik kršćanskog ekstremizma... Taj ekstremizam se nije ogledao samo protiv muslimana nego i protiv kršćana s Istoka. Čim su se križari stacionirali i stabilizovali svoje položaje, počeli su s optužbama, nazivajući istočnjačke kršćane izdajicama i odmetnicima koji ne slijede jedinu zakonsku crkvu (misleći na vlast Pape). Tako su se na razne načine borili protiv njih, ugnjetavanjem, oduzimanjem imetka i ostavljajući ljude bez posla.

Gibbon, potom, dodaje: “Ono što su istočnjački kršćani dobili od onih koji su ih došli spasiti od muslimana, jeste samo žaljenje za pravednom i tolerantnom muslimanskom vladavinom!”

Velikan svih velikana

Michael H. Hart, američki astronom, u svojoj knjizi “100 najuticajnijih osoba u historiji”, navodi: “Moj izbor da Muhammed (a.s.) predstavlja najuticajniju svjetsku osobu može iznenaditi neke čitatelje, nekima dovesti u pitanje moj sud, ali on je jedini čovjek u historiji koji je bio vrhunski uspješan na obje razine: religioznoj i svjetovnoj.”

Žena na Zapadu

Miss Annie Roud, britanska književnica, kaže: "Za naše kćeri a i za cjelokupnu zajednicu bi bilo bolje da rade kao sluškinje ili čistačice, nego što rade po fabrikama gdje se iskvere čineći prostote koje predstavljaju ljagu koju nose cijeli život. Kamo sreće da je situacija u našoj zemlji kao što je to slučaj u muslimanskim zemljama, u kojima vladaju moralne vrline čednosti, stidljivosti i čistoće..."

Zaista je sramota za zemlju Engleza da im kćerke budu primjeri nemorala i prostakluka, jer se miješaju s muškarcima. Zašto ne težimo tome da djevojka radi ono što je u njoj prirodi, održavajući kuću, i da ostavi poslove koji su isključivo za muškarce (jer je to garancija njenoj sreći)?!"

Robovlasništvo u islamu

Van Denberg veli: "U islamu je robovlasništvo uvjetovano ispunjivanjem mnogih uvjeta koji ukazuju na islamsku plemenitost Muhammeda (a.s.) i njegovih sljedbenika. U tim uvjetima nalazimo islamske vrline koje se u potpunosti kose s načinima i metodama modernog robovlasničkog društva, za koje se govorilo da su vrhunac civilizovanosti!"

Islam i mač

Conte Henry u svojoj knjizi navodi: "U islamu ne postoje određene grupe koje pozivaju u tu vjeru i poučavaju principima islama, kao što je to slučaj s kršćanstvom. Da su takvi postojali, bilo bi nam lakše utvrditi razloge enormnog napretka te vjere. S druge strane, vidjet ćemo da je kralj Šarlman, u ratovima koje je vodio, uvijek sa sobom vodio grupe svećenika i misionara kako bi prisvojili srca ljudi nakon što bi on osvojio gradove i pokrajine. Njegova vojska je bila poznata po žestini i okrutnosti kojom je uništavala sve pred sobom i tjerala ljude da prime kršćanstvo.

Dakle, s islamskom vojskom nisu dolazili misionari niti su koga mačem ili uz prijetnju prisiljavali da primi novu vjeru. Vjera je ulazila u srca ljudi s ljubavlju, slobodnim izborom, i to isključivo uticajem Kur'ana, koji dirne svakog slušaoca."

Komparacija

Profesor Jorga u knjizi “Historija križarskih ratova” navodi: “Krstaši su otpočeli svoj pohod na Jerusalem na najgori mogući način, prolijevajući krv nedužnih u dvorcima koje su zauzeli, pokazujući veliku surovost i okrutnost. Primjeri njihove okrutnosti su se ogledavali i kroz razrezivanje utroba ljudi tražeći zlatnike. Kada je Salahuddin ponovo osvojio i vratio Jerusalem, garantovao je sigurnost križarima i ispunio sva obećanja prema njima (tako što ih je muslimanska vojska štitila od njihovih neprijatelja). Sultanov pravedni brat je, također, lijepo postupao prema njima, oslobodivši hiljadu zatvorenika i dopustivši patrijarhu nošenje križa i crkvene odore svećenicima. Princezama i kraljici je dopustio obilazak njihovih muževa...”

Stav islama prema kršćanstvu

Nestorijanski patrijarh (Epšojan III.) je u pismu upućenom Erdširskom biskupu Simonu napisao slijedeće: “Arapi kojima je Bog podario vlast cijeloga svijeta i svega na njemu su, kao što dobro znate, među vama... Nisu napali kršćansku vjeru, štaviše, blagi su prema našoj vjeri, poštuju naše svećenike i pomažu nam u izgradnji crkvi...”

Velika zasluga

Tolstoj je rekao o Muhammedu, s.a.v.s.: “Dovoljna mu je zasluga što je upućivao cijeli narod ka putu istine i svjetlosti. Njegov narod je širio mir, nije prolijevao nedužnu krv i odlikovao se pravednošću. Otvorio je put napretku i progresu, a to ne može niko osim onoga kome je data mudrost i znanje. Zaista je on osoba kojoj se treba diviti i koju treba poštovati.”

Evropa duguje mnogo islamskoj civilizaciji

U knjizi “Historijski zakon” pisca Džonija Kostloa se navodi: “Zaista Evropa za svoj napredak duguje mnogo islamskoj civilizaciji, posebno u periodu od X do XIV stoljeća. Od islamske civilizacije je preuzeta filozofska i naučna studija (misao) koja je veoma sporo napredovala u srednjim vijeku. Evropa nam je jasno pokazala svoju slabost, zaostalost i neznanje, naspram arapske nadmoći i dominacije na svim poljima nauke, kulture i vještina.”

Islamski vjerozakon

Liodoros veli: “Zaista je islam prirodna, ljudska, ekonomična i kulturalna vjera. Ono što sam otkrio jeste da svi naši zakoni potječu iz islamskog Šerijata. Štaviše, kada sam studirao prirodne zakone o kojima je pisao Gool Simon, uvjerio sam se da svi ti zakoni imaju svoje temelje u islamu (potječu iz islama).”

Evropa je bila u tmuni

Američki ljekar Viktor Robinson je napravio poređenje između prilika koje su vladale u Andalusu i u Evropi: “U vremenu kada je Evropa bila u potpunoj tmuni i mraku, ulice Kordobe su u potpunosti bile osvijetljene! Evropa je bila prljava i nečista, dok se u Kordobi nalazilo preko hiljadu javnih kupatila! Evropa je bila sva u blatu, a Kordoba je imala popločane ulice i šetališta. Krovovi dvoraca i vila u Evropi su bili preplavljeni dimnjacima, a plafone dvoraca Kordobe su krasili prekrasni kaligrafijski umjetnički radovi.

Evropski vladari nisu znali pisati, pa čak ni potpisati se, dok su arapska djeca u Kordobi išla u školu i znala i čitati i pisati. Evropski svećenici, u nedostatku knjiga, podučavali su tako što su zajednički pjevali, učeći molitve, u vremenu kada je Kordoba imala veliki broj biblioteka i knjiga u kojima su izučavali nauke.”

Razlog ekspanzije islama

Jedna od zapadnih književnica (Valery) je izjavila: “Sve vjere koje su nametnute narodima doživjele su neuspjeh iz razloga što ih je bilo jako teško razumjeti i što su se kosile s jednostavnom ljudskom prirodom. Islam, s druge strane, nevjerovatno je lahak, jednostavan, i to je jedan od glavnih razloga njegove ekspanzije među narodima koji su pali u moralnu krizu.

Također, ono što je primjetno jeste da mnogi koji su prihvatili nametnutu vjeru vrlo brzo počnu sumnjati u njenu ispravnost. Upravo ta lahkoća i jednostavnost koja je vladala i još uvijek vlada jeste glavni razlog ekspanzije i prelaska na islam ljudi diljem Azije, Afrike i ostalih kontinenata.”

Islamska civilizacija u srednjem vijeku

Doktor Garodi kazuje: “U vremenu kada su se plemena na sjeveru Evrope sukobljavala i živjela primitivnim načinom, islamska Španija je doživjela procvat i predstavljala je oličenje civilizacije. Zahvaljujući toj civilizaciji, Evropa je upoznala nauke kao što su algebra, hemija, medicina i astrologija.”

Najveći svjetski velikani

Faris el-Khuri, jedan od bivših sirijskih ministara, na jednoj od svečanosti obilježavanja rođenja Muhammeda, a.s., u Damasku 1354. h.g., izjavio je: “Zaista je Muhammed (s.a.v.s.) najveći svjetski velikan kojeg je historija ikada zabilježila. Došao je upotpunivši vjeru čovječanstvu i uspio je ujediniti Arape.”

Razlog dekadence Istoka

Francuski orijentalista dr. Gustav le Bon je rekao: “Razlog dekadence Istoka leži u njihovom ostavljanju vjere i prihvaćanju drugih, lažnih. Ne treba zanemarivati veliku kulturalnu snagu koju posjeduje vjera. Ono što treba biti dužnost svakog od vas jeste da uzmete od vjere ono što odgovara vremenu u kojem živite i da čuvate svoju tradiciju i običaje. Od studenata i budućih generacija orijentalista koji dolaze iz Evrope zahtijeva se da uzmu i odaberu nauke, misli i običaje koji će služiti njihovoj domovini i biti u skladu s njihovom etikom.”

Kur'an i naučne teorije

Francuski filozof Aleks Lozan je rekao: “Ne postoji nijedna knjiga koja obuhvata sve naučne teorije, makar one bile i matematičke, a da nisu oprečne i kontradiktorne s naukom. Čak i knjige koje su napisane u dvadesetom stoljeću doživjele su neuspjeh i prevaziđene su iz svih aspekata, osim jedne – Kur'an-i-kerima.”

Da muslimani nisu zaustavljeni Bitkom kod Poatjea

Klod Farijer, francuski historičar i književnik, rekao je: "Porazom muslimanske vojske u Bici kod Poatjea, zapadnjačka civilizacija se vratila osam stoljeća nazad. Jer, da su muslimani kojim slučajem pobijedili u toj bici, ne bismo toliko dugo živjeli u mraku neznanja."

Zašto ne primaju islam?

Lord Hadly veli: "Mišljenja sam da se u svijetu nalazi mnogo onih koji su tajno primili islam u svojim srcima, ali to ne smiju javno iskazivati, bojeći se kritike, zavjere i moguće zabrane njihovom vjerovanju."

Muslimani su učitelji Evropi

Veliki učenjak Sidio, komentarišući opasne pojave kroz historiju čovječanstva, veli: "Arapski muslimani su bili učitelji cijeloj Evropi na svim poljima nauke. Širom njihovog carstva egzistirale su škole i učilišta koja su predstavljala svjetlo civilizacije, od Dalekog Istoka pa sve do Gibraltara. Mnogo dugujemo Arapima na polju nauke."

Islam je uzdigao prava žene

M. Rifil govori: "Ono s čim je došao Poslanik Muhammed (s.a.v.s.) je najbolje što je koristilo i pomoglo ženi da dođe do svojih prava. Zato žene mnogo duguju Poslaniku Muhammedu (s.a.v.s.). U Kur'anu je mnogo časnih ajeta koji ukazuju na prava žena i dužnosti muškaraca prema ženama."

Muslimani nisu pravili pogreške Zapadnjaka

M. Leplay u knjizi "Radnici Istoka" navodi: "Muslimani nisu pravili pogreške Zapadnjaka u vezi s nečuvanjem digniteta radnika, nego su im dali sva njihova prava i na taj način postigli jednu harmoniju i mir između različitih slojeva društva: bogatog i siromašnog, vlasnika i zaposlenika. Nećemo pretjerati ako kažemo: 'Taj narod kojeg Evropa želi podučiti i popraviti njihovo stanje – ustvari

predstavlja najbolji primjer na koji se treba ugledati.”

Glas islama se još uvijek ne može čuti

Prof. Valery u svojoj knjizi “Prikaz islamskih ljepota”, koja je prevedena s francuskog jezika, kazuje: “Nema nikakve sumnje da su gnusne laži o Muhammedu (s.a.v.s.) koje su se širile tokom srednjeg vijeka danas mnogo manje. Ljudi sve više govore argumentovanu istinu i historijske činjenice u vezi s Muhammedom (s.a.v.s.) i islamom koji je promijenio svijet. Međutim, još uvijek je evidentno da se slobodni muslimanski glas, koji voli Allaha i Njegovog Poslanika (s.a.v.s.) i u islamu vidi ljepote kojima nema kraja, ne može u dovoljnoj mjeri čuti. Vrlo malo je Evropljana koji prepoznaju taj glas.”

Podsjećanje na islamsku nadarenost i talentovanost

Njemačka orijentalistkinja dr. Zigrid Hunkah navodi: “Sve što danas imamo od bolnica, laboratorija, apoteka, lijekova... itd. ustvari je jedan vid podsjećanja na islamsku zaslugu, nadarenost i talentovanost na tim poljima. Svaka pilula i lijek koji uzimamo podsjeća nas na dvojicu najzaslužnijih arapskih medicinaru i učitelja Zapada.”

Islam i manjine

Prof. Vendel Cleland u svojoj istraživačkoj temi “Stav islama prema manjinama” navodi: “Islamski sistem je podario više prava i sloboda manjinama nego samim muslimanima. Omogućio im je pravo slobode na vjeru, slobodu bavljenja nekim radnjama koje su zabranjene muslimanima...”

Veličanstvenost islamskog zakonodavstva

Dekan Pravnog fakulteta u Beču je na kongresu pravnika 1928. godine izjavio: “Mi, Evropljani, bili bismo presretni kada bismo uspjeli dostići vrh onoga od zakona i propisa s čime je došao Muhammed (s.a.v.s.), makar to bilo za dvije hiljade godina.”

Najveličanstvenije zakonodavstvo

Prof. Edmond York veli: "Zakon s kojim je došao Muhammed (s.a.v.s.) jednako se odnosi na sve ljude, od vladara do običnog čovjeka, ne praveći razliku. To je sistematski zakon koji je najveličanstveniji i najpravedniji, i kao takvog, svijet još nije uspio pronaći."

Primili su islam dobrovoljno

Historičar Gibbon govori: "Nema nikakve sumnje u to da je milione onih koji su primili islam privukla njegova tolerancija i isključivo iz tog razloga su ljudi primali islam dobrovoljno, a ne iz straha. Bilo je dovoljno obznaniti šehadet u jednog Boga i slijeđenje Muhammeda (s.a.v.s.), te time se osloboditi zarobljeništva ili ropstva i postati brat svim muslimanima."

Islam i Svjetski kongres zakonodavstva

Na Svjetskom kongresu zakonodavstva, održanom u Hagu 1938. godine, doneseni su slijedeći zaključci:

- 1- Priznavanje islamskog Šerijata kao jednog od najvažnijih izvora općeg zakonodavstva.
- 2- Islamski Šerijat egzistira i moguć je njegov daljnji napredak.
- 3- Islamski Šerijat je zaseban i nije uzet od drugih.
- 4- Upotreba i primjena zastupljenosti arapskog jezika na kongresima.

Islamsko posredovanje

Hamilton Gibb kaže: "Velike islamske grupacije u Africi i Indiji te u manjim grupama u Kini i Japanu dokazale su da, i pored njihove različitosti i neslaganja, islam uspješno posreduje među njima kako bi pronašli zajedničku riječ. Samo takvim načinom (kao što je primjer islamskog posredovanja) pronalaženja zajedničke riječi, Evropa može riješiti probleme s kojima se suočava u svojim odnosima s Istokom!"

Zapadnjaci uzimaju iz civilizacije Andalusa

Francuski historičar Valier u knjizi “Vraćanje Kuds” piše: “U Evropi je postojao veliki broj znanstvenih ekspedicija koje su odlazile u Andalus (Islamsku Španiju) kako bi studirali na tamošnjim institutima i (pre)uzeli znanje iz različitih nauka.”

Islamski zakon

Prof. R. David, jedan od eminentnih profesora komparativnog prava današnjice, napisao je: “Velika je greška, kako neki misle, da je islamski zakon u stanju dubokog sna. Ono što je istina jeste da islamski zakon još uvijek predstavlja jedan od velikih zakonodavnih sistema savremenoga doba.”

Uveo u islam stotine, a bio u pritvoru

Thomas Arnold u svojoj knjizi “Poziv u islam” kazuje: “Belgijanci su jednom prilikom osudili na smrt poznatog muslimanskog lidera. Provodeći u ćeliji svoje posljednje sahat, muslimanski lider je vrijeme posvetio jednom kršćanskom svećeniku koji je došao ‘osloboditi ga od grijeha’, tako što je s njim diskutovao o islamu.”

Arnold također navodi da se islam proširio na Istočnu Evropu zaslugom muslimanskog pritvorenika tokom bizantinsko-muslimanskog rata. Naime, pritvorenik kojeg su nazivali šejh Ahmed je, za vrijeme provedeno u pritvoru, u islam uveo na stotine ljudi. Većina tih ljudi su bili idolopoklonici koji su bili s njim u zatvoru.

Arnold, isto tako, navodi: “Britanija je 1864. godine doživotno protjerala u Alžir i zatvorila muslimana pod imenom Mevlevija, i taj musliman je bio sebeb prihvatanja islama velikog broja zatvorenika, sve do svoje smrti!”

Osnovni ustav

Filozof Gibbon je rekao: “Kur’an, čije zakone prihvataju ljudi širom muslimanskog carstva, osnovni je ustav, ne samo za vjerske temelje (obožavanja Boga, kao što to misle na Zapadu) nego i svih prekršajnih i civilnih zakona koji se tiču svakodnevnog života i uređenja ljudskog društva.”

Neka Evropa prizna svoje pogreške

Američki profesor Arthur Leonard kaže: “Islamska civilizacija koju su imali Arapi dostigla je najveće standarde i veličinu na svim poljima nauke i arhitekture. Štaviše, oživjela je i spasila evropsko društvo od dekadence i nestajanja. Zar nije vrijeme da mi koji sebe smatramo na vrhu kulture priznamo – da kojim slučajem nismo došli u dodir s islamskim moralom, muslimanskom civilizacijom, njihovim naučnim napretkom, njihovim univerzitetima – Evropa bi sve do danas ostala u mraku. Zar se evropsko srce puni mržnjom i zavišću prema muslimanima, a zanemarujemo njihova djela s kojima su došli i njihovu zaslugu koju su nam ostavili kroz svoje knjige?

Zašto ne spomenemo našu izdaju prema muslimanima ili, bolje reći, zločin koji smo počinili prema svijetu spaljivanjem hiljade tomova knjiga, podstičući slijepi kršćanski ekstremizam?!

Zaista se muslimani odlikuju velikim moralnim vrlinama, oprostivši nam i prelazeći preko onoga što smo učinili od zlodjela. Pokazali su nam da su kao roditelji koji prijeđu preko pogrešaka svoje djece. Zašto nije moguće izustiti: kršćanska Evropa stoljećima radi sve što je u njenoj moći kako bi sakrila svoju zahvalnost prema Arapima?

Muslimanska djela su kao Sunce, čak i ako ga prekriju oblaci, svjetlost ukazuje na Sunčevo postojanje. Zato neka Evropa prizna svoje pogreške. Neka obznani cijelom svijetu kako su se glupo postavili. Jer, jednog dana će biti primorana da prizna taj vječni dug koji duguje islamu.”

Sve nauke su došle s Istoka

Francuski ministar M. Melli govori o arapskoj civilizaciji: “Dok su naši gradovi bili u tmuni i neznanju, Bagdad i Kordoba su predstavljali blistave gradove znanja. Sve nauke i umjetnosti su nam došle s Istoka. Primjeri islamske civilizacije još uvijek su prisutni i sačuvani, kao što je palača u Sevilli, Alhambra u Granadi, itd.”

Uticaj Arapa na Zapad

Francuski orijentalista dr. Gustav le Bon veli: “Uticaj Arapa na Zapad je ogroman. Njima pripada zasluga nastanka evropske civilizacije. Arapski uticaj na poljima nauke, književnosti i kulture je uistinu veliki. Ne možemo znati uticaj koji su ostavili Arapi na Zapad, osim kada pogledamo stanje Evrope prije nego

je u nju ušla civilizacija. Kada se vratimo na IX i X stoljeće, vidjet ćemo da je islamska civilizacija doživjela naučni procvat, dok su na Zapadu živjele starješine poludivljaci, hvaleći se kako ne znaju čitati i pisati.

Naprednim slojem su se smatrali polupismeni siromašni svećenici koji su provodili vrijeme prepisujući stare knjige u svojim hramovima, zarađujući na taj način za kupovinu papira potrebnog za pisanje svojih svetih knjiga. Kada je jedan broj prosvijetljenih umova najzad odlučio da prekine lanac neznanja, pokucali sa na vrata Arapima kako bi ih oni uputili onome što im je prijeko potrebno, jer su u to vrijeme Arapi bili dominantni na svim poljima nauke.”

Probleme u svijetu može riješiti samo islam

George Bernard Shaw, veliki pisac i dobitnik Nobelove nagrade za književnost, rekao je: “Kada bismo pretpostavili da čovjek poput Muhammeda (s.a.v.s.) preuzme vlast modernog svijeta, on bi uspio u rješavanju svjetskih problema, što bi rezultiralo prijeko potrebnim mirom i srećom.”

Mnogo dugujemo Arapima

Magazin Ez-Zehra’ je prenio govor američkog naučnika i historičara Arthura Laysija, govor koji je uputio Sirijcima na skupu u Detroitu: “Kao osoba koja pripada saksonske rasi, priznajem da dugujemo mnogo Arapima. Mnogo naših ljudi tvrdi da su osnove naše civilizacije i kulture grčka i rimska, iako su njihovi tragovi davno nestali i zaboravljeni. Arapska Španija je škola koja je podučila Evropu znanosti, književnosti, filozofiji, matematici, astronomiji, itd. Srebrna zemaljska kugla koju je poklonio arapski geograf Eš-Šerif el-Idrisi vladaru Napolija sredinom dvanaestog stoljeća najbolji je primjer arapske dominacije. To se desilo 500 godina prije nego je Kolumbo počeo s putovanjima i otkrivanjem svijeta.”

Da je islamska civilizacija ostala vladati svijetom

Prof. Joseph Mackeep je rekao: “Da se kojim slučajem proširilo znanje i kultura Kordobe na cijelu Evropu, to bi bio vrhunac evropske civilizacije. Tada bi uznapredovalo znanje u XIII stoljeću, Amerika i ostali dijelovi svijeta bi znatno prije bili otkriveni. Da se to desilo, cijeli svijet bi danas uživao mir, sreću i blagostanje, kao što će uživati te blagodati tek oko 2500. godine.”

Američka žena ima na čemu zavidjeti Arapkinjama

Prilikom posjete američke delegacije jednoj arapskoj državi, Amerikanka, članica delegacije, s puno bola izjavila je slijedeće: “Kamo sreće da možemo ostati duže u ovoj zemlji ili možda čak i zauvijek.”

Potom je nastavila s govorom na arapskom jeziku koji nije bio u potpunosti gramatički ispravan, ali su se mogle razumjeti njene riječi. Na pitanje da li je udata, odgovorila je: “Nisam se udala jer nisam uspjela pronaći čovjeka koji će poštovati svoju ženu i prepoznati njenu vrijednost kao što je to slučaj s arapskim muževima. Odakle ja dolazim, muž tretira ženu isto kao bilo kojeg prijatelja ili komšiju! Ona ne predstavlja važan faktor u muževom životu. Dok ovdje, žena je poštovana, ugađa joj se, i muž teži da je usreći prije nego samog sebe.”

Jedan od novinara, komentarišući Amerikankine riječi, rekao je da neke Arapkinje, i pored navedenih pozitivnih strana, nisu zadovoljne odnosom muškaraca prema njima pa zahtijevaju jednakost. Amerikanka se nasmija i reče: “Da te žene odu u Ameriku i da se požale na ‘način’ na koji ih njihovi muževi tretiraju – sve bi im se Amerikanke nasmijale na njihove dodatne zahtjeve... Američka žena zavidi arapskoj ženi i priželjkuje bračni život kakav Arapkinje imaju.”

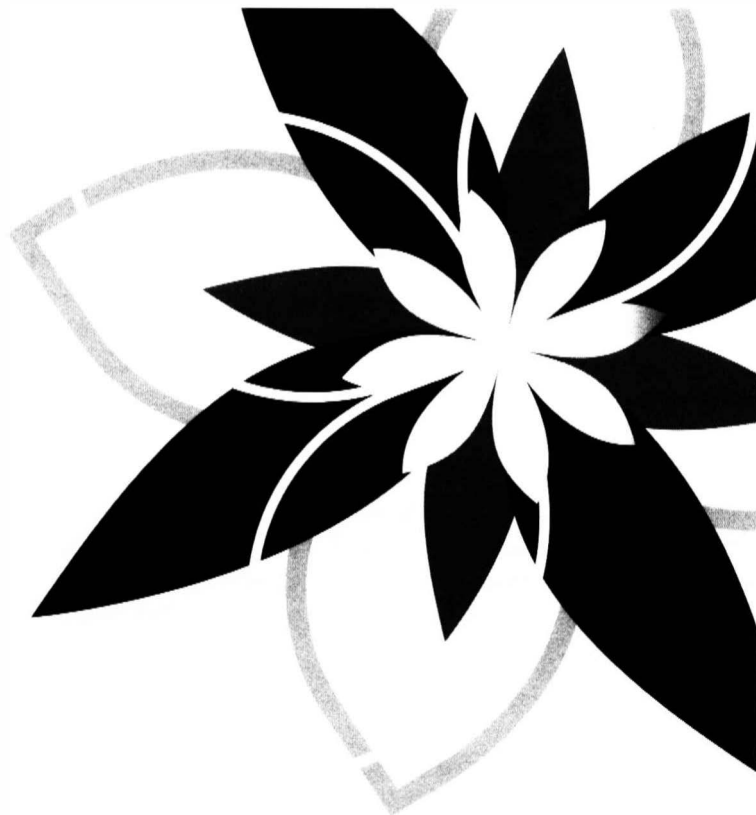
Islamske vrline su kao planine

Pravedni lider sa Zapada je jednom u društvu Rešida Ride, u Tripoliju, izjavio: “U islamu postoje vrline koje su kao planine, ali ste ih vi pokopali da se ne može o njima ni čuti niti govoriti. Ono malo što je ostalo, kao što je osobina pomaganja strancu u ime Boga – pretvorili smo u jednu od kršćanskih vrlina, te je kao takvu proširili svijetom!”

Zapanjujuće pobjede

Prof. Hamilton Gibb u svojoj knjizi “Mohammed Aneism” kazuje: “Primjeri ovih zapanjujućih pobjeda i trijumfa muslimanke vojske, koja je u periodu kraćem od jednog stoljeća uspjela proširiti vlast na Merrakish, Španiju, Francusku, Konstantinopol i diljem Azije – samo potvrđuju osobenost islamske religije kao jake vjere koja samouvjereno trijumfuje.

Također, od osobina islamske vladavine je otpor i nepredavanje svemu onome što joj se suprotstavi. S druge strane, historija bilježi mnogo primjera islamske tolerancije, na različite načine, unutar islamskog društva i drugih društava. Također, od osobenosti islamske vladavine je konstantni dignitet kojim se odlikovala i u najtežim vremenima svoje historije.”

Dvanaesto poglavlje

*Izjave mrzitelja islama i
njihove urote*

Izjave mrzitelja islama i njihove urote

Propast biblioteka

Katastrofalni krstaški pohodi su rezultirali stravičnim razaranjima najvećih i najvrednijih biblioteka koje su se nalazile u Tripoliju, Jerusalemu, Gazi, Askalanu i drugim gradovima. Sasvim je dovoljan podatak koji su naveli neki historičari da su krstaši, tokom krstaških pohoda, samo u Tripoliju uništili tri miliona tomova knjiga.

Ciljevi krstaških misionara

Pomoćnik misionarskih izaslanstava za Istok biskup Dej Misteel, sa sjedištem u Rimu, izjavio je: "Zaista, osnovni cilj svakog kršćanskog misionara koji mora biti u potpunosti ostvaren jeste eliminisanje snage kompaktnosti i jedinstva kojom se odlikuje islam, ili, u najmanju ruku, rad na slabljenju te snage. Svaki kršćanski misionar je obavezan da studiozno proučava i razumijeva Muhammedov Kur'an kako bi iznašao načine i puteve da ljudima na Istoku objasni postojanje kršćanske civilizacije koja je egzistirala prije Hidžre. Njihova dužnost je i da upotrebljavaju mirmodopsko oružje koje zarobljava ljudske duše, a prije svih su podjela humanitarne pomoći i malih novčanih priloga, otvaranje instituta i škola te humanitarnih organizacija, a sve te institucije moraju imati vjerski predznak, odnosno biti kršćanske."

Jevreji i godine koje imaju posljednju cifru – sedam

Jevreji su odabrali godine sa sedmicom kao posljednjim brojem za ostvarenje svojih zavjera protiv muslimana. Tako su 1917., 1947., 1967. – godine u kojima su vodili velike ofanzive i ratove protiv muslimana. Naime, oni gaje optimizam uz broj sedam i vjeruju da im on donosi sreću, te se po njihovom vjerovanju nadaju pobjedama koje će im donijeti dominaciju i vlast na cijelom svijetom. Te pobjede počinju, shodno njihovim tvrdnjama i uvjerenjima, nakon 2000. godine.

Rad na razbijanju jedinstva muslimana

Rejhanija je zabilježio u svom djelu "Mulukul-'areb" (1/341) da je pukovnik britanske vojske Džakob izjavio kako je uprava preduzeća "Indija" uputila kapetanu Hainesu, prvom namjesniku Adena (na jugu Arabije), dopis u kojem je pisalo: "Okreći prijateljsko pleme protiv neprijateljskog i ne angažuj u tome britanske vojnike. Iako nam je žao prolijevati nečiju krv, ipak je to u interesu britanske politike u Adenu, jer se na taj način povećava raskol između tih plemena."

Kako pobijediti muslimane

Francuski namjesnik u Alžiru je, povodom stogodišnjice kolonijalne okupacije te muslimanske zemlje, izjavio: "Mi nikada nećemo moći poraziti Alžirce sve dok oni uče i proučavaju Kur'an i govore arapskim jezikom. Zato je naša dužnost da radimo na tome da im izbijemo Kur'an iz ruku i da im iščupamo arapski jezik iz usta."

Suprotstavljanje islamu

Filip Fevandas je rekao: "Obaveza Francuske je da se suprotstavi islamu u ovom svijetu i da vodi neprijateljsku politiku naspram njega te da, u najmanju ruku, nastoji da zaustavi njegovo širenje."

Rezultat ateističkog djelovanja na muslimane

Jedan orijentalista je izjavio: "Islam je izgubio svoju dominaciju u životima muslimana u segmentu njihovog društvenog djelovanja. Njegov uticaj je postepeno slabio sve dok se nije sveo na praktikovanje nekih određenih svetkovina. Sve se odvijalo postepeno a da muslimani nisu bili ni svjesni šta se događa, i bili su zaogrnuti nepažnjom. Ovakva situacija je već duboko ukorijenjena i nemoguće je da se ona promijeni u korist muslimana. Važno je kazati da je veliku ulogu u tome odigrala skupina vođa i vladara u islamskom svijetu, a posebno onih mlađih među njima. Takav krajnji ishod je plod ateističkog obrazovno-kulturnog rada i djelovanja među muslimanima."

Politika kolonijalizma i islam

Šekib Arslan je rekao: "Muslimani su u očima Evropljana jedan ummet, neovisno koliko on bio rascjepkan i međusobno udaljen. Upravo zato ga je maršal Juti, francuski upravnik Maroka, uporedio sa zvučnom kutijom čiji se zvuk, kada se udari s gornje strane, prenosi do najnižeg dijela, pa odzvanja. Politika kolonizatorskih zemalja je politika onih koji dobro poznaju jačinu i čvrstoću veza koje su izgrađene na islamskim osnovama, tako da onaj koji se bori protiv islama mora nastojati da oslabi ovu vezu koliko god je to moguće."

Još jedna priča o uništenju biblioteka

U trećem tomu "El-Muktetafa" stoji slijedeće: "Neka nam stanovnici Španije kažu gdje je 80.000 knjiga koje su, po naređenju kardinala Šimtera, zapaljene na trgovima Granade, neposredno nakon njenog zauzimanja. Oni su te knjige zapalili ne znajući šta rade i kakvo neprocjenljivo blago uništavaju. U prah su pretvorili ukupno milion i 500.000 tomova knjiga koje su napisala pera muslimana Arapa, kao što to navodi njihov historičar Riples. Kad bi nam još kazali s koliko još knjiga se vatra gostila kada su njeni plameni jezici gutali jedinstvena naučna djela od ogromnog značaja za čovječanstvo. Šta nam mogu ponuditi kao odgovor za tri lađe krcate ogromnim tomovima knjiga ispisanih na arapskom jeziku, koje su iskricali i prenijeli u dvorac Eskurijal 1671. godine, da bi tri četvrtine bile uništene u požaru, a jedna četvrtina sačuvana. Tek tada ti neprijatelji nauke dolaze sebi iz stanja opsjednutosti i bude se iz sna svog neznanja, pa prepuštaju Mihailu Kusajriju iz Tripolija da te knjige složi, zaštiti i popiše njihove naslove. On je obavio taj zadatak i nabrojao 1.851 knjigu koja je ostala sačuvana." Krstaši su zapalili preko tri miliona knjiga u bibliotekama Šama.

Eto tako prijeti Zapad

Albert Mašador je rekao: "Ko zna, možda će se povratiti dan u kojem će zapadne zemlje biti u opasnosti od muslimana koji će se spuštati s neba kako bi po drugi put krenuli u osvajanje svijeta, i to u odgovarajuće vrijeme. Ja nisam tu da upozoravam, ali postoje mnogi nepobitni pokazatelji koji upućuju na tu vjerovatnoću, a siguran sam da nikakva nuklearka ili rakete neće moći zaustaviti njihov prodor. Musliman se probudio i glasno uzvikuje: Evo mene, ja zaista nisam mrtav i ne prihvatam da nakon današnjega dana budem sredstvo koje će usmjeravati svjetski centri i njihove obavještajne službe."

Ako dođe do ponovnog jedinstva muslimana

Orijentalista i kršćanski misionar Lorens Braun je izjavio: "Ako dođe do ujedinjenja muslimana te oni formiraju arapsku imperiju, to će im omogućiti da postanu opasnost i prokletstvo za svijet, ali u isto vrijeme za taj isti svijet mogu postati i blagodat.

Međutim, ako ostanu podijeljeni, onda oni ostaju bezvrijedni i bez ikakvog uticaja, a naš je zadatak da Arapi i muslimani ostanu podijeljeni i rascjepkani kako bi bili bez ikakve snage."

Ako se muslimanima da sloboda

Američki orijentalista i ekspert za pitanja Pakistana V. K. Smith je rekao: "Ako se muslimanima da sloboda u islamskom svijetu i ako budu živjeli u demokratskim društvima, islam će sigurno pobijediti u tim zemljama. Samo u diktatorskim režimima je moguće odvojiti muslimanske narode od njihove vjere." Urednik lista "Time" u svojoj knjizi "Put Azije" savjetuje američku vladu da u islamskim zemljama uspostavi vojno-diktatorske režime koji će spriječiti povratak islama dominaciji nad islamskim ummetom što neminovno vodi pobjedi nad Zapadom, njegovom civilizacijom i kolonijalizacijom. Ipak, upozorio ih je da ne zaborave ovim narodima dati i malo oduška kako ne bi došlo do eksplozije nezadovoljstva.

Šta je Francuska učinila s Alžirom

Znajući da je osnovni izvor snage alžirskih muslimana Kur'an, Francuzi su odlučili da nadvladaju taj uticaj Kur'ana na ponašanje muslimanske omladine. Smislili su plan kako da to urade pa su odabrali deset alžirskih djevojaka muslimanki kojima je francuska vlada odobrila da se upišu u francuske škole, obavezali su ih da nose francusku nošnju, podučili ih francuskoj kulturi i francuskom jeziku, tako da su pomislili: eto pravih Francuskinja! Nakon jedanaest godina uloženog vremena i truda, organizovali su im svečanu akademiju povodom završetka školovanja, na koju su pozvani ministri, mislioci i novinari. Na samom početku svečanosti svi su zapanjenim pogledima posmatrali alžirske djevojke koje su ušle odjevene u islamsko-alžirsku nošnju, što je alarmiralo francusku javnost i medije koji su se javno zapitali: "Šta je Francuska uradila u Alžiru za 128 godina boravka na njegovom tlu?" Ministar La Kost, koji je bio zadužen za pitanja francuskih kolonija, odgovorio je: "A šta mogu učiniti ako je Kur'an jači od cijele Francuske?"

Majka svih zala

Henri di Kastri je rekao: “Uistinu je najjače oružje kojim se mogu uništiti istočnjaci i najoštrija sablja kojom se mogu posjeći muslimani: alkohol. Pokušali smo upotrijebiti ovo oružje protiv stanovništva Alžira, ali njihov Šerijat im to zabranjuje pa su se ustegnuli od njega. Njihov natalitet se udvostručio. A da su nas dočekali poput onih licemjera i prodanih duša iz njihovog naroda koji su nas srdačno i toplo dočekali i s nama pili alkohol, tada bi nam bili u potpunosti potčinjeni i ponizni kao što je slučaj jednog plemena koje je pilo naš alkohol i ponijelo breme poniženja i potčinjenosti nama.”

Rušenje i izgradnja

Zvimer je izjavio, kako stoji u djelu “Napad na islamski svijet”: “Kršćansko misionarstvo ima dvije karakteristike: karakteristiku rušenja i karakteristiku izgradnje. Što se tiče rušenja, pod tim podrazumijevamo dezorijentaciju muslimana i udaljavanje od islama, makar to vodilo i njihovom prihvatanju ateističkog pogleda i uvjerenja. A pod pojmom izgradnje mislimo na pokršćavanje muslimana, ako je to moguće učiniti, kako bi stali, rame uz rame sa zapadnom civilizacijom, protiv svog naroda.”

Zašto smo ratovali u Alžiru

Nakon što je Alžir izborio svoju nezavisnost, jedan od najpoznatijih orijentalista je održao u Madridu predavanje pod naslovom: “Zašto smo nastojali ostati u Alžiru?” Tom prilikom je rekao: “Mi nismo mobilizovali pola miliona vojnika radi alžirskog vina niti njegovih pustinja ili maslina. Mi smo sebe vidjeli kao štit Evropi od mogućeg islamskog nadiranja koji bi izveli Alžirci i njihova braća muslimani, koji bi prelazili Sredozemno more s ciljem da vrate Andalus (Španiju) koji su izgubili. Željeli smo i da spriječimo moguć dolazak do srca Francuske, na čijem tlu bi se mogla odigrati nova bitka kod Poatjea u kojoj bi oni možda izvojevali pobjedu. To bi značilo osvajanje cijele Evrope i završetak onoga što je započeto još u doba Emevija koji su Sredozemno more htjeli pretvoriti u čisto islamske vode. Eto, mi smo se zato borili u Alžiru.”

Islamska opasnost

Jedan od visokopozicioniranih službenika pri Ministarstvu vanjskih poslova Francuske, 1952. godine je rekao: "Jedina realna i objektivna opasnost koja nas direktno ugrožava jeste islamska opasnost. Dajmo ovom (islamskom) svijetu ono što želi i izgradimo u njemu nevoljnost za industrijskom proizvodnjom i stručnim usavršavanjem. Pa ako ne uspijemo u ostvarenju toga plana, a div se oslobodi lanaca industrijske nemoći i nemoći usavršavanja u struci, onda opasnost od islamskog svijeta i njegove ogromne islamske snage postaje izvjesnom, što vodi završetku dominacije Zapada i njegove vodeće uloge u svijetu."

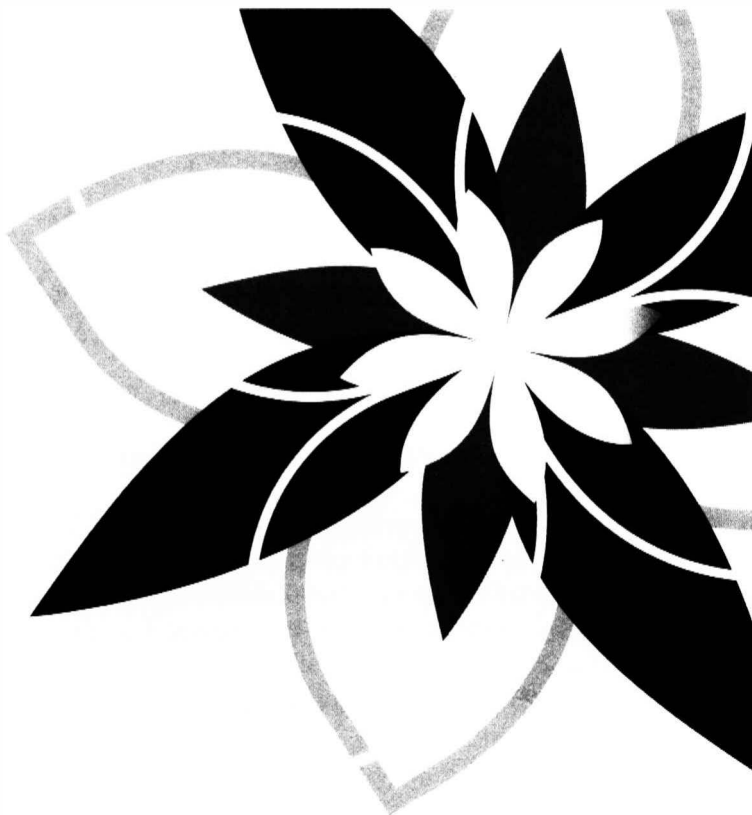
Ovaj Kur'an

Kršćanski misionar Tajkli je izjavio: "Naša je obaveza da koristimo Kur'an kao najjače oružje u islamu protiv samog islama sve dok ga u potpunosti ne uništimo. Moramo muslimanima objasniti da ono što je u Kur'anu nije novo, a da ono što je novo, u njemu nije ispravno."

Tragovi ovih se ne gube niti nestaju

Komandant vojnih snaga koji je krenuo u pohod da okupira Siriju i Liban, osim toga što je na svoje vojne brodove ukrcao ogroman broj vojnika, oružja, vojne opreme i hrane, u te brodove je ukrcao i najmodernije i najubojitije oružje koje je do tada bilo neupotrijebljeno, jer se toga niko prije nije dosjetio. Taj komandant se odlučio da takvo oružje upotrijebi onda kada se uvjerio u njegovu ogromnu moć i nadmoć u odnosu na sve druge vrste naoružanja. To oružje je bilo specijalizovano za uništenje morala. Pored velikog broja ratnih brodova, jedan brod je napunio nemoralnim ženama, a kada je ugledao zabezeknuta lica svojih vojnika koji su iščekivali odgovor svog nadređenog oficira, on im reče: "Sigurno se pitate šta će nam nemoralne žene kada smo pred vratima odlučujućih bitaka u kojima nam je potrebna izuzetna snaga i stabilnost, a ne nemoral. Snaga i moć našeg uobičajenog oružja može nestati, ali tragovi ovih (žena) se ne gube niti nestaju."

Istinu je rekao ovaj komandant. Okupator je napustio Siriju, Liban i druge zemlje, ali posljedice njihovih nedjela još uništavaju ljude i iscrpljuju snagu ummeta. Takva vrsta destrukcije, razaranja i uništavanja je takve snage i obima da su posljedice tadašnjeg vojnog razaranja neznatne i zanemarljive u odnosu na ovu prethodno spomenutu vrstu.

Trinaesto poglavlje

O zapadnoj civilizaciji

O zapadnoj civilizaciji

Zabrana ženama čitanja Evandjelja

Engleski filozof Herbert Spenser je napisao: "Žene su se prodavale u Engleskoj u periodu između petog i jedanaestog stoljeća, a engleski parlament je, u doba vladavine kralja Henrija VIII, donio odluku u kojoj se zabranjuje ženi da čita Novi zavjet." Jedan uvaženi islamski alim ovo komentariše slijedećim riječima: "Uporedite ovo sa situacijom u Medini, gdje ashabi prvi Mushaf koji je sakupljen u doba halife Ebu Bekra, r.a., predaju u ruke jednoj ženi, a ona je Hafsa bint Omer, majka pravovjernih."

Žena sa Zapada

Žena sa zapada je postala sredstvo za ostvarenje materijalne dobiti. U SAD-u postoji preko 200 firmi koje se bave angažovanjem žena u reklamne i druge svrhe. Bivši američki predsjednik Nikson je objavio informaciju da je korišten je ženskog tijela s ciljem trgovine donijelo ogroman profit, koji je samo u 1972. godini iznosio oko dvije milijarde dolara.

Zaposlene žene su Zapadu donijele probleme

Kada su se žene zaposlile u javnim sektorima, došlo je do raspadanja porodica. Veliki broj krivičnih djela i porodičnih problema jeste posljedica toga što je žena napustila svoju kuću s ciljem da udvostruči kućni budžet. Budžet je udvostručen, ali je opao nivo morala. Upliv velikog broja žena je doveo do smanjenog broja radnih mjesta za muškarce, a same žene su izgubile mnogo od svoje prirode koja ih upućuje na odgoj djece i brigu o sebi, porodici, svom domu. Tako je žena postala novo stvorenje koje nije karakteristično ni ženi niti muškarcu.

Zaboravila sam na svoju ženstvenost

Američka glumica Barbara S. je izjavila za jedan časopis slijedeće: “Uvjerila sam se u činjenicu da mi mnoge stvari nedostaju. Punu pažnju sam posvetila svojoj umjetničkoj karijeri, a zaboravila sam na svoj život kao život žene. Danas ja zavidim ženama koje imaju dovoljno vremena da se posvete svojim muževima i djeci. Nepobitna je činjenica da uspjeh u karijeri i čuvenost nemaju nikakvog smisla u odsutnosti normalnog porodičnog života u kojem će se žena osjećati ženom u punom smislu te riječi.”

Ne približavajte se bludu

Doktor Džon Pejston je rekao: “Naučne činjenice koje su rezultat opsežnih istraživanja pokazale su nam da su uzročnici najvećeg broja spolnih bolesti vanbračni intimni odnosi.”

Doktor Klod Nikol Skot je rekao: “Problem s kojim se danas suočavamo je promjena moralnih vrijednosti koje sada dozvoljavaju i opravdavaju uspostavu vanbračnih odnosa i zajednica. To je dovelo do enormnog povećanja spolnih bolesti koje su posljedica razvratnog spolnog života.”

Recenzija

Knjiga "Riznica mudrosti muslimanskih velikana" Ibrahima Al-Na'maha, koju su s arapskog na bosanski jezik preveli mr. Hamid Indžić, Salih Indžić i Abdulkadir Indžić, pruža mogućnost čitaocima da se na bosanskome jeziku upoznaju s veličanstvenim fenomenom islamske civilizacije. Islam je uticao na poštivanje univerzalnih ljudskih vrijednosti i prava, zasnovanih na savršenim zakonima datim od Gospodara svih svjetova. Velika pažnja u islamu posvećena je zaštiti života, imetka i časti ljudi bez obzira na rasu i društveni položaj. "Neću okusiti masla, dok ga siromasi ne okuse", rekao je halifa Omer kada je zavládala glad u njegovo doba.

"Riznica mudrosti muslimanskih velikana" daje nam obilje informacija o skromnosti i pravednosti muslimanskih velikana. Ebu Hamid Muhammed al-Gazali, jedno od najvećih imena u historiji mišljenja u islamu, zalagao se za odgajanje svih ljudi koji imaju bilo kakvu vezu s vlašću, na islamskim principima, a uspješnost bilo kojeg vladara u vlasti mjerio je njihovim poštivanjem prema Bogu. Mnoge Gazalijine mudre izreke od prije devet stoljeća i dan-danas su jednako aktuelne.

Historija je puna dobrih i zlih vladara, diktatora i demokrata, onih koji su u crno zavili svoje narode i epohe i onih koje historija pamti kao časne političare, čije se mudre izreke s velikim poštovanjem citiraju i tumače.

U srednjem vijeku, nakon pojave islama, muslimani su zagospodarili najvećim dijelom tadašnjeg kulturnog svijeta, kreirali carstvo koje se prostiralo od Atlantskog okeana do granica Kine. Muslimani nisu kreirali samo veliko carstvo, nego su izgradili sjajnu islamsku kulturu.

Islamski narodi bili su baštinici starih civilizacija koje su cvjetale dolinama Eufrata i Tigrisa, u dolini Nila i na istočnoj strani Mediterana. Oni su asimilirali glavne elemente babilonske, grčko-helenske i rimske kulture, i kasnije imali posredničku ulogu, prenoseći intelektualne tekovine ovih kultura u srednjovjekovnu Evropu. Nijedan narod u srednjem vijeku nije toliko doprinio ljudskom napretku kao Arapi nakon primanja islama.

Djelo “Riznica mudrosti muslimanskih velikana” pruža saznanja o razvoju muslimanske civilizacije od Božije Objave koju je Poslanik Muhammed, a.s., prenio ljudima do dostignuća na polju uprave, medicine, geografije i umjetnosti. Na takva dostignuća uticao je Kur’an Časni, Knjiga koja je imala i ima “neviđen uticaj na ljudsku historiju”.

Uprkos velikom doprinosu islamske civilizacije evropskoj i svjetskoj civilizaciji, pojedini orijentalisti su imali cilj da akademski kreiraju pogrješnu sliku o islamu. Ovi orijentalisti su svjesno zanemarivali sve vrijednosti koje su preuzimane iz djela muslimanskih naučnika i mislilaca. Uostalom, evropski kulturni pokreti humanizma i renesanse su nezamislivi bez doprinosa muslimanske civilizacije.

Poslije strašnih iskušenja, padova i ustajanja, poslije stravičnih uništenja svega što je bilo istinito, moralno i dostojanstveno, vraćamo se višestoljetnoj mudrosti i iskustvu, tekovinama muslimanske civilizacije, najblistavijim trenucima slave, bogatstva i, nadasve, mudrostima muslimanskih velikana.

Oduševljava nas ta mudrost, skromnost, pravednost i briga za sve podanike, a to bi trebao biti putokaz i inspiracija modernim političkim elitama i vladarima.

“Riznica mudrosti muslimanskih velikana”, djelo iz baštine muslimanske mudrosti, oživjet će znatiželju da se upozna duhovno bogatstvo muslimanske kulture koja se temelji na Kur’anu Časnom i sunnetu Muhammeda, a.s. Stoga, ovo vrijedno djelo najtoplije preporučujemo za publikovanje.

Prusac, 6. 7. 2007. godine

Husein Čepalo, prof.

Recenzija

Ova knjiga je izbor hikaja i mudrosti nastalih kroz bogatu historiju narastanja muslimanske civilizacije. Ona govori o ljepoti višestoljetnih iskustava muslimanskih naroda i kultura, o vjekovnom kontinuitetu i neporecivom identitetu i autentičnosti muslimanske kulture i tradicije.

Svojim lijepim stilom i tečnim jezikom jednostavna je i praktična. Prevodiocima pripada posebna zahvalnost na trudu i zalaganju, te priznanje, jer su svojim prevodilačkim i perovnim umijećem uspjeli autentično prenijeti događaje i karakteristike likova, te ovu knjigu učiniti pristupačnom svima, kako odraslima i omladini, tako i djeci. Knjiga obuhvata događaje, iskustva i besjede velikana, halifa i dobrih ljudi. Kur'an i hadis su važan oslonac u hikajama, što svjedoči koliko su oni bili muslimanima izvor napajanja i oslonac u životu.

Važna karakteristika ovih priča je njihova kratkoća i jasnoća, te se mogu lahko pamtit i koristiti kao pouka i poruka u raznim životnim situacijama. Širok je raspon tema koje priče obuhvataju – od ponašanja i ophođenja vladara – do običnog svijeta. Sve ove priče, sabrane u trinaest tematski različitih cjelina, ciljano ukazuju na moralno ponašanje i komuniciranje ljudi u različitim životnim situacijama. Mnoge od njih su dosta informativne i govore nam o nekim prilikama i događajima koji su se dešavali od vremena Poslanika, s.a.v.s., preko hilafeta, pa sve do vremena dekadence islamske države.

Ova knjiga je u vremenu informacionih tehnologija i elektronskih medija prijatno osvježenje za sve one koji žele svoju dušu oplemeniti i napojiti iz bogate riznice islamske kulture i tradicije.

Svakako da je dobrodošla kao neobavezno štivo, ali bi mogla biti jako dobro iskorištena u školama kroz predmet vjeronauke pri obradi određenih ahlakskih tema, te je, stoga, srdačno preporučujem profesorima i nastavnicima vjeronauke. Nema sumnje da će ova knjiga naići na dobar prijem, te da će imati široki krug čitalaca...

Travnik, 7. 7. 2007. godine

Dževdet Šošić, prof.

Sadržaj

RIJEČI PREVODILACA	7
UVOD	11
Prvo poglavlje (O dobrim vladarima)	17
Bio si pošten, pa je i narod takav	19
Biser i žeravica	19
Ja sam poput skrbnika siročeta (jetima)	19
Nisam želio sam da im dam priliku za nepoštenje i prevaru	20
Vlast koja se vraća	20
Allah mi je podario najteži teret	20
Odgovor ćeš vidjeti, a ne samo čuti	21
Najsretniji namjesnik i lider kod Allaha, dž.š.	21
Halifa Alija ibn Ebi Talib, r.a., i njegov odnos prema ehlul-kitabijama (kršćanima i jevrejima)	21
Oporuka halife Ebu Bekra, r.a.	22
Ja se nadam nagradi Allaha, dž.š., kada spavam i kada sam budan	22
Allah, dž.š., ne briše loše (djelo) lošim (djelom)	22
Halifa je pao na sedždu	23
Da sam u njoj klanjao, muslimani bi je oduzeli	23
Ne žuri, pa Allah je alkoholna pića pokudio dva puta (prije nego ih je definitivno zabranio)	23
Neću okusiti masla, dok ga siromasi ne okuse	24
Ti si jedan od njih	24
Omer je ljude učinio bogatim	24
Lakše od podnošenja lanaca	24
Sultan Bejbers kažnjava hatiba	25
Neka se Allah smiluje sinu Hattabovom	25
Siromašne je obogatio	25
Plačem zbog onih u čije ime sam preuzeo emanet	26
Zašto me ne obavijesti ko si?!	26
Neka Allah oprosti vladaru pravovjernih	27
Zašto je Omer dao prednost Usami u odnosu na svoga sina?	27
Moje zlodjelo je produkt postupaka moga gazde	27
Ti si jedini odgovoran za sve ljude	28
Vladar gladije, a čitav dunjaluk mu u rukama	28

Dao si mi prednost u odnosu na njega	29
Obraduj svoga prijatelja viješću da je dobio prinovu	29
Ne kažnjavajte muslimane nanoseći im fizičke povrede, kako ih ne biste tako ponizili	30
U vama nema dobra ako to ne govorite	30
Njihov namjesnik je siromah	30
Vojnik koji je ustao u odbranu svoga ponosa i časti	31
Uspostavio si pravdu, pa sad sigurno spavaš	32
Da je neko drugi osim tebe to izustio	32
Poziv u pomoć iz Mesdžidul-aksa'a	32
Taj komad platna stavite u moje kefine	33
Treba biti poslušan u onome što je dobro	34
Čekam da mi se odjeća osuši	34
Tako smo vladali	34
Kako li je samo mehka, kako li je samo oštra i gruba!	35
O dunjaluče, zavaraj nekog drugog, jer mene nećeš moći	35
A ko to može?	36
Harun er-Rešid i Ahmer	36
Kako bi tek reagovao da me ugledaš tri dana nakon spuštanja u moj mezar	37
Takvi kao ti su istinski vladari	37
To je dovoljno za Omerovu porodicu	38
Obmanula nas je njegova crna 'amama	39
Uzvratio je na moje riječi pa me tako vratio u život, Allah ga poživio	40
Bolje je da budete siromašni, nego da uđete u džehennemsku vatru	40
Drugo poglavlje (O muslimanskim učenjacima)	43
Samo tebi ću dati noćni termin	45
Bolje vam je da ne napadate ovaj narod	45
Ne znam	46
Kako biti neovisan od ljudi	46
Predočio javnosti svoju grešku	46
Strpljivost učenjaka	46
Boj se Allaha!	47
Imam Evza'i i njegovi učenici	48
Budi omiljen kod ljudi	48
Bolja je pokornost koju prati ljubav	48
Svi vi želite nekakvu korist	48
Ebu Jusuf nam opisuje svog učitelja Ebu Hanifu	49
Došao sam da se okoristim tvojim znanjem, a ne da gledam u slona	49

Knjiga koji sam napisao u ime Allaha	50
Znanje se ne stječe uz tjelesni rahatluk	50
Kletva mazluma je poput strijele koja ne promašuje	50
Najgori pojedinac u ovoj skupini	51
Usprotivio se sultanovom postupku	51
“A na nebu je vaša opskrba i ono što vam se obećava”	51
Koliko se bojiš Allaha, toliko će drugi tebe respektovati	52
San o pet stvari	52
Čime ćeš se opravdati pred Allahom	52
Prikupili su mu novca da sebi kupi odjeću	53
Ubijen je jer je odbio da jede	53
“Zašto na svakoj uzvišici palače zidate, druge ismijavajući?”	54
Zaista je stvar ozbiljna pa se i ti uozbilji!	55
Šta mi moji neprijatelji mogu	55
Vi ste u jednoj dolini, a ja u drugoj	55
Zatraži nešto od mene!	56
Zašto mi ne dođeš?	56
Nauka i samo nauka	56
Odgovaj ashaba	57
Ponos učenjaka	57
Ja nisam tvoju ruku poljubio, pa zar bih njegovu?!	58
Ne znam	58
Ko je ispružio noge, ne pruža ruke	58
O alimu i halifi	59
Uvrijedio si vladara pravovjernih	59
Zašto ti nisi ustao na noge kad su ostali ljudi ustali?	60
Znanje je najveći ukras učenjaka	60
Lord nije jedan od nas	60
Upornost u traženju nauke i stjecanju znanja	61
Oružje alima i vladara	61
Ako ozdravim, tražit će od mene da opet budem na položaju	61
Ako želiš spas od Allahove kazne sutra na ahiretu	62
Znanje iziskuje rad i djelovanje	64
Ovo je onaj kojeg je nauka uzdigla na najviše stepene	65
Volim da se prema hadisu Allahova Poslanika, s.a.v.s., odnosim s puno poštovanja i respekta	65
Opreznost u davanju fetvi	66
Ti nisi u vremenu u kojem je živio Omer	66
Vi ste liječnici, a mi smo farmaceuti	67
Greška alima vodi svijet u propast	67
Ako prihvatiš pet svojstava	67

Svjedočim da se raširila nepravda pred tvojim vratima	68
Svoje knjige je napisao u zatvoru	69
O vladaru pravovjernih, boj se Allaha!	69
Koferi odjeće i sanduci knjiga	70
Podučavanje u zatvoru	70
Navikao si se na društvo zulumčara	70
Sulejman ibn Abdul-Melik i Ebu Hazim	71
Povrat tuđeg prava	72
Zar misliš da smo te napustili?	72
Traženje znanja	73
Ovi su se zasitili ibadeta	73
Osloni se na dobre ljude (bogobožne vjernike)!	73
Kako si ti, Hišame?	73
U raljama dušmana hrabro je iznio istinu o islamu	74
Bili ste pohlepni za onim što oni imaju, pa su se oni ustegnuli od onoga što vi imate	75
Veličina pripada Allahu	75
Odgoj djeteta	76
Ako je hadis vjerodostojan, onda je on moj mezheb	77
Požrtvovanje učenjaka na putu stjecanja znanja	77
Ibn Džerir et-Taberi	77
 Treće poglavlje (O pravednim vladarima)	 81
Moral kadija	83
Namjesnik čije svjedočenje nije prihvatljivo	83
Prava trebaju biti ispoštovana	83
Dopis o postupku pri suđenju	84
Polahko, vladaru pravovjernih!	84
Sultan čije svjedočenje nije prihvaćeno	85
Moral vjerovjesnika	85
Obilježja muslimanskoga društva	85
Molba za razrješenje s dužnosti kadije	86
Presuda protiv halife	86
Nisam dostojan da me postaviš za kadiju	87
Plemeniti postupci	87
Presuda protiv halife (2)	88
Kadija poziva halifu na saslušanje	88
Zatvor za policijskog službenika i uglednike Kufe	89
Harun er-Rešid na sudu	90

Četvrto poglavlje (O muslimanskim herojima - mudžahidima) 93

Imaš li šta poručiti Poslaniku, s.a.v.s.?	95
Pomozi Tvoje robove i učini me prvim šehidom	95
Pobožnjak noću, danju konjanik	95
Bori se i za sobom vuče svoju ruku	96
Ovo je veliki dan	96
Dvori perzijskog cara – Kisre	96
Ashab kojeg su meleki okupali	97
Cilj džihada	97
Dok se ne vrate vjeri	98
O čuda!	98
Divnih li supružnika	98
Čuvat ću stoku i stvari	99
Kapital muslimanske vojske	99
Divne li žene	99
Pobjeda Salahuddina nad krstašima	100
Allah je obavezao na borbu i slabe i snažne	100
Podsticaj na borbu	100
Pretekla sam te na putu do Dženneta	100
“Vlasnik prolaza”	101
Stidim se da me Allah vidi nasmijanog	102
Borba za stepen šehida	103
Brat po vjeri je pravi brat	103
Allah nas je osvijestio i poslao	104
Učinio sam sve što sam mogao da pomognem vjeru	104
Dva rekata nafile	105
Herojstvo mudžahida u borbi protiv krstaša	105
Dva orla	107
Da’va i džihad	108
Daj Bože da to bude Ebu Hejseme	109
Svaka osoba vrijedi hiljadu drugih	110
Ranjena heroína	110

Peto poglavlje (O islamskom moralu i ponašanju) 113

Visokomoralni odgoj	115
Smrt im je draža od života	115
Samo Allahu se obraćaj	116
Kada spominjete nevjernike, ne spominjite imena	116
Vrhunac lijepog ponašanja	116

Pouzdanje u Allaha	117
Odnos prema ulemi	117
“Gospodaru moj, uputi pleme Sekif na pravi put!”	117
Odnos selefa (prvih generacija muslimana) prema ashabima	117
Bi li ti bio zadovoljan da si na njegovom mjestu?	118
S tobom, ne sa mnom!	118
Ne uznemiravaj bolesnika	118
Ogovaranje	119
Dova koja se prima	119
Postupak koji ne umanjuje ugled	119
Prenošenje tuđih riječi vodi do prolijevanja krvi	120
Pravila lijepog ponašanja spomenuta u jednom kur’anskom ajetu	120
Svjedoči jasno, kao što vidiš Sunce	121
Oslobađam te Allaha radi	121
Pohlepa	121
Hoćeš da me šejtan iskuša	121
Lijek protiv oholosti	122
Dostavljač, ne davalac opskrbe	122
Došao sam da svoje ponašanje podignem na viši nivo	122
Postoji poniznost koju Allah ne voli	123
Mahanu koju vidiš spomeni nenametljivo i neprimjetno	123
Plemeniti ljudi	123
Pokuđene osobine	123
Samoodgoj	124
Neposlušnost prema roditeljima	124
Doušnik i savjetnik	124
Poniznost i pobožnost	124
Iskren savjet	125
Sreća	125
Nesebičnost kakvu svijet ne poznaje	125
Oholost na mjestu poniznosti	126
Egoizam	126
Ne kažnjavaj u srdžbi	126
Znaci lijepog ponašanja	126
Primjer poniznosti	127
Prijateljstvo	127
Ne ljuti se	127
Spoznaja greške	127
U kući Poslanika, s.a.v.s.	128
Zar daješ, a i tebi je potrebno?!	128
Ugledan i ponižen	128

Nečisti mušrik	129
Mi imamo svoje prioritete	130
Ja sam sin žene iz plemena Kurejš	130
Zašto prepadate mladića?	131
Ko zasluđuje da bude na položaju?	131
Allah naglašava obaveznost ispunjavanja obećanja i ugovora	131
Dan gladovanja, pa dan sitosti	132
Cijela karavana udijeljena kao sadaka	133
Sjedenje sa šejtanom	133
Kada se mi lijepo ponašamo, to ih pokvari	134
Jedan od stanovnika Dženneta	134
Obavit ću tavaf samo nakon Poslanika, s.a.v.s.	135
Ljubav u ime Allaha	136
Ne želim da se susretnem s Allahom, a da sam prekršio obećanje	136
Milost prema životinjama	137
Društvena solidarnost u islamu i na Zapadu	137
Ovo je blagodat za koju ćete biti pitani na Sudnjem danu	138
Allah je mene navikao na nešto, a ja sam druge navikao na nešto	139
Ljudi varaju pa varaj i ti	139
Mi jedemo samo ono što i oni	140
Ako si njih naljutio, rasrdio si Allaha	140
Pametniji se žali samo Allahu	141
Neke odlike pravog učenjaka	141
Počni od sebe	142
 Šesto poglavlje (O ljepotama islamske kulture i civilizacije)	145
 Historijat islamske civilizacije	147
Teško tebi, Omere	148
Određivanje vodiča za svakog slijepca	149
Niko nema prioritet nad drugim u ovom imetku	149
Do koje mjere se smije natovariti životinja	149
Braća koja su slična u dobru	150
Vakuf Zubadi	150
Drevna karta svijeta	150
Mobilne bolnice	150
Izobilje za vrijeme Osmana, r.a.	151
Darul-hikmeh	151
Muslimani vraćaju novac od džizije	151
U službi svih muslimana	152
Samo žene tuguju zbog izgubljene ljubavi	152

Velika džamija ‘Amr ibn el-’As	152
Allah održava nebesa i zemlju zbog pravednika poput tebe!	153
Dragocjeni komšiluk	153
Ljepote Kordobe	154
Učenje ilahija je hajr	154
Ne dam dunjaluku da me obuzme	154
Vi ste nam draži od Rimljana	154
Omer, r.a., pomaže gubavce	155
Kako si osvanuo?	155
Sahat Haruna er-Rešida	155
Briga o psima	156
Veliki šejh čudnog izgleda	156
Omerova blagost	156
Primjeri uzoritog ponašanja muslimana kroz historiju	156
Abdullah ibn Huzafe	159
Nema časnijeg i uglednijeg od Ahnefa	160
Predanost nauci	160
“I više vole drugima nego sebi, mada im je i samima potrebno...”	161
Da imaš stotinu duša	161
Sada mi je draže jesti	162
Rijeka od milion dirhema	162
Zašto ova djeca plaču?	162
Gospodaru moj, kako si uzeo tako si mi i ostavio!	163
 Sedmo poglavlje (Biseri mudrosti)	 165
Mudrost Mu’avije i ‘Amra	167
Lovačke suze	167
Plačem jer ne čujem vapaj mazluma	167
Na koga se ugledaš?	168
Mudrost Ebu Hanife	168
Mladi vođa	168
Kako si postao vladar?	169
Dijalog između Iblisa i Faraona	169
Allah, dž.š., opskrbljuje kafire	169
Fekih i vlasnik kuće	169
Nejasni snovi	170
Razgovor između vuka i ovce	170
Živi dinar	170
Najbolji pjesnik	171
Ukopaj me bez odjeće	171

Za halifinom sofrom	171
Prosjak i med	171
Ibn Kasim u potrazi za znanjem	172
Stilistika Kur'ana	172
Obećanje slobode	173
Pas i gazela	173
Ako odem, neću se vratiti	173
Kako su žena i djeca?	173
Ne treba biti pesimista	174
Lijek protiv ogovaranja (gibeta)	174
Da ne iščezne velikodušnost	174
El-Ahmer u potrazi za znanjem	175
Reci istinu u svakoj situaciji	175
Arap se ne pokoravaju niti ponižavaju ni pred kim	175
Razvest ću se od tebe ne budem li džennetlija	176
Tako mi Gospodara K'abe, ti si prava žena za mene	176
Zavide mi na tebi	177
Veliko znanje običnog čovjeka	178
 Osmo poglavlje (Mudre izreke i kazivanja)	 181
Najbolja srca	183
Iskvarenost morala i džepa	183
Nemoj od kabura svoga šejha praviti kumira	183
Ne pretjerujte s visinom bračnog poklona	184
Mudra politika	184
Gdje se nalazi smiraj ljudskog srca?	184
Pazi se pretvaranja	184
Ne obraćaj pažnju prema onome što ljudi govore o meni	185
Allahov hakk	185
Dobro i loše djelo	185
Arapski jezik ima magičnu čar	185
Ključevi Dženneta	186
Prirodna vjera	186
Ne možeš me unesrećiti	186
Četiri kategorije ljudi	186
Vrste govora	187
Tri odlike	187
Najponiženiji i najveličanstveniji čovjek	187
Ishod triju stvari	187
Uputa moga Gospodara	188

Biblioteke Andalusa	188
Potpuno dobročinstvo	188
Put ka Allahu, dž.š.	188
Šta ljubav čini	188
Strah od siromaštva	189
Škrtac je nesretan u svome imetku	189
Pet osobina	189
Kategorije bratstva	189
Zajedništvo i pobjeda	190
Tri karakteristike	190
Dunjaluk i ahiret	190
Inteligencija i oštroumnost	190
Svaka njegova riječ je bolja od hiljadu riječi	191
Tako se biraju ministri	191
Kod koga se nađu tri osobine, upotpunio je iman	191
Od sedmerice se ne uzima mišljenje, sugestija i savjet	191
Ibadet nije izolovanost i povučenost	192
Savjet iskusnog	192
Mješavina pet svojstava	192
Prešutjeti hakk (istinu)	192
Sveobuhvatni savjet	192
Ako želiš biti u našem društvu	193
Tri vrste ljudi	193
Četiri stvari vode ka drugim četirima	193
Između nade i straha	193
Islam je kao utvrđeni zid	194
Jezik pametnog i jezik neznalice	194
Čuvaj se gibeta	194
Kada je vaš praznik?	194
I nedaća i nagrada su kušnje	195
Čuvaj se prijatelja neznalice	195
Najpotpuniji namaz	195
Nauka je najbolji imetak	195
Pametni i mudri	196
Rekli su o zavisti... ..	196
Četiri stvari	196
Omerova vlast	197
Najbolje djelo	197
Vrijednost djela učinjenog u tajnosti	197
Prava braće jednih prema drugima	198
Kloni se sedam osobina	198

Nedaće zavisti	198
Moja nafaka me ne može zaobići	199
Sputavanje jezika	200
Zli učenjaci	200
Pozabavi se sobom, a ostavi tuđe mahane	200
Istinski fekih (islamski učenjak)	201
Čuvaj se druženja s glupim i bestidnim nezalicama	201
Osobine pravednog vladara	201
Ko su najbolji ljudi?	203
Najteže vrline najvećih koristi	203
Zdravi i čvrsti temelji (osnove)	203
Zašto nam se ne primaju dove?	203
Koga ljudi zavole	204
Zaokuplja vas da što imućniji budete	204
Arape ne može ništa drugo okupiti i sjediniti osim islama	204
Dječak koji opominje halifu	204
Iz Lukmanovih preporuka i savjeta svome sinu	205
Obaveza govornika prema slušatelju	205
Povjerenik je onaj koji je bogobožan	205
Tri pedlja nauke	206
Savjet majke svome sinu	206
Istinu je preče slijediti	206
Kur'an i ti	206
Muavijina pravda	207
Istinski uzor	207
Ko se želi oženiti	207
Osobine loših učenjaka	207
Kada strasti prevladaju	208
Pokornost i nepokornost Allahu, dž.š.	208
Šta se nalazi u srcu?	208
Ovim se postiže pobožnost	208
S pravdom je vlast dugotrajna	209

Deveto poglavlje (Pouke, opomene i savjeti) 211

Neka te ne privuče onaj koji te obmanjuje, hvaleći tvoje zasluge, a čak te ni ne poznaje	213
Poklon	213
Upitah svoju dušu... ..	213
Ako vidite čovjeka kako leti u zraku	214
Kazna za one koji pri mjerenju zakidaju	214

Allah ti je podario cijeli dunjaluk	214
Muslimanske ovce na prijestolju perzijskog cara	214
Ebu Bekrov savjet Halidu ibnul-Velidu	215
Moja djeca će te ubiti	215
Traži Allahovu pomoć	215
Kako se ti postaviš prema njemu, on će se postaviti prema tebi	216
Djela su podijeljena kao što je podijeljena i čovjekova nafaka	216
Savjet	216
Klasovi pšenice	217
Prvi grijeh	217
Najbolje čime je obdaren Allahov rob	217
Šta vam je najteže palo dok ste u pritvoru?	218
Teška vremena	218
Ti si sam sebi najgori neprijatelj	218
Halal zarada	219
Iblisove trupe	219
Duša je kao riznica	219
Prezirem njegovo djelo	219
Gledajte u svoje grijehe	220
Smilovao se Allah onome koji sam zna svoju vrijednost	220
Bogobojnost	220
Grijesi predstavljaju veću opasnost za vojsku od samog neprijatelja	221
Ne govori stvari koje se tebe ne tiču	221
Šutnja je mudrost	222
Ebu Bekr je i u predislamskom vremenu zabranjivao vino	222
Da li si se borio protiv Rimljana?	222
Naklonost	222
Oponašanje u bezvjerstvu	223
Pouka za one koji su razumom obdareni	223
Zbog čega si tužan?	223
Veličanstvene riječi	223
Vladar i učeni	224
Skakavac – to čudno stvorenje	224
Vuk i jare	224
Dovoljno ti je zla samo što ga slušaš	225
Otkrili biste njegovo stidno mjesto	225
Traži Allahovo zadovoljstvo	225
Pouka odgovornom lideru	225
Teško meni vatre!	226
Bojim se da nas ovodunjalučki užici ne prestignu	226
Želje	227

Treba uzeti pouku	227
Jadna je vladavina koja ne vrijedi koliko jedan gutljaj vode	228
Žene nisu kao muškarci	228

Deseto poglavlje (O vrijednosti pojedinih djela) 231

Oni su preči Muhammedu, s.a.v.s.	233
Nijedno djelo nije ravno džihadu	233
Ko bude spriječen da učini sevab (dobro djelo)	233
Allah mu je olakšao i oprostio, jer on nije tražio dug	234
Zaista vas Allah stavlja na iskušenja raznim nedaćama	234
Idi i iscijepaj ta drva	234
Nebeski kandilji	235
Kamo sreće da sam ja stanovnik ovog kabura!	235
Gospodaru moj!	235

Jedanaesto poglavlje (Citati objektivnih zapadnjaka) 239

Kada čitamo knjige Arapa	241
Islamska tolerancija	241
Velikan svih velikana	241
Žena na Zapadu	242
Robovlasništvo u islamu	242
Islam i mač	242
Komparacija	243
Stav islama prema kršćanstvu	243
Velika zasluga	243
Evropa duguje mnogo islamskoj civilizaciji	243
Islamski vjerezakon	244
Evropa je bila u tmini	244
Razlog ekspanzije islama	244
Islamska civilizacija u srednjem vijeku	245
Najveći svjetski velikani	245
Razlog dekadence Istoka	245
Kur'an i naučne teorije	245
Da muslimani nisu zaustavljeni Bitkom kod Poatjea	246
Zašto ne primaju islam?	246
Muslimani su učitelji Evropi	246
Islam je uzdigao prava žene	246
Muslimani nisu pravili pogreške Zapadnjaka	246
Glas islama se još uvijek ne može čuti	247

Podsjećanje na islamsku nadarenost i talentovanost	247
Islam i manjine	247
Veličanstvenost islamskog zakonodavstva	247
Najveličanstvenije zakonodavstvo	248
Primili su islam dobrovoljno	248
Islam i Svjetski kongres zakonodavstva	248
Islamsko posredovanje	248
Zapadnjaci uzimaju iz civilizacije Andalusa	249
Islamski zakon	249
Uveo u islam stotine, a bio u pritvoru	249
Osnovni ustav	249
Neka Evropa prizna svoje pogreške	250
Sve nauke su došle s Istoka	250
Uticaj Arapa na Zapad	250
Probleme u svijetu može riješiti samo islam	251
Mnogo dugujemo Arapima	251
Da je islamska civilizacija ostala vladati svijetom	251
Američka žena ima na čemu zavidjeti Arapkinjama	252
Islamske vrline su kao planine	252
Zapanjujuće pobjede	252
 Dvanaesto poglavlje (Izjave mrzitelja islama i njihove urote)	255
 Propast biblioteka	257
Ciljevi krstaških misionara	257
Jevreji i godine koje imaju posljednju cifru – sedam	257
Rad na razbijanju jedinstva muslimana	258
Kako pobijediti muslimane	258
Suprotstavljanje islamu	258
Rezultat ateističkog djelovanja na muslimane	258
Politika kolonijalizma i islam	259
Još jedna priča o uništenju biblioteka	259
Eto tako prijeti Zapad	259
Ako dođe do ponovnog jedinstva muslimana	260
Ako se muslimanima da sloboda	260
Šta je Francuska učinila s Alžirskom	260
Majka svih zala	261
Rušenje i izgradnja	261
Zašto smo ratovali u Alžiru	261
Islamska opasnost	262
Ovaj Kur'an	262

Tragovi ovih se ne gube niti nestaju	262
Trinaesto poglavlje (O zapadnoj civilizaciji)	265
Zabrana ženama čitanja Evandjelja	267
Žena sa Zapada	267
Zaposlene žene su Zapadu donijele probleme	267
Zaboravila sam na svoju ženstvenost	268
Ne približavajte se bludu	268
Recenzija	271
Recenzija	273
Sadržaj	275

Djelo "Riznica mudrosti muslimanskih velikana" pruža saznanja o razvoju muslimanske civilizacije od Božije Objave koju je Poslanik Muhammed, a.s., prenio ljudima do dostignuća na polju uprave, medicine, geografije i umjetnosti. Na takva dostignuća uticao je Kur'an Časni, Knjiga koja je imala i ima "neviđen uticaj na ljudsku historiju".

Ova knjiga daje nam obilje informacija o skromnosti i pravednosti muslimanskih velikana. Ebu Hamid Muhammed al-Gazali, jedno od najvećih imena u historiji mišljenja u islamu, zalagao se za odgajanje svih ljudi koji imaju bilo kakvu vezu s vlašću, na islamskim principima, a uspješnost bilo kojeg vladara u vlasti mjerio je njihovim poštivanjem prema Bogu. Mnoge Gazalijine mudre izreke od prije devet stoljeća i dan-danas su jednako aktuelne.

Iz Recenzije prof. Huseina Čepala

Važna karakteristika ovih priča je njihova kratkoća i jasnoća, te se mogu lahko pamtit i koristiti kao pouka i poruka u raznim životnim situacijama. Širok je raspon tema koje priče obuhvataju – od ponašanja i ophođenja vladara – do običnog svijeta. Sve ove priče, sabrane u trinaest tematski različitih cjelina, ciljano ukazuju na moralno ponašanje i komuniciranje ljudi u različitim životnim situacijama. Mnoge od njih su dosta informativne i govore nam o nekim prilikama i događajima koji su se dešavali od vremena Poslanika, s.a.v.s., preko hilafeta, pa sve do vremena dekadence islamske države.

Ova knjiga je u vremenu informacionih tehnologija i elektronskih medija prijatno osvježanje za sve one koji žele svoju dušu oplemeniti i napojiti iz bogate riznice islamske kulture i tradicije.

Iz Recenzije prof. Dževdeta Šošića

RIZNICA MUDROSTI